

Levensbeschrijving

en

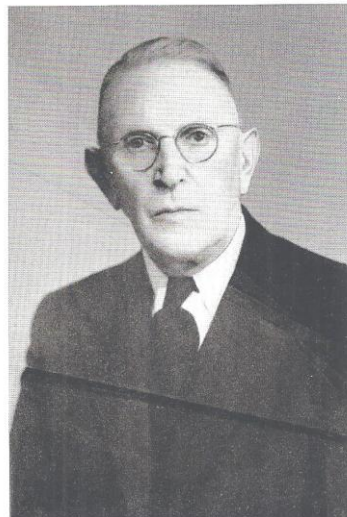
Drietal Preken

door

Ds. W. BAAIJ

Chr. Geref. Predikant te Doorn

Later Oud Gereformeerd predikant

J. P. van den Tol Jz., Dordrecht 1959

**Stichting de Gihonbron
Middelburg
2015**

INHOUD

Voorwoord ds. C. Smits

Ter gedachtenis voor mijn geliefde kinderen
Levensbeschrijving door ds. W. Baaij

Uit het leven van ds. W. Baaij (1893-1961)
Over de roeping tot het leraarsambt van ds. W. Baaij.

LEVENSSCHETS DS. WILLEM BAAIJ door H. J. Postema

"Om des Gezalfden wil" - Drietal leerredenen¹

1. Predicatie over Jesaja 10: 27

"En het zal geschieden, tenzelfden dage, dat zijn last zal afwijken van uw schouder, en zijn juk van uw hals; en het juk zal verdorven worden om des Gezalfden wil."

1. Predicatie over Jesaja 10: 27

"En het zal geschieden, tenzelfden dage, dat zijn last zal afwijken van uw schouder, en zijn juk van uw hals; en het juk zal verdorven worden om des Gezalfden wil."

3. Predicatie over Psalm 72: 4

"Hij zal de ellendigen des volks richten; Hij zal de kinderen des nooddruftigen verlossen; en de verdrukker verbrijzelen."

¹ J. P. VAN DEN TOL Jz. DORDRECHT

Voorwoord ds. C. Smits

Volgaarne voldoe ik aan het verzoek een voorwoord te schrijven in dit boekje, om daarmee de levensgeschiedenis van ds. Baaij bij de lezers in te leiden. Immers, hoewel deze levensbeschrijving in de eerste plaats bestemd is voor de kinderen van de schrijver, zo twijfel ik niet, dat velen in den lande gaarne kennis nemen van het leven en de bevindingen van onze bekende en beminde ds. Baaij.

Wat de lezer hier wordt aangeboden is in de eerste plaats geen hoogdravende taal of schoolgeleerdheid. Het in onze dagen van geestelijke armoe en diep verval zo hoogopgevoerde stelsel van een zgn. "verbondsmatige bekering" en anderzijds de zwaarwichtige doenerij van vroom opgeblazen praters, die over de zaken spreken zonder er iets van te weten, wordt hier evenmin gevonden.

Het woord dat de dichter in Psalm 116 spreekt, wordt hier bevestigd: *Ik heb geloofd, daarom heb ik gesproken*. Hoevelen spreken zonder dat zij dat in waarheid geloofd hebben.

Het is al meer dan 15 jaar geleden, dat ik onze vriend heb leren kennen. Het was in de winter van 1943'44 dat hij mij te Dordt bezocht, en mij verzocht, om eens een keer in zijn gemeente te Tholen (toen nog Oud Gereformeerd) te komen preken. Hierna mochten wij elkaar nader leren kennen en is er een vriendschap ontstaan, die ik tot op de dag van heden grotelijks waardeer.

Het is hierom dan ook dat ik en anderen meerdere malen er bij de schrijver op aangedrongen hebben zijn levensgeschiedenis, die zo rijk is aan bevinding en levende kracht der Godzaligheid, in 't licht te doen verschijnen.

Ik verblijd mij er zeer over, dat hij hier toe overgegaan is. Ik hoop, dat het boekje in veler handen gesteld wordt en dat de lezing ervan aan vele harten gezegend mag worden tot lof van 's Heeren onvolprezen Naam van Wie het in dit boekje geldt: Psalm 77: 13: *Ik zal van Uwe daden spreken*.

Sliedrecht, sept. 1958.

Smits.

Ter gedachtenis voor mijn geliefde kinderen

Geliefde kinderen,

Enkele jaren terug, U allen wel bekend, heb ik in geschrifte U iets meegedeeld van mijn roeping tot het leraarsambt, waarin ik tot recht verstand van zaken iets melden moest, *hoe de Heere mij getrokken heeft uit de macht der duisternis, en overgezet heeft in het Koninkrijk van de Zoon Zijner liefde*, Kol. 1: 13. (U weet dit is nog niet in druk verschenen, ik hoop dat komt nog t.z.t.)

Na rijp beraad gevoel ik mij, onder inwachting van des Heeren hulp gedrongen, U hiervan iets meer mede te delen, voegende hierbij de oprechte wens mijns harten, dat de Heere het dienstbaar stelle tot uitbreiding van Zijn Koninkrijk onder ulieden en uw nageslacht. Mocht U door dit geschriftje opgewekt worden, telkens en wederom, aan uw opvoeding te gedenken, en deze niet te verloochenen door een goddeloze wandel, opdat het in de eeuwigheid niet tegen U getuige.

Uw liefhebbende vader.

Juni 1943.

Geliefde kinderen. Ik wil trachten U in het kort mede te delen, hoe de Allerhoogste mij getrokken en gebracht heeft tot de blijdschap, die alleen gesmaakt wordt in de geloofsvereniging met Hem, die het Leven is. Op de dertiende maart van het jaar 1893 zag ik het eerste levenslicht.

Ik ben uit belijdende ouders geboren. Mijn moeder was Josephine Margueriete Greep, dochter van C. J. Greep, en stammend uit een geslacht, waarvan er velen in hun leven de Heere vreesden. Onder dezen noem ik haar grootvader, Jacobus Greep, niet slechts een bekeerd, maar ook godzalig mens, en haar tweede moeder, Jannetje van Dijke. De laatste heb ik nog gekend en herinner mij zeer goed, met hoeveel hemelse blijdschap en vreugde zij de eeuwigheid is ingegaan.

Zo ook was dit het geval met haar grootvader, zo-even genoemd. Haar eigen vader, Cornelis J. Greep, werd op 18-jarige leeftijd krachtadig overtuigd en kwam in die tijd tot de geloofsvereniging met Christus, althans werd Christus hem in de belofte geopenbaard. En wat al wonderlijk is, hij heeft als een voor zichzelf onbekeerde, tot op 84-jarige leeftijd zijn dagen doorgebracht. Naar zijn bevassing was alles te kort, en dus was hij een missend mens, zoals men dit pleegt uit te drukken.

Doch na zes maanden nacht en dag tobbede te zijn geweest, als kunnende God niet ontmoeten, behaagde het de Heere, acht dagen voor zijn dood, hem te brengen tot de volle geloofsblijdschap. Mij dunkt, ik zie hem nog heengaan in volkomen vrede, en klapwiekend zijn vlucht nemen naar de stad die fondamenten heeft, welker kunstenaar en bouwmeester God is.

Mijn vader, Pieter Kornelis Baaij, en mijn moeder, beiden zijn in hun gehuwde staat tot God bekeerd. Vader sprak over de verlossing zijner ziel, die hij, zo hij zeide, onder onze bediening als instrument, had leren kennen, en mijn moeder was een mens, die haar aandeel aan een Drieënig God zich ten volle bewust was. Zij heeft een geruime tijd een zeer nauw, verborgen leven gehad, zodat er bijkans nooit in ons huisgezin iets plaats greep, of zij deelde het ons als kinderen te voren reeds mede. Mijn ouders vermaanden ons als kinderen vele malen, om toch de Heere te zoeken en de zonde te vlieden, en droegen ons dagelijks met tranen aan God op.

Zo groeide ik onder deze vermaningen op, tot ik de leeftijd van vier of vijf jaar had bereikt.

Voor zover ik mij kan herinneren, had ik toen al vele malen diepe indrukken van dood en eeuwigheid. God te moeten ontmoeten en niet te kunnen ontmoeten, dit deed mij op die jeugdige leeftijd dikwijls mijn knieën buigen en de Allerhoogste smeken om waarachtige bekering. Beleeft U daar ook iets van kinderen? Want God te moeten ontmoeten met een onvernieuwd hart, dan ware het beter nooit geboren te zijn geweest.

Mij komt nog levendig voor de geest, dat ik dan des nachts de andere kinderen wel wekte en hun vroeg om samen op onze knieën tot God te roepen, waarbij ik dan, het ging zo het ging, voorging. Waar ik toen dacht het laatste der dagen te beleven, stond mij gedurig voor ogen, hetgeen men leest bij Joël 2: 32. "En het zal geschieden, al wie de Naam des Heeren zal aanroepen, zal behouden worden."- Dit dreef mij uit ernstig tot God te roepen om bekering, want onbekeerd te sterven kon niet.

Op latere leeftijd had ik dikwijls diepe indrukken onder de bediening van de toen levende, godzalige leraars, Ds. Stam en ds. Roelofsen, evenals onder het lezen van des Heeren Woord en de geschriften der ouden.

Helder komt mij in gedachten, hoe ik op 13- of 14-jarige leeftijd, op een zondagavond ter kerk geweest zijnde, onder het lezen van een zeer ernstige predicatie, door onze oude ouderling Jac. van de Velde, gelezen, dermate bewogen was, dat al mijn blijdschap als rook verdween, want de dood en het oordeel blikte mij in mijn aangezicht, en de zonden van geheel mijn achterliggend leven rezen als bergen voor mij op. O, wat was het mij bang!

Dertien of veertien jaren tegen een lankmoedig, goedertieren God gezondigd, tegen zoveel vermaningen, kloppingen, twistingen en waarschuwingen, en niettegenstaande deze allen, toch doorgedaan. Ik had Gods lieve Geest bedroefd, Zijn kloppingen versmaad, en nu God te moeten ontmoeten.

Dit veroorzaakte in mij zeer diepe schaamte voor Gods heilig, vlekkeloos aangezicht, voor mijn ouders, die ik zoveel malen had bedroefd, en door ongehoorzaamheid veracht, ook voor mijn oude grootmoeder van vaders zijde, die toen des avonds bij ons was, hoewel zij, wat ik later begreep, ontbloot was van genade, ja ook voor mijn zusjes, in wier gezelschap ik de zonde gedaan had. Van diepe schaamte kroop ik onder de toonbank, mij verbergend op een boord onder die bank, opdat ik toch maar alle gezelschap zou ontwijken. En hoe de huisgenoten bij mij aanhielden om te voorschijn te komen, ik durfde niet. Ik was, gelijk een Ezra belijdt: beschaamd en schaamrood, en dit was ik in waarheid voor God en voor de mensen.

Ik weende al door, zonder naar bed te gaan, en zo ernstig had deze predicatie mij aangegrepen, dat ik in drie weken tijds de school niet bezoeken kon. Uit schaamte verborg ik mij zoveel mogelijk voor mijn ouders, en deed ik in de eenzaamheid niet anders, dan de Heere bedelen om nog bekeerd te mogen worden.

Doch na verloop van drie weken verminderde de kracht der overtuiging, de zonde kwam langzamerhand, ja, in sterker mate dan ooit terug, en als een hond, die kwaad gedaan heeft en met de staart tussen de poten aankomt, ging ik tegen alle vermaningen en kloppingen, met valse schaamte bekleed, de weg der zonde weer op.

Zo heb ik enkele jaren geleefd, met diepe indrukken soms onder de bediening des Woords, een diep besef van mijn onbekeerde en van God vervreemde staat, het geluk van Gods volk en mijn eigen ongeluk voor ogen, daaronder veel een biddend leven om bekering, maar geen loslaten van de zonde, al was dit nu uitwendig niet grof; maar alle zonde is ongerechtigheid.

Zo leefde ik voort tot mijn zestiende jaar. Onder de bediening van het Woord zat ik

veelal in stilte te wenen en kwam ik dan thuis, dan vluchtte ik in het verborgene.

Bijzonder onder de bediening van de nu zalige ds. H. Roelofsen had ik veel indrukken en daarbij zoete toenaderingen tot de genadetroon, waarbij Gods goedertierenheid en lankmoedigheid, ik zou haast zeggen Zijn liefde mijn hart deed smelten. Ik moest dan soms vijf of meermalen achtereen op de knieën, waarbij ik onder een vloed van tranen mijn onbekeerde staat beweede, en zolang om bekering bedelde, tot het gevoelige weer overging en de hardheid des harten merkbaar terugkwam.

O, die vreselijke hardheid te gevoelen, waarbij dan kwamen des satans inwerpselen, en de vrees mij beving voor eeuwig aan de verharding te zullen worden overgegeven. Ik dacht dan de tekenen van een Kaïn in mijn ziel te ontwaren, en dit was mij een hel op aarde. Dan moest ik weer gaan zuchten om verbreking des harten, want ik kon niet anders inzien, dan dat door water de aarde mijns harten moest vergaan. En zij is ook door water vergaan, maar op een geheel andere wijze, dan ik mij toen kon voorstellen. Eigen kracht en wettische bedoelingen moesten mij ontnomen worden en een ware boetvaardigheid mij geschonken.

Zo leefde ik tot mijn zestiende jaar, op en neer. Dan weer eens vroom voor de wereld, dan met de jeugd weer meedoen aan de zonden van de tijd, maar de indrukken en kloppingen bleven mij bij.

Maar van mijn zestiende tot mijn achttiende jaar is mijn levensweg geheel veranderd. Een jonge man uit de gemeente was in 's Gravenhage gaan werken; hij was uitspattend in de goddeloosheid, maar na korte tijd kwamen er geruchten, dat de Heere hem krachtadig had bekeerd. Hij leeft nog hier ter plaatse, doch van het ware werk of van vruchten des geloofs heb ik nooit iets gezien of gehoord. Hij was evenwel krachtig omgezet van de zonde tot de deugd en van de kroeg tot de kerk. Deze geruchten grepen mij zeer ernstig aan, en vervulden mij met wrevel. Ik overwoog hoe snood en boos hij was geweest in de zonde, en ik had vroom en netjes geleefd, daarbij ontallijke malen geweend en gesmeekt om bekering, en niet bekeerd geworden; ik was niet los kunnen komen van de zonde, en haar blijven aankleven. Kortom, ik werd boos op God; Zijn soevereiniteit en verkiezing werd mij een steen des aanstoets, ja zo een boosheid heerste in mijn gemoed, dat ik besloot zo'n God nooit meer te willen dienen. Ik vond Gods handelingen ten mijnen opzichte hard en onrechtvaardig. Wat is de mens toch snood en boos!

Het voornemen rijpte in mijn hart te gaan zondigen naar hartelust en alle indrukken te boven te komen. Ik ging nog wel ter kerk en op catechisatie, omdat mijn vader dit hebben wilde, doch daar bleef het bij.

Door alle banden brak ik heen en wierp de breidel van mij af en de snoodste zonden waren mij het allerliefst. Daartoe werkte ook alles mede.

Te Papendrecht werd een nieuwe motor voor ons gebouwd, en ik was daar voor drie maanden gestationeerd. Van mijn grootvader, die volop de wereld diende, kreeg ik zoveel geld als ik maar hebben wilde, en waar geen bekenden mij daar konden naspeuren, zo vond ik er een vrij en uitgestrekt veld om de zonde in de hoogste top te dienen. Salomo zegt: "Ik ben bijna in alle kwaad geweest," en dit woord moet ik tot mijn smart ook onderschrijven. Ja, zover ging mijn goddeloosheid, *dat ik met een vriend, met opgestoken vingers, God voor eeuwig afzwoer*. Wie zal God peilen in Zijn lankmoedigheid!

Maar dacht ik te zondigen naar hartelust, zonder gedachten meer aan God, waartoe ik ook alles aanwendde, zover kon ik het niet brengen. Hoe snoder en driester ik de zonde bedreef, zodat ik soms boven allen uitzong, hoe banger het mij van binnen was.

Onder al deze uitpattingen kwam het telkens in mijn gemoed: "Sterven en God ontmoeten." Soms danste, zong en tierde ik boven allen uit, en dan stonden toch de tranen in mijn ogen. Stomdronken soms, en als anderen dan sliepen, kon ik niet slapen; zonder bidden durfde ik niet naar bed, vrezende in de hel mijn ogen open te doen, en bidden durfde ik evenmin, denkende met een Korach, Dathan en Abiram levend ter helle te zullen varen. Zo lag ik dan neder, met een wroegende consciëntie, met de hel in mijn gemoed, de gehele nacht over, voor God. O, wat bange tijd! In het lachen zelfs is er nog smart.

Lieve kinderen, laat zo'n leven u ten afschrik wezen, want de bedreven zonde komt met smart en wroeging terug, het zij hier of in de eeuwigheid.

Eens ging ik in de morgen dronken naar boord, viel in het water en verdrong haast. Dan weer was ik enkele dagen vanwege mijn ongebonden leven ziek en moest ik niets doen dan braken. Dit was mij bang, waarbij ik dan dacht dat het eeuwigheid worden ging. En o, die eeuwigheid, die eeuwigheid!

Soms viel ik in eigenliefde, want bij God, zo het mij voorkwam, was het afgesneden, en in de wereld had ik ook geen voldoening. Dan viel ik in moedeloosheid, wat gepaard ging met helse aanporring tot zelfmoord. En hoewel dit ook geen leven was, zo kon ik nochtans de zonde niet vaarwel zeggen, want zodra de gelegenheid zich voordeed, ging ik op dezelfde zondige weg voort. Zo vond ik geen vrede in de zoetste zonden, de grote stad Dordrecht kon mij dit niet geven. O, die worm die niet sterft, dag en nacht met ons om te dragen! Zo moest ik de mate vol zondigen, tot bittere droefheid van mijn ouders en van uw moeder, met wie ik toen verkeerde.

Van achteren gezien, hoe nader bij het eind van mijn zondeloop - het was of satan er kennis van droeg - hoe meer ik werd aangezet, tot het bedrijven van de snoodste zonden. Ik moest mij dood zondigen.

Eén zaak wil ik nog melden en dan het vat sluiten. Om met kermis niet thuis te zijn, mocht ik van mijn ouders naar Zwolle, waar een tante van mij woonde. Mijn meisje zou mij vergezellen, en daar zij erg vroom was, zou zij ook trachten mij voor alle kwaad te bewaren.

Mijn ouders waren hiervan op de hoogte, want alle brieven, die ik van haar ontving, liet ik aan mijn moeder lezen. Zij zou dan zo veel als politiedienst doen, maar dacht ik, als wij in Zwolle zijn, haal ik haar wel over en dan gaan wij naar bioscoop en komedie. Het viel mij echter geducht tegen, want zij was niet te bewegen, en dit deed mij besluiten nog des zaterdags - de beste kermisdag - naar Tholen terug te gaan. Zij moest mij dus volgen. Het was op 25 september 1911, de bewuste september-storm. Het was vreselijk weer, en 't water in de Eendracht was zo hoog, dat we nauwelijks met de boot over het veer konden - de brug was er toen nog niet. Het was ongeveer zes uur, toen we aan de Tholense wal stonden, ik gaf mijn meisje de koffer in de hand, en zonder naar huis te gaan, ging ik alleen de kermis op. Daar moest men mij gedurig remmen, want als een dolle hond was ik in het bedrijven van de zonde. Satan moet wel gedacht hebben, het spel gewonnen te hebben. Wat is de mens een slaaf der zonde, vrijwillig rennende naar zijn eeuwig verderf, indien niet eeuwige liefde dit verhoedde.

Des avonds woei door een storm alles omver, én schommel én komedie, en wat niet al. Het water in *de Eendracht* werd hoog opgezweept, de touwen van onze motorboot stonden bij dit hoog water te strak, 't gevolg was dat de boot los brak en dwars in de Eendracht kwam te liggen. De wal of havenkant waar onze boot gemeerd lag, stond ver onder water.

Men kwam mij roepen, hoewel ik dronken was. In die staat nam ik een knecht, die

niet zwemmen kon in mijn armen en zwom met hem naar het gebroken, afhingende touw van de boot. Beiden klommen wij als katten langs het touw in de boot, haalden een andere tros te voorschijn, en ik sprong met dit touw van boord en bracht het aan de wal. Ik meerde de boot weer vast en trachtte daarna mijn maat weer op het droge te brengen, hetgeen gelukte. En niet verdronken! Mijn maat ging huiswaarts, doch ik durfde niet.

Toen begon de consciëntie haar arbeid te doen. Het werd donker, daarbij storm, bliksem en donder. Ik zie mij in gedachten nog staan, druipnat, de nacht ingaande, veel koude lijden, de hel in mijn gemoed, en elke bliksemstraal of donderslag of windruk kondigde mijn eeuwig verderf aan. Mijn zonden stonden als slagorden tegenover mij. O, wat was het mij bang. Met alle inwerpsels en folteringen der hel in mij, durfde ik mijn ouders of meisje niet ontmoeten. En dan gezondigd tegen licht, beter weten en vermaningen.

Zo bevende vanwege het oordeel, mijn schuld en zonde, en dan druipnat, besloot ik tegen twaalf uur toch naar huis, te gaan, voor mijn ouders en mijn meisje in het stof te vallen, voor hen mijn hemelhoge schuld te belijden, en hen om vergeving te vragen. Dit heb ik dan ook gedaan met veel tranen, belovende daarbij het nooit weer te zullen doen. Zo, heb ik nog acht dagen in angst en wroeging voortgeleefd, zonder nochtans ware boete of verloochening van alle zonden. Daarbij kon ik niet meer bekeerd worden. O, het "had ik," "had ik" en dan zonder boetvaardigheid, zal in de hel toch wat zijn. Neemt dit ter harte, lieve kinderen, want daar zal het beleefd worden, zelf oorzaak te zijn van onze verdoemenis en God te moeten vrij verklaren.

Maar acht dagen daarna, op zondagavond, viel de slag onder de bediening van het Woord, uit Zacharia 1: 8.

In de Gereformeerde Gemeente, onder welker verband ik als dooplid leefde, ging men over tot het beroepen van een leraar. Hoewel ik nu de laatste jaren in alle zonden leefde, had ik toch gezocht of de beroeping van een leraar tot het gewenste einde leiden mocht. De reden hiervan was, dat hoe snood ik het er ook afbracht, mijn consciëntie mij geen rust gunde. Sprak er nu en dan eens een leraar, en opende hij de hel en het oordeel, dan greep mij dit doorgaans meer aan, dan wel onder het lezen van de predicatiën.

Zo werd dan ook een beroep uitgebracht op **ds. Makkenze**, destijds predikant te Meliskerke in Zeeland. Genoemde leraar nam het beroep aan, waarmede ik zeer verblijd was, want, dacht ik, misschien kan ik dan nog onder hem bekeerd worden. Nu logeerde er dikwijls bij ons een godzalige vrouw, een vrouw Hoek uit Steenberg; zij bleef dan des zondags over en vertrok dan des maandags naar haar woonplaats.

Toen nu het gesprek over de beroepen leraar ging, zeide zij: "die nu het meeste om hem gezocht hebben, zullen er de meeste zegen onder wegdragen." Dit gezegde nam mijn hoop op bekering geheel weg, want mijn zuchten kon ik voor geen zuchten houden, overmits ik immers de zonde diende.

Zo ik reeds meldde sprak Zijn Eerw. over Zacharia 1: 8: "Hij stond tussen de mirten, die in de diepte waren, en achter Hem waren rode, bruine en witte paarden." Zeer ernstig was hij in het vermanen, hetgeen ik met veel aandacht aanhoorde, maar in zijn toepassing bezigde hij deze woorden: "Kinderen, indien u een godzalige vader of moeder hebt, en u gaat door in uw weg, dan zullen zij straks in die grote dag u helpen verdoemen, en zullen zij een welgevallen hebben in uw eeuwige verdoemenis."

Deze woorden waren mij als een pijl uit de boog van Hem, die op het witte paard zit ter overwinning. Openb. 6: 1, 2. Zij trof mij dodelijk, want ik had zulke ouders. Zij hadden mij voortdurend met tranen vermaand, en mij opgedragen in de gebeden; zo

kon, hetgeen die leraar gezegd had mij als mijn lot en eeuwig deel niet ontgaan.

Het was de stemme Gods, met macht en majesteit, zij trof mij tot in het diepst mijner ziel, en sneed de zondenader af. Het was het Woord Gods dat levend en krachtig is en scherpsnijdender dan enig tweesnijdend scherp zwaard, waardoor ons de heilige en hemelse roeping toekomt, Hebr. 4: 1, waardoor wij in de dadelijkheid het leven ontvangen en het geloof in het hart gewerkt wordt, naar zondag 7; en op het nauwst met Hem verenigd of Hem worden ingelijfd. En o, kinderen, dat aan mij, mij het grootste monster op aarde, de goddelooste van ons huisgezin, de grofste uit de gemeente!

Onmiddellijk werd mij de zonde tot zonde en zag ik mijn leven in het licht van Gods peilloze lankmoedigheid en onuitsprekelijke goedertierenheid; dat ik nog leefde, en de put zijn mond niet voor eeuwig had toegesloten, ja, dat ik met Korach, Dathan en Abiram niet levend ter helle gevaren was. Dat de aarde mij nog droeg en de hemel mij dekte, kon ik niet uitgewonderd krijgen. Wat blikte ik in de spiegel van de Deugden Gods, in Zijn lankmoedigheid en goedertierenheid naar Ps. 36: 8, maar ook in Zijn vlekkeloze heiligheid en strikte rechtvaardigheid, naar welke Hij mij èn tijdelijk èn eeuwig straffen kon. Nu kwam de zonde mij zo snood, gruwelijk en God-onterend voor, dat ik haar voor het eerst moest haten en verfoeien, ja haten met een volkomen haat, Ps. 139. Ik moest ze van mijn kant voor eeuwig vaarwel zeggen.

Hoe ik toen gesteld was kinderen, kunt u zich indenken. Met een Ezra was ik beschaamd en schaamrood, had een walg van mijzelven, een heilige bekommerning over mijn zonden, Ps. 38, waarmede gepaard ging een smartelijk, ootmoedig bekennen en belijden voor het aangezicht des Heeren. Ik kon onmogelijk mij bedwingen, barstte in een vloed van tranen uit, en zo ging ik na het eindigen van de Godsdienst naar mijn woning. Daar lag ik in het stof voor God. O, dat bedelen om vergeving, om reiniging en heiliging en om volmaakt voor Hem te mogen leven.

Hier is het wenen begonnen, het breken met alle vriendschap van de wereld en alle zonden des vleses, het dag en nacht vragen om vergeving. Ik trok mij terug van alle gemeenschap, en weende in 't verborgene tot er geen kracht en geest in mij overbleef. Mijn gewone arbeid aan boord van het schip kon ik niet doen en slapen was mij onmogelijk.

Zo heb ik tien dagen in een verbroken werkverbond geworsteld om heiligheid, volmaaktheid, om vergeving en gemeenschap met God. Ik verteerde naar het vlees, zodat de beenderen, die niet gezien worden, uitstaken. Mijn ouders en die mij kenden, konden niet anders oordelen, dan dat ik de vliegende tering had. Dit was in geestelijke zin waar, dus anders dan zij dachten. Met dit alles kon ik mijn voornemen niet bereiken. De zonden werden meerder, krachtiger en boven mate zondiger door het gebod.

Soms las ik des nachts even; eens van de visioenen der hel door Bunyan, niet die des hemels, want naar mijn bevatting kon dit niet meer, veeleer was de hel mij wachtende.

O, hoe heb ik onder dit alles, op mijn knieën liggende, geweend!

Eens las ik in "Gods menigvuldige reddingen," van ds. Middel en van Anna Hermina, zijn lief kind, achttien jaren oud, en hoe gelukkig zij stierf; ik was nu ook achttien jaren oud, en voor mij was het eeuwig afgedaan. Ik dacht mij dood te wenen over haar geluk en daartegenover mijn ongeluk, zonde, hopeloze en aller-ellendigste staat.

Zo dacht ik in de zo-even genoemde tien dagen, door vasten en bidden de zonde in mijn hart te boven te komen en zo een gerechtigheid voor God op te richten. Maar Code zij dank, de Heere liet mij in die weg niet omkomen, waar duizenden op die klip stranden en voor eeuwig omkomen, want deze zal ons niet kunnen dekken voor de

vuurblikken van een vertoornd Richter. O! hoe velen die hier schipbreuk lijdten, geholpen door satans list en bedrog, die als een engel des lichts, hen vele verbondsbeloften in de handen stopt, waarmede zij buiten de vereniging met het recht Gods en een Jezus van louter begrip en verbeelding, ellendig omkomen.

Na tien dagen van nacht en dag tobben om heilig en godzalig voor God te leven, opende de Heere de fonteinen van ongerechtigheid in mijn hart; de zonden rezen in ongekende menigten als paddenstoelen uit de grond mijns harten op, en ze te doden door wenen, vasten en bidden was afgedaan; een stroom van ongerechtigheden kreeg de overhand over mij. Deze wierp mijn eigen arbeid, mijn tranen en boete als drek in mijn aangezicht en gelijk de apostel Paulus zegt, de zonde werd boven mate zondigende door het gebod, en ik ging beleven hetgeen de dichter van Ps. 51: 3 getuigt:

*"t Is niet alleen dit kwaad, dat roept om straf,
Neen, 'k ben in ongerechtigheid geboren,
Mijn zonde maakt mij 't voorwerp van Uw tooren,
Reeds van het uur van mijn ontvang'nis af."*

Het werd mij helder en klaar, dat Adam's zonde mij van zijn val af reeds toegerekend was. Ik was geheel melaats, onrein, walgelijk, verdoemelijk voor de driemaal heilige en vlekkeloze Majesteit, het werd mij alles tot zonde, vijandschap, eigenliefde, eigen bedoelingen, ja mijn gedachten, ze werden een stank in de neusgaten van het Goddelijk Wezen, zelfs tot mijn adem toe. Het werd mij in alles afgesneden, bij Mozes werd het mij hopeloos, vloek, toorn, donder, schrik, angst en benauwdheid; ik ging niet, maar lag verloren. Bij God geen weg, en een heilige, rechtvaardige en vloekende Wet stond van tegenover mij, Gal. 3: 10.

Geliefde kinderen, ik kan het niet onder woorden brengen, hoe bang het mij was. Ik moest beleven wat de dichter van Ps. 116 zegt:

*"Ik lag gekneld in banden van de dood,
Daar d' angst der hel mij allen troost deed missen."*

Daarbij greep de verzoekende macht des satans mij geweldig aan. Het was voor mij te laat; buitendien leest men in het boek van Job: God spreekt eens of tweemaal tot de mens enz. En had Hij niet meermalen tot mij gesproken, en ik had niet gehoord. Dus te laat, en geen antwoord Godes meer. Ik was een Saul, een Ezau, wel tranen maar geen gehoor. Het was nu tijd, zeide satan, een eind aan mijn leven te maken. Dit verteerde mij nacht en dag, en tot wien kon ik spreken? Tot God niet meer, want er was geen verhoor, en tot mijn ouders en vrienden durfde ik niet. O, hoe bang! Bij God geen weg, bij mijzelf geen weg, mijn arbeid een last, mijn ziel vol ellende, zonde en schuld.

De verzoeking tot zelfmoord was zo hevig, dat ik al wenende uitriep: "Heere, bewaar mij toch, want dan is het toch ook voor eeuwig mis!"

Zo kwam de laatste of dertiende dag nadat de pijl des Woords mijn hart getroffen had; het was zaterdag en ik ging des middags om 3 uur huiswaarts van mijn arbeid. Ik was uitgemergeld als een teringleider vanwege het gevoel van Gods gramschap en mijn verloren staat en zo kwam ik in de Brugstraat.

Plots staat er een klein, mooi hondje voor mijn aangezicht. Ik sprak het aan, omdat het mij zo vreedzaam aankeek, en doopte het intussen met een vloed van tranen. Het was immers nog in dezelfde staat waarin God het geschapen had, met het ganse schepsel zuchtende onder mijn zonden, en ik liep hier beeldeloos, zonder het beeld Gods, en

dat om eigen schuld, een voorwerp van Gods toorn. Hoe lang ik wel midden op straat, wenende over mijn ellendigheid en reddeloze staat staan bleef, weet ik niet. Ik maakte het diertje nat met mijn tranen, want het bleef voor mij staan, totdat ik enigszins tot mijzelf kwam en doorging naar huis.

Zo tobde ik voort tot des zondagsavonds, hopeloos en radeloos, ten prooi aan de spot en de verzoeking des satans. Des morgens en des middags was de bediening mij vruchteloos.

Des avonds ging ik andermaal op met het doodvonnis in mijn hart. Onder de bediening werd mijn ziel een ogenblik verkwikt, dit was de eerste verkwikking die ik ontving. De leraar haalde precies de omstandigheden aan, waarin ik verkeerde, het hopeloze, reddeloze, de spot en de hoon, de vrees voor eeuwig verstoten te zijn, geen antwoord Godes en geen verhoor van Koningswege, en telkens voegde hij de troost er bij, dat er voor zo'n schepsel nog hope was, dus niet hopeloos. Hij deed er nog bij, dat satan niet wist, hoewel hij alle deze bespottingen inwierp, wie zalig zouden worden. Ik kan niet zeggen, met hoeveel kracht, zolang Zijn Eerw. sprak, deze woorden in mijn hart ingingen.

O, nog hope voor mij? Kon ik nog zalig worden? Was er nog een weg ter ontkoming in Hem, die God verordineerd had als Borg voor zulk een verdoemelijk en onrein volk? Waren het bespottingen van de duivel, waren het zijn verzoeking, die hij in mij wrocht om mij tot eeuwige wanhoop te voeren?

Ik weende voor het eerst andere tranen, tranen van verwondering, en zat neder in heilige verstomming. En dan een mogelijkheid om zalig te kunnen worden door een Borg, waarvan ik als jongen geleerd had en wel duizendmaal van had horen spreken, doch op die ogenblikken niet wist dat Hij er was en dat Hij zodanig een Borg was, dat wil zeggen, tot heil van zulke verlorenen, vloek- en helwaardigen. Een weg van ontkoming' Ik was enkel verwondering, tranen van aanbidding vloeiden uit mijn ogen en een zoete hope ontsprong in mijn ziel, doch maar net zo lang als Zijn Eerw. sprak.

Niet zodra had Z. Eerw. geëindigd, of alles zakte weer weg en bespottung kwam in de plaats, zonde en schuld rezen als bergen voor mijn zielsoog op en dat tegenover het recht- vaardig oordeel Gods. Er moest betaald worden, en o wat kreeg ik het bang! Het was God ontmoeten en voor eeuwig omkomen, zo verliet ik het kerkgebouw en ging ik huiswaarts.

Mijn ouders waren naar het gezelschap gegaan en ik nam plaats in een hoek van onze lange voorkamer, bij het raam, voor het oog van de overige familie met een boek in de hand, waarin ik al maar hetzelfde las. Zij gingen spoedig naar bed, en ik bleef alleen zitten.

Toen gebeurde het, dat de Heere mij dagvaardde en ten oordeel riep. Hij opende mijn zielsoog voor Zijn vlekkeloze heiligheid. Tevoren had ik onder de Wet, er wel iets van ingeleefd, maar o kinderen zo nog nooit. Ik kreeg een indruk van het heilige, vlekkeloze, onkreukbare van Zijn Goddelijk Wezen, als de Oude van dagen, Wiens haar was als witte wol, Dan. 9. O, Jesaja's profetie werd waarheid, waar alles riep: "Heilig, heilig, heilig is de Heere der heirscharen." Ik zag Hem zitten op Zijn hoge en verheven troon en vond geen bestaan voor Zijn vlekkeloos aangezicht, want ik was melaats van het hoofd tot de voetzolen toe. Dat ik niet verteerd ben en de geest gegeven heb, in het aanschouwen van het heilig Wezen, is mij nog een raadsel. Ik kan het niet uitdrukken hoedanig dit was.

Toen opende Hij mijn oog voor Zijn vlekkeloze rechtvaardigheid; het was, en het scheen mij zo toe, gelijk Huntington het in beeld gebracht heeft, of ik het gewedde, heilige, glinsterende zwaard Zijner vlekkeloze gerechtigheid zag uitgetrokken, om alle

goddelozen, inzonderheid mij, naar het recht, voor eeuwig af te houwen. O, toen ik Hem aanschouwde in Zijn vlekkeloze majesteit, wedervoer mij wat de apostel Johannes zegt in Openb. 1: 17: "En toen ik Hem zag, viel ik als dood aan Zijn voeten;" ik viel plat op de grond. Toen ik daar lag, was het, of het gericht zich zette, het oordeel naderde, de afgrond zich opende, en het gejoel der verdoemden al in mijn oren klonk. En o, dat eeuwig, eeuwig, eeuwig! Ik kroop als een worm in het stof, want wie zal God zien en leven?

Ogenblikkelijk daarop werden de boeken geopend, en mijn schuldregister daarin reikte van de hemel tot op de aarde. Het boek van Gods Wet, het was gebod op gebod en regel op regel, mijn erfschuld en dadelijke overtreding, werden mij voor ogen gesteld en mijn consciëntie kwam met die beschuldiging overeen als twee druppels water.

Het boek der Voorzienigheid ging open en ik werd teruggebracht van plaats tot plaats waar ik de zonde bedreven had. Gods handelingen met mij en mijn handelingen tegenover Hem, het minste en het meeste werd mij duidelijk voorgesteld, de stenen uit de straat, ja alles kwam als een levende getuige tegenover mij.

Spreken kon ik niet. God boven mij in het vlekkeloze van Zijn gerechtigheid en heiligheid, mijn zonden voor mijn aangezicht, terwijl mijn consciëntie daarop Amen zeide; de hel scheen mij geopend, de satan lachte mij honend toe, en het eeuwig "had ik," "had ik", scheen mij in de oren te klinken. Zo lag ik het vloekvonnis af te wachten: "Ga weg van Mij, gij vervloekte! in het eeuwige vuur, hetwelk de duivel en zijn engelen bereid is." Matth. 25: 41.

Toen kwam er in mijn hart op: *Gená o God gená!*

Van achteren gezien wilde ik nog buiten het recht om zalig worden. Ik sloeg op mijn borst en smeekte om genade; maar de eis was: "Betaal Mij wat gij schuldig zijt." Op dit ogenblik komen vader en moeder van 't gezelschap thuis en zo vonden zij mij in deze toestand op de grond.

Ik riep direct: "O vader, bid God nog, het is voor eeuwig te laat, te laat!" En zo valt die goeie man op zijn knieën en gaat luidkeels wenend aan het zuchten, en pleitende op het Verbond, laat hij zijn mond ontvallen, dat toen hij de voordeur opende, de Heere hem kwam onderwijzen, dat de Heere hem een kind ontnemen, maar ook een kind geven zou, daarbij dat de Heere hem beloofde uit Ps. 22: 16: (oude rijm)

*"Uit Hem zal altijd iemand komen voort.
Om de nakomers te leren uw Woord."*

Ten opzichte van het kind, dat hem zou ontnomen worden, dit geschiedde, want binnen drie dagen stierf er een zusje.

Nu hoorde ik vader wel zuchten, maar mijn hart werd niet geraakt, het was van binnen: "Betaal Mij, wat gij schuldig zijt!"

Van achteren verstaan was mijn bedoeling om door 's vaders zuchten enige hulp te erlangen vruchteloos; het was naar Zondag 5, mijn laatste uitvlucht om uit Gods hand te blijven. Lieve kinderen, het is de waarheid, dat een mens duizendmaal liever de toevlucht tot het schepsel nemen zal, dan zondaar onder God te willen worden. Dit is een daad van genade.

Vader zeide: "Amen," maar 't was mij nog banger, het koopgeld was tekort, dit rantsoen valt de mens te zwaar, Ps. 49: 3 (oude rijm).

Doch direct er op brengt de Heere mij andermaal terug bij Zijn goedheid en goedertierenheid en peilloze liefde tegenover mijn bestaan en handelingen, en o

kinderen, dit deed mijn hart worden als was, en zette mij in de zoetste boetvaardigheid voor God. Nu was het, dat in mijn ziel zonde en schuld en liefde en goedertierenheid elkander ontmoetten.

O, dat zoet, gemakkelijk verenigd worden met Gods vlekkeloze rechtvaardigheid, dat als twee druppelen water eens worden met Gods heilig recht, wat een gemakkelijk verloren gaan is dit! Zoet inleven van hetgeen de dichter van Ps. 145: 6 (oude rijm) zegt: "God is gerecht in alles wat Hij doet."

Duizendmalen liever voor eeuwig naar de hel, dan in de krenking van de deugden Gods naar de hemel. Voor de kamerdeur werd ik het door uit- en inwinnende genade zo hartelijk met God eens. Op dit plaatsje werd ik voor het eerst zelfzoeker af, en door instortende liefde tot Zijn deugden een Godzoeker. Gods eer werd mijn zaligheid.

Hier leerde ik verstaan hetgeen ds. Bakker beleefde: "verdoem mij maar;" toch is het waar, dat de liefde tot het recht Gods, geen onverschilligheid is in onze zaligheid.

Het zalige wat ik ontmoette is niet te noemen. Het werd stil, in mijn ziel was het: *Amen, Amen, ja!*

Het gericht werd opgeheven en toch was er anders niets gebeurd. Het vonnis ter verdoemenis werd niet uitgesproken, de hel werd gesloten, het gejoel der verdoemden niet meer gehoord, maar een zoete stilte en kalmte, ik zou haast zeggen een vrede vervulde mijn ziel.

Ik stond op, ging vergezeld van vader naar boven in een stille, eenzame voorkamer en boog mijn knieën met de vraag uit zondag 5: "Is er nog enig middel, waardoor wij deze straf zouden kunnen ontgaan, en wederom tot genade komen?" Waarop de Heere in mijn ziel kwam met deze woorden: "Is er dan bij Hem een gezant, een uitlegger, één uit duizend, om de mens zijn rechten plicht te verkondigen; zo zal Hij hem genadig zijn, en zeggen: "Verlos hem, dat hij in het verderf niet nederdale; Ik heb verzoening gevonden." Job 33: 23, 24.

O, lieve kinderen, wat mij toen gebeurde kan ik niet uitspreken. Van achteren heb ik het verstaan, dat ik als de discipelen, naar Luc. 24: 11 het van blijdschap niet kon geloven.

Ik riep maar uit: "O, Heere, de vloer der hel is mijn plaats, rechtvaardig mijn plaats, o God, en nu het leven! Nooit heb ik meer geweend dan op die zolder. Mijn vader en het gehele gezin werden wakker van mijn wenen.

Zo'n snood rebel en nu het leven geschonken; ik kon het niet uitgewonderd krijgen. En dan: *Ik, Vader, heb verzoening gevonden, Ik als Richter, in het bloed des Lams. Mij door het bloed des Lams pardon verkondigd, door die Gezant des Vaders, de Bode des Vredes.*

Vader, die weer bij mij gekomen was, trachtte mij wat te bedaren; hij bracht mij op de bovenste verdieping, op mijn eigen bed, en liet mij toen alleen.

Zo alleen op bed liggende, werd ik allereerst bepaald bij een kaars op een kandelaar, die op een kist geplaatst zijnde, de zolder verlichtte in de donkere nacht, met deze woorden: "alzo zal ook uw licht schijnen," dus als een klein kaarsje in een donkere nacht. Het greep mij wel aan, maar de blijdschap over het heil van mijn ziel had de boventoon.

Onmiddellijk daarop werd ik door middel van een lied, hetwelk ik als kind, op de zondag-zangschool geleerd had, teruggedleid tot mijn eertijds heerlijke staat in Adam. Het lied was als volgt:

*"Ik heb nu voor mijn zonden,
Mijn schuld zo eind'loos groot,*

*Een Middelaar gevonden,
Een rein natuurgenoot,
Die vrij van overtreiding,
In lichaam en in ziel,
Heeft voor mijn schuld geleden
Daar ik in Adam viel."*

Ik werd teruggeleid hoe volmaakt in Adam ik was geschapen geworden, en versierd met het zoete beeld, als een pronkstuk der schepping Gods, maar dat ik moed- en vrijwillig dit beeld verloren had, en dat tegen zoveel licht en kennis. Hoe ik zelf oorzaak van mijn val was; God vrij, ik schuldig, en hoe ik de vruchten van die val tot heden had moeten beleven, ook in de uitoefening van mijn dadelijke zonden. Hoe ik deswege was gekomen onder schuld en vloek, verdorven zijnde in ziel en lichaam, een voorwerp van Gods eeuwige toorn.

Maar aan de andere zijde openbaarde zich het peilloze van Gods eeuwige liefde, waar Hij reeds in de stille eeuwigheid gedachten des vredes had gekoesterd, en in de Raad des Vredes Christus had aangezocht: "Wie is Hij, die met Zijn hart Borg worde om tot Mij te genaken?" Jer. 30: 21.

En hoe vrij en vol liefde Hij die borgtocht had op Zich genomen, tot opluistering van Gods deugden, van Zijn heilige Wet, en tot verlossing van Zijn aan Hem gegevenen des Vaders.

Hoe Hij Zijn borgtocht had volbracht en dat door zo'n bittere weg, van Zijn geboorte tot aan Zijn dood toe, en dit geleden voor mij, vloek- en doemwaardige, naar het welbehagen van Zijn wil. Hoe dierbaar werd ik in Zijn vernedering geleid, tot Hij aan het kruishout uitriep: "Het is volbracht!"

De kracht van Zijn bloed werd op mijn ziel gesprengd tot afwassing van de zonde en heiliging, en dit ging gepaard met veel liefde en geloof mijnerzijds. Het was of ik volkomen gereinigd en geheiligd was. Hij, de Heilige, voor mij onheilige, de Rechtvaardige, voor mij onrechtvaardige. In de eerste Adam verloren, in de tweede Adam behouden. O, zoet omhelzen van het Godslam!

Dadelijk vervulde vrede, aanbidding en verwondering mijn ziel. Ik kon het op het bed niet houden, stond op, ging naar beneden, en viel in de woonkamer in een armstoel. Daar werd ik zo vol van vrede, blijdschap en aanbidding, met een zoete betrekking op het Lam, dat ik zingen ging, wat in mijn hart kwam. Ik zong Ps. 42: 1 (nieuwe rijm):

*"'t Hijgend hert der jacht ontkomen
Schreeuwt niet sterker naar 't genot
Van de frisse waterstromen."*

Toen ik nu het vierde regeltje zou zingen: "Dan mijn ziel verlangt naar God," werd ik zo overvol van verlangen, vrede en hemelse blijdschap, dat mijn lichaam bewusteloos werd; de liefdesuitlatingen kon ik niet meer dragen, en mijn ziel werd opgetrokken, gedurende de tijd van drie uren, in de gemeenschap en ontmoeting, met alle de heiligen van het Lam voor en in de troon. O, kinderen, van die heerlijkheid, heiligheid, vrede, gepaard met hemelse lofzangen, die ik genoot en hoorde, kan ik niets zeggen. Paulus zegt er van: "Of het in het lichaam of buiten het lichaam geschied zij, weet ik niet, God weet het," enz., 2 Cor. 12: 3.

Om drie uur des nachts kwam ik weer terug op aarde. Mijn vader vond ik naast mij zittende, hij stootte mij aan en trachtte mij er vatbaar voor te maken, dat ik nog op aarde was; ik deed zeker wat vreemd in het eerst. Hij zeide mij, dat ik mij aankleden

moest, daar het tijd voor mij werd te gaan varen. Hij moest mij helpen met het aankleden, want het drong niet tot mij door. Vader gaf mij mijn broodzak met het nodige, en bracht mij buiten, zeggende dat het tijd was om te varen, daar de knechts mij wachtten. Maar o kinderen, toen ik op straat kwam en voor het eerst de hemel, de maan en sterren, de huizen en de straatstenen zag, was mij alles nieuw.

Tevoren had de ganse schepping mij gevloekt, de stenen hadden tegen mij getuigd vanwege mijn ongerechtigheid, en o, hoe bang was het mij die zaterdag en zondag, acht dagen geleden. Nu was het: "Ziet, Ik maak alle dingen nieuw."

En waarlijk, het scheen mij toe, of het een nieuwe hemel, een nieuwe aarde en een nieuwe stad was. Geen vloek, toorn of verdoemenis was er meer, maar een ademloze vrede vervulde mijn ziel. Ik kon haast niet van de stoep afkomen. Zo ben ik vol aanbidding en verwondering aan boord gekomen. De boot stak van wal, maar mijn arbeid aan het roer was mij onmogelijk, want de aarde was onder mijn voeten; mijn wandel was in de hemel, Phil. 3: 20, en mijn begeerte bij Hem te zijn. Phil. 1: 23.

Ik gaf het roer aan de knechts over en ging in de voorkajuit, en, o kinderen, toen ik op mijn knieën kwam, mocht ik met veel liefde, geloof en aanbidding door Hem, een dadelijke toegang vinden tot de genadetroon.

Wat drupte de liefde Gods in mijn ziel, en werd ik gekust en omhelsd door de eeuwige liefdearmen van een verzoend God en Vader; ik verstomde en moest met stromen van liefdetranen aanbidden en bewonderen, de liefde des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes.

Hij leidde mij in het wijnhuis en ik werd dronken van minne tot de morgen toe. Zo heb ik de eerste acht of tien dagen geleefd. Tevoren had ik niet kunnen eten en drinken vanwege het oordeel en mijn onverzonde en beeldloze staat, die mij drukte, maar nu nog minder. Ik was als een geraamte geworden en mijn zenuwgestel geheel verteerd, door het ontzettende van de benauwdheid en vrees toen de Heere mij dagvaardde met: "Kom ten oordeel!" en het: heilig, heilig, heilig! te voren gemeld. Zo ik zeide, ik verteerde geheel: eten, drinken noch slapen. De liefde was niet te dragen.

Mijn zwak lichaam is toen zeer geschokt, hetgeen ik, naar het zeggen der doktoren, nooit meer te boven kom. De Waarheid werd mij ontzegd, het was mij alles nieuw in het Verbond der Verlossing. De wijsheid Gods in het toelaten en willen van de val, en het ganse menselijk geslacht, uit kracht van Verbondsbetrekking in Adam, onder die val besloten, maar ook die hoge en heerlijke weg om Zijn uitverkorenen uit de ruïne van die val op te kunnen opnemen, en dat door zo hoge en dure prijs van het bloed des Zoons Gods. Zij, geheiligd in de wil des Vaders, Hebr. 10: 10, en in het voornemen Gods gerechtvaardigd van eeuwigheid, Rom. 5: 18, 19.

Met Hem gestorven, opgewekt en medegezet in de hemel; o kinderen, de ene fontein na de andere werd mij in het verborgene ontsloten; het was: "Eet, vrienden! drinkt, en wordt dronken, o liefsten." Hoogl. 5: 1.

Mijn ziel werd geleid in de Drie-eenheid Gods. Kortom in alle de binnenkamers, in het wijnhuis en daar gelaafd met de zoete wijn, die vloeide uit de wonden van het geslachte Godslam.

Zo heb ik tien dagen geleefd en ik zou gewis de geest gegeven hebben, had niet de Heere Zijn uitlatingen enigszins gematigd, en zo heb ik acht of negen maanden voortgewandeld, zonder enige zondige gedachte in mijn ziel te hebben waargenomen. Ik dacht niet aan de zonde, maar geloofde van kracht tot kracht te zullen voortgaan, totdat ik voor God in Sion verschijnen zou.

In die tijd ontmoette ik uw moeder, waarmede ik verkeerde. Zij was op de zolder bezig met het maken van klederen. Ik omhelsde haar en deelde haar onder een vloed

van tranen mede, dat ik bekeerd was geworden - ik wist niet dat ik nog bekeerd moest worden - want ik had vrede met God. Wat hebben wij beiden geweest, zij van jaloezheid en over haar ongeluk, en ik van verwondering, en o, wat heb ik, ja tot de morgen toe, gezocht om haar waarachtige bekering.

Het vlees met al zijn begeerlijkheden was in die dagen uit oog en hart, en zo wij elkander ontmoetten waren wij de gehele nacht biddende en sprekende over de dingen van het Koninkrijk Gods, dan weer zingende of lovende, want de slaap was uit mijn ogen geweken, overmits ik de wereld bewandelde als een vreemdeling.

In die tijd ben ik voor het eerst bij Gods volk te Yerseke gekomen, hoewel ik mijn hart tegenover ds. Makkenze, toen wij tezamen op de zeedijk te Tholen wandelden verklaard had. Wij spraken over het bevindelijk leven en de nieuwe schepping, hoe alles als nieuw toescheen.

Een poosje later, toen wij met onze motor lagen in de haven van Ouddorp, sprak ik eenvoudig en ongeunsteld hoe ik in mijn gemoed gesteld was tegen W. Bout; wij weenden tezamen en de Heere wrocht toen nog mede.

Even later deed ik dit aan ds. H. Roelofsen; Zijn Eerw. had ik zo innig lief. Moeder had het Zijn Eerw. geschreven, wat er met mij had plaats gehad.

Toen ik nu te Bruinisse kwam, waar hij als leraar der Gereformeerde Gemeente stond, en ik hem bezocht zeide hij: "Lief kind, bent je daar, kom nu eens naast mij zitten en vertel nu eens wat de Heere gedaan heeft."

Het was mij niet bekend, dat mijn moeder hem geschreven had. Met een innig gevoel, liefde en tranen heb ik het hem toen medegedeeld.

Wat weende die oude lieve man, en allen die in huis waren, en met hoeveel eerbied dankte hij de Heere voor de genadeweldaden aan mij onwaardige bewezen.

In die dagen werd ik krachtig bepaald bij Ps. 89: (oude rijm) "Ik hebbe hem gezalfd met heil'ge olie zoet."

Ik kon er geen toepassing van maken, hetgeen ik dan ook enige tijd daarna aan W. Bout, met wie ik toen vanaf de tramhaven te Zijpe naar Bruinisse wandelde om ds. Roelofsen te bezoeken, vroeg.

Hij antwoordde, dat deze woorden mogelijk wel zagen op de bediening des Woords.

Geliefde kinderen, hoe wij toen, als ik uw moeder ontmoette, onderling verkeerden, kunt U haar vragen. Niemand in het gezin sliep dan, noch ouders noch kinderen, maar het was dan bidden, wenen en spreken over de dingen van het Koninkrijk Gods. Haar moeder stuurde ons dan naar de gezelschappen van Gods volk, daar zouden zij mij dan wel verstaan, zeide zij.

Op zekere woensdagavond kwam ik dan ten huize van M. Leijs te Yerseke, een man krachtadig tot God bekeerd, en daar ontmoette ik een oude man, M. van Dorpel geheten. Deze oude man ging spreken over het werk Gods in zijn ziel verheerlijkt, en zo verklaarde hij zijn gehele hart. Gezegd heb ik daar niet één woord, maar heb er veel geweest.

Soms zaten wij bij genoemde Leijs tot twee of drie uur des morgens, en menigmaal dat er over thee of koffie, of om licht te ontsteken niet gedacht werd. Het waren er zoete tijden.

Ik herinner mij nog, toen wij de eerste keer daar geweest waren, en wij na middernacht huiswaarts keerden, ik in het passeren van de gasfabriek, vanaf de dijk zag, hoe de stokers de retorten ontladden. Bij het aanschouwen van die vuurzee gevoelde ik, wat het eenmaal zijn zou om God te ontmoeten. Dit deed mij uw moeder

met tranen ernstig vermanen Zij was overvol van het geluk van Gods volk en van mij, en van haar eigen ongeluk. Zo onderling sprekende kwamen wij bij haar ouders huis, en benedendijks achterdoor gaande, liep zij mij voor, om de achterdeur te openen.

En, o kinderen, wat mij toen op het erfje tegemoet kwam, ik kan niet anders zeggen, dan het was een monstrueus gedrocht. Een ontzettende slaafse vrees greep mij aan, terwijl het mij in een ogenblik ter aarde wierp, en er een worsteling begon. O hoe bang was het mij! Uit de angst riep ik tot God om hulp en op de dadelijkheid liet het mij los en verdween. Dit bemerkende stond ik op en vluchtte met een enkele sprong de achterdeur in, en sloot ze achter mij toe. Ik was er zo van onthutst, dat ik dadelijk voor de eerste de beste stoel mij neerwierp, uit de angst mijner ziel tot God roepende, om van die macht verlost te worden.

Daarop kwam de Heere mij zo lief voor met deze woorden: *"Ik ben uw God en uw zaads God."* Deze woorden vloeiden zalvend in mijn ziel, en ik mocht ze gelovig aanvaarden, waarop alle slaafse vrees van mij week.

Na deze eerste zoete minnetijd, de eerste liefdetijd, Openb. 2: 4, was het gelijk de Heere tot Mozes zeide: "Zegt de kinderen Israëls, dat zij voorttrekken."

Zo ik u reeds mededeelde, was er in de eerste acht of negen maanden geen zonde in mijn ziel waar te nemen, dat ze dus ooit of immer zouden terugkomen vreesde ik ook niet.

Nu gebeurde het mij op een zaterdagavond, dat ik door het park gaande, precies bij de weg die over de vest naar Molenvliet leidt - het was destijds een brug - de zonde in mijn hart ontwaarde. Het is mij onmogelijk mijn gewaarwording uit te drukken. Dit bedroefde mij zo zeer, dat ik met versnelde pas huiswaarts keerde en daar in het verborgene ging, om de Heere mede te delen, dat de zonde nog in mijn hart was, en om bij Hem verzoening, reiniging en heiliging te zoeken. Ik trachtte ze dood te wenen en ze bij Hem te brengen, die ze alleen verzoenen en doden kon.

Maar o, geliefde kinderen, de zonde werd steeds meerder in gedachten, de begeerlijkheden gingen in mijn ziel vernachten, want de dag der beproeving was gekomen. De eerste tijd had ik nog gedurig een zoete toegang tot de troon der genade, doch het werd spoedig minder, de vertroosting en het uitlaten van Gods gevoelige liefde bleven achterwege; ik werd gevoellozer, liefdelozer en steeds dorder. O, hoe bang! Had ik mij wel niet bedrogen?

Op het gezelschap bij M. van Beraden, waar des zaterdagavonds gezelschap was, had ik veelmalen gesproken over mijn eerste leven. Nu durfde ik haast niet meer spreken, en wat mij geheel een raadsel was? Dat die oude man er soms om lachte. Het liep zo laag met mij af, dat ik in een gehele week geen gemeenschap had met die dierbare Immanuël. O! het dorre, gevoelloze, en de steeds toenemende bestrijdingen, onder andere: "dit kan met geen genade bestaan," of: "gij hebt uzelf bedrogen voor een eeuwigheid."

In deze toestand geraakte ik stom voor God en mens, mijn eerste liefdetijd was voorbij, maar het bleef hier niet bij.

Allereerst werd ik verzocht in de geest tot de snoodste zonde met het gekruiste Lam Gods. Nog nooit was zo iets in mijn hart opgekomen of mogelijk bij niemand op aarde of in de hel. Te gruwelijk om uit te spreken, en daarom ontzong mij alle hoop op herstel. Ik werd een prooi van deze en vele zonden en wat ik ook aanwendde, ik had geen geloof om tot Hem te vluchten en Zijn sterkte aan te grijpen. Nergens durfde ik meer komen en menigmaal zeide ik: "had ik maar nooit gesproken."

Het was mij bang, want het was de ure en de macht der duisternis. Een zee van laster omtrent het Wezen Gods, de Vader, de Zoon en meer bijzonder de Heilige Geest, was in mijn hart. Wanneer ik liep, of arbeidde, waren de aller-vreselijkste vloeken en lastertaal ten opzichte van het Wezen Gods in mijn ziel werkzaam, en wat mij al zeer bevreemde, hoewel ik trachtte te bidden, ik kon met dit alles niet tot de Heere komen, en waagde ik het te bidden, dan was het of helse geesten mij besprongen en de vreselijkste lastertaal in mijn ziel uitgoten.

Ik kon het evenwel niet onderscheiden of het uit mijn hart voortkwam, dan of het mij ingeworpen werd, ter tijd toe, dat de Heere dit opklaarde. Ik moest ze verfoeien en was er van overwonnen, ik wilde ze bewenen en vond geen toegang tot de genade-troon, een liefhebbend God te vloeken was mij het aller-vreselijkst.

Zo tobde ik enkele weken voort, hopeloos en radeloos, onbekend en rijp voor de hel zo het mij toescheen, liggende onder onvergeeflijke en onverzoenlijke zonden. Het gebeurde, nadat ik veertien dagen onder die lastergeest getreurd had, dat de Heere uit vrije liefde en ontferming des nachts te drie uur mij kwam verlossen.

Ik lag slapeloos te zuchten onder die helse geest, toen de Heere mij bracht bij "Bunyan's Christenreis naar de eeuwigheid." Ik herinnerde mij, hoe Christen ging door de vallei der schaduw des doods, en hij zag, toen de zon opging, dat deze lasterlijke dingen niet uit zijn hart voortkwamen, maar dat ze door een legio van helse geesten ingeworpen waren geworden. Daarom ook kon ik er geen gebed voor hebben. O, wonder van genade, de hel vlood weg en ik had reden om te zingen:

*"De koningen, hoezeer geducht,
Zijn met hun heiren weggevlucht,
Zij vloten voor Uw ogen."*

(Ps. 68: 6, nieuwe rijm)

Mijn onreinheid werd verzoend, de liefde Gods daalde in mijn ziel en Zijn lieve Geest leidde mij terug, van het eerste moment dat God mij arresteerde tot nu toe. Hij toonde mij klaar wat er gebeurd en geschied was, en hoe een Drieënig God Zijn arbeid in mij verheerlijkt had, in de wegneming en verzoening mijner schulden.

Zo brak er weer een nieuw tijdperk voor mij aan, de zoete minnetijd werd weer beleefd, de vertroosting Gods werden mijn deel.

In die tijd heb ik voor het eerst Avondmaal gehouden te St. Annaland, onder de bediening van ds. Makkenze. Zoet en aller-dierbaarst was het mij, de dood des Heeren te mogen gedenken, en ik mocht weer met Hem verkeren als een vriend met een vriend in het zoete, innige verborgene.

In en tot alles had ik de Heere nodig, ik kon en durfde niets zonder Zijn mond te vragen. Kwam ik thuis van het vissen, eer ik dan at of dronk, zocht ik eerst het verborgene, het was echt het leven van mijn leven. En al wat ik van de Heere afbedelde, èn in natuur èn in genade, dat schonk Hij mij uit Zijn liefdehand.

In die dagen *stierf er een zusje*, hetgeen ik door geloof in de doop en de belofte mocht verliezen, en enige tijd daarna een ander, hetgeen de Heere mij, 's nachts te Yerseke zijnde, bekend maakte.

Ook deze verloor ik in God, en ik mag geloven, dat zij juichen voor de troon. Van dit laatste geval was ik zo vol, dat ik de familie Riedijk des nachts wekte en het hun meedeelde, ook bleef ik er de gehele nacht over spreken.

Ik beleefde hierin ook iets vreemds, hoewel men er soms over hoort spreken. Er werd namelijk als met een zware klopper op de deur geklopt, hoewel er toch niemand was.

Van zo iets kon ik geen verklaring geven.

Mijn zusje was dinsdagsavonds gestorven en toen ik woensdags thuis kwam, was alles in rouw; gevolg was, dat moeder niet wilde hebben, dat ik naar de avonddienst ging, die ds. Makkenze des Woensdags hield. Zijn Eerw. sprak destijds in volgorde over het Hooglied.

Moeder vond het zo onfatsoenlijk terwijl zusje boven aarde stond. Zij deelde mij mee, hoe zij gestorven was en wanneer, hetgeen overeenkwam met de tijd, waarvan ik zo-even sprak. Ik bedelde echter naar de kerk te mogen gaan, wat mij werd toegestaan op voorwaarde, dat ik, hetgeen ik wel eens deed, als er geen voorzanger was, niet voorzingen zou.

Ik kwam in de kerk en de voorzanger was er niet. Nu werd mij gevraagd om het te doen, wat ik niet durfde weigeren. Met de tussenzang moesten wij zingen van Ps. 43: 3, 4. Vers drie ging tamelijk goed, maar toen ik vers vier zou inzetten, werd het mij te machtig.

"Daar zal ik dan vrijmoedig wezen,

Om tot Gods altaar vrij te gaan.

Tot God, die mijn vreugd is geprezen," enz.

Ik viel in bezwijming, want mijn ziel verteerde van het heimwee naar God en het Lam, naar de Gemeente der heiligen en mijn zusje.

Eens had ik een stille dag zoete en innige vereniging met Hem. Het was op een woensdag, een poosje na die storm, toen de gehele vissersvloot van Bruinisse uit de haven was losgeslagen en op de dijk zat van de Anna-Jacobapolder, te St. Philipsland. Overal zaten er schepen op de dijken, die van hun anker waren losgeslagen; ook de stoomboot Jan Hendrik Cornelis van de firma Kakebeeke te Yerseke, zat bij Yerseke onder water.

Uit oorzaak daarvan visten wij bij genoemde firma in loondienst. Nu op die woensdagavond was het, dat we huiswaarts keerden, want half in de week was het de gewoonte te gaan provianderen. Wij moesten de bepaalde tijd - acht uren - vissen. Eer nu de tijd van het vissen om was, was het water reeds een poosje gevallen.

Wij voeren naar de haven aan de Yerskedam. De haven lag aan het eind van een lange geul. Het water was al zo laag, dat we met volle gang het tegen de losplaats moesten aanzetten. Daardoor schoot ons vaartuig een half voet uit zijn vlot. Met lange planken konden de werklieden net ons vaartuig bereiken om te lossen. Het water, zo ik zeide, was reeds gevallen, zogenaamd over eb, zodat van de losplaats af te komen geen sprake was.

Ik had evenwel een sterke begeerte naar de openbare bediening en de vertroosting Gods, en dit deed mij in het verborgene Gods aangezicht zoeken. En waarlijk mocht ik mijn begeerte bij Hem brengen, aan Wie ook de winden en de zee gehoorzaam zijn. En wat gebeurde nu? Na een half uur was ons vaartuig gelost, en waar naar gewoonte het schip zou moeten droog gevallen zijn, was het vlot geworden, zodat de knechts mij riepen, zeggende: "Willem, wij zijn los en vlot ook!"

Wie is Deze, dat ook zee en winden Hem gehoorzaam zijn! Zodanig was mijn leven in die dagen, en als wij in nood verkeerden, en de knechts zagen mij in het voorschip naar beneden gaan, dan waren zij gerust. Een boekdeel zou ik met dergelijke wonderlijke uitredingen kunnen vullen, doch slechts enkele dingen nog.

De knechts stonden aan het roer en hielden te veel stuurboord aan en kwamen tussen zandbanken, zogenaamd tussen de Speelmanplaat, en waar onze boot vol aanliep, schoten wij met een harde bons aan de grond. Het was over de eb, dus onmogelijk om

er af te komen. Het was nacht en ik lag in het vooronder in het verborgene, dolende in de liefde Gods. De knechts riepen mij direct, hoewel ik de geweldige schok vanzelf had waargenomen. Ik ging in de stuurkas, nam het roer van de knechts over, zette de handel van de motor op achteruit, en wij kwamen van de zandbank af. Toen gaf ik het roer over en biddende en dankende ging ik weer in mijn eenzame plaats.

Het had mijn vrede niet het minst geschokt en ik mocht stil op Hem zien, die alles regeert.

Een poosje later lagen wij met onze boot in een zijhaventje te Yerseke, toebehorende aan de heer Vlaming. Des nachts werden wij wakker, wij waren door het keren van de wind op lagerwal gekomen. Het schip ging vreselijk te keer, daarbij vloog het water als schuim over onze hoofden heen. Nu was ons schip dol leeg, daarbij was onze machine niet van grote capaciteit, en zouden wij het haventje kunnen verlaten, dan moesten wij achteruit slaan. Zo was ons alles tegen.

Te blijven liggen durfde ik in geen geval, want ik vreesde mijn grootvader, als eigenaar van het schip en tevens patroon. Daarbij hadden wij in dit haventje geen zaken, alleen was ik er in gelopen, om des avonds naar Gods volk te kunnen gaan.

Ik boog mijn knieën, en de Heere verhoorde, en beloofde mij, ons door het onmogelijke heen te helpen. Dit deelde ik de knechts mede en gelastte hun de motor warm te maken. Zij vroegen mij of ik niet wel bij 't hoofd was, waar er meer kans was het schip en de steiger stuk te maken, en een schade te veroorzaken van wel tienduizend gulden, dan wat anders. Ik wees er hun echter op, dat de Heere beloofd had mij andermaal te helpen; zo deden ze wat ik gezegd had.

Toen ik dan in de stuurhut gegaan was, en de schroef op achteruit zette, was het of er in het schip een motor stond van honderd in plaats van vijfendertig pk. Het schip liep met zo'n krachtige vaart tegen de storm en de golven in, dat de knechts en de mensen aan de wal staande als verplet waren, maar mijn oog was op Hem, die 't beloofd had. Zo liep het schip een paar honderd meter buiten het haventje en op een gegeven ogenblik zwenkte het, en dacht ik, dat het terug, tegen de steiger zou geslagen worden. Ik riep: *O, God! O, God!* en in een enkel ogenblik lag de kop weer voor op de zee, en ik had niets te doen, dan de schroef van achteruit op vooruit te zetten, en toen keerde de motor, laat mij het zo eens uitdrukken weer op vijfendertig pk terug en konden wij nauwelijks meer tegen wind en golven op. Allen aan boord, ziende de grote werken Gods, waren verplet en spraken er over.

Na een kwartier varen gaf ik het roer over en ging alleen in mijn hut, Gode lofzang zingende. Half in het versje dat ik zong viel de motor stil. U kunt zich de verbazing der knechts indenken, en dadelijk riepen zij mij. In het minst was ik niet beroerd, en zodra ik bij de machine kwam, viel mijn oog op een kraantje dat dicht gevallen was. Zeer kalm zeide ik, draai dat kraantje maar open, en zet de motor op gang, en wij konden weer verder. Waar ik echter de korthed beoog, scheid ik hier van af.

Na die tijd, zo-even gemeld, volgde er een tijd van zware beproeving, waarin ik diepe wegen bewandeld heb. Het was mijn zielelust, eenzaam en gemeenzaam met de Heere te raadplegen, ook over zaken in de weg der natuur, en wat ik de Heere met eerbied afbedelde, schonk Hij mij allemaal. Edoch! deze gang van zaken nam een keer. Wanneer ik nu 's morgens opstond en de Heere vroeg mij die dag te zegenen in alle weg, was Hij mij schijnbaar tegen. Liet ik na om voor het tijdelijke Zijn mond te vragen, dan liep mij alles mede.

Zo was de ene dag de motor stuk, een volgende dag kwam er onder het vissen een kor in de schroef, dan weer de koppeling van de motor stuk of de frictie van de korlier weigerde, zodat de davids geheel onbruikbaar getrokken werden, enz. Dan voeren wij des nachts, door mist uit de koers geraakt, op een zandbank, dan weer bij hoogtij op een schor. Elke dag wat anders! Dit verteerde mij. Het bidden durfde ik niet nalaten, en deed ik het, zo nam ik het soms al waar, dat er iets stond te gebeuren.

Daarop volgden helse folteringen, inzonderheid inwerpingen of twijfelingen aan het bestaan van God, en zo er een God was, hoe onrechtvaardig en hard Zijn handelingen wel niet waren. Ik werd in mijn gemoed aangezet om God te vloeken, en Hem te laten varen; en ik verteerde van slaafse vrees.

Het boek van Job was mijn ademtocht en ik kon het mijn dagboek noemen, hoewel ik uit eigenliefde handelde, hetgeen ik toen niet zag. Alles scheen zich tegen mij te wapenen. Mijn grootvader, als eigenaar van de zaak, die niets van God hebben moest, vloekte mij uit, en vloekte op het Goddelijk Wezen. En geen wonder, want het was verlet op verlet, stukken bij stukken, en de ene rekening kwam na de andere, kortom, er was geen betalen aan. Zo iets was nog nooit voorgekomen.

Bang was ik te gaan varen en nog banger thuis te komen, de hel brandde in 't vloeken los.

Daarbij kreeg ik mijn vader tegen, soms ook het volk van God, men aarzelde niet te zeggen, dat er bijzondere zonden lagen, hetgeen echter niet zo was. Zo stelde alles zich tegen mij, en het was mij zeer bang.

't Gebeurde wel eens dat een vriend, C. Schot, het tegen mijn vader voor mij opnam, waarbij hij dan wees op de man Gods Job.

Een paar zaken zal ik in 't kort melden. Ik ging zekere avond, nadat wij ons getij hadden afgevist naar Yerseke, om des avonds met mijn meisje naar de catechisatie te gaan, wat ik gaarne deed. W. Meijaard, ouderling der Gereformeerde Gemeente daar, handelde over de vragen en het leven. Het was belijdeniscatechisatie. Ik had er niet bepaald te zijn en zo kwam alle tegenslag, ook met ons schip, op mijn rekening. Die avond had ik weer eens een ogenblikje adem geschept, en buiten komende, terwijl het hard donderde, was het of alle duivelen mij achtervolgden.

Uit slaafse vrees zette ik het op een lopen, over de dijkjes met hun vele loodsjes. Zo kwam ik gejaagd als een zee voor het schip en sprong bij de duisternis, op laag water aan boord. Dat mij geen ongeluk overkomen is, is mij nog een wonder. Aan boord was ik van die helse macht nog niet verlost. Zo stond ik voor de kajuitskap van het vooronder, en blaasde de duivel mij in: "Indien gij het wagen durft, alleen in de kajuit te gaan, dan is uw laatste uur geslagen."

Zuchtend, bevend, bedelend deed ik toch na een wijle tijds de kajuit open, vloog er in, stak direct het licht aan, en ik zag niets. O, die slaafse vrees!

Na mij ontkleed te hebben, en zuchtende op mijn knieën of de Heere die machten schelden mocht, ging ik even geprangd naar bed. Om drie uur moesten wij varen; en een wekker zetten durfde ik niet, daar ik dit achtte een verloochning van het Goddelijk Wezen, zo droeg ik mij vol ongeloof aan de Heere op.

Toen ik te bed lag, zeide de helhond: "Als u morgen wakker wordt ligt het schip even scheef als nu."

Wij zaten namelijk aan de grond, dus de gevolgtrekking die ik maken kon was, dat wij bij het ontwaken ook aan de grond zitten zouden, dus de tijd zouden verslapen hebben. Weer een dag versleten enz. Ik bedelde de Heere of Hij dit wilde verhinderen; wij moesten die dag in de Zandkreek vissen voor S. L. Schot.

En wat gebeurde er? Ik werd des morgens wakker, niet om drie uur, maar om half vijf, ook de knechts waren toen nog in een vaste slaap.

Men kan begrijpen wat er in mij omging. Grootvader zou het te weten komen, die dag niets verdiend en dan op Yerseke, waar ik niets te maken had, enz. Wat heb ik die dag geweest en het boek van Job met tranen nat gemaakt.

Hierover is wat te doen geweest, hetgeen nog verergerd werd, doordat een der knechts, die mij bedekt vijandig was, mij bij mijn grootvader vreselijk belasterde. Zelfs hebben de knechts, op aanstoken van die ene, op zekere dag bij het schip een put gegraven, om mij te doen verdrinken.

De Heere heeft dit echter genadiglijk verhoed. De persoon in kwestie is geheel verteerd, als sneeuw voor de zon. O, hoe bang was het hem op zijn ziekbed, ik heb daar nog al eens met hem gebeden.

Een andere keer visten wij mosselzaad voor Jumelet van Bruinisse, onder Battenoord; het waren beste mensen. Het was des zondagsnachts om drie uur hoogwater, een Noord-Westerstorm met sneeuwbuien, en het water was buitengewoon hoog. Alles was op de been of uit het bed gekomen, om zoveel mogelijk goederen in onze loods op te bergen. Opa gelastte mij te varen. Of ik al in het midden bracht, dat het geen doen was langs Oud-Vossemeer naar Bruinisse te varen, waar het schip vijf voet diep lag, het pikdonker was en sneeuwstormde, buitendien alle schonen onder water, enz. het hielp mij niets, ik moest varen. Uit angst en vrees durfde ik mijn knieën niet te buigen, waar ik weer een dag van druk tegemoet zag.

Tenslotte kwam ik er toch toe. Ik boog mijn knieën in de kajuit, deelde alles de Heere mede, en het was of ik al ontwaarde, dat mij alles zou tegen gaan in deze nacht. Wenende en bedelende of de Heere met ons zijn wilde, gingen wij varen.

De helse geesten lieten zich in mijn ziel al horen. Wij hadden nog geen kwartier uur gevaren of een der knechts, die op de uitkijk stond, bij moeilijk zicht, daar het veel sneeuwde, riep: "U moet bakboord aanhouden, want daar ligt de vluchtheuvel van de Nagtegaal."

Hij had mis gezien, want het was een losgeslagen roeiboort. Dus gehoor gevende aan hetgeen de knecht riep, gingen wij juist uit het vaarwater en voeren wij met volle kracht op een schor, en schoot het vaartuig wel tachtig meter er op. Door dat schorgrond een vette substantie is, hield het vaartuig zoveel vaart, dat het een voet uit het vlot schoot. Daarbij was het water vallende.

Heb ik ooit gebeden en gezucht, dan is het die dag geweest en ik heb ook niet gegeten of gedronken, dan voor des namiddags half drie. De knechts wilden, toen het dag werd, gaan graven, doch dit achtte ik een hopeloos werk, waar dit gold een geul van tachtig meter lang, vijf meter breed en een en een halve meter diep, waarbij komt, dat de Waterstaat zulks niet toestaat.

Persoonlijk naar huis gaan durfde ik niet en onze andere motorschuit te hulp roepen evenmin, want ik vreesde de vloeken. Ik bad de Heere of er des avonds meer water mocht komen, opdat het vaartuig van de schor zou kunnen afgaan. En ziet, het water komt hoger dan des nachts en met behulp van uitgebrachte ankers, verbonden met draden op de korlier, geraakten wij in het vlotte water.

Het was echter in Tholen bekend geworden, dat we omhoog zaten, en men had van daar de tweede motor te hulp gezonden, doch deze kwam, toen we reeds uit onze benarde positie verlost waren.

Intussen bleef het vreselijk stormen. Ik kwam tot het volgende besluit: "Het is nu dag en goed licht, wanneer wij nu naar St. Philipsland varen naar de hoek van Van Dijke,

dan liggen wij daar vannacht veilig en zijn wij morgen vroeg door het moeilijke vaarwater heen." Maar de Heere regeert. Met veel tobben zijn wij er gekomen. Wij lieten het anker op de bestemde plaats vallen, doch het hield niet, het ging al door, tot wij op dieper water kwamen, en daar hield het. Vreselijk ging het vaartuig hier te keer, en wij slingerden het gangboord aan water, liever gezegd: het water op het dek. Hier konden wij niet blijven liggen, dus wilden wij proberen te komen op de plaats waar wij gelegen hadden.

Nu had ik met de knechts afgesproken, zij zouden als het schip in de zee viel ketting winnen, en als het opdook, de kettinglier op de pallen houden en de draaiers stevig beheersen, opdat hun geen arm zou stuk slaan. Doch een der knechts hield zijn draaier niet stevig genoeg vast, gevolg dat zijn arm stuk sloeg, daarbij de lier stuk en de ketting stuk.

Wat toestand was dit, de knecht huilen en wenen, en geen wonder. Zo dreven wij weer, geweldig geslingerd wordende. Alle inwoners van St. Philipsland waren op de dijk om naar het toneel te kijken. Wij dreven net mis van de buitennol, ik wilde de schroef inschakelen om aan opperwal te komen, maar zodra de koppeling op "vooruit" kwam, was het of de machine uit elkaar barstte en lag ze stil. Wat de oorzaak hiervan was, wisten wij niet voor de volgende morgen, toen ons vaartuig droog zat. Het rijswerk waarmede men de dijken repareert, was door het hoog water van de dijk afgespoeld en tussen de schroef gekomen.

Toen wisten wij zulks niet, en al ons tobben en zwoegen hielp ons niet, zodat wij tenslotte ten einde raad waren. Wij wierpen een tweede anker uit, maar het hield niet, wij haalden het boven water met de bladen er af. Daarop wierpen wij een derde en een vierde anker uit, met éénzelfde gevolg. De duisternis begon intussen te vallen, en aldoor dreven wij naar lager wal. Het was mij bang, elke donderslag of bliksemschicht, dacht ik, dat mij gold. De knechts deden niets dan wenen, want het was ook huns inziens hopeloos.

Maar wat gebeurt er? Een vijfhonderd meter van lagerwal af, houdt een klein ankertje, bijna niet te geloven. Ik ging in de voorkajuit alleen. Iets gesterkt door het eten van een appel, want in geen uren had ik gegeten, boog ik mijn knieën en mocht ik dadelijk de man worden voor God. Met een David mocht ik het uitroepen: "Ik, ik heb gezondigd, maar wat hebben deze schapen gedaan?" 2 Sam. 24: 17. Ik mocht alles in de hand des Heeren overgeven; en alle slaafse vrees week van mij. Dadelijk daarop roepen de knechts: "Willem, het anker is stuk!"

Ik sta op van mijn knieën, ga de trappen op naar het dek, en word intussen bepaald naar het roer te gaan en zuiden voor te sturen op het kompas; het was reeds donker geworden. Ik gaf dit aan Jac. van Luyk, toen machinist, te kennen, en waar hij al zoveel met ons doorgemaakt had, zeide hij: "Doe het dan Willem."

Wij hielden zuiden voor, tastten op het minst acht voet water en zijn zo onder het zogenaamde "Poldertje", nabij Oud-Vossemeer onder opperwal geraakt, hoe, weet de Heere alleen, en zijn zo thuisgekomen. Met de knechts wilde ik de Heere erkennen voor Zijn vriendelijke en wonderlijke bewaring, maar zij doornat zijnde haastten zich om zich van droge kleren te voorzien.

De volgende morgen komt grootvader vloekende op ons aanlopen. We moesten trachten de verloren ankers terug te vinden; wat wij deden, maar zonder resultaat. Nu dreigde grootvader de vaartuigen in de haven te leggen en het gehele personeel te bedanken, mijn persoon en vader er bij ingesloten; en dan de gehele zaak te verkopen. Bij de woorden voegde hij de daden.

Hierdoor stonden wij dadelijk zonder werk en met ons groot gezin van veertien kinderen, brodeloos. En dat, naar het scheen, alles om mij. De Heere was mij tegen, teneinde mij een arme bedelaar te maken aan Zijn lieve troon. "Heilig, zijn o God! Uw wegen." Ps. 77

In deze weg hebben we geruime tijd verkeerd en hierin zijn des satans strikken verbroken, door vereniging met de weg Gods. Mijn mond gesloten, doch de Heere opende een nieuwe weg om Zijn daden ten doen blijken.

Wat ik hierin bij vernieuwing geproefd heb, in het zoete verborgen geloofsleven is de Heere bekend, en Hij heeft het al die tijd met ons groot gezin goed gemaakt.

Vader kon ten laatste, als enig kind, de zaak van grootvader overnemen voor vijftigduizend gulden, onder beding van contante betaling. Dit moest ten spoedigste gebeuren, anders werd het verkocht aan anderen. Maar hoe zou dit kunnen! Wij waren arm en niemand wilde vader helpen. Na vele weken tobben komt er op een zaterdag een employé van de Amsterdamse bank te Bergen op Zoom hem meedelen, dat de bank hem helpen wil; hij moest dan eens naar Bergen op Zoom komen om te praten. Hij doet dit, gaat te voet, en een musje vergezelt hem. Het beestje vloog telkens voor hem op en streek weer enkele meters voor hem neer. Daarop kwam er in zijn hart: "Aanziet de vogelen des hemels, dat zij niet zaaien, noch maaien, noch verzamelen in de schuren; en uw hemelse Vader voedt nochtans dezelve; gaat gij ze niet zeer veel te boven?" Matth. 6: 26.

Verwonderd, stom van aanbidding was de man. Hij kwam dan op de bank te Bergen op Zoom, deelde oprecht alles mede, en kon geholpen worden voor vijftigduizend gulden, maar onder conditie, alles te verassureren. Hiertoe kon hij niet besluiten, dus onverrichter zake naar huis.

De volgende week verzocht men hem andermaal; toen drong men niet meer op assureren aan, maar hij moest twee gegoede borgen stellen, en deze kon hij niet krijgen. Zo liep het ook de tweede keer op niets uit. Na enkele weken werd hij weer ontboden, zij hadden zelf borgen opgezocht. Grootvader zou ook borg zijn. Zo werd dan het geld gegeven, met nog wat handgeld om zaken te kunnen doen. Van achteren werd ook in dezen bewaarheid, dat de barmhartigheden der goddelozen wreed zijn, want de rentevoet liep zo hoog op, dat het een juk werd, niet om te dragen. Vader werd eigen baas, waarin hij de eerste tijd veel armoede heeft moeten doormaken, zodat het zelfs voorkwam, dat hij de knechts niet betalen kon. Toch waren het voor vader en moeder en mijzelf zoete tijden in het verborgen. Toen het juk, door verdiensten en daaruit verkregen aflossing, wat dragelijker werd, brak de oorlog uit. Het was 1914, en andere drukwegen volgden.

Vooraf wil ik in het kort iets mededelen hoe ik zelf baas wilde worden, hoe ik al spoedig het spoor bijster was, en de Heere, mij in die weg is tegengekomen. Ik wilde dan mosselschipper worden, alles in eigen kracht, naar de begeerte van mijn vlees. Zo pachtte ik enkele percelen, waaronder een perceel in de Eendracht, geschikt voor het uitzaaien van zaadmosselen. Het eerste jaar liep het op niets uit. Er was geen groei, daarbij moest alles door anderen bearbeid worden, dus gingen de inkomsten aan arbeidslonen op. Behalve mijn interest kon ik alles betalen, en toen ik daaronder zeer gebukt en gedrukt heenging, schonk mijn geldschietter mij de interest. Zo sloten de boeken zonder één cent schuld. Maar hardleers zijnde zou ik het andermaal wagen, en nu liep het minder goed af, want hetgeen ik op de Zuiderzee verdiend had met mosselvissen schoot er bij in. Ik kocht acht boten mosselzaad. 's Avonds te voren

kregen wij zwaar onweer, zodat het zaad bedierf. Het was voor een heel kapitaal. Dit zaad werd uitgezaaid op een best perceel bij Zierikzee. Er kwam heel weinig van terecht, buitendien vielen er zeesterren op, en waar geen stoomboot of motor ter beschikking stond, hadden deze vrij spel om te eten; het resultaat was: alles kwijt, wat ik op de Zuiderzee verdiend had. Zo was ik weer ruiter te voet, zonder geld, mossels of schip.

Daarop brak de oorlog 1914 uit.

Dit zou de derde maal zijn, dat wij naar het tijdelijke zeer beproefd werden. De verkoop van onze oesters, was op uitvoer naar Engeland gebaseerd, maar deze werd stop gezet; buitendien moest ik en de machinist met een knecht onder de wapenen. Vader ziekelijk en zwak, bleef over met enkele kinderen en een oude man, en mijn broer, die voor de motor zorgen moest, was twaalf jaar. Dus geen uitvoer, geen inkomsten en een hoge pacht te betalen aan de Staat.

Door tussenkomst van enkele heren, waaronder de heer P. A. de Jong van Tholen, werd er tot redding der oestercultuur een coöperatie opgericht, met kantoor te Yerseke. Elke handelaar stond het vrij lid te worden. De pacht aan de Staat te betalen zou bedragen 25 % van de bruto-opbrengst, terwijl men geen lid zijnde, de volle pachtsom aan de Staat schuldig bleef.

Vader was arm en inkomen was er niet, dus kwam de vraag al dikwijls naar voren: Hoe de pacht te betalen? En de borgen er aan te wagen mocht immers niet. Dus geraadpleegd met sommige vrienden onder anderen A. Witvliet van Middelharnis, die destijds veel bij ons kwam, ook met die lieve, eenvoudige leraar, *ds. A. Janse*.

Allen stemden overeen met de gedachte, dat Gods goedheid, onder het oordeel, een weg opende om onze zaak staande te houden. Moeder en ik zelf waren andere gedachten toegedaan, wij vreesden, dat de Heere ons in die weg zou tegenkomen. Edoch! vaders woord had de overhand, hij werd lid van de coöperatie, en wonderlijk, het scheen dat de Heere ons zegende. De oesterbanken kwamen vol oesters en in enkele jaren, was onze zaak een van de beste uit Zeeland.

Toen kwam de beproeving. Vader liet voor een schoonzoon een huis en schuurtje bouwen. Dit kon ik niet dragen. Mijn zwager werd baas voor zichzelf en ik bleef knecht voor een klein weekgeld. Daarbij kwam, dat anderen mij zestig gulden per week boden en ik kon de gedachte niet kwijt, dat vader mijn zwager hielp, grotendeels van het geld, wat ik op de Zuiderzee verdiend had. Gevolg, ik moest en zou ook baas worden, en deel hebben in onze bloeiende oesterzaak. De knechts stijfden mij in mijn voornemen, want *ik had er recht op*, zeiden zij.

Zo stelde ik mijn plan aan vader voor, met de bedreiging, deel in de zaak, anders ga ik weg. Vader bewilligde, want hij kon mij toch niet missen. Ik geloofde echter die goede man niet op zijn woord, ik eiste dat de zaak zou geschat en notarieel beschreven worden, en dit geschiedde. 's Avonds toen ik het stuk zou gaan ondertekenen, kwam een vijftig meter van mijn vaders huis de Heere mij met kracht voor met deze woorden:

*"Eert geen uitlands God;
Wacht U voor uw zielen."*

Ik verschrikte voor een ogenblik en stond stil, verstond intussen de Heere zeer wel, dat het zag op de coöperatie. Doch ik herstelde mij, en trachtte mijn consciëntie op de mond te slaan. Dus tekende ik het stuk, en de Heere liet mij in deze weg maanden doorgaan.

Het ging naar mijn zin niet hard genoeg, er moest meer winst gemaakt worden. En zo

gebeurde het, dat wij enkele percelen onder Battenoord gelegen, huurden, ook in de Dorsman, alles tamelijk duur, maar de oesters zouden harder groeien en vetter worden, en dit zou de winst vergroten.

Wij brachten er schepen vol oesters, klein en groot door elkaar, ter waarde van vijftwintigduizend gulden, laag getaxeerd. De zomer komt, het groeit prachtig, maar Nieuwjaar komt en nog niets opgevist, want er was weinig verkoop.

Op die morgen toen ik met de familie de knieën boog, de Heere erkennende voor Zijn trouwe zorg en hulp, kwam er een vraag in mijn ziel of mij dit jaar iets ontbroken had. Ik zeide eenvoudig: "Neen Heere" en zo bepaalde de Heere mij, wat ik geloofd had van de coöperatie, dat zij niet uit God was en hoe Hij mij in mijn snode begeerte gewaarschuwd had uit Ps. 81: "Eert geen uitlands God" enz. Daarbij hoe ik mijn consciëntie op de mond geslagen en Zijn Heilige Geest bedroefd had, en Hij nu uit Vaderlijke verbondsliefde met mij handelen zou, gelijk een Vader met zijn kind, en Hij nu alles onder 't oordeel gewonnen, verteren zou.

O, kinderen, wat heb ik toen geweend en Gods recht geëerbiedigd, al had Hij mij dadelijk met al het mijne, vrouw, kinderen, huis en goed, op de knieën liggende, met een Korach, Dathan en Abiram van voor Zijn aangezicht weggedaan.

Maar nog veel meer verteerde mij, dat Hij het doen zou uit *Vaderlijke* liefde. En o, hoe ben ik toen in schaamte, onder het rechtvaardige en aanbiddelijke Zijner handelingen weggezonden.

Echter sprak de Heere niet wat en op hoedanige wijze, hij het wegnemen zou. Het werd negen uur, ik ontmoette vader voor zijn woning en wenste hem Nieuwjaar met deze woorden: "Vader, ik hoop dat de Heere u en mij in dit jaar een zwijgende mond moge geven."

Hij zag mijn droefheid, want de tranen biggelden mij langs de wangen, en vroeg mij naar de reden. Ik deelde hem mede wat deze morgen had plaats gehad, dat ik echter het hoe er niet van wist, maar wel wist, dat Hij uit liefde met ons handelen zou, en Hij mij zou kastijden, gelijk een vader zijn zoon kastijdt.

Het duurde tot maar even in het voorjaar, toen het buitengewoon ging regenen. Dit had tot gevolg dat er zoveel zoet water van de rivier afkwam, als nog nooit gebeurd was, zodat het water bij laag water te Ouddorp zoet was. Waar nu de oesters geen zoet water kunnen verdragen, waren onze uitgezaaide oesters binnen enkele dagen dood.

Daar lag nu het schone Babel; het perceel met een grote waarde aan oesters was een kerkhof geworden. Zodra de geruchten tot ons kwamen, dat de oesters vanwege het zoet water dood gingen, en ik met de boot ging kijken, en het in waarheid alzo bevond, ontwaarde ik zulk een bittere vijandschap tegen God, dat ik deze niet recht zou kunnen beschrijven.

De snoodste vloeken rezen in mijn hart op, en had ik de Heere toen met een stuk geschut, van de omvang, zoals Duitsland deze in de oorlog van 1914-1918 gebruikte, kunnen bereiken, ik had het op Hem gericht. Wat is de mens!

Het werd ruchtbaar, dat wij zo ernstig getroffen waren en dit gaf niet weinig blijdschap aan sommigen, inzonderheid aan een bedrijfsleider ener firma. Hij verheugde zich bovenmate, dat die fijnen zo kostelijk getrakteerd werden. Dit wekte de vijandschap in mijn hart op, te meer daar hij, als hij mij ontmoette, met een grijnzende lach passeerde. Ik bleef enige tijd met deze vijandschap bezet, en toen ik die man des morgens acht uur op zekere dag ontmoette, zou ik hem wel te lijf gewild hebben.

Maar juist komt de Heere mij voor, op precies dezelfde plaats, waar ik een jaar te vo-

ren, uit Psalm 81 was ingedrukt met de woorden uit Ps. 36: "Uw oordelen zijn een grote afgrond."

En o kinderen, ben ik ooit beschaamd voor God geworden, dan was het op dat ogenblik. Zijn oordelen om mijn zonden, en mijn afhoererend leven. Ik verteerde van schaamte en schuldbesef voor Hem, en wenende op straat, billijkte en rechtvaardigde ik Zijn handelingen. En zo gaat de Heere met het vers door: "Gij behoudt mensen en beesten." O, wat kreeg ik een inzien in Zijn trouwe zorg, ontferming en leiding en ik werd met een Asaf als een groot beest voor God.

Nog verder opende de Heere de woorden: "Hoe dierbaar is mij Uw goedertierenheid, o God, dies de mensenkinderen onder de schaduw Uwer vleugelen toevlucht nemen." Hoe dierbaar mocht ik deze woorden verstaan, ze brachten mij in verwondering en aanbidding, waar nu zondige stofbewoners onder deze vleugelen toevlucht nemen mochten. Gods handelingen waren enkel goedertierenheden, enkel liefde, vaderlijke kastijding, enkel wijsheid, tegenover mijn dwaasheid en schande. In deze weg mocht ik geruime tijd voortgaan.

De Heere toonde mij dat Hij uit enkel trouw deze weg voor ons nodig keurde, maar dat Hij ook weer uit de verdrukking zou ophalen, om ons geslacht te onderhouden en een groot volk in het leven te behouden.

En zo ook geschiedde het. Een algemene sterfte tastte de oesters op de oesterbanken in de Oosterschelde aan, waarin ook wij deelden, en zo liep het op niets uit. Daarbij kwam nog, dat wij de hoge pacht van het perceel onder Battenoord, zonder enige vermindering of reductie betalen moesten.

Wij zegden ons lidmaatschap bij de coöperatie op, en een weg van armoe en zware beproeving stond voor de deur, en inderdaad is het er de eerstvolgende jaren daarop diep doorgegaan.

Toen nu alles wat onder het oordeel gewonnen was, geheel verteerd was geworden, heeft de Heere weer snel uit de armoe opgehaald, tot onderhouding van ons geslacht. Zo ben ik driemaal baas en schipper afgeraakt en is de hoge boom vernederd. O, Goddelijke, wijze, Godverheerlijkende weg, waaruit een mens enigmate van achteren leert, de onpeilbare hoogte van Gods verbondstrouw en de onpeilbare diepte van zijn diepe val.

Na het te voren geschrevene is mijn ziel meer en meer ingeleid geworden in de zoete volmaaktheden van het Goddelijk Wezen, bijzonder in Zijn Wezensnamen, naar Rom. 11: 33-36; in het Borgwerk van het Lam Gods en in de vastheid van het Verbond.

Het was op een zondagmorgen omstreeks twaalf uur, nadat ik ter kerk geweest was en in het verborgen lag voor Gods aangezicht, dat de Heere mij uit Romeinen 3 bepaalde bij de breuk van mijn eigen hart, wie ik namelijk door de val geworden, maar ook gebleven was. "Hun keel is een geopend graf" enz. O, wat werd mijn ziel aangedaan met verwondering, smart, weedom en droefheid, over de eeuwige neiging naar de zonde, en de onnaspeurlijke diepte van de val zodat ik de profeet Jeremia enigszins verstond: "De kroon is van ons hoofd gevallen. O, wee nu onzer, dat wij zo gezondigd hebben." Klaagl. 5: 16.

Hierover treurende en wenende, werd mijn aandacht getrokken naar de herberg tegenover ons, waar men danste op het orgelspel, en dat op Gods lieve dag.

Hierop werd ik ingeleid in de droeve staat van ons Vaderland, hoe wij weleer door God uit de macht der vijanden verlost, door Hem waren verhoogd, en wie wij nu geworden waren.

Dit deed mij met alle vermogens der ziel roepen en zuchten of Hij Zich nog ontfermen

wilde, en het land uit de drek der zonde ophalen, en ons nog verlossen om Zijns verbondswil. Onder deze arbeid, waarin alle krachten van ziel en lichaam in beweging waren, en ik geweld doen mocht op de rommelende ingewanden Zijner barmhartigheid, was het of het recht Gods afdaalde van Gods troon om mij voor de stoel geknield, in een ogenblik te verteren.

Ik werd zo bevreesd en ontzet in mijn ziel, dat ik mij niet meer bewegen durfde. Ik ervoer in mijn ziel, hetgeen Ledeboer zegt: "Schoon afgesneden." Dit is dan ook de reden waarom ik nooit aan politiek heb kunnen mededoen.

Ik lag als verplet met doodse- of slaafse vrees in het stof. Het werd stil in mijn ziel en ik verkreeg wederom mijn vrijmoedigheid om mijn handen te vouwen, en ik werd toen bepaald bij *de kerkstaat van Nederland*, wat hij geweest en nu geworden was, uit Ezechiël 34.

O, wat een ontzettend verval kwam hier openbaar, ook onder de dienaren des Woords in het weiden der schapen.

Gelijk de kerk in Ps. 74: 9 weende ik bitterlijk en moest ik uitroepen: "Wij zien onze tekenen niet!" Geen Verbondskist, geen heilig vuur, geen Sjechina of Urim of Thummim, God en Christus en Zijn Heilige Geest ter onderwijzing, allen geweken. Wat heb ik toen geweend!

Toen kwam de Heere mij bepalen bij de personen die Hem verlaten hadden, bij de wijze waarop en de plaats waar Hem de rug was toegekeerd. Uit deze onderwijzing leerde ik de profeet verstaan: "Als ik Uw redenen gehoord heb, heb ik gevreesd, verrotting kwam in mijn gebeente en ik werd beroerd in mijn plaats." Hab. 3. Het was of scheen mij toe, dat het oordeel mij en alles rondom mij zou verteerd hebben.

Andermaal leidde de Heere mij in de breuk van Sion, en van mijzelf er bij ingesloten uit Ezechiël 8, hoe een ieder in zijn gebede binnenkamers zijn drekgoden had opgericht en afhoererende was van de zoete en gezegende Bloedbruidegom, die Zijn bruid had ondertrouwd, naar Hoséa 2: 18, 19.

Mij werd getoond dat Hem nu de laagste plaats in het hart was toegekend, en alle afgoden, boven Hem geëerd en gediend werden, *en Hij nu stond achter de deur, Zijn hoofd vervuld met dauw en Zijn haarlokken met nachtdruppen*. Hooglied 5: 2.

Ik zag dat mijn hart was als het hare, mijn wandel als de hare en Hij reden te over had zowel te klagen over mij als over haar.

De smart die toen mijn ziel vervulde kan ik nooit uitdrukken, ja, ik dacht nog van liefdesmart en schaamte mij dood te wenen voor Zijn aangezicht.

Gewis, was de Heere niet tussenbeide gekomen en had mij tot stilte gebracht uit de woorden van Jes. 6: 7: "Alzo is uw misdaad van U geweken en uw zonde is verzoend," ik had van bittere zielesmart de geest gegeven.

Daarop kwam de Heere over uit Exod. 3: 14: "Ik zal zijn, die Ik zijn zal" en toonde Hij mij, hoewel Zijn bruid, Zijn Hephzibah, het huwelijksverbond geschonden had, Hij toch dezelfde bleef en uit Zijn verbondsliefde Zijn bruid lieven en beminnen zal tot den einde toe, want Hij was *de Amen, de Getrouwe, de Onveranderlijke*. Mal. 3: 6.

De Heere toonde mij, dat Hij voldaan was in het Borgwerk van Zijn beminde Zoon, in Wie Zijn volmaaktheden ten volle waren verheerlijkt, en hoewel Hij nu vanwege de afhoerering Zijner bruid, haar niet meer bezoeken kon als in de dagen van weleer, Hij nochtans zou inkomen als een reizend man. De diepe indrukken die ik had van Zijn peilloze eeuwige verbondsliefde en trouw, van Zijn peilloze genade en goedertierenheid kan ik niet beschrijven, ook niet, die ik had van mijn zonden, schande en ongerechtigheden.

Ik moest mijzelf verfoeien en terecht had ik een walg van mijzelf, zo boos, snood en goddeloos. O, als liefde en goedertierenheid en schuld elkaar in 't hart ontmoeten, dan is het om te verteren. Hadden wij er maar iets meer van!

En is het niet alzo? Hij komt weinig in en dat slechts als een reizend man, naar het schijnt, haast geen nota nemende van de ellende waarin wij nu met land en kerk verkeren.

Een poosje later behaagde het de Heere mij meer en bijzonder te leiden in de trappen van Zijn vernedering, in het hofje van Gethsémané. "Hoe wordt ik geperst" enz. Geperst door de liefde tot Zijns Vaders recht en Zijn volmaaktheden, tot de uitvoering van het welbehagen des Vaders, en tot de verlossing van Zijns Vaders lievelingen en Zijn bruid. Wat zag ik Hem kruipen als een worm en een man, onder mijn en Sions zondelast, evenals onder de ontzettende last van de toorn des Almachtigen. "Wie kent de sterkte Uws toorns en Uw verbolgenheid naardat Gij te vrezen zijt?" Ps. 90: 11.

En hoe Hij kwam onder het ontzettende en zielsberoerende gevoel van de verlating Gods.

Welke zoete, evangelische boetetränen worden hier geweend, met een verfoeien van de zonde, de smet der zonde en van alle onreinheid. Maar ook van heilige verwondering en aanbidding van de peilloze liefde des Vaders, in het geven van Zijn eniggeboren Zoon, ter uitvoering van Zijn eeuwig welbehagen. Ik zag Hem de drinkbeker opnemen tot drie malen toe, waarin Hij gehoorzaamheid leren moest, zoveel het vlees aangaat uit hetgeen Hij lijden zou. O, heilige schaamte, aanbidding en verwondering die mijn ziel vervulde!

Daarna leidde de Heere mij in Zijn verheerlijkte staat uit Eféze 2: 6. "En Hij heeft ons mede opgewekt, en heeft ons mede gezet in de hemel in Christus Jezus."

Geliefde kinderen, nooit zal ik vergeten, wat ik hier beleefde, hetgeen nóch met de mond nóch met de pen kan worden weergegeven. Men leest dat, nadat Hij opgestaan en in de laatste veertig dagen Zijner omwandeling op aarde Zijn discipelen een en andermaal verschenen was, en hun bevelen had gegeven aangaande ambt en bediening, Hij hen uit Jeruzalem leidde naar de Olijfberg.

Zo ook leidde Hij mij uit Jeruzalem en alle verwachting buiten Hem en bracht Hij mij op de top van de olijfborg, waar ik andermaal een overzicht kreeg over Zijn Borgtochtelijk lijden, Zijn smeken en worstelen aan de voet van de berg, Zijn alleen treden van de pers, naar het welbehagen en de wille Gods Zijns Vaders, en dat tot heil Zijner bruid en van mijn eigen ziel. Daar werd ik verwaardigd met een terugleiding in Zijn dood en begrafenis, en in de aangebrachte verzoening van alle ongerechtigheid op één dag. Zach. 3: 9.

Ook in Zijn herrijzen uit het graf, tot rechtvaardigmaking van Zijn bruidkerk, mijn ziel er bij ingesloten. Rom. 4: 25. Zo ik zeide: ik zag, dat Hij alleen de pers getreden had, waar Zijn discipelen en de gehele kerk in slaap gevallen, van Hem gevlucht en Hem verloochend had. O, hoe werd mijn ziel aangedaan met heilige verootmoediging, verwondering, schaamte en aanbidding.

Daar op de top van de berg breidde hij Zijn handen uit over Zijn bruidkerk, terwijl deze, evenals Zijn lippen, drupten van vloeiende mirre. En zo voer Hij, waar ik verdiept en verslonden was onder de indrukken van Zijn liefde en zegenende handen, ja dronken van liefde, ongedacht en onverwacht voor mijn zielsoog op.

Ik staarde Hem in de geest na, mijn ziel weende en treurde van droefheid, want mijn alles, mijn al, meer dan aarde, hemel, ouders en kinderen, geld en goed, voer van mij op. O, wat dit voor mij was, mijn Hoofd, Goël, Losser, Borg, mijn Al opgevaren en ik

alleen, alleen achter gelaten. O, heilige zielesmart, die ik hierin ontwaarde, want mijn leven, mijn blijdschap, mijn zaligheid, alles weg. Mijn oog en hart was hemelwaarts gericht.

Terecht zegt Ridderus "het is het schreihekje, als der Scheveningse vrouwen die haar mannen, ter visserij uitgaande, nastaren zolang zij maar immer kunnen."

Zo staarde ik Hem na, totdat ik door het geloof Hem zag ingaan als het Hoofd des lichaams in de plaats der heerlijkheid, en met Hem de gehele kerk, met mijn ziel ingesloten. Hoe zag ik door het geloof, naar het heilig Woord, Hem door Zijn lieve Vader verwelkomen, met een heilig genoeg, onder het gezang der engelen en hemelse heirscharen, Ps. 24, met de verlostte zielen der rechtvaardigen, en de vierentwintig ouderlingen, Openb. 4.

O, wat een blijdschap des Vaders, toen de menselijke natuur in haar Hoofd, Zijn welbeminte Zoon inkwam in het heiligdom! En dat door zo'n heilige, hoge, wijze en heerlijke weg naar Zijn Goddelijke wil en welbehagen.

Ik verstomde, kon niet meer spreken, 'k was enkel eerbied, heilige aanbidding, verslonden in het wonder, verteerd wordende van liefde; ik was dronken van liefde, Hoogl. 5: I.

Toen ik een poosje door de Geest in de hemel in Hem gezet was geweest, in de ontmoeting van een verzoend God en Vader, die alle grimmigheid in Hem voor eeuwig had afgelegd, en ik deelde in de blijdschap des Persoons Gods en die der heiligen voor den troon, werd ik in de Geest weer teruggebracht in het hofje van Gethsémané. Ik aanschouwde Hem weer in Zijn Knechtelijke staat, kruipende als een worm in het stof, biddende tot driemaal toe: "Vader, indien het mogelijk is, laat deze drinkbeker van Mij voorbijgaan. Doch niet gelijk Ik wil, maar gelijk Gij wilt." Matth. 26: 39.

En onmiddellijk daarop werd mijn ziel weer geleid in het heiligdom en zag ik Hem in Zijn verheerlijkte staat, voorbiddend voor de troon. En o, wie zal het kunnen uitdrukken, het staan in Zijn zoete voorbidding, waar ik met de diepste eerbied vervuld, Hem aanschouwde als de enige en ware Hogepriester. O, zoet pleiten, en vertonen van Zijn doorboorde handen, als bewijzen van de los- en kooprijns van Zijn bruid.

Hoe bespiedde ik het welbehagen des Vaders in de Borg en Zijn pleidooi. Hoe klaar werd mij de grond van Zijn voorbede, namelijk Zijn borgwerk, de opgebrachte losrijns, evenals de liefde des Vaders tot Zijn bruid. Hij kende Zijns Vaders hart meer dan iemand in de liefde tot Zijn kerk, en de gewilligheid van de Heilige Geest, tot alles wat Hij, als Borg, naar het verbond, tot heil Zijner bruid afsmeekte.

Zeer geliefde kinderen, er was geen geest meer in mij, overgebleven. Toen heb ik er een weinig van verstaan: "En zij begonnen te spreken met andere talen, gelijk de Geest hen gaf uit te spreken. Ik zag er alles in, het onwankelbare fundament der kerk, het fundament van mijn zaligheid; Zijn staan in het heiligdom, voor de troon, was mijn en Sions eeuwige overwinning.

Zo lag ik een gehele tijd op mijn knieën, totdat ik weer op aarde kwam en bemerkte dat ik op zolder was. Wenend en vol van aanbidding stond ik op. Toen ik Hem eerst zag opvaren verteerde ik van heimwee, ik bevond mij alleen op aarde te staan en alles te missen Maar nu meer dan door de engelen, door Hemzelf en Zijn Heilige Geest onderwezen, stond ik stom van verwondering en aanbidding, vol lof en blijdschap, en een heilig verlangen om eeuwig met Hem te mogen zijn, in Hem vindende alles, wat tot heil mijner ziel verstreken kon.

Ik smaakte de vrede Gods, die alle verstand te boven gaat. Met Hem gezet in de hemel, mocht ik Hem volgen, waartoe ik Zijn Heilige Geest, als onderpand in mijn

ziel ontvangen had en om door die kracht te zoeken de dingen die boven zijn. O, zoete dag! Op de kracht van deze spijze ging ik vele dagen. En hoe zouden wij ook ooit met blijdschap des harten naar Jeruzalem kunnen terug keren, zonder deze hartsterking, om daar te verwachten de belofte des Vaders.

Omtrent deze tijd ben ik soldaat geworden, het was 1913.

Bij loting trok ik nummer elf, zogenaamd het *zotte nummer*, hetgeen, de Tholense jeugd mij dan ook die dag gedurig nariiep.

Ik kwam in de kazerne te Bergen op Zoom en de eerste dag liep het al mis. Wij kregen die dag theorie over brand, door een sergeant-majoor. Hij zeide ons niet te vloeken en nauwelijks was hij met de theorie bezig of deed een grote vloek. Ik kon niet zwijgen en sprak hem er over aan. Hij legde mij het zwijgen op, maar ik zeide hem te zullen zwijgen als hij niet meer vloekte.

Al dadelijk trok ik de aandacht van allen en 's avonds was ik het voorwerp van bewondering. Van vele dingen wilden zij mij beschuldigen, maar het eind van alles was, dat ze met meer of minder indruk aflieten.

Door genade mocht ik vrijmoedig mijn knieën buigen en ik ben nooit bespot, wanneer ik voor het eten bad en 's avonds voor mijn krib mijn knieën boog. De reden hiervan was, dat mijn leven was overeenkomstig mijn belijdenis en dit alleen geeft, inzonderheid onder soldaten, indrukken.

Al spoedig was er beslag onder de jongens op onze kamer merkbaar, en om deze reden moest ik driemaal van kamer verwisselen. Zo gauw de jongens door mijn leven werden ingebonden, moest naar het zeggen der superieuren, de fijne weg.

De laatste keer werd ik gebracht op een kamer met Rotterdammers. Hoewel dezen mij wel kenden en ook van mij hielden, duldden zij mij niet in de rij met vrije mensen, want dan was hun pret weg, en dan moest wel eens de sergeant of luitenant er aan te pas komen; zij duldden mij ook niet op hun kamer.

Op zekeren avond wisten zij van mijn komst. Zij stonden al klaar met harmonicamuziek en in koor zongen zij het vloekend, godonterend lied: "Zo God er is, waar is Hij dan gebleven," enz.

Ik kwam met mijn strozak op mijn rug op het corridor en de muziek begon. Ik zakte in één van het honend spotten, hetwelk de sergeant oogluikend toeliet. Hier bleef ik met alles liggen tot in de nacht, en toen allen sliepen, ging ik naar mijn krib. 's Morgens waren allen stil, en heb ik dergelijks niet meer moeten aanhoren; binnen korte tijd lagen allen onder beslag.

Ik had toen een verborgen, eenzaam met God gemeenzaam leven.

Het was op een winteravond even vóór tien uur, dat ik naar gewoonte, in een schilderhuisje, dat ver achter op het plein, tegen het erf van een stilliggende fabriek stond, het aangezicht des Heeren zocht. Ik deed dit soms hardop. Ik hoorde voetstappen, maar zuchtte verder, niet wetende of kunnende onderscheiden, of het mensen, dan wel geestelijke boosheden of satans machten waren.

Ik zeide "Amen", en direct er op riep een forse stem: "Baaij, kom eens hier, wat doet gij daar?"

Nu, dit hadden ze immers wel gehoord. Verder werd mij toegevoegd: "U verpest de kazerne en de fabriek (de fabriek was oud en niet in bedrijf), en als u nog meer hier komt, kunt u op straf rekenen. Ik wilde antwoorden, maar verstomde. Het werd mij nog eens streng verboden, en met bedreiging werd ik weggezonden. Het waren twee sergeant-majours.

O, hoe treurde ik later. Vermaning zijn die mensen toen niet waardig gekeurd

geworden. Nu kreeg eigenliefde en moedeloosheid de overhand over mij, doch de Heere vertroostte mij. Van alles verstoken, doch van Hem niet; was het eenzaam gebed hier afgesneden, doch de stille verzuchtingen in het bos niet.

Zo had ik een tweede luitenant, die dienst deed als kapitein. Hij was een geleerd, doch grof, goddeloos mens, die dikwijls uitspatte in het vloeken. Zekere keer, toen hij het weer zo grof had gemaakt, vond ik geen vrijmoedigheid hem te waarschuwen. Ik ging met verlof met Nieuwjaar naar huis en die vloeken kleefden mij aan. O, hoe bang had ik het. Ik kwam thuis en ging met oudejaarsavond op onder de bediening des Woords. Ds. Makkenze predikte over deze tekst: "Geef rekenschap van uw rentmeesterschap." Daar werd mij met mijn schuld toegang verleend tot de genadetroon en mocht ik vergeving proeven in Zijn gezegende wonden.

Enige tijd later schreef ik - uit de smart van en de haat tegen de zonde - hem een gemoedelijke brief, hem daarin ernstig vermanende over die zonde, en hem met allen die onder zijn bevel stonden, trekkende voor het oordeel Gods. Toen ik deze brief op de post gebracht had, kreeg ik het bang, zodat ik haast niet naar mijn garnizoensplaats durfde wederkeren. Maar ik moest. Gedurende lange tijd hoorde ik niets, en dit deed mij veronderstellen, dat de brief niet was terecht gekomen. Zekere dag, toen wij er uitgeregend waren en wij wapenpoetsen hadden, op de krib, liep hij almaar voor mij heen en weer.

Nu had ik een paar schoenen, die mij te klein waren, zo vroeg ik hem om een paar grotere. Het antwoord was: "Ga maar mede Baaij."

Ik volgde hem. Het ging de trap op en in eens stond hij in een hoek bij een venster stil, en zeide: "Zo Baaij, ver genoeg." "En u hebt mij laatst een brief geschreven." Met dat hij dit zeide kleurde ik, en hij dit ziende sprak: "Denk u de sterren weg, ik ben ook soldaat; spreek vrij uit, maar bedenk dit, dat het hier niet gaat met te zeggen, dat geloof ik, maar bewijzen. U hebt mijn gemoed erg geschokt door uw schrijven. Ik ben niet Gereformeerd, hierin hebt u zich vergist, ik ben vrijdenker, en Rooms geweest. Jaren heb ik studie van het geloof gemaakt, en nu weet ik zeker: er is geen God, het is fantasie. Dus niet geloven, maar bewijzen."

Ik vroeg hem beleefd of hij bewijzen kon dat er geen God was, waarop hij enkele boeken noemde, als Voltaire en anderen.

Daarop antwoordde ik hem, dat hij dan ook geloofde in het boek van Voltaire. Toen verhaalde ik hem op wat wijze deze godloochenaar gestorven en hoe vreselijk zijn eind geweest was, en hij op zijn sterfbed alles herroepen had; en gaf hem in overweging of het dan niet beter en veiliger was het Woord Gods te geloven, hetwelk in de vervolgingen de vuurproef had doorstaan. Ik trachtte hem daarop uit Gods Woord en uit de natuur te overtuigen, en het Woord was mij een geopend boek, want de Heere gaf dit.

Maar hij werd boos, en riep met forse stem: "U zegt: Jesaja zegt dit en Jeremia dat, maar zeg zelf wat!"

Toen ik hem daarop zeide, dat Gods Woord onfeilbaar was, werd hij zo boos dat hij stampvoette en uitriep: "Er is geen God!"

Ondertussen was ik vrijmoedig geworden en zeide: "En ik ken Hem", waarop hij mij vroeg er iets van mede te delen. Ik begon te zeggen hoe snood ik de zonde gediend en de Heere mij getrokken en voor Zijn Richterstoel gedagvaard had.

Hierdoor werd zijn hart geraakt, hij kreeg het te kwaad, en onder een vloed van tranen greep hij mijn hand.

Zo stonden wij daar vijf uren aanéén te praten. Tenslotte zeide hij: "Baaij, schrijf mij

nu nooit meer zo een brief, want mijn vorige gedachten zijn weer teruggeroepen, en maanden zal ik moeten studeren, eer ik ze weer kwijt ben."

Ik zeide hem, terwijl hij mijn hand nog vasthield, dat de dag des oordeels aanstaande was en dat dan aller en een ieders werk, ook het zijne, zou geopenbaard worden voor Hem, Die eenmaal in een beestenstal geboren, dan zitten zou als de Richter van levenden en doden. Ik stelde hem toen voor de vraag, hoe hij het dan maken zou, en toen wenste ik hem toe, dat de Heere Zijn genade aan hem verheerlijken mocht. Wij scheiden, hij met tranen in de ogen.

Toen hij was weggegaan kwam ik tot mijzelf en bedacht, dat ik nog geen schoenen had gekregen. Ik liep hem dus na, tot op de derde verdieping en daar vond ik hem, staande voor het bureau. Hij vroeg mij: "Wat is er Baaij?"

Ik zeide: "Luitenant, ik heb nog geen schoenen."

Zijn antwoord was: "Baaij, de gehele dag over zulke gewichtige dingen gesproken en nu over schoenen, u krijgt schoenen hoor."

Van dit ogenblik af was hij een vader voor mij. Een poosje later ging hij naar een andere plaats, en als ik hem in oorlogstijd nog eens ontmoette, steeg hij van zijn paard en vroeg naar mijn welstand, wilde echter nooit iets meer weten van God of Zijn dienst; zijn antwoord was dan: "Daar hebben wij eens over gesproken, hé?"

Zo kwam ik met schuld en tekort in alles uit dienst, de 1e juni 1914. Het scheen mij toe, dat de Heere zou komen met Zijn oordelen om mijn tekort en zonden. Iedere dag verwachtte ik zulks, en ja, zo gebeurde.

Op de eerste augustus 1914, dus acht weken later brak de grote wereldoorlog uit; die duurde tot november 1918.

Destijds viste ik onder Yerseke, het was 1 augustus, een mooie dag. Omstreeks twaalf uur was het zo vreemd of de zon in bloed veranderd was. Aan alles was het zichtbaar dat er iets gaande was. Plotseling kwamen vele motorbootjes en roeiboortjes opdagen. Toen ons tij af was, gingen wij naar Yerseke en daar hoorden wij, dat de mobilisatie was afgekondigd, en ik moest onder de wapenen komen.

Ik ging toen eerst afscheid nemen van mijn meisje, en ontmoette op de dijk de heren *De Kok en Overduin*, die te Yerseke studeerden onder leiding van ds. Kersten. Zij waren vrijgesteld van de dienst, dus trof het hun niet zo zeer als mij.

Met veel tranen nam ik op de knieën afscheid en aan boord gekomen, mocht ik op reis naar huis, de noden van hart, huis, land en kerk in God kwijt raken, onder Hem buigen, zwijgen en aanbidden, gelovende, dat de Heere recht was in al Zijn daden, Ps. 146. Ook mocht ik geloven, dat Hij ons sparen zou, en een wacht rondom ons zijn, ook mijn persoon, hoe het gaan zou, beveiligen.

De Heere bepaalde mij bij een belofte, die ik achttien jaren oud zijnde, van Hem gekregen had: "Ik ben uw God, en uw zaads God." Ik kreeg te geloven, dat Hij deze in de weg des huwelijks bevestigen zou.

O, hoe dierbaar heb ik daar, verenigd met Zijn Goddelijke wil, neergelegen. Een zoete rust vervulde mijn ziel. Zoeter plaats kan ik mij niet indenken, aanbidden, zwijgen, Gode rechtvaardigen en dat met veel indrukken Zijner gevoelige liefde.

Zo kwamen wij in Tholen en daar was alles beroerd. Ik weg, de machinist en nog een knecht, en hoe zou het gaan met land en volk en met de zaken en het onderhoud van het gezin. Zo redeneerde men. De uitvoer van oesters naar Engeland was lam geslagen, maar ik mocht geloven dat de Heere het maken zou. De volgende morgen gingen wij allen onder veel aandoening weg.

Het stadje Tholen, om het zo eens uit te drukken, liep uit, om kinderen en mannen en familieleden tot de veerpont toe te vergezellen. Wij liepen met velen gepakt en gezakt naar Bergen op Zoom, de plaats waar wij ons moesten melden. Wij kwamen terecht in de Ambachtsschool en werden hier achter tralies opgesloten, als wij geen boodschappen doen moesten, de dienst betreffende. Alles was inderdaad in de war. De eerste tijd dat ik in dienst was had ik een eenzaam en gemeenzaam leven in het verborgen. De onderofficieren en anderen, die mij nog kenden uit mijn vorige diensttijd, hadden het zo bang in de consciëntie, dat ze allen veel ontzag voor mij hadden, en wel zeiden: "Waren wij maar zo gelukkig als Baaij."

De eerste zondagmorgen moesten wij onder geleide naar de kerk. Ik ging naar de Hervormde kerk en hoorde daar spreken over deze woorden: "Ga heen, Mijn volk! ga in uw binnenste kamers, en sluit uw deuren na u toe; verberg U als een klein ogenblik, totdat de gramschap overga." Jes. 26: 20.

Daar kreeg ik te horen, dat de Heere Nederland nog sparen zou, omdat het zoveel weldadigheid aan velen, en wel bijzonder aan Paul Krüger gedaan had, door onder meer hem door een oorlogsbodem naar Nederland te halen.

Indroevig niet waar, geen zonden, geen schuld, maar goede werken te over, als een reden, waarom, de Heere nog sparen zou.

De nachten bracht ik veelal door in de stille eenzaamheid met zoete indrukken van Gods liefde in vereniging met Zijn Goddelijke wil en daden en mocht ik Asaf nazeggen: "Heilig zijn, o God, Uw wegen." Ps. 77.

Ik had ook veel onderwijs betreffende land en kerk tot meerdere bevestiging, dat de Heere, hoe diep verbeurd ook, een vurige muur rondom ons zou zijn, en de vijanden niet zou toelaten tot onze poorten in te gaan, hoewel de veelvuldige ongerechtigheden om wraak riepen.

Ik herinner mij nog hoe mijn lieve vriend, *L. Potappel*, waar hij zijn vriend *Krijn van Gorsel* van St. Maartensdijk, die ook te Bergen op Zoom, doch in een andere kazerne, lag, kwam bezoeken, ook mij een bezoek bracht. Er waren ook nog enkele vrouwen bij hem.

Men stelde mij daarvan in kennis en het werd mij vergund, aan de voordeur van de kazerne, bij de wacht, met hem te spreken. Wij kregen dadelijk een gesprek over de dingen van Gods koninkrijk.

Terwijl wij samen spraken werd er "aantreden" geblazen; maar ik was zo vol van God en Zijn zalige dienst, dat ik het niet bemerkte, hoewel de grootste bel vlak boven mijn hoofd hing.

De troep was op de achterplaats reeds aangetreden, er werd appél geblazen en geen Baaij. Een officier kwam mij roepen en bleef sprakeloos een schrede achter mij staan. Hij riep mij niet voor dat het gesprek was afgelopen. Toen legde hij zijn hand op mijn schouder en sprak: "Baaij de wacht is op u."

Wij namen afscheid van elkaar, en ik kreeg geen straf.

Zo mocht ik de eerste tijd voortleven. Spoedig daarop moesten wij op een avond met het regiment naar de grens. Die avond zal ik nooit vergeten. Een vreselijk rumoer was er, voor de troep slagvaardig was opgesteld voor de aftocht naar de grens. Wij lagen in het gras, en o, wat een gevloek en verwensingen door de troep. Dat de aarde zijn mond niet opsperde en ons allen verslond kon ik niet doorgronden. Dit was het Nederlandse leger, dat zo wij dachten, de vijand tegemoet trok. Die nacht van angst bij velen, van vloeken en wensen door anderen, en het lopen tot de morgen toe, eer wij op de plaats der bestemming kwamen, vergeet ik nooit.

Ik zal niet ingaan op al de ellende door ons beleefd, want wij sliepen tussen geiten en varkens, met veel ongedierte, maar in al deze ellende bleef de Heere mij nabij; ik bleef stil verenigd met Gods weg en mocht in Zijn onderwijzing delen.

Omdat de angst voor oorlog groot en op sommige tijden zeer groot was, zodat het kader van officieren meer op gekken dan op mensen met gezond verstand geleek, werd mij, omdat ze gehoord hadden, dat ik geloofde dat de Heere ons land zou sparen, menigmaal gevraagd wat ik van de toestand dacht. Duitse legers werden aan de grens samengetrokken. Antwerpen viel enz.

Dan moest ik in hun bijeenkomsten komen, waar ik dan met meer of minder vrijmoedigheid, naardat ik gesteld was, getuigde van hetgeen de Heere mij getoond en beloofd had. En waar de uitkomst der zaken mij in het gelijk stelde, kwam een Bileam's wens wel eens op hun lippen: "Waren wij zo gelukkig als Baaij!"

De zondag na *de val van Antwerpen* werd ik weer geroepen. Ik lag, buiten dienst zijnde, in het kreupelhout wat te lezen, met veel genoegen. Overal hoorde ik roepen: "Baaij, Baaij!"

Ik stond op en meldde mij, en vernam dat het Duitse leger weer aan de grens gekomen was. Zij vroegen mij wat ik nu van de toestand dacht, en waar ik geen bijzonderheden had, dan alleen wat de Heere mij beloofd had, deelde ik hun dit mede.

Daarop kwam de vlucht van duizenden uit Antwerpen en omgeving, zij passeerden deze weg, waarop de vreselijkste tonelen van ellende te zien waren. Geboorten en sterfgevallen hadden plaats aan de openbare weg. De ellende die wij aanschouwden bij het helpen en verzorgen van die mensen is niet te beschrijven. Zij werden vanwege ons regiment voorzien van brood en water en deksel, enz., wij speurden ze op in de bossen en brachten ze in huizen en scholen.

Ik kon, hoe groot de ellende ook was, er mijn hart niet aan geven. Uit deze oorzaak kreeg ik allen tegen; men zeide mij, dat ik geen christen in beleving was.

Op zekere nacht, ten drie ure, toen de soldaten nog onderling zaten te twisten, kwam de Heere mij ter hulp. Hij bepaalde mij bij Israël. Israël had de grenzen opengezet voor vreemde volkeren, en het gevolg er van was, dat de zonden en zeden van die volkeren Israël ten verderve waren en de Heere met hen niet meer kon optrekken, tenzij zij die volkeren uitwierpen en hun zonden verlieten. Zo werden mij de zonden en zeden van deze onze naburen voor ogen gesteld, namelijk: eten en drinken en wellustig leven en allerlei gruwelijke goddeloosheden, hetgeen wij toen onder deze buitengewone omstandigheden reeds aanschouwden, waar de soldaten met hopen in de bossen sliepen bij de jonge vrouwen.

De Heere toonde mij dat ons volk door deze naburen, als door een vloed overstroomd zou worden en door de evengenoemde zonden zou ten ondergaan, en daardoor zou rijp worden voor een naderend en zwaarder oordeel, hetgeen wij niet zouden ontkomen. Ik kreeg te zien, dat Nederland op zijn hoede had moeten zijn en zijn grenzen tegen dit van God afhoerend volk met het zwaard had moeten beveiligen.

Hiervan sprak ik vrij uit tegen de jongens, Want het raadsel was voor mijn ziel opgelost.

Ik deelde het ook aan de staf der officieren mede, en daar het merendeel daarvan Rooms was, viel het verkeerd. Zij stelden mij de vraag hoe ik wensden zou, dat men met ons als Hollanders, handelen zouden, indien ons dergelijk lot treffen zou.

Ik antwoordde hierop, dat er voor Gods volk nog altijd een troost overblijft, zodat het zich in de hachelijkste omstandigheden, *als er geen rund in de stallingen wezen zou, in de Heere zou kunnen verblijden, ja van vreugde opspringen, en zich verheugen in de God huns heils*, Hab. 3: 17, 18.

Daarop werden zij boos en nu zou ik het moeten ontgelden. Geroepen werd ik nooit meer; van toen af werd ik bespot, verdrukt en vervolgd, en van achteren scheen het mij toe of zij onderling een verbond daartoe hadden gemaakt, mij God te doen vloeken en op mijn hinken te letten.

Men bracht dit allereerst in toepassing op mijn verlofdagen, mijn verlof werd dan wel ingetrokken. Zij wisten dat ik des zondags niet reisde, noch in het gaan noch in het komen, en zo werd het uitgerekend dat mijn beurt meestal viel op zondag. Ik deelde de heren kalm mee, dat zij wel wisten, dat ik des zondags niet reisde. Daarop zeiden zij: "dat moet u weten, maar 't is uw beurt, maakt u er dus geen gebruik van, dan is uw verlof vervallen."

Een majoor en een luitenant waren de hoofdpersonen hierin, en zo geschiedde het, dat ik in geen maanden thuis kwam. Soms lieten zij mij in de week gaan; wij lagen toen in een woest en alleszins onbeschaafd oord - ik wist niet dat er zulke ellendige plaatsen in Nederland waren. Roven en stelen, allerlei goddeloosheid, kortom allerlei ellendige en droeve dingen.

Wij huurden dan als verlofgangers onderling een wagentje met paard, om ons naar Roosendaal te brengen, en dan gebeurde het wel als we een half uur aan 't rijden waren, dat ik per ordonnans werd teruggeroepen.

Hoe moedeloos ik er soms onder werd en wat er dan in mij omging kan men verstaan.

Het gebeurde eens toen mij bij vernieuwing op zaterdag verlof geweigerd was, dat ik op die zaterdagavond die majoor en luitenant bij de schuur, waar in wij lagen, tegenkwam. Met een honend gelach spuwden zij in mijn aangezicht en zeiden: "Morgen - zondag - dan hier Baaij, dus niet ter kerk?"

Ik reinigde mijn aangezicht van het vuil en zei niets. Onder alle deze beproevingen ging het leven mijner ziel op en neer. Soms mocht ik schuilen bij Hem, of blikken op Hem, die in alle smaad en verguizing was voorgegaan.

's Maandagsavonds daaropvolgend toen ik in het bos op mijn knieën kwam, en ik mijn omstandigheden trachtte voor Zijn troon te brengen gebeurde het dat de Heere mij bracht bij de oorzaak waarom ik militair was.

En o, lieve kinderen, ik werd gebracht bij Adams val, mijn bondsbreak. Dit was de oorzaak van alle ellende en verwoesting op aarde, ook in land en kerk.

Wat mocht ik het daar met de Heere eens worden, militair te zijn. Het was niet te veel, te vuil, te zwaar, te lang in diensttijd, 't was eigen schuld, en al mocht ik nu nooit meer naar huis, dan was mij dit recht en goed.

Mijn ziel was onder dit alles als een gewaterde hof en vol van de lof Godes in het aanbidden Zijner handelingen, Ps. 145: 6 (oude berijming).

Tot mijzelf gekomen zijnde was het avond geworden en mijn bemodderd aangezicht van het wenen, droogde ik af. In stille aanbidding met een David in Ps. 25: 10: "Alle paden des Heeren zijn goedertierenheid en waarheid." enz., ging ik naar de schuur.

Ik haalde mijn zakbijbeltje uit mijn tuniezak, sloeg het open en las: "Zou Ik niet drinken de drinkbeker, die Mij de Vader gegeven heeft" enz.

En o, kinderen, wat daarin meekwam. Hij, het onzondig Lam, uit pure liefde, geheel vrijwillig; en dan gevuld met het grondsop van de toorn des Almachtigen, om onzer zonden wil. Zijn beker geheel gevuld, en ik slechts een dropje.

Ik barstte uit in een vloed van tranen, in verwondering van Zijn liefde, goedheid, gewilligheid, in verwondering van de peilloze liefde des Vaders, des Zoons en des Heiligen Geestes.

Heilige schaamte vervulde mijn ziel, als ik zag op mijn ongelijkvormigheid, mijn weinige lijdzaamheid. Toen ik tot mijzelf gekomen was, begon ik tegen die majoor en officier te spreken, hoe goed God was en wat Hij voor mij gedaan had, en zeide hun, dat zij, als dienaren van satan, onder Gods heilige toelating hadden medegewerkt om mijn ziel te verkwikken. Ik deed dit met zoveel liefde, geloof, vrijmoedigheid, indrukken en tranen, dat ze allen ontroerd waren en zeide hun aan, wat straks hun lot zijn zou, zo ze niet bekeerd werden. Zij dropen, de een na de ander stil af en ik werd alleen gelaten.

Dit zoete leven kleefde mij weer een tijdje aan. De andere dag, nadat wij een grote oefening hadden gehad op De Rutfense heide, had mijn zus Cornelia, na uren gefietst te hebben, mij gevonden, en stond zij met haar fiets aan het hek van de schuur.

Zodra de majoor mij zag, riep hij: "Baaij, Baaij, u kunt om uw briefje komen, u mag naar huis!" Dit had God gewerkt. Ik ging, en toen wij na uren fietsen thuis kwamen, bogen wij samen onze knieën. Vader was toen niet thuis, en o kinderen, wat kreeg ik een opening tot de genadetroon, en een zoete gemeenschap met het Wezen, door het Lam. Ik vergeet ook nooit die geloofsgemeenschap met Hem, toen ik weer van huis ging, dat rusten in God en alles in Zijn hand te kunnen geven.

Nog iets. Wij lagen te Pindorp. Wij hadden een roomse kapitein, een tweede luitenant, een streng mens. Hij kon mij goed verdragen om mijn dienst, omdat er weinig aan mankeerde, maar hij haatte mij om mijn godsdienst. Op een goeie dag hoorde ik, dat hij wegging, wij kregen een nieuwe kapitein, een compagnies commandant.

Zaterdag moest de compagnie overgedragen worden. Nu moest zondag ds. H. Jansen, de veldprediker voor de militairen komen preken. Spottend zeide de kapitein, die vertrekken ging: "Baaij moet met wat jongens, in het bos een preekstoel gaan maken,

die kan het 't beste."

Wij deden dit, op zaterdag; dus was ik en enkele jongens er niet aanwezig. toen de compagnie overgedragen werd. Wat gebeurde? Ik zag, toen wij bezig waren, de preekstoel klaar te maken, de oude man met de nieuwe kapitein aankomen. Direct daarop commandeer ik de jongens: "Geeft acht!" Ik meldde mij en de jongens, waarop mij gezegd werd: "Zet ze op de plaats rust."

Ik deed zo. Nu hoorde ik de nieuwe kapitein vragen: "Wie is nu de bewuste Baaij?" De luitenant wees mij toen aan. Hij deelde mij mede, van de luitenant gehoord te hebben, dat ik getrouw was in mijn dienst en in het vervullen van mijn plichten, maar dat ik zo vreemd van godsdienst en leven was, zo geheel zonderling.

Toen vroeg hij tot mij tot welke sekte ik toch wel behoorde. Ik deelde hem mee dat ik behoorde tot de Oud-Gereformeerde Gemeente. Toen zeide hij tot de luitenant: "Vindt u dit zo vreemd?"

Hij had examen gedaan in kerkgeschiedenis, hetgeen ik toen niet wist. Dit is niet vreemd zeide hij, en hij begon van de afscheiding in 1834 af en vervolgens, en wat de richting betreft waarvan Baaij spreekt, deze is mogelijk, wat belijdenis betreft de zuiverste in Nederland.

Ik stond verplet, en zo wist ik in eens van wat gehalte onze nieuwe kapitein was. Hij klopte mij op de schouder en zeide: "Baaij, als u nu maar Oud-Gereformeerd in uw beleven bent, vinden wij het wel" en zo ging hij weg.

De volgende week zou, naar ik hoorde, ds. H. Roelofsen te Tholen het H. Avondmaal bedienen. Hij was het, aan wie ik te Bruinisse op 18-jarige leeftijd voor het eerst mijn hart verklaard had. Tevoren was hij zo menigmaal voor mij gebruikt. Ik dacht, ik moest het maar wagen aan de nieuwe kapitein vierentwintig uren verlof te vragen om ter kerk te kunnen gaan en het H. Avondmaal te houden.

Vrijdags vóór ik op wacht ging aan de grens, diende ik mijn verzoek in bij het bureau. Het werd zaterdagmorgen. De gehele nacht hadden wij koude geleden, want het was najaar en bij een groot vuur buiten hadden wij getracht ons te verwarmen.

Ik stond tegen acht uur op post voor het geweer, zo men dit noemt, bij het schilderhuisje. Het was erg mistig, en de honger deed zich gevoelen. De keukenwagen komt aan en men deelt aan het wachthuis brood en koffie uit, waaronder ook mijn portie, hetgeen ik in de hand ontving. Nu liep ik enkele passen terug in het wachthuis, wat ik niet doen mocht.

Hier sneed ik de korst van mijn kugje af, om het buiten uit de vuist te kunnen opeten. En wat gebeurt er? Juist van de weg die naar Huibergen leidt, duikt uit de mist de vorige compagnies-commandant, de tweede luitenant op. Hij zag mij uit het wachthuis komen, en maakte mij, op zeer boosaardige wijze voor allerlei lelijks uit, en voegde er aan toe, dat hij rapport zou opmaken.

Tegen elf uur komt hij vergezeld van grootmajoor Vogel te paard aangereden. Ik werd geroepen en bestraft. Zij beiden waren blijkbaar zeer in hun schik, want nu hadden ze de fijne er tussen, en dit zou voor mij niet meevallen. Maar die in de hemel woont wist alles, en zou hun raadslag verijdelen. Het eerste wat ik te horen kreeg was: "Baaij, op het bureau komen." Hier stond ik voor de nieuwe kapitein, waarvan ik te voren reeds meldde. Mijn overtreding werd voorgelezen en mij werd gevraagd of het waarheid was.

Ik antwoordde ja, maar Geen maar's werd mij toegevoegd. Het was al wet en dood en verderf wat ik te horen kreeg, want ik was in oorlogstijd van mijn post gelopen, en dit was ontoelaatbaar, zelfs al was ik van honger dood gevallen. Nu, deze krijgsartikelen waren mij niet onbekend.

De kapitein vroeg nog uitdrukkelijk of deze handeling gereformeerd was, enz. Tenslotte vroeg hij mij of ik voornemens was dit te herhalen, waarop ik antwoordde dit niet te weten, en te zien hoe het lopen zou.

Maar plotseling veranderde hij van toon en zeide: "Voor ditmaal zal ik het rapport vernietigen;" hij scheurde het stuk en wierp het in de papiermand.

"Nu heb ik", zeide hij, "hier nog een verzoek van u om vierentwintig uren verlof om te Tholen het Heilig Avondmaal te mogen gaan houden onder de bediening van ds. Roelofsen."

"Nu jongen, u krijgt verlof, en de God Abrahams, Izaaks en Jacobs zegene u, God almachtig zij met u. Tot maandagmorgen dus." En hiermede kon ik gaan.

Geliefde kinderen, hoe wonderlijk zijn toch Gods lieve wegen. Ik moest in de cel en ik kreeg verlof, en nog een zegen mede. Nu, dit Avondmaal zal ik nog nooit vergeten. Uit de druk verlost, mocht ik onder de bediening met veel genoegen toeluisteren en aanzitten. En toen de leraar mij het brood toereikte, sprak hij mij toe, dat de Heere mij had afgezonderd, en dat ik als de jonge Samuël de God Israëls en Zijn Kerk eeuwiglijk dienen zou.

Velen namen het zeer kwalijk dat *ds. Roelofsen* deze woorden tot mij gesproken had, want dit zou mij, naar hun mening verhoovaardigen, maar in die tijd had ik loden schoenen aan de voeten. Van achteren gezien heeft die man profetisch gesproken, hetgeen mij nog tot troost is in alle druk. Aanzittend mocht ik blikken in het Middelaarswerk van het dierbaar Godslam en versterkt in het geloof die plaats verlaten.

Kort daarop werd ik aangewezen om des zondags, als de veldprediker er niet was, in het bos een predicatie te lezen voor de militairen. Het volgende was er de aanleiding toe. Wij werden verplicht op de dag des Heeren te voetballen, touw te trekken, het wasgoed in te leveren en traktament te ontvangen. Dit behaagde mij in het geheel niet, het was in mijn oog geen dienst.

Hierover schreef ik aan Hare Majesteit de Koningin. Ik schreef, hoe wij onder het Godsbestuur, in dienst waren opgeroepen, onder het oordeel. Dat Hare Majesteit stamde uit het gezegend geslacht, dat ten tijde van de uiterste benauwdheid, een verbond had gemaakt met de God der heirscharen, en dat in dit verbond ook begrepen lag de heiliging van Gods lieve dag.

Hoe nu echter die dag met voeten vertreden werd, en dat de Heere, die een jaloers God is op Zijn eer, zulks niet ongestraft zou laten, waarom ik mij onderwond Hare Majesteit eerbiedig te vragen, van deze dingen te worden vrijgesteld. Ik stuurde dit verzoek weg, rechtstreeks aan haar adres, hetgeen als soldaat niet geoorloofd is. Zij schijnt dit verzoek te hebben gezonden aan het Regimentsbureau, met bevel, mij de gevraagde vrijheid te verlenen.

Kort hierop hadden wij een grote regimentsoefening, word ik in de rustpauze om 12 uur, geroepen om voor het kader van het regiment te komen. Alle hoofdofficieren waren er vertegenwoordigd.

Ik stond in de houding voor hen, niet wetende wat dit alles te beduiden had. Mij werd gevraagd welke godsdienst ik beleed en welke God ik diende. Vrijmoedig mocht ik voor deze groten der aarde rekenschap afleggen van de hope die in mij was, enz., en daarna kon ik gaan.

Later werd mij toen meegedeeld, dat als ds. Jansen, de veldprediker, niet aanwezig was, ik was aangewezen, om een predicatie in het bos te lezen, en dat allen, die op zondag, de bovenomschreven dingen niet wilden doen, verplicht waren naar mij te

komen luisteren. Op deze wijze kregen wij toehoorders in het bos, hoewel dit enige tijd daarna wel verminderde.

Geliefde kinderen, ik wil iets er van hier meedelen.

Het was op een winterdag en het sneeuwde erg. Wij lagen in een herberg ingekwartierd en des avonds hadden enkele jongens van het dorp Terheide, echte dieven van beroep, wijn en jenever uit de kelder gestolen. Dit werd des nachts uitgedronken en het gevolg was, dat alles, het losse stro waarop geslapen werd met de dekens, er werd ondergespuwd. Zo was er van slapen geen sprake.

S' Morgens, 't was zondagmorgen, gingen de belhamels naar beneden; hun vuile boel oppoetsen werd niet aan gedacht. Boven op zolder stonk het vreselijk, daarbij was het erg koud en beneden in de herberg was er vuur aan. Zij gingen dan maar weer aan het drinken en biljarten. Voor mij was het èn boven vanwege de stank èn beneden onhoudbaar; en zo ging ik moedeloos naar buiten in het bos en onder een grote beuk legde ik mij neder in de sneeuw.

Hier vroeg ik de Heere uit eigenliefde en moedeloosheid, evenals een Elia, te mogen sterven, want dit was mij beter dan het leven. Terwijl ik hier geruime tijd verkleumd had neergelegen, met de begeerte om te sterven, komt de Heere mij voor met de woorden: "Wat maakt gij hier?" Dit deed mij beschaamd, verlegen over mijn eigenliefde, schuldbelijgend opstaan en ik keerde naar mijn kwartier terug.

Des avonds om vijf uur moest ik lezen in de roomse school te Pindorp, want buiten was dit ondoenlijk. Wij hadden om deze school gevraagd en het was toegestaan. 's Middags kreeg ik het al in mijn buik van angst, want hoe zou ik het maken! Goed, des avonds kom ik met een zekere Smit uit Rotterdam, die mij vergezelde, zeer verlegen en beschroomd in de school. Deze zat reeds vol militairen. Onder dezen zag ik godloochenaars, socialisten, onderofficieren van de Woudsche plantage, en ook het hoofd der school. Duizend vrezes vervulden mijn hart. Ik zou lezen uit Openb. 2: 17, *over de witte keursteen*.

Voor de geplaatste lessenaar staande gaf ik een versje op, las Openbaring 2, maar durfde niet bidden. Zo begon ik de voorrede te lezen, met de stille hope, dat de Heere mijn hart aanraken zou, doch het bleef dor, en zo moest ik bidden. Hoe of wat ik gebeden heb, weet ik niet meer, ik was beroerd van vreeze.

Na een versje gezongen te hebben ga ik weer lezen en daar raakt het Woord mijn hart; ik kreeg te geloven dat ook mij die witte keursteen gegeven was. Met hoeveel indrukken hebben wij toen gezongen, gelezen en gedankt. Hoe kon ik met liefde en met vrijmoedigheid allen opdragen. Onze slotzang was Ps. 89: 7.

Echt kinderen, toen lagen allen onder beslag, niemand zei iets ten mijnen nadele, men had eerbied voor mij. Kwam mijn zuster of uw moeder, toen mijn meisje, mij opzoeken, dan hoorde men onder de soldaten niet één onpasselijk woord.

Later ben ik met zakenverlof gegaan en is het in verval geraakt. Men heeft mij nog gevraagd te komen lezen, doch tot mijn spijt heb ik hieraan geen gehoor gegeven. Het beslag onder de compagniesoldaten was weg, en mijn leven week met mijn verlof, de wereld nam mijn hart in, en dorheid werd mijn deel.

Mijn zakenverlof nam ook een einde en ik kwam weer onder de wapenen. Wij gingen met onze manschappen van uit Noord-Brabant naar Zeeland, en de eerste plaats waar wij een poos vertoefden was Rilland-Bath. Nu hadden enkele jongens thuis met verlof over Baaij gesproken en te Rilland deed het gerucht de ronde, dat er onder het derde regiment een zekere Baaij was, die profeteerde.

Toen dan ook de sergeant en de officieren kwartier gingen zoeken, vroeg hem een zekere mejuffrouw W. of er in de troep een Baaij was, en zo ja, of hij dan bij haar mocht ingekwartierd worden.

Haar man was een kind des Heeren. Met veel moeite werd dit toegestaan. Van dit alles wist ik niets af. Zo kwam ik bij die mensen in huis, met een beetje vorm in mijn dagelijks doen, want het leven was ik kwijt geraakt. Die Baaij viel al spoedig tegen, daarbij had hij een meisje te Yerseke, en hij ging er wel naar toe, zonder dat hij toestemming had, hij had dus ook vlees, zo redeneerde men. Toch vergeet ik Rilland niet.

De eerste augustus 1915, dus één jaar na de datum der mobilisering kregen wij vrij en ik ging die dag naar Yerseke. Het was een dag van goddeloze uitspatting, geen verootmoediging of vernedering, maar dronkenschap enz. Op mijn reis derwaarts kreeg ik op de zeedijk een indruk van mijn doen, van de zonden van hart, buis, land en kerk, benevens van de verschonende lankmoedigheid Gods tot op die tijd, en hoe deze nu was beantwoord.

Dit greep mij geweldig aan, dermate, dat ik aan die plaats inéénzeeg en mijn en ons aller ongerechtigheid voor de Heere moest uitwenen. Onder dit alles werd ik levendig teruggebracht bij een predicatie, die ik toen enige tijd geleden te Schare,² door ds. B. had horen uitspreken over 2 Kron. 16: 9: "Want de Heere aangaande, Zijn ogen doorlopen de ganse aarde, om Zich sterk te bewijzen aan degenen, welker hart volkomen is tot Hem; gij hebt hierin zottelijk gedaan, want van nu af zullen oorlogen tegen U zijn."

Diep beschaamd, bedroefd, verwonderd lag ik hier neder, schuldbeseffend, schuldbelijdend en God rechtvaardigende, als Hij op Zijn tijd, om onzer zonden wil, het oordeel tot verdervens toe over ons Nederland zou uitgieten. Want ik kon geloven dat de dag der wrake niet zou achterblijven, zo men deze beschreven vindt in Jes. 3: 2426. Tot mijzelf gekomen zijnde, zette ik mijn reis naar Yerseke voort, en keerde des avonds terug naar mijn kwartier te Rilland. In dit kwartier, waar wij behalve de kinderen, met zeven jongens op zolder sliepen, had ik met een kameraad de beste plaats op een ledikant.

Hier kwam de Heere mij enkele dagen later des nachts bezoeken, het was des' zaterdags- en zondagsnachts. Toen heb ik geleerd het onderscheid tussen verloren te liggen en personeel verloren te gaan onder Gods rechtvaardigheid, in de vierschaar der consciëntie, of onder des Heeren goedertierenheden. Geliefde kinderen, ik kan nooit beschrijven wat dit zeggen wil. Ik werd trapsgewijze teruggebracht van mijn geboorte tot op die ogenblikken, en alle weldaden, zo natuurlijke als geestelijke, en daartegenover mijn afmaken en beantwoording. Hierin werd ik bepaald bij Gods verkiezende liefde, Zijn roepende, trekkende, verlossende, onderwijzende en vertroostende genade en Zijn Vaderlijke zorg in de tijd. Waartegenover, zo ik zeide, mijn afhoerering. Waarlijk dacht ik onder de in - en afdrukken van Zijn goedertierenheden de geest te geven, van schaamte te verteren, en zo niet de Heere ondersteunde, dan zou de mens vergaan.

Ik ging met de heer W. naar kerk, en onder het lezen van de predicatie trof het Woord mij zodanig, dat ik het bewustzijn verloor. Men nam mij en bracht mij in de nabijzijnde woning van een ouderling en zette mij daar in een zorgstoel. Daar leidde de Heere mij in het eeuwig verlossingsplan en hoe Hij, die volmaakt verheerlijkt is in Zichzelf en geen meerdere eer, noch van mens of engel kan worden toegebracht,

² Scharendijke of Schore;

Zichzelf verheerlijkt in het zaligen van zondaren. In het zaligen van degenen, die Hij gepredestineerd heeft tot zaligheid. Daartoe schiep Hij de mens naar Zijn beeld, goed en oprecht, hem ten volle verantwoordelijk stellende voor alle zijn handelingen. Hoe Hij de val besloten had, hem toegelaten, maar niet gewerkt heeft.

Hier bespiedde ik de eeuwige wijsheid Gods, hoe Hij in deze heilige, diepe, verborgen weg Zijn goddelijke deugden, inzonderheid die van Zijn barmhartigheid en rechtvaardigheid, op het hoogste heeft willen opluisteren, waarop ik met de apostel moest uitroepen: "O diepte des rijkdoms, beide der wijsheid en der kennis Gods!" Rom. 11: 33. Ik riep heilig verwonderd, geheel als buiten mijn zinnen, niets anders uit dan: "*Zalige val!; zalige val!*"

Verstaat mij goed, kinderen, ik riep dit uit, in het licht van de wijsheid, liefde en barmhartigheid Gods, anders is de val *rampzalig*, en dit is hij ook voor Gods volk in het uitleven. Daarom ook roept de apostel Paulus uit: "Ik ellendig mens! wie zal mij verlossen uit het lichaam dezès doods?"

Ook riep ik uit, terwijl ik in die stoel zat: "Houdt moed volk, houdt moed! het is alles uitgewerkt naar het wijs bestel, tot Gods eer en uw heil!"

Nu heeft *deze uitroep* veel stof opgeworpen en heeft men daaruit afgeleid alsof ik de zonde beminde, en toch, nooit in mijn leven heb ik ze meer gehaat, dan op dat ogenblik. Nooit had iemand van deze zaak iets geweten, was zij niet meegedeeld door een vrouw, die daar tegenwoordig was.

Zelf heb ik er nooit over gesproken. Des middags werd ik geroepen om de wacht waar te nemen voor een zieke.

Op die tijd is het leven weer een poosje teruggekomen, en ben ik ook ziek geworden ten huize van W. te Rilland. Nadat ik weer hersteld was geworden, heb ik mijn eerste predicatie geschreven over 2 Kron. 16: 9. "Want de Heere aangaande enz."

Enkele copiën er van zijn nog in 't bezit van vrienden.

Na een poosje in deze vrede verkeerd te hebben, ben ik weer in grote dorheid voor mijn ziel gekomen. Wij werden van Rilland overgeplaatst naar Zeeuws-Vlaanderen en kwamen daar op een plaats anderhalf uur van Axel gelegen.

Zoals ik reeds zeide, het innig zieleleven week weer, zakenverlof kreeg de overhand, terwijl bij dit alles ds. Kersten mij opwekte om te trouwen. Dit was dan ook de plaats waar ik verlof kreeg om in het huwelijk te gaan. Het was 9 december 1915.

Aan de grensplaatsen was het aller-droevigst gesteld, zwarte handel tierde welig, roven en beroven en doden van soldaten op post, onder anderen te Koewacht; kortom zonden van allerlei soort werden bedreven. Ik was inderdaad bang er te moeten verkeren, en ook menigmaal heb ik op post staande, van alles verstoken, David verstaan, waar hij in Psalm 84 zijn ziel ontboezemt: "Hoe liefelijk zijn Uw woningen, o, Heere der heirscharen! Mijn ziel is begerig en bezwijkt ook van verlangen, naar de voorhoven des Heeren; mijn hart en mijn vlees roepen uit tot de levende God," vers 2 en 3. Het moet immers alles in het gemis verstaan worden, Ik had de vrijheid wanneer ik in contement was, naar Axel ter kerk te gaan.

Op een zondagmiddag van mijn post afgelost zijnde, ging ik bedroefd vanwege de gruwelen der ongerechtigheid in en rondom mij naar *Axel*, waar ik opging bij een ouderling der Gereformeerde Gemeente, met name B. De man is nu reeds juichende voor Gods troon. Daar ontmoette ik een spreker de heer O.

Hij vroeg mij hoe het mij ging, waarop ik hem in het kort mededeelde wat er in en rondom mij gaande was. Daarop bestrafte hij mij, want ik behoorde niet zo moedeloos

en neerslachtig te zijn. Des avonds sprak hij over Matth. 3 "De bijl is alreeds aan de wortel der bomen gelegd." Dit paste hij toe op de rechtvaardiging des zondaars, hoe hij afgehouden wordt, enz. "en", zeide hij, "dan omhelst de zondaar een volle Middelaar, in al Zijn staten, naturen, ambten en weldaden en wordt dan geen sukkelaar, klager en niezer, maar een roemer van Gods goedertierenheid."

Thuis gekomen zijnde vroeg hij mij hoe het in dienst ging, waarop ik hem zeide, geen lust te hebben over de dienst te spreken. Hij vroeg mij waarover ik dan wel begeerde te spreken. Ik zeide over de predicatie.

In het kort gaf ik weer wat ik gehoord had, namelijk dat Jezus en niet de Vader de zondaar vrijspreekt, en voegde er aan toe, dat deze leer geen grond had in Gods Woord en niet gekend werd in de bevinding der kerke Gods, maar dat God de Vader, als Richter, zulks doet.

Daarop nam hij het woord en ging zijn stelling verdedigen met het Woord: "Indien u de Zoon zal vrijgemaakt hebben, zo zult gij waarlijk vrij zijn."

Ik zeide dat Zijn uitverkorenen door Zijn Borgtochtelijke arbeid vrijgemaakt zijn, maar dat vrijspreken het werk is van een Richter.

Niemand stond mij echter bij, en zo moest ik het afleggen voor de kracht der reden. Zo ging ik dan van daar naar mijn bestemming een half uur lopen. De oude ouderling B. bracht mij nog een eind weg en trachtte mij nog te troosten, maar dit was in mijn oren als ijdel geklap; ik was in- en uitwendig beroerd en bedroefd.

Het was een goddeloos dorp, waar ik gestationeerd was, en niet minder was het in de barak, waar wij als soldaten in bivakkeerden.

Toen ik daar arriveerde hadden de soldaten een podium gemaakt van stro aan het ene eind van de barak en zij speelden komedie, waarbij muziek. Mijn stro - want wij sliepen op stro - hadden ze niet opgerold, zodat er nog plaats voor mij overbleef om te slapen, indien ik dit durfde doen. Het was een zeer lange, dubbele, dus grote barak, met de deur in het midden.

Toen ik er binnenkwam, was ik geheel onthutst. Er waren tegenwoordig soldaten, officieren, dames en allerlei slag van grensbewoners, kortom, een bende, en dat op Gods lieve dag.

Ik stond in beraad wat te doen, maar waar ik moede was van de wacht van de vorige dag en nacht en van allerlei ellende, ontkleedde ik mij, boog mijn knieën en trachtte te gaan slapen.

Toen ik daar neerlag, kwam de Heere mij bepalen bij een rechtbank, bij de rechter, de beschuldigde, de aanklagers, en de advocaat. De advocaat eiste wel vrijspraak, maar de vrijspraak zelf moet van de rechter komen.

Hoe klaar en duidelijk werd mij dit getoond. Daarop komt de Heere mij terugleiden in eigen leven, met veel klaarheid en helderheid, waarop troost en vrede in mijn ziel stroomde, zodat ik verzegeld en verzekerd werd van mijn staat en hope schepte of voedde op de eeuwige heerlijkheid. Eigenliefde, droefheid, spot en moedeloosheid vloten weg en in vrede ben ik in slaap gevallen, en in vrede ontwaakt.

Van het rumoer rondom mij, heb ik niets meer gehoord. Deze ontmoeting versterkte mij zodanig, dat ik met nieuwe moed aan het vermanen en waarschuwen van de soldaten ben gegaan, hetgeen velen niet weinig tegen de borst stuitte.

Zekere avond kwamen enkele jongens naar mij toe, mij bedreigende met grote vloeken indien ik het nog ooit wagen durfde hen te vermanen, zij dan een eind aan mijn leven zouden maken. Ik hoorde hen aan en liet ze uitspreken. En wat gebeurt nu?

Des nachts worden wij allen gewekt door een vreselijke donder, het was inderdaad noodweer, zodat allen zeer beangst waren. En juist wilde de Heere dit gebruiken om mijn mond tegen hen te openen in het vermanen en waarschuwen, en dat zij met Hem, Die nu sprak, bijtijds moesten verzoend worden. God twistte mijn twistzaak en met geen dood werd ik meer bedreigd.

Een der belhamels werd door God aangetast, en naar het ziekenhuis te Breda vervoerd zijnde, heeft hij nog meermalen mij laten vragen hem nog eens te bezoeken; hij is daar aan zijn kwaal gestorven. De Heere regeert.

In die tijd ben ik gehuwd, het was een wonderlijke dag.

Een vrouw uit de gemeente Tholen, die ik als meisje kende, en destijds in zielsbanden liep, vroeg mij haar te gedenken.

Enkele weken later, op een zondagmorgen, verwaardigde de Heere mij om Hem te ontmoeten in Zijn zoete Vaderliefde. Mijn ziel was dronken van minne en toen kreeg ik haar en mijn moeder in haar banden terug. Zo bracht ik ze beiden voor de Heere, en toen was het dat Hijzelf sprak: "Kind, hier is Mijn eigen Woord: "De gevangene dochter Sions zal in de kuil niet sterven, zij zal haastelijk losgelaten worden."

Ik mocht Hem door het geloof aangrijpen op Zijn eigen Woord, en ik ontvouwde het, Hij kon niet meer van mij af, en als een kind wachtte ik, wat Hij mij antwoorden zou. Toen sprak Hij zo lief in mijn hart:

"God zal ze zelf bevestigen en schragen.

En op de rol waar Hij de volk'ren schrijft,

Hen tellen als in Israël ingelijfd,

En doen de naam van Ziens kind'ren dragen."

(Ps. 87: 4)

Welk een blijdschap heeft toen mijn ziel in God gesmaakt, vast gelovende dat Hij het vervullen zou, ja, het was in mijn hart of het reeds gebeurd was. Deze toezegging is zeer beproefd geworden, doch enkele jaren later is ze aan die vrouw vervuld. Moeder kwam des avonds laat van het gezelschap, wekte mij, daar ik reeds te bed lag en sliep, en deelde mij mede, wat die vrouw ten deel gevallen was. Het wedervervoer mij als de groetenis van Maria aan Elisabeth, toen het kindeke van vreugde opsprong in haar buik. Ik kleedde mij direct en ging haar bezoeken en vond haar zittende bij de kachel, overvol van de werken Gods.

Wij spraken tot des nachts drie uur toe over Ps. 72: 10. "Der heid'nen aller geslachten" enz. (oude rijm). O, dat een, heiden tot God bekeerd kon worden! Later heeft die vrouw gezegd, dat dit gesprek haar ten zegen is geweest, en de Heere haar daardoor aan haar gemis ontdekt heeft.

Nu, in deze tijd was mijn ziel niet vatbaar voor het aardse huwelijk, ik was vol van het geestelijke en zijn zoete vruchten.

Die huwelijksdag was ik voor uw moeder en voor vele anderen een last, want ik was maar alleen vatbaar voor Christus en Zijn bediening.

Ds. Kersten zegende ons huwelijk in uit Pred. 4: 12b: "Een drievoudig snoer wordt niet haast verbroken." Zijn Eerw. was vol, de kerk was vol, en het volk ook vol. Hoelang Zijn Eerw. mij met het schenken van een bijbel aansprak, weten degenen die het gehoord hebben. Toen de dienst geëindigd was, zijn wij naar Tholen gegaan. Zo ik reeds zeide: voor de familie een nare dag; voor mij niet; het huwelijk uit Hos. 2: 18, 19 vervulde die dag mijn ziel.

Van Zeeuws-Vlaanderen werden wij overgeplaatst naar Walcheren, te Koudekerke. Ik genoot nog steeds drie dagen per week zakenverlof. Ik ging weer in het aardse op en verloor alle vrede. Een dorre, droeve tijd, onvruchtbaarheid en dodigheid, met diepe en verregaande verlatingen Gods, werd mijn deel. Ik had op die plaats wel enige opflikkeringen, maar zo genoten, zo weggesloten.

Daar leerde ik een *ouderling Janse*³ kennen; de man is nu reeds in de eeuwigheid.

Ook te Middelburg kwam ik in kennis met de oude *vrouw Ingelse*.⁴ Daar hebben wij wel eens enkele malen zoete tijden beleefd. Deze vrouw deelde mij ook mede te geloven, dat de Heere mij zou afzonderen tot de bediening des Woords. Ook was mij dit al eens gezegd door Lena Wissekerke te Yerseke, en dat dit zou plaats hebben zonder dat ik studie zou genieten, en wel onder veel druk, smaad en benauwdheid der tijden.

Van Walcheren werden wij overgeplaatst naar Bergen op Zoom, en overnachtten wij te Krabbendijke, waar wij bleven van zaterdag tot maandagmorgen. Mijn vrouw toen in positie zijnde en onwel, begeerde ik haar gaarne eens te ontmoeten. Had ik nu maar verlof gevraagd dan had ik dit verkregen; ik deed het evenwel niet en ging toch naar Yerseke.

Met de sergeant en de soldaten had ik afgesproken, dat zij mij op het appèl present zouden melden. Nu had alles een goed verloop gehad, maar wat gebeurt er? Het was zondag en er komt iemand bij de kapitein om Baaij te mogen spreken. Dit werd toegestaan, en direct daarop wordt er geroepen: "Baaij!" Maar geen antwoord. Nog eens wordt er geroepen: "Baar Geen antwoord. En toch was Baaij present gemeld. De sergeant, om er zich uit te redden, zegt: "Baaij staat op het ziekenrapport." Het ziekenrapport:

moest nu voor de dag komen, en Baaij staat er niet op. Zo werd het bedrog ontdekt.

Te Yerseke zijnde, was ik des morgens ter kerk geweest en had het ontzettend bang. Zodra ik uit de kerk was, zeide ik tot mijn vrouw: "Ik ga dadelijk naar Krabbendijke, want het zit niet goed, het loopt mis!" Na gegeten te hebben, ik op stap, biddende en zuchtende: "Heere geef mij toch oprechtheid des harten," want het was of ik het gevoelde, de beproeving was nabij.

Na anderhalf uur lopen, kom ik even na het middagappèl te Krabbendijke. De soldaten kwamen mij tegen en zeiden: "Baaij, zo en zo is het gelegen, maar alles is in orde hoor, u bent present gemeld!" Vragen zij u dus waar u geweest bent, dan zegt gij: "Present geweest." Dit was de eerste list.

Ik kom op het bureau, de majoor ziet mij en roept: "Baaij waar bent u vandaag geweest?"

"Hier, majoor," was mijn antwoord.

En o, lieve kinderen, daar valt hij uit in het vloeken, en zeide: "Ik heb altijd veel eerbied voor u gehad en die God, die gij dient geëerbiedigd, maar nu ... en hij begon wederom te vloeken op mij en op Hem, die alles regeert.

Dit greep mij zo aan, dat ik aan zijn voeten inéén zeeg. Ik bedelde hem, dat hij zou ophouden met God te vloeken, maar mij te slaan of te straffen.

Hij trapte en schopte mij en joeg mij weg met de zwaarste bedreiging van straf die er op volgen zou.

Geheel hiervan ontsteld liep ik als een razend mens door het dorp; ik was de oorzaak

³ C. Janse, ouderling vanaf 1912 en overl. 1932

⁴ Vrouw Ingelse was de weduwe van Pieter Ingelse; zijn derde vrouw.

van deze lastertaal, ik had de Heere voor een majoor verloochend, waar ik eertijds zo vrijmoedig over God tot Hem gesproken had. Tot stikkens toe had ik het bang; satan blies mij in, dat het een onvergeeflijke zonde was. Nu was het voor eeuwig met mij afgedaan, nooit had ik ware genade gehad, al mijn bevinding was verbeelding en beschouwing geweest, want de dag der beproeving had het bewezen. Zo was dan de beste en kortste weg om verdere ellende en schande te voorkomen, zelfmoord te plegen.

Ik kan het niet uitdrukken hoe bang het mij was. Aan de, ene zijde, de diepe ziel- en lichaam verterende smart, zo vreselijk gezondigd en God om mijnentwil zo gesmaad en aan de andere zijde, de helse folteringen van de duivel en zijn aandrang in mijn ziel tot zelfmoord.

Ik liep als een die niemand ziet op straat te wenen, de mensen keken mij aan, en waarheen moest ik mij wenden? Zo kwam ik in mijn kosthuis, waar ik de andere jongens vond, waarvan de een dit en de andere wat anders raadde. Ten laatste kwam ik op de W.C. terecht en daar brulde ik het uit, belijdende en betreurende mijn zonden en smekende om vergeving.

Hier behaagde het de Heere de verzoeking tot zelfmoord te breken met deze woorden: "En naar buiten gaande, weende hij bitterlijk."

Dadelijk verstond ik uit deze woorden, dat de zonde niet was, zo mij werd voorgesteld, want dat Petrus ook zijn meester verloochend had; dat dus mijn naam nog in de Bijbel stond. O, dat hij nog in de Bijbel stond! De strik werd gebroken en een meer diepe, innige droefheid verteerde mij, en een hoopje ontsprong in mijn ziel, dat God ze mij nog vergeven kon.

Ik kon op de W.C. niet blijven wenen, maar als vreemdeling waarheen? Onbewust van hetgeen rondom mij was, liep ik op straat te wenen als een kind. Het was juist kerktijd en velen gingen ter kerk. Daar slaat een grote hand mij op de rug; het was *M. de Bat*, ouderling der Gereformeerde Gemeente. Met een grove stem uitte hij deze woorden: "Ik zal de hoge boom vernederen."

Ik wendde mij om en het was De Bat. Hij kende mij, greep mij bij de arm en leidde mij zo naar de kerk, in de consistoriekamer. De daar aanwezigen vroegen mij wat mij deerde. Ik deelde het hun mee.

Maar o, dat medelijden, van die oude, lieve ouderling, Bartel Meeuse, die zoete woorden van die man!

De heer *Romijn*, te dier tijd aldaar oefenaar, veranderde zijn tekst om mij te troosten. Ik moest in de kerk gaan, zo zij zeiden, maar toen zij de consistoriekamer waren uitgegaan, lag ik zo weer op de grond te wenen en te treuren. De koster kwam daarna terug en bracht mij op de galerij. Des oefenaars woorden, hoe lief ook, vertroostten mij wel een weinig, maar de Heere bleef achter, ook was dit zo des avonds in zijn woning, in gezelschap van zijn vrouw en De Bat.

De volgende dag moesten wij naar Bergen op Zoom, en wat nooit gebeurd was, ik viel uit de troep in die mars, zodat ik moest gereden worden. Ik vreesde dus nog al meer straf, maar dit had ik mis, want nooit heb ik iets daarover meer gehoord, noch van de kapitein, majoor of soldaten. Niet één woord, ook geen haat, maar liefde.

Zo neigt de Heere de harten naar Zijn wil. Pas twee weken later toen ik met verlof thuis was, nam de Heere, toen ik in het verborgen op zolder was, de schuld die mij dag en nacht gedrukt had, weg, en deed mij Zijn zoete gunst smaken. Nooit zal ik vergeten met hoeveel liefde ik door Hem omhelsd en gekust werd. Hooglied 3. Ik werd in het wijnhuis geleid, en de kracht van Zijn lijden en borgwerk werd aan mijn ziel

geheiligd.

Het was mij als kwam ik verlost uit de gevangenis. O, dat weer bij Hem te mogen schuilen en Zijn zoete liefde te proeven en te smaken! Mijn ziel was dronken van blijdschap. Ps. 36: 2. O, trouwhoudend God!

Het gebeurde wel eens, wanneer ik thuis was met zakenverlof, soms wel drie maanden, dat mijn vrouw, die van Yerseke kwam, voor enkele dagen haar ouders ging bezoeken. Dan was ik alleen thuis en at ik bij mijn ouders, doch sliep des nachts alleen in eigen huis.

Deze nachten bracht ik meestal door eenzaam met God gemeenzaam. Het gebeurde wel, dat satan, die onder Gods toelating veel macht heeft, in huis erg te keer ging, hetgeen mij wel eens besluiten deed op mijn ouders verzoek, bij hen te slapen, in te gaan; toch kwam het daar niet toe. Zekere nacht gebeurde het, dat ik tegen twaalf uur in het verborgen lag te wenen, de Heere bedelende of Hij mijn vrouw bekeren wilde.

Nu was het mij, nog ongehuwd zijnde, op een zondagmiddag eens te beurt gevallen, bij een vrije toegang tot de genadetroon, ook haar te mogen opdragen. Ik was toen gestild door een vraag die in mijn hart kwam, namelijk: Waardoor de Heere meer zou verheerlijkt worden, door het bekeren van één hunner, die tegenover ons in de herberg zijnde zich bedronken of in het bekeren van haar, zo net en precies van leven?

Ik moest antwoorden in een der eerst genoemden, en was mijn meisje toen kwijt in het soevereine van Zijn Goddelijke handelingen.

Sindsdien durfde ik nooit meer de Heere om haar bekering vragen. Dit was voor mijn vrouw, waar wij te voren dit in elkanders tegenwoordigheid menigmaal gedaan hadden, een vreemde zaak. Die bewuste nacht zo-even genoemd, kwam die zaak bij vernieuwing terug, en bedelde ik met alle macht om haar bekering.

En zie, daar komt de Heere vragende voor of ik het met Zijn soevereine handelingen toen niet was eens geworden.

Daaruit werd ik heilig verlegen en riep ik uit: "Ja, Heere!" Zo moest ik het bij vernieuwing loslaten en in Zijn hand laten.

Wonderlijk, geliefde kinderen. En toch heeft de Heere, als slijk in Zijn heilige vingers, mij in de bediening voor haar willen gebruiken.

Wie kan Zijn wijs beleid doorgronden?

In die tijd, het was in het najaar van 1916, het jaar dat *de gouden beker*, tot veler verderf door Nederland ging, had ik drie maanden zakenverlof en viste ik met onze motorboot op de Zuiderzee bij Harlingen. Wij verdienden veel geld, hetgeen van pas kwam tot ondersteuning van mijn vaders zaak en ons huisgezin.

Op een zaterdagavond, geladen met mosselen binnen gekomen, zochten wij een stille plaats op voor de zondag. Ik leefde meer in den gebede met moeder dan met vader.

Zij had uit de ruime ontsluiting van het Genadeverbond wel enkele malen gedacht, dat haar schuld vergeven en verzoend was geworden, maar was er achter gekomen, dat, hoe dierbaar deze zaak ook was, God Rechter was gebleven, en zij dus met een onverzoende schuld op aarde liep.

Zij kreeg het er zeer bang mede, want o, het Godsgemis, het beeldloos op aarde staan; kortom, zij kon geen rust vinden voor het hol van haar voet. Wenende liep zij dagen en nachten, daarbij kwam de vloekrol in haar hart, en nu een God van liefde dag en nacht te moeten vloeken! Omdat ik wist wat dit inhield, zocht ik menigmaal voor haar het aangezicht des Heeren.

Op die zondagmorgen nu, mocht ik mijn noden en ellenden voor Zijn aangezicht

neerleggen en kwijtraken. Dit zoete woord vloeide toen in mijn ziel: "Grimmigheid is bij mij niet."

Ik werd overvol, ja dronken van de liefde Gods en mocht zo uitroepen: "Lieve Vader, Abba, Vader!

Toen kwamen de noden van mijn moeder. Toen was het, dat ik moeder ontmoette in de geest voor de troon, God verheerlijkende voor haar verlossing. Hoe ik toen gesteld ben geweest kan ik niet zeggen, de gehele dag heb ik geweest van blijdschap. Wat was er nu gebeurd? Ik wist het niet. Moeder, die in haar doodsbanden liep, onder het rechtvaardig oordeel Gods, dus te moeten sterven en niet te kunnen sterven, moest door plotselinge blindedarmontsteking dadelijk geopereerd worden, de dokter drong er op aan, dit dadelijk te doen, want niet onmiddellijk er toe over te gaan, moest de dood tengevolge hebben.

Die nacht heiligde de Heere het aan haar ziel. Hij dagvaardde haar voor Zijn vierschaar en verlostte haar door het bloed des Lams. Zo legde Hij een lofzang in haar hart en mond, als in de nacht, wanneer het feest geheiligd wordt.

's Morgens toen de dokter kwam en vroeg of ze nog leefde, deelde zij hem mede, dat èn ziel èn lichaam nu behouden waren. Dit was die nacht gebeurd en zo mocht ik haar des morgens in het verborgen, met de lofzang in haar mond, onder de gezaligden ontmoeten.

Die nacht, van zondag op maandag om 12 uur, moesten wij varen naar de nieuwe haven om te lossen. Het stormde geweldig en daardoor werden wij tegen een ander schip aangedreven, waardoor de zeilboom van dit schip brak.

De schipper kwam razende en vloekende aan dek. Ik kon hem onmogelijk tot bedaren brengen, hoewel ik hem aanbood het dubbel te betalen. Het gevolg er van was, dat zijn vloekgeest inwendig de mijne werd, van dat ogenblik af tot woensdagmiddag toe. Al mijn vrede was weg, vijandschap tegen God en allen rondom mij, vervulde mijn hart. Ik was ongenaakbaar voor alle mensen.

Vader, die maandagmorgen vroeg uit Tholen gekomen was, en des avonds te Harlingen mij de blijde boodschap van moeder kwam meedelen, kon gaan zo hij gekomen was, en ik gaf hem de boodschap mede: "wij kunnen ons nacht en dag hier doodwerken en de vrouwen gaan met de buit weg."

Kortom, ik was geen mens, en de lieve man ging des avonds nog op de terugreis. Maar des woensdagmiddags, varende in het vaarwater "de Boontjes", en staande aan het roer, terwijl de knechts in het achterschip aan het eten waren, komt de Heere met liefde en kracht mij voor, uit de rijmsalm van Ps. 32:

*"Welzalig hij, wiens zonden zijn vergeven,
Die van de straf voor eeuwig is ontheven,
Wiens wanbedrijf waardoor hij was bevlekt,
Voor 't heilig oog des Heeren is bedekt.
Welzalig is de mens die 't mag gebeuren,
Dat God naar recht hem niet wil schuldig keuren."*

Elk woord was voor mij een zaak, en toen het regeltje: dat God naar recht enz. inkwam, werd ik er zo van aangedaan, dat ik als een zoutzak in elkaar zeeg. Daar ik het roer losliet en de ketting van het roer uit deze oorzaak veel lawaai maakte, kwamen de knechts naar boven en vonden mij bewusteloos.

Zij droegen mij in de voorkajuit, en de gehele dag was ik voor alle arbeid onbekwaam. O, de hel verdiend, ik en moeder en nu niet schuldig keuren, naar het recht, opgeluisterd door Hem, die de vloek heeft gedragen. De zonden vergeven, en bedekt

met een bedekking, die voldoet aan Gods gerechtigheid en heiligheid.

Geliefde kinderen, er bleef geen geest meer in mij. De liefde van Vader, Zoon en Heilige Geest bevond ik onpeilbaar, een zee, een oceaan van eeuwig welbehagen.

U kunt begrijpen, toen ik na enkele weken moeder in Tholen ontmoette, wat dit voor een ontmoeting was. Wat hebben wij toen op onze knieën geweest, gezocht en gedankt.

Enige tijd daarna kwam die vrouw waarvan ik reeds melding deed, zo zij te kennen gaf, met een boodschap tot moeder, namelijk deze, "dat zij niet was om des Heeren Naam te vermelden." Zij had zo zij zeide, deze tekst ontvangen bij gelegenheid dat zij in gezelschap van vrienden, Vrouw G. , een boerin, die ziek was, bezocht.

Deze boodschap greep moeder zo aan, dat zij hopeloos zou geworden zijn, had niet de Heere enige weken daarna deze aan haar ziel geheiligd.

De Heere bracht ze terug tot een verzoend Vader, en bevestigde haar aandeel aan een Drie-enig God.

Zo kwam ik des vrijdags thuis en hoorde van dit alles. Het moest des zondags Avondmaal zijn. Ds. A.⁵ was hier ter tijd leraar der Gereformeerde Gemeente. Zijn Eerw. had veel bij moeder zitten wenen over het wonder aan haar geschied. Ik hield veel van hem, en zeer eigen met hem zijnde, ging ik naar hem toe en deelde de gehele zaak mede; hem tevens verzoekende pogingen aan te wenden om deze troebelen op te ruimen vóór de zondag, want dat onder zodanige omstandigheden Avondmaal vieren niet op zijn plaats was.

Hij deed eerst voorkomen als wist hij van de zaak niet af; later echter lekte het door middel van zijn vrouw uit, dat hij alles wist.

Hij deelde mij ten slotte mede, dat hij Avondmaal zou houden en het voor de duivel niet zou opgeven.

Dit gezegde of deze houding verbaasde mij niet weinig, want het was helemaal zijn karakter niet zodanig te handelen.

Hoe nu dit Avondmaal is gehouden weten zij, die het hebben bijgewoond, er zat pit noch leven in, en God is ook doorgedaan.

Ds. werd aangetast, zijn geest week meer en meer en na verloop van ruim een half jaar, stond hij des morgens onder de predicatie ineens sprakeloos op de kansel.

Dit gaf zo'n opschudding, dat de kerk zo is uit gegaan, noch *ouderling Schot*, noch wie ook gaf een versje op, en zo gingen wij weg.

De week er op volgend, ging ik hem bezoeken en vroeg hem: "Dominee, wie heeft het nu gewonnen, satan of God?"

Later is hij weer gaan prediken, maar 't is met zijn lichaamstoestand weer hetzelfde geworden, terwijl de dood hem overvallen is, terwijl hij op de W.C. zat.

Ik schrijf dit niet, geliefde kinderen, om Zijn Eerw. te doodverven, hartelijk gelovende, dat hij de eeuwige rust is ingegaan

Ja, ik wil er dit nog aan toevoegen, dat ik in die dagen, als bekeerd mens veel kwaad heb gedaan, en een bekeerd mens doet niets dan kwaad, niets of niemand deugt er, dan juist alleen hij. O! dat schaamte mijn aangezicht bedekke. Voor deze zaak, ben ik wel eens voor de kerkenraad geroepen. Om deze zaak, dat wil zeggen, de onenigheid tussen vrouw B. en vrouw B. is het Avondmaal niet meer gehouden. Wel ging de bediening van de Doop door.

⁵ Ds. A. Makkenze was predikant te Tholen 1911-1913; daarna ds. A. Janse van 1915 tot zijn overlijden 1920. Baaij spreekt ver laatstgenoemde.

Ik zou dan mijn tweede kind, dat door geboorte ongelukkig was geworden, laten dopen, maar even voor twee uur, des namiddags, dus even vóór de bediening een aanvang nam, werd ik wild van kiespijn. Met verschillende middelen trachtte ik de snerpande pijn te verdrijven en te verdoven, maar alles was vruchteloos. En waar wij vlak bij de kerk woonden, zeide ik vijf minuten vóór twee uur tegen mijn vrouw: "Zeg maar aan de kerkenraad dat ik ziek ben, want zo ik nu gesteld ben, kan ik mijn kind niet laten dopen." Dit deed ze, en niet zodra was de godsdienstoefening begonnen of de pijn verdween even snel als zij gekomen was. Dit zonderlinge bracht mij op de knieën en deed mij vragen wat dit zijn mocht. Ik werd erbij bepaald, dat het Heilig Avondmaal, door onenigheid onderling niet meer, maar de Doop wel bediend werd. Er kwam een vraag in mijn gemoed, of er een onderscheid was tussen de twee sacramenten van het Nieuwe Verbond.

Ik antwoordde: "Neen Heere." Ik ging weer naar de ds. en deelde hem mijn zielswerkzaamheden mede. "Ik zie er wel onderscheid in", zeide hij. Daarop vroeg ik hem deze misstand te willen opruimen. Dit gebeurde evenwel niet, en zo is mijn kindje op tweejarige leeftijd ongedoopt gestorven.

Hoe gestorven? Ik wil dit even meedelen.

Door de onderlinge verdeeldheid ben ik toen enige tijd thuis gebleven, ging dus niet meer naar kerk, soms naar het gezelschap des zondagsavonds.

Mijn vrouw ging wel ter kerk. Ik was dan des middags alleen en mocht ik met alle deze ellende wel eens naderen tot de troon der genade, en mijn ongedoopt kindje Hem met veel geloof en tranen opdragen, naar ziel en lichaam beide. Ik hield ontzettend veel van haar, en elk die een ongelukkig kind heeft, zal dit wel kunnen plaatsen.

Ik kreeg echter nooit een antwoord. Ik mocht ze evenwel op grond der belofte, die de Heere mij geschonken had, Gen. 17: 7, menigmaal voor Zijn aangezicht neerleggen, hetwelk onze Josephine, hoewel nog klein, toen circa vier jaren, weten kan.

Hoewel nog maar bijna vier jaren, was zij zeer vlug in alle dingen, daardoor zeer bemind van al het volk, bijzonder wel van de ds. Op twee en een halfjarige leeftijd werd zij geopereerd, zij had toen kindercholera. Onder deze omstandigheid gaf zij tot verbazing van allen, blijk van diepe indrukken van dood en eeuwigheid, hel en hemel.

Toen het derde kind drie uren op de wereld was, werd het ziek. Ik moest een boodschap gaan doen bij vrouw Zachariassen, daar de wijkzuster zulks vergeten had, en moest dadelijk terug komen. Ik kreeg bij haar zijnde, een indruk van hetgeen waarbij ik des nachts was bepaald, toen mijn vrouw in doodsbanden van de geboorte van het derde kind mij wekte, namelijk bij de goedertierenheden van Israëls God en om met Benhadad's knechten daarop te pleiten.

Vrouw Zachariassen had een beroerte gehad en ik moest haar meedelen, dat de wijkzuster niet komen kon in de voormiddag, omdat zij mijn vrouw helpen moest. Ik geraakte aan het praten over de goedertierenheden van een Verbondsgod, en vergat daarbij twee uren lang mijn vrouw.

Plotseling schrok ik van het slaan der klok, het was twaalf uur. Ik liep vlug huiswaarts en ontmoette moeder buitenshuis, die mij meedeelde dat Pieterella geboren was, dat alles wel was, en mijn vrouw niet boos. Ik schaamde mij voor de wijkzuster, maakte voor haar en mijn vrouw mijn excuus, en was met haar blijde, nog vol over de goedertierenheden van de God Israëls.

Toen alles zo een beetje op orde gebracht was, begon ik, naar gewoonte enkele

vrienden en vriendinnen de vermeerdering van mijn gezin mede te delen, ook aan ds. Kersten te Yerseke, en sprak daarin van de goedertierenheden van Israëls God. Onmiddellijk daarop zeide een stem in mijn hart: "Dat moet U straks zeggen wanneer zusje, dat was Cornelia, twee jaar oud, dood is."

Ik schrikte ervan, hoewel ik geloofde, dat zij spoedig sterven zou, nademaal de Heere mij twee malen bij haar dood bepaald had, hetgeen ik toen ook mijn vrouw had meegedeeld.

Zij sliep des nachts altijd in mijn armen en ik hield zeer veel van haar. Soms werd zij vreselijk door satan in het lichaam aangetast, ook zelfs die nacht nog. En ziet, enkele minuten later, zo wat drie uren na de geboorte van ons kind, Pieterella, werd zij erg ongesteld; zij kreeg hersenvliesontsteking, en drie dagen later, precies op dezelfde tijd, stierf ze.

En hoe wonderlijk het ook schijnen mag, ik mocht zingen van Gods goedertierenheid, meer nog, dan bij de geboorte van ons pas verkregen kind. Ik mocht die avond met haar voor de Heere komen, waar ik leerde, wat ds. Fraanje wel eens uitdrukte: "Vader of moeder of dominee of ouderling af."

En ben ik ooit vader en man af geworden dan is het toen geweest. Persoonlijk werd ik schuldenaar voor God, evenals een David: "Ik, ik heb gezondigd, maar wat hebben deze schapen gedaan?" 2 Sam. 24: 17. Ik mocht de schuld en straf eigenen en als met eigen ziel verloren gaan onder Zijn rechtvaardigheid.

Hierop kwam er een zoete stilte in mijn ziel en de Heere bepaalde mij bij Gen. 17: 7, een belofte die de Heere mij op 18-jarige leeftijd geschonken had: "Om IJ te zijn tot een God, en uwen iade na U." Ik mocht op deze belofte pleiten en haar door het geloof verliezen in het eeuwig Verbond.

Wat een vrede, stilte en blijdschap ontwaarde ik in mijn ziel, wat mij een poosje in aanbidding deed neerzitten.

Toen kwam de doop terug, hetgeen ik betreuren en bewenen moest, ik was er de oorzaak van, dat zij ongedoopt was. Het teken des Verbonds, Gods gift, maar ook bevel, hoe dan ook, had ik veracht. Echter kwam de Heere mij in deze droefheid troosten, dat Hij ze met de Heilige Geest dopen zou.

En o, hoe mocht ik haar toen overgeven en kwijt raken in Hem, *die de Amen, de getrouwe Verbonds-God is*. Ik stond op en deelde mijn vrouw, die nog te bed lag, alles mede. Des nachts, want ik waakte bij haar, gaf ik haar nog enige lafenis, door met een veertje met wijn en water haar lippen te verkoelen.

Daarop komt de Heere met kracht in mijn ziel, met deze woorden: "Mij dorst." En o, kinderen, wat ik toen zag en smaakte van het Borgtochtelijke van het Lam; hoe Hij had willen dorsten, opdat Zijn volk een dropje water zou mogen genieten hier in de tijd, tot verfrissing en verkoeling van onze amechtige en verhitte lichamen. Hoe Hij dit deed tot heil en verlossing van onze zielen. Waarlijk het werd mij een bodemloze put, een zee om in te zwemmen. Ik bedrupte mijn kind met mijn ootmoedige, boetvaardige tranen, tranen van aanbidding en diepe verwondering. En ziet, daar komt de Heere mij voor met deze woorden: "Ik zie de hemelen geopend, en de Zoon des mensen staande ter rechterhand Gods."

Wat ik toen zag, geloofde en taste, kan ik niet uitdrukken. Die grote, dierbare Borg bereid, om de kleine, Zijn bruid, tot Zich te nemen, om haar op te wachten; gereed haar te ontmoeten.

Het was drie uur, het werd mij te veel, deswege verliet ik vrouw en kind en ging op de dijk, om in de vrije natuur God te aanbidden. Ik ging zelfs het volk wekken, opdat zij,

zouden zijn deelgenoten mijner blijdschap. O wonder, *mijn en mijn zaads God!* Hier geraakte ik sprakeloos in heilige verwondering.

's Morgens om 11 uur ging ze heen om de kroon te werpen voor de voeten van het Lam en met de verlostte schare Hem de eer en aanbidding toe te brengen.

Ik herinner mij, hoe mijn zwager, K. Schot, des avonds *Josephine*, toen vier jaren oud, van voor haar ledikantje wegnam, waar zij op haar knietjes de Heere smeekte, haar zusje in genade te willen aannemen.

Toen zij stierf en alles weende, mocht ik alles bij de Heere brengen, en kreeg ik te geloven, dat Hij het in elke weg maken zou en met mijn vrouw en met de geldelijke omstandigheden, ja met alles.

En dit is ook vervuld geworden, ten volle vervuld. Des avonds werden wij door enkele oude vrienden bezocht. Eer zij heengingen, deed één hunner nog een gebed, daarin ons allen opdragende en de Heere vragende of wij mochten bewaard worden voor slaafse vrees; want hier stond de levende en daar de dode.

Om tien uur ging ik naar bed, met aanbidding in mijn ziel. Toen leidde de Heere mij in de rijmpsalm van Ps. 111: 2 (oude rijm): "Gods werken zijn zeer groot en goed" enz. En o, lieve kinderen, wat werd dat vers voor mijn ziel ontsloten.

Eerst werd ik geleid in het werk der schepping, en met geloof mocht ik "Amen" zeggen.

Toen in het werk der verlossing in en door Hem, van eeuwigheid in Zijn Raad, en daarna in de uitvoering van Zijn borgwerk in de tijd, en zo waar, er bleef geen geest in mij overig.

Toen in de toepassing van dat werk in mijn ziel en in mijn geslacht; ik werd in dat werk teruggeleid en ook ingeleid in hetgeen mij nog wachtte en wat mijn kind was. te beurt gevallen. In der waarheid mocht ik de werken Gods waarnemen en mij daarin met aanbidding verblijden. Ik geraakte boven het stof met mijn kind en de verlostte schare en zonk weg in het eeuwig welbehagen.

's Morgens zes uur, stootte mijn vrouw mij aan en zei: "Man u moet er uit, het is tijd", en daardoor kwam ik tot mijzelf. Zo mocht ik drie weken in deze gestalte verkeren. Wanneer ik mijn knieën boog en tot het Goddelijk Wezen sprak, verstomde ik in Zijn grootheid, algenoegzaamheid, liefde en genade. Dan kon ik niet spreken; want de fontein was bodemloos. Zo heb ik mijn kind ook mogen begraven, onder indrukken van Ps. 77: 8. "Heilig, zijn, o God! Uw wegen" enz. Ik was haar in Hem kwijt geraakt, en heb haar niet meer teruggekregen.

Ik sprak reeds hoe Josephine, als meisje van circa twee jaren de cholera gehad heeft. Zij liep in een ogenblik, zo men dit wel uitdrukte, geheel leeg. Het was vreselijk om te- aanschouwen, het vlees werd er afgeknepen. De dokter zeide dat er nog één middel te proberen was, namelijk twee liter water in haar bloed te brengen. Hij legde ze op tafel, en hoe pijnlijk haar dit middel ook was, zij riep eerst tot God, en zong toen Ps. 25: 2, hetwelk de ogen der aanwezigen van tranen deed druipen.

Onder dit alles snakte ze naar een dropje water, want volgens het zeggen van de dokter, neemt zodanige ziekte alle vocht uit het lichaam weg. Het ijs in haar mond knabbelde zij weg, vanwege de grote dorst. Daarop zong zij Ps. 42: 1.

De dokter legde haar op een kussen in haar ledikantje, het was slechts een hoopje uitgeteerd vlees. De koorts steeg tot bij de 42 graden en de dokter gaf haar op, zo men dit noemt, en ging huiswaarts. Ik nam haar met het kussen op de knieën en bedrupte ze met mijn tranen. Toen werd het zo bedenkelijk, dat wij allen dachten dat het eind er

was.

Ik legde ze weer in haar ledikantje en vluchtte in een lege bedstede, en daar mocht ik haar voor God verliezen, waarop de Heere overkwam met deze woorden: "Haar vlees zal frisser worden, dan het was in de jeugd," Job 33: 25.

O, hoe mocht ik dit woord omhelzen, ik weende van blijdschap, en deelde het haar, hoe jong ze ook was mede. De Heere wendde van dat ogenblik af de ziekte, en hoe wonderlijk, het kind knapte in acht dagen tijds op.

Toen sprak zij zoveel tegen de ds. en ouderling Schot over dood en eeuwigheid, 't geluk van Gods volk en het ongeluk van de onbekeerden, dat men het niet gehoord hebbende, nauwelijks zou kunnen geloven.

Verwonderd, wenend gingen deze mensen weg, geen wonder dat zij zoveel van haar hielden. Met haar moeder heeft zij haar knietjes gebogen en gezongen uit Ps. 16: 5 (oude rijm). "Ziet hierin is mijn hart alzo verheugd," enz.

Hoe klein ook, kon zij grote kapittels uit de Bijbel geheel alleen opzeggen. Zij leerde dit doordat het haar voorgezegd werd, hoewel ze vroeg heeft leren lezen. Ik laat het verder voor de Heere liggen, Hij stelle ze nog tot lof op aarde.

Na deze wederwaardigheden kwam ik allengskens in het gemis van de dadelijke gebruikmaking van Christus en Zijn ambten en staten, tot gemeenschap met Hem en doding van mijn oude natuur. Ik werd gewaar, dat deze steeds sterker zich openbaarde, en ik moest leren, dat al was mijn schuld weggenomen, de oude natuur nog in leven was. De gruwelijkste zonden, die in het hart van de snoodste openbare zondaren niet gedacht worden, woelden dag en nacht in mijn ziel. Mijn tranen, boete en wettische arbeid waren als stro en verrot hout voor deze monsters. Zelfs de allerplechtigste beloften, zij waren als stoppelen voor het vuur.

Ik kwam tot de ontdekking, dat ik tot doding en kruisiging van deze godonterende dingen, niet minder nodig had, dan de dadelijke geloofsomhelzing van Hem, die ze vernietigd had, en de gebruikmaking van Zijn ambtelijke bediening, waartoe Hij van de Vader gegeven was. Maar ook bovenal de dadelijke en zoete toepassing van Zijn lijden en dood; en dit miste ik in het doorleven. Wat ging mijn ziel hier naar uit. Dag en nacht weende ik en mijn dagelijkse arbeid werd mij te zwaar. Ten slotte geraakte ik van lichaamszwakte in het bed. Wel werd ik in het verborgen, wat mijn dagelijks werk was, somwijlen aller-dierbaarst vertroost, ook wel zeer gevoelig geleid in Zijn zoete arbeid, die Hij voor mij en voor de gehele kerk had teweeggebracht, evenwel werd mijn ziel niet voldaan Het heimwee naar Zijn zoete tegenwoordigheid vervulde mij. Gedurig riep ik: O, schenk U eens geheel weg, lieve, dierbare Borg!" O, dat zoete persoonsgemis, als bij een David in Ps. 42: 1 naar Zijn gemeenschap. Somwijlen vertroostte Hij mij met onderscheiden woorden, onder andere: "Blijft gij in de stad Jeruzalem, totdat gij zult aangedaan zijn met kracht uit de hoogte." Luc. 24: 49.

Hierbij gevoelde ik geen thuishomen te hebben in het Vaderhart Gods, waarvan ik zo menigmaal zeer dierbare indrukken had ontvangen en het "Abba, Vader" had uitgeroepen.

Dit maakte mij zo innig bedroefd en werkzaam aan de troon der genade, dat ik van heimwee verteerde, en men mij te bed met krachtige spijs moest ondersteunen. Wel liet de Heere Zich bij ogenblikken in Zijn liefde uit, maar hoe meer Hij Zich uitliet, hoe smartelijker mijn gemis werd, en haakte ik te meer naar het volle bezit. Ik dacht Hem gewis in de weg van het verborgen leven te ontmoeten, maar hoe nabij Hij ook kwam, mijn geloofsarmen waren tekort om Hem te omhelzen. Wenend bedelde ik dan: "Heere waarom schenkt Gij U niet geheel weg, dat mijn ziel met U en met Uw

beeld verzadigd wordt?" Maar Hij trok Zich gedurig terug en het bleef zo het was. Ik werd in mijn verwachting teleurgesteld, ja het liep geheel anders. Het heimwee werd minder na verloop van enkele weken, het zoete en aangename in het verborgen ging weg, en de Heere onttrok Zich geheel, dorheid werd mijn deel, het vlees werd sterker, dat wil zeggen, ik knapte op naar het lichaam en ik moest weer arbeid gaan verrichten. Het scheen mij onmogelijk toe, de vervulling mijner zielsbegeerte in deze weg te bekomen.

Doch na verloop van enkele weken gaat mijn vrouw voor een dag of acht naar haar ouders te Yerseke; ik zou thuis blijven en des zondagsmiddags bij mijn ouders gaan eten. Des zondagsmorgens zat ik in de gewaarwording van al mijn ellende te lezen in de "Gezonde gelovige" van Thomas Sheppard.

Onder dit lezen werd mijn ziel aangedaan onder het gemis, wat ik uit dit boekje opdeed, hetgeen mij op de knieën bracht. O, wat kreeg ik een indruk van mijn naamloze ellende en van het gemis van Hem en door Hem, in het zoete Vaderhart Gods, zodat ik als een kind het voor Zijn aangezicht uitweende. En ziet, daar komt de Heere in mijn ziel met de gelijkenis van de verloren zoon. De vader hem van verre ziende, komt hem, tegemoet, omhelst en kust hem, enz.

En o, kinderen, daar openbaart *Zich de eeuwige Algenoegzame in Christus als een verzoend God en Vader*, omhelst mij en kust mij, en vertroost mij met de allertroostlijkste woorden, mij leidende in het heiligdom, in Zijn liefde Jes. 31: 2, in Zijn trouw. Ps. 11, en in Zijn welbehagen. Eféze 1: 9-11.

Door Zijn liefde overstort, en gelaafd met de reine wijn uit het wijnhuis, geraakte ik buiten zinnen. Het was in waarheid: "Eet, vrienden, drinkt, en wordt dronken, o liefsten." Hooglied 5: 1.

Zo ik zei, ik geraakte bewusteloos en viel op de grond, met mijn geest voor de troon, in de genieting van de liefde, die alle verstand te boven gaat. Na een paar uur te hebben gelegen, kwam ik weer bij, vol van aanbidding en verwondering, prijzende en lovende Zijn goedertierenheid. Ik zat een poosje overeind, en ziende op de klok, dat het half één was, kwam mij in gedachte, mijn moeder beloofd te hebben, dat ik om één uur bij haar zou komen eten.

Ik waste en zalfde mijn aangezicht, kleedde mij en ging heen. Bij het huis mijner ouders komende, sta ik op de stoep en hoor mijn zuster op het orgel een psalm spelen. Zij kon goed spelen, doch in mijn gewaarwording was het of ik helse muziek hoorde. Het onderscheid tussen de melodie der zaligen voor de troon en deze orgelmuziek was zo groot, dat het mijn ziel met droefheid vervulde. Ik bleef op de stoep staan en kon niet verder; van wenen kon ik mij niet weerhouden.

Moeder kwam, toen en vroeg wat mij scheelde. Het orgel hield op, en zij nam mij alleen, waar ik haar toen iets van mijn ontmoeting meedeelde. Ik zeg iets, want zo een ontmoeting is niet weer te geven. Het gevolg was, dat ik niet eten kon, en ik ging weer huiswaarts, beminnde het eenzaam, met God gemeenzaam.

O, wat genoot ik zoete tijden! Het gebeurde mij wel, dat ik zo in de graveerselen van het zoete Lam geleid werd, dat ik dacht van liefde de geest te geven. Dan kon ik de bruid een weinig verstaan, waar zij het uitroept, en ik deed het desgelijks: "Ondersteunt gijlieden mij met de flessen, versterkt mij met de appelen, want ik ben krank van liefde." Hooglied 5: 2. Heb ik ooit verstaan, dat de martelaren op de brandstapel zingen konden, dan was het in die tijd. Die liefdegeur moet elk tot liefde nopen.

Tot mijzelf gekomen zijnde en een weinig in overpeinzing zijnde, ontviel mij op een

ogenblik alle vrede, rust, liefde en alles, wat ik geproefd en gesmaakt had, en werd ik zo ellendig, arm, dor en koud, dat het mij zeer bevreedde. Ik riep uit: "Heere, wat mag toch dit zijn?"

En onmiddellijk er op viel dit woord in mijn hart: "De rechtvaardige zal door zijn geloof leven." Hab. 2: 4. Dadelijk begreep ik, hetgeen ik ook op mijn knieën betuigde, zonder de bediening des Heiligen Geestes het geloof niet te kunnen beoefenen ten dage van dor- en dodigheid, in verlating en daaruit voortvloeiende twijfelmoedigheid. Het gevolg was, dat van dat ogenblik af het zoete gevoelige leven is geweken. O, dan zie ik wel eens groot op zielen die in het begin van hun weg dit zoete leven nog mogen beoefenen; hoewel het geloof meer en nader is dan het gevoel. Had ik het in oefening op de naakte belofte Gods, dan was ik een rentenier vanwege en uit hoofde van het kapitaal dat uitstaat, doch dit missende, loop ik meest veroordeeld over de aarde. Hoedanige ik behoorde te zijn en wat ik ben, in de gewaarwording mijner ziel! Onder de smet der zonde, die niet genoemd kan worden, met een gedurige neiging naar de ongerechtigheid. Nimmer heb ik zo'n behoefte ontwaard aan Zijn Koninklijke bediening, niet aan Zijn Priesterlijke bediening alleen, maar ook aan Zijn Koninklijke bediening, en aan de heiligende genade des Heiligen Geestes, dan nu.

Enige tijd later werd het nog al erger met mij; ik werd hoog bekeerd, met een dor-veraf leven van de Heere. Des zondags werd een kind van mijn zus gedoopt; ik had tot blijdschap van ouderling L. M. Schot mijn thuisblijven uit de kerk opgegeven, dus was ik er ook bij tegenwoordig. Met mijn hoogmoedig hart zag ik op mijn zus neer, en gevoelde een neiging in mijn gemoed om de vloek uit te spreken over het beloven en niet nakomen van de doopbelofte. Wat is toch een bekeerd mens!

's Maandagsmorgens was het stil in de natuur, dat wil zeggen er was geen wind, en daarom namen wij met onze motorboot, mijn vriend K. Schot, die slechts een zeilvaartuig voerde, mede naar onder Yerseke.

Wij spraken gedurende die tijd over hoge dingen en gingen tezamen ver boven ons beleven, want met dit al waren wij tot alle zonden in staat. Ter plaatse gekomen zijnde, waar wij zijn moesten, visten wij totdat ons vaartuig aan de grond geraakte. Als naar gewoonte herstelden wij eerst de netten, en daarna gingen wij eten. Nu hield ik onder al mijn omzwerven de gewoonte of vorm vast, en zou dus terwijl wij aan de grond zaten, voor de knechts een predicatie lezen. Ik zou dan naar mijn hoogmoedig hart eens een predicatie lezen, die ze eens goed in het hart trof en vond die in de geschriften van Comrie over Rom. 5: 1.

Het ging daarin over het oordeel, en ik dacht, ze is uitnemend voor de jongelui. Zij moesten luisteren en ik zou ze het eens goed laten horen. Ik las met de nodige ijver om ze te beter te kunnen treffen, maar als het water langs de stenen, er trof niets. Doch, wie kan het vatten! Mij trof het zeer, want onder het lezen, kreeg ik in de dadelijkheid te geloven, dat de Heere het mij zo geleerd had: "Die Geest getuigt met onze geest, dat wij kinderen Gods zijn." Rom. 8: 14.

Wat werd ik diep beschaamd en bedroefd over mijn ellendig, Godonterend, omzwervend leven. Al snikkende trachtte ik voor te lezen, maar het werd mij te machtig, daarom gaf ik het boekje aan de knechts over, en vluchtte in het voorschip. Daar viel ik plat op de vloer neer, in het belijden en bekennen van mijn veraf leven; van mijn monstrueuze zonden. En o, wat een wonder werd het mij, dat de bodem van het schip niet spleet en dat ik met een Korach, Dathan en Abiram niet levend ter hel voer. Toen ik zo lag te wenen en te bloeden voor Gods aangezicht komt de Heere mij voor uit Jeremia 3: 19: "Hoe zal Ik U onder de kinderen zetten?"

En o kinderen! wat ik toen ontwaarde kan ik niet uitdrukken: de liefde, trouw en ontferming Gods verteerde mij; de vloer der hel verdiend en nu nog ontferming, alleen door Hem, die mij had lief gehad met een eeuwige liefde. Hij opende het Verbond, Jes. 31: 12, en hoe het Lam in de uitvoering van die eeuwige Raad, door voldoening had genoeg gedaan aan Zijn onkreukbare gerechtigheid.

Mijn ziel werd geleid in Zijn lijdelijke zowel als dadelijke gehoorzaamheid, bijzonder in Zijn uitleidingen buiten Jeruzalem, dragende mijn vloekhout, met alle mijn schulden, teneinde mij een ingang in het hemels Jeruzalem te verwerven. Ook werd ik geleid tot Zijn kruisiging, dood en opstanding, Zach. 3: 9 en Rom. 4: 25.

Hiermee had Hij ten volle voldaan voor de ganse kerk en voor mij, en als de Onveranderlijke in wezen en werken, had Hij nu en tot de einde toe, haar lief met een eeuwige liefde. Een poosje later kwam ik op mijn knieën terecht, om Hem te aanbidden voor Zijn peilloze genade.

Toen ik in deze arbeid een tijdje was bezig geweest, wierp satan mij in: "Het is verbeelding dat uw schulden verzoend zijn, want het is niet zo." Deze inwerping was zo heftig, dat ik er geheel van onthutst was.

Een weinig tot mijzelf gekomen zijnde, vroeg ik: "Heere! is het zo, heb ik mij bedrogen?" En onmiddellijk daarop leidt Gods lieve Geest mij bij vernieuwing in alle waarheid, naar Joh. 14: 16 in Christus' liefde, lijden, dood, opstanding en hemelvaart; en dit met veel helderheid, klaarheid en gevoelige toepassing aan mijn ziel, evenals in de eeuwige liefde des Vaders en des Heiligen Geestes in de bekwaammaking van Hem en de toepassing Zijner verdiensten.

Dit wekte in mij een algehele verwondering, zodat ik stom van aanbidding mij mocht verblijden in de zoete verzegeling en in de verzegeling mijner zaligheid. Hierop volgde een zoete ontsluiting van Romeinen 8, van woord tot woord. *Nu geen verdoemenis voor degenen, die in Christus Jezus zijn, zijnde erfgenamen Gods en van Christus*, hoewel zuchtende met het schepsel onder de zonde.

O, wat een dierbare Uitlegger en Toepasser voor hart en ziel is die lieve Heilige Geest! Hij toonde mij dat alle zonden zijn verzoend geworden, ook die nog gedaan zouden worden, want ik was geheel volmaakt in die enige offerande, waarin de Heere volkomen genoeg genomen had.

's Avonds kwam ik te Yerseke en deelde mijn vrouw alles mee. Ja, de gehele nacht heb ik gepredikt, gebeden, Gode lofzangen gezongen, want mijn ziel was hemels gesteld; die nacht vergeten wij nooit meer.

De volgende dag thuis gekomen zijnde, deelde ik vader mijn ontmoeting mede, ook, dat alle zonden, die ik nog doen zou, volkomen verzoend waren. Daarover bestrafte hij mij, en zeide dat ik een antinomiaan was.

Maar ik zeide: "Neen vader, geheel abuis, mijn zonden zijn in één offerande verzoend, evenwel moet ik over alle misdaden de vergevende liefde weer leren proeven in een dagelijkse vergeving."

Mijn ganse leven overziende, is het een leven van op en neer. Ik heb u een weinig meegedeeld van de diepte van mijn val en hoe ik deze heb ingeleefd tot mijn verdoemenis. De eerste weldaad daarop volgend, was, dat in bijna negen maanden geen zonde in mijn hart opkwam. Na die tijd begon ik de zonde waar te nemen, want van tijd tot tijd stak zij haar hoofd boven water, hoewel Paulus zegt, dat ze niet heersen zal tot verdoemenis. Maar hoe geheel anders is de uitleving van de val, in de droevige kennisneming van velerhande gruwelen en daaronder onze hoofd- of

boezemzonde.

Nu, op zekere nacht droomde ik een droom. Wij voeren met ons schip, onder een vreselijk onweder, en ik zag drie grote vuurballen uit de lucht vallen, waarvan er één ons schip getroffen had indien ik niet te rechter tijd het roer gewend had; zodoende viel zij mis. Het was een vreselijk gezicht, hetgeen ik ook wel in werkelijkheid gezien had, enige jaren geleden.

Wat gebeurde er nu?

Tegen alle consciëntievermaningen in, werd ik door mijn boezemzonde verkracht, en de duivel hielp mij nog een handje, door voorbeelden uit Gods Woord. Maar niet zodra had ik de zonde bedreven of hij draait hetzelfde woord om, en schiet zijn helse pijlen in mijn hart, om mij tot wanhoop te brengen.

Ik moest diezelfde dag aan boord van het schip netten breien en was daar geheel alleen. Hoe weende ik daar over mijn bedreven kwaad en wel honderd malen heb ik op de knieën om vergeving gesmeekt, maar ik kon niet komen tot de ware, oprechte verootmoediging, tot een innerlijk schuldbelijden. Wat verstond ik hetgeen van een Ezau gezegd wordt: "en hij vond geen plaats van berouw, hoewel hij dezelve met tranen zocht."

O hoe bang was het mij! Tegen de avond greep mij de wanhoop aan, ik was een Ezau, voor eeuwig verworpen, want zijn gestalte droeg ik reeds om. De duivel porde met alle macht mij aan tot zelfmoord, o, hoe bang!

Het was avond geworden en ik ging uit het schip met de bedoeling om een eind aan mijn leven te maken. Maar juist komt de oude *C. de Jonge*, een vriend van mij, mij tegemoet. Hij hield mij aan en vroeg wat mij deerde, daar ik er zo woest en wanhopig uitzag.

Ik wilde het in het eerst niet zeggen, maar hij liet mij niet los, en zeide, mij niet los te zullen laten, eer ik het hem geopenbaard had.

Zo deelde ik het hem dan, onder een vloed van tranen mee, dat het namelijk voor mij voor eeuwig te laat was, en ik in dezelfde omstandigheden verkeerde als Ezau.

Hij trachtte mij tot bedaren te brengen en te overreden, doch tevergeefs, want naar mijn mening waren de bewijzen daarvoor al te klaar op deze dag, verworpen om de zonde van mijn hart, voor altijd aan de verharding overgegeven, en geen antwoord Godes meer.

De oude man bracht mij aan de arm naar huis, want hij wilde mij niet loslaten. Toen ik thuis was zeide mijn vrouw tot mij: "Zo man, bent u daar."

En o, dit liefdevolle woord ging mij door merg en been. De dood verdiend, de helle waardig, en nu nog een lief woord.

Eten kon ik niet; het was nu donker geworden, zo ging ik weer van huis om mijn voornemen te bereiken, het was toch te laat.

Op weg werd ik innerlijk verhinderd, door de overweging, dat het dan zeker met mij voor eeuwig zou afgedaan zijn en ik ogenblikkelijk zou komen onder de vloed van de eeuwige toorn Gods. Ik schrok van mijn voornemen en vluchtte naar huis, evenals een gejaagd hert.

Toen ik thuis kwam, stond de dokter op de vloer. Mijn vrouw, met nog een kind waren ernstig ongesteld geworden. Hij gelastte mij dadelijk met hem mede te gaan om medicijnen, mij tevens mededelende, dat het met beiden zeer bedenkelijk stond. Zij hadden het doodsbenauwd.

Terugkerende met de medicijnen om ze naar dokters bevel direct in te geven, word ik aan mijn woning komende bij die droom bepaald. Satan was er onmiddellijk bij en zei: "Ziet u het nu, het oordeel Gods zal u verteren. De ene bal wijst op uw vrouw, de

tweede op uw kind, en de derde geldt u, en zo zinkt u vanwege uw hemeltergende ongerechtigheden, op één dag, met uw gezin voor eeuwig onder het vloekvonnis weg."

Ik geloofde inderdaad dat het daarop zou uitlopen. Naar dokters bevel gaf ik èn mijn vrouw èn mijn kind de medicijnen in, en waar de wijkzuster even naar haar huis ging, ging ik met doodsangsten bevangen in de keuken, en kwam in een hoek op mijn knieën.

Hier kwam de Heere; de helse geest, mijn wettische geest, ja alle geesten vluchtten heen en mijn ziel mocht onder de evangelische bearbeiding, door evangelische boetvaardigheid zondaar worden voor God. O, hartelijk, zoet, eenvoudig bewenen en belijden van mijn schulden!

De strik brak, en ik mocht de Heere rechtvaardigen in Zijn handelingen, wanneer Hij mij en mijn gezin, vanwege mijn zonden, voor eeuwig van Zich wegdeed. Ps. 145: 6 (oude rijm).

Toen kwam de Heere over met het stuk van de verloren zoon, mij tegemoet lopende, mij kussende en omhelzende, en wel zo krachtig, dat ik voor een halfuur mijzelf verloor in het aanbidden en prijzen van Zijn eeuwige liefde, ja, ik werd genodigd op het gemeste kalf, en werd dronken van minne.

Toen ik tot mijzelf kwam, ging ik naar mijn vrouw en daar was de benauwdheid gebroken, en toen later de dokter nog eens kwam kijken, was zij ver hersteld. De Heere had het wel gemaakt en wij mochten Gode lofzingen. Ps. 95: 1.

Zou ik nu alles melden moeten wat er geschied is van die tijd af tot nu toe, dan ware daarmee een boekdeel te vullen.

In een vorig geschrift heb ik u meegedeeld, dat ik in Engeland geweest ben en toen ik van daar thuis gekomen was, had ik geruime tijd een zoet verborgen leven, wat mede in verband stond met de bediening des Woords. Ook in het huiselijk leven hebben wij veel doorleefd, met ziekten en geboorten van kinderen. De Heere heeft ook hierin wonderlijk gehandeld en niet gedaan naar zonde en schuld.

Een en andermaal ook, heeft de Heere mij bekend gemaakt voor ulieder geboorte, of het een mannelijk of een vrouwelijk zaad zijn zou, waarover ik niet verder schrijven zal; hoewel stil gelovende, dat Hij er van ulieden zal toebrengen en de gegeven belofte: "Ik ben uw God en uw zaads Gods," op Zijn tijd vervullen zal, Ps. 22: 17 (oude rijm).

Nadat ik in *Tholen tot predikant* ben bevestigd, heb ik in de gemeente veel blijdschap en ook droefheid gehad. De Heere heeft het tot veler troost, hier en elders willen zegenen.

De Avondmaalsbedieningen waren vele malen zeer troostrijk. In al die jaren moest ik onder veel smaad en laster door, wat wel het meest mij werd aangedaan van de zijde der Gereformeerde Gemeente, echter heeft de Heere mij willen dragen tot nu toe.

Steeds meer en meer leer ik kennen van de diepte van mijn val, en wat ik na ontvangen genade nog gebleven ben. Het wonder wordt mij steeds groter dat ik zalig worden mag. Genade, alleen genade, en die ik duizenden malen op één dag verzondig. Bleef Hij niet de Getrouwe, het was voor eeuwig verloren.

Nooit, nooit heb ik geweten, welke gruwelen er in mijn hart huisvesten. Wat leef ik weinig door het geloof, want nog steeds ben ik verzot op het gevoel.

Nu moet ik meestendeels dor en veroordeeld, met een gesloten mond, de wereld betreden. Dan ben ik in mijn gewaarwording rijper voor de hel, dan voor de hemel of

voor de predikstoel.

Zo moet ik menigmaal de kansel beklimmen. Nooit had ik gedacht, dat het zo laag zou aflopen. En wonder boven wonder, wanneer ik denk de laatste snik te geven, vanwege mijn tekort in heiligmaking, dan wil de Heere mij troosten. Zijn grondeloze liefde kan ik hierin niet peilen. O, dat ik meer had van het zondaarsgeloof als zondaar, om gebruik te maken van Hem, Die ons van Gode geworden is tot wijsheid, en rechtvaardigheid en heiligmaking en verlossing. 1 Cor. 1: 30.

Ik hoop, lieve kinderen, dat de Heere u hiervan iets leren zal. Spoedig staan wij samen voor Gods geduchte rechterstoel om rekenschap af te leggen en hoe zullen wij het maken zonder de bedekkende gerechtigheid van Christus.

Mijn tekort in uw opvoeding wil ik belijden, evenwel zijt u er in onderwezen wat er nodig is gekend te worden, èn door uw liefhebbende moeder èn door mij.

Toen ik op zekere nacht het boekje van de nu zalige ds. H. Roelofsen las, dreef het mij in de morgen na het lezen in het verborgen, en daar bedelde ik het de Heere af of Hij mij twee delen van die Geest schenken wilde.

Lieve kinderen, de Allerhoogste schenke dit ook ulieden, stelle u nog tot een lichtend licht en een zoutend zout, alsook tot dienaren van Zijn kerk op aarde. Hij trekke u als brandhouten uit het vuur en doe het mij en uw moeder nog te beurt vallen, om eenmaal te mogen en te kunnen getuigen: "Zie, Heere, ons en de kinderen, die U ons gegeven hebt."

Naar mijn ouderlijke banden met ulieden, heb ik u niet over voor de hel, hoewel ik soms Zijn soevereiniteit moet eerbiedigen.

Ziet hier dan kinderen een kort geschriftje van mijn hand, ter gedachtenis aan uw vader.

Uit het leven van ds. W. Baaij (1893-1961)

Iets over de roeping tot het leraarsambt van ds. W. Baaij.

Velen zullen de levensbeschrijving van de nu zalige ds. Baaij, die in 1959, dus nog tijdens zijn leven, verscheen, wel kennen.

Doch alle lezers daarvan zullen niet beseffen, dat dit maar een gedeelte van het leven van deze Godzalige man weergeeft. Toch is dit zo en men ziet dan ook in de weinige regels, die ds. Baaij ter inleiding en als een opdracht aan zijn kinderen in bovenbedoeld boekje schrijft, dat hij daar verwijst naar *een geschrift, dat hij enkele jaren daarvoor reeds voor zijn kinderen had geschreven*, doch dat niet in druk verschenen is. In dat handschrift vertelt hij vooral langs welke weg de Heere hem tot het leraarsambt heeft gebracht. Ook op blz. 106 van zijn gedrukte boekje verwijst hij naar dit geschrift.

We lezen in dat geschrift ook veel van de tegenstand, die hij ondervond in de kerkelijke gemeente, waartoe hij te Tholen van huis uit behoorde. Doch wij wensen thans alleen te publiceren wat Baaij in 1926 in Engeland ondervond en we geven dat dus weer, zoals hij dat zelf beschreef.

Vermelden we ter oriëntering voor de jongere lezers slechts, dat ds. Willem Baaij leefde van 13 maart 1893 tot 7 juni 1961. Deze leraar was, zoals ook te zien is in zijn doorwrochte leerredenen, diep ingeleid in de verborgenheden van Gods Koninkrijk. Ook had hij veel licht, om daar als leraar uit te spreken. Hij was in zijn leven bij Gods volk in ons land dan ook hoog geacht en zeer bemind.

In 1926 was ds. Baaij nog *oestervisser* en zij hadden blijkbaar export naar Engeland. Het handschrift vermeldt uit die tijd het volgende:

Ik moest in die dagen naar Londen, waar ik voor zaken wel meer kwam en daar ik de Engelse taal niet machtig was, had ik een tolk die mij hielp. Deze man nu gestorven zijnde, besloot ik in overleg met mijn ouders en broeders om in Engeland zelf de taal te gaan leren. Het was in de zomer van het jaar 1926. Om kort te zijn: ik ging op zoek naar een geschikt adres in Engeland, want ik had geen lust om in een herberg te logeren. Zo kwam ik te Lisse bij den heer Van Woerden. Deze man kon mij echter niet helpen. Daarop ben ik doorgereisd naar ds. Fraanje te Barneveld, waar ik 's zaterdagavonds laat aankwam. Zijn eerwaarde nam aanstonds mijn bezwaren over en wees mij de weg, om namelijk door bemiddeling van een Engelse vriend, die zijn eerwaarde te Rijssen had, te trachten in Engeland een kosthuis te vinden.

Zo kwam ik in de weg der voorzienigheid te Hastings in 't Zuiden van Engeland bij een oude boer, waarvoor een leraar daar te plaatse reeds gezorgd had.

Voor ik van huis ging, zei ik tot mijn vrouw: "Moeder, het schijnt mij toe, in Engeland iets te zullen ontmoeten ten opzichte van de bediening."

Van achteren is het gebleken waar te zijn geweest. Hoewel ik toen niet wist wat er gebeuren zou, toch lag het op mijn hart gebonden. Zoals ik zeide, ik kwam bij een oude boer, een kind van God, die mij veel verteld heeft van zijn vroegere dagen en van de omgang onder elkander. Helaas is dat nu ook daar diep in verval. Hij was een *Huntingtoniaan* en kerkte bij de *Baptisten* en vertelde mij ook dat hij van God op dit veld gebracht was en het niet mocht verlaten.

Onder die mensen stonden toen een oude, lieve godzalige leraar, die ik later heb leren kennen.

Het was mij de eerste vijf weken een zware weg en zeer lastig, want ik kende geen enkel woord Engels en moest dit als een kind gaan leren. Maar uit de nood des harten veel op de knieën en lerende, was ik in acht weken tijds de taal voldoende machtig tot alles wat ik nodig had.

Vele wonderlijke wegen heb ik daar doorgemaakt. Daarbij heb ik ook dit verstaan dat God de taalverwarring, die door de zonde op aarde gekomen is, door Christus kan wegnemen.

Ik was daar ongeveer vier weken en zat op een morgen bedroefd en vol ellende in de kerk, onder het gemis van de bediening des Woords, want ik kon de mensen niet verstaan. Bij afwezigheid van die oude man trad een vreemde leraar voor de gemeente op. Toen die man in het gebed ging, werd het mij zo vreemd, want het was precies of hij Hollands sprak en o, wat kwam die leraar uit de diepte van zijn armoe op. Hij sprak over Hooglied 5: 10: "Mijn Liefste is blank en rood, Hij draagt de banier boven tienduizend." Het was mij of hij Hollands sprak, totdat hij "amen" zei. Mijn ziel moest ook "amen" zeggen op al hetgeen ik gehoord had en ziet, des namiddags was het weer Engels en verstond ik geen woord. Vele dergelijke dingen heb ik in mijn druk ontmoet.

Toen ik de zo-even genoemde eerste zondag in de kerk was, kwam er bij het uitgaan een oude man naar mij toe. Hij gaf mij de hand en vroeg wie ik was. Tot zijn verbazing bemerkte hij, dat ik een vreemdeling was, die niets verstond van hetgeen hij sprak. Hij hield echter mijn hand vast en praatte over *Bunyan en Huntington* enz., welke namen ik wel verstond.

Ik wees toen op mijn hoofd en hart, bedoelende daarmede dat ik ze weleens gelezen had en weleens iets beleefd had van wat zij beleefd hadden. Hij begreep zulks goed, groette mij en ging heen.

's Avonds ontmoette hij mij weer en stak toen een briefje in mijn zak. Ik kon dit echter niet lezen, gaf het dus aan mijn huisbaas, die het ook las, maar die mij voorts toch niet aan het verstand brengen kon, wat er de bedoeling van was.

Vier weken later begreep ik, dat hij in Londen woonde en mij dringend verzocht, voor ik wederkeerde naar Holland, hem in Londen te komen bezoeken. De man heette Stevens en ik heb naderhand zeer vriendschappelijk met hem omgegaan. Hij was ouderling of diaken van een Baptistische Gemeente te Londen. Later heeft Mr. Stevens mij verteld, dat, ofschoon het zijn bedoeling niet was, hij een sterke neiging in zijn gemoed ontwaard had om 's zaterdags naar Hastings te gaan, met gevolg dat wij elkaar daar hebben ontmoet. Hij vertelde het toen aan zijn echtgenote en zij zette hem ook aan om daaraan gevolg te geven. Toen hij mij nu, na het uitgaan der kerk buiten zag staan, zo zei hij, kreeg hij een zoete betrekking op mij, gelovende in zijn hart, dat de Heere een ander deel in mij gelegd had. Tevens, mocht hij geloven dat ik geroepen was tot de bediening des Woords.

Deze oude heer, zoals ik boven reeds zei, heb ik menigmaal ontmoet en naderhand heeft hij weleens een veertien dagen bij ons gelogeed en ook enige dagen bij ds. Boone te St. Philipsland. Ik bezit er nog vele brieven van. Hij is een levend lid van 't verborgen lichaam Christi en een zoete worstelaar aan de troon der genade. Op 't oogenblik is hij tobrende, wat ik denk dat zijn einde zal uitmaken, om straks in te gaan in de eeuwige rust.

Veel voorbijgaande, zal ik alleen de voorzienigheid Gods een weinig naspeuren.

Gelijk ik boven gezegd heb, kwam ik met bidden en leren in acht weken zover, dat ik mij in de taal tamelijk behelpen kon. Toen echter werd mijn zenuwgestel wat overspannen. Mijn hoofdpijn, waaraan ik veel lijdende was, werd erger, en ik begon te verlangen naar Holland.

Daarbij schreef mijn vader, dat ds. *Fraanje in* Tholen stond te komen en zondag over acht dagen, het Heilig Avondmaal zou bedienen. Toen kreeg ik bepaald een heimwee naar huis en nog meer naar het Nachتماال en om ds. Fraanje te mogen ontmoeten, want ik had die leraar zo innig lief, ter wille van zijn bediening, waartoe God almachtig hem verkoren had en ook door de gemeenschap die ik veel in 't verborgen met hem had. Doch ik moest volgens afspraak nog naar Londen, ook om de handelstaal nog een weinig te leren en enige zaken af te doen alvorens ik huiswaarts zou keren.

Weldra had ik een besluit genomen en zou spoedig gaan, en toch durfde ik niet erg, maar bracht het in het verborgene voor de Heere, die toch alles weet en alles bestuurt naar Zijn welbehagen. Voor mijzelf en voor het doel waarvoor ik naar Engeland gegaan was, was het beter nog enige tijd te blijven, maar ik kreeg antwoord. Daarop besloot ik dan nog achttien dagen te Londen te blijven. Ik schreef aan Mr. Stevens te Londen, dat ik D.V. vrijdag over acht dagen voor achttien dagen naar Londen kwam. Ik kreeg een briefje terug waarin Mr. Stevens zijn blijdschap uitdrukte en dat hij in zijn verzuchtingen nog altijd had uitgezien en hope gekregen had om mij te zullen ontmoeten. Maar 's maandagsmorgens liep het aan: dan het vlees boven, dan weer minder, totdat ik onder veel strijd mijn eigen wil verloor. Ik kreeg zo lief om in alles, voor tijd en eeuwigheid, onder de wil Gods te bukken, dat ik uit de volheid daarvan een brief van acht vellen schreef aan mijn ouders. O, dat zoete zich in God verliezen!

Ik zou de brief gaan posten, toen de brievenbesteller kwam met een telegram van vader. Het luidde: "Kom spoedig naar huis."

Ik verschrok ervan, ging naar mijn huisbaas, mijn oude lieve vriend, en zei: "Vader, (ik noemde hem zo) wat moet ik nu doen?"

Hij antwoordde: "U bent kind, dus al bent U gehuwd, U moet vader gehoorzaam zijn!"

Dit wenste ik ook te doen. Van achteren gezien, moest ik des Heeren wil belevan. Direct ging ik aan de oude Mr. Stevens in Londen schrijven, dat ik in mijn reisplan veranderd was en in plaats van des vrijdags, morgen, dus op dinsdag reeds komen zou en dan slechts tot vrijdagsavonds, want dan wenste ik met de nachtboot huiswaarts te gaan. Dit heb ik ook opgevolgd. Ik ben onder des Heeren hoede veilig thuis gekomen en heb met veel genoegen des zondags gezeten onder de bediening van Woord en Sacrament door ds. Fraanje.

Maar wat gebeurde er? Ik kwam dinsdagsavonds te Londen aan, bij Mr. Stevens, alwaar een groot gezelschap in huis was. Wij hadden een genoeglijke avond en scheidden van elkaar met zingen en een woordje zuchten. Daar Mr. Stevens geen voldoende slaapgelegenheid had, moest ik bij een oude vriend van hem logeren, die, naar ik meen, een Ier was. Mr. Stevens verzocht ons woensdagmiddag vier uur ten zinnen huize te komen om tezamen op te gaan naar het huis des Heeren.

Ter bestemder tijd daar gekomen, trof ik Mr. Stevens niet thuis, doch hij kon elk ogenblik, van zijn werk komende, verwacht worden. Ondertussen komt er een heer binnen, waarvan ik naderhand begreep dat hij de leraar was, die des avonds een woordje zou spreken. Zijn naam was Pounds, bedienaar des Woords te Bexley, een dorp vier mijlen buiten Londen.

Na gesproken te hebben zou hij huiswaarts keren. Hij was reeds een bejaard man, die in zeer diepe drukwegen verkeerde, ook ten opzichte van zijn vrouw, die voortdurend ziek was. Hij had een godzalige broeder, die nu reeds juicht voor de troon en van wien

ik nog enkele brieven in mijn bezit heb.

Binnenkomende groette hij allen, ook mij, maar bleef voor mij staan. Hij vroeg mij wie ik was, vanwaar ik kwam, wat mijn beroep was, enz.

Toen hij uitgevraagd en ik hem op alles geantwoord had, sprak hij mij aan op de volgende wijze: "Vriend, ik ontwaar van het ogenblik dat ik hier ben binnengekomen iets vreemds in mij. Mijn oog werd op u getrokken, nog nooit heb ik ontwaard, wat ik nu ontwaar; u bent niet geroepen tot oestervisser, nee, God zal u een visser der mensen maken. God heeft u verkoren om Zijn Naam te dragen en zal het op Zijn tijd volbrengen."

Bij de woorden, die de man sprak, barstte ik in een luid gewezen uit, want mijn ziel was er zeer door getroffen. Hij vroeg: "Mister Baaij, waarom weent u?"

Ik antwoordde: "Omdat u de snaren mijner ziel aanroert." Daarop begon ik weer te wenen en hij liet mij wenen. Ik had geen lust om iets meer tegen hem te zeggen, noch van mijn tobben van mijn achttiende jaar af, noch van mijn vrees, van hetgeen mij in Engeland zou ontmoeten aangaande de bediening, noch van de weg der Voorzienigheid om mij nu juist deze dag hier te doen zijn om hem te ontmoeten. Ik zweeg van alles. Wij aten tezamen, hij dankte de Heere en vroeg een zegen eer wij tempelwaarts gingen.

Hij sprak die avond voor mij zeer duidelijk. Ik kon hem volgen alsof hij Hollands sprak. Zijn tekst was uit Mattheüs 7: 11: "Hoeveel te meer zal Uw Vader, Die in de hemelen is, goede gaven geven dengenen, die ze van Hem bidden!" Hij sprak daarover zeer vertroostend en zeer bevindelijk, hoe een arm zondaar tot de kennis des Vaders komt, enz. Wat mij ook trof, was dat hij een punt aanhaalde uit mijn leven, uit Efése 2: 6: "Hij heeft ons mede gezet in den hemel, in Christus Jezus."

Dit vernederde mij zeer. In zijn danken wilde hij "amen" zeggen, toen zijn gedachten kwamen bij het voorgevallene op die dag. Hij bracht dat onder een vloed van tranen voor de Heere en eindigde toen.

Na de dienst zag ik die leraar nog even. Hij deed mij de vraag of ik geluisterd had, waarop ik bevestigend antwoordde. Daarop verzocht hij de ouderling, Mr. Stevens, aan mij ten leen te willen geven het boek genaamd: "Mercies of a covenant God" (*Weldadigheden van een Verbondsgod*) van John Warburton en verzocht mij hem te willen beloven het te lezen en hem dan een lettertje te willen terugschrijven.

Ik antwoordde dit te zullen doen, waarop wij scheidden en hij naar de trein en ik naar mijn kosthuis ging.

Thuis gekomen zijnde, dacht ik gedurende enige weken niet aan mijn belofte, maar weldra kwam zij mij te binnen en ben ik het bewuste boek gaan lezen met veel indrukken des harten. Uit de diepe indrukken, die de zaken daarin beschreven op mijn hart maakten, sprak ik er over met een vriend, die in de taal een beetje beter thuis was dan ik en spoedig waren wij het eens, om tot vertaling daarvan over te gaan.

O, wat is dit boek door velen gelezen en omhelsd, daarentegen door enkelen gesmaad, die het leven missen en onder de eenvoudigheid niet kunnen vallen. Van weer anderen veracht, die het geloofsleven op het "grote kantoor" missen en van hun hersenen moeten leven, ook in de bediening van het Woord. Ze zijn hun reuk kwijt, anders zouden ze van zichzelf walgen. "Geen reuk meer hebben," zeg ik, "noch van zichzelf, noch van Christus."

Maar toch een kostelijk boek voor allen, die door druk geoefend, hier hun pad moeten doorwandelen, en die bij ogenblikken vanwege de reuk der zonde of van de oude mens, die door de zoete Geest van Christus ontdekt wordt, met Paulus in Romeinen 7: 22-26, tot de reuke Christi, in Zijn bedienende ambten en weldaden worden gebracht.

Zoals ik zei: ik gedacht toen mijn belofte aan die leraar om hem te schrijven, hoe ik het boek bevonden had.

Dit deed ik in het kort, hem meldende, dat het een zeer kostelijk kleinood was. Hieraan voegde ik toe, dat hetgeen hij gezegd had ten opzichte van de bediening des Woords, een abuis van hem geweest was, want dat zulks in eeuwigheid niet mogelijk zou kunnen zijn.

Enkele weken nadat ik ds. Pounds geschreven had over mijn velerlei bezwaar, ontving ik een brief van hem, waarin hij de ontvangst van mijn brief meldde en tevens, dat hij al mijn bezwaren voor de Heere had mogen neerleggen en bevestigd was geworden in hetgeen hij over mij gezegd had, ja, dat al mijn klachten hem te meer tot bewijs dienden, dat hij niet abuis was.

Verder schreef hij, hoe hij was gesteld bij onze eerste ontmoeting en de Heere hem ten opzichte van mijn persoon bij vier zaken bepaald had: 1e. Wie ik geweest was in mijn zondig eertijds. 2e. Wat de Heere aan mij had willen doen. 3e. Wat er nog te vervullen was in mijn ziel. 4e. Hoe God mij had afgezonderd tot het werk der bediening en gezegd had, gelijk eertijds van een Paulus en Barnabas; "Zondert mij af tot het werk, waartoe ik hen geroepen heb." (Handelingen 13: 2).

Ook schreef hij, dat de Heere hem beloofd had, mij nog wederom te zullen ontmoeten en dat ik dan in staat zou zijn om voor het volk te spreken. Deze laatste mededeling nam ik zo op, alsof zijn bedoeling was, in huis onderling een woordje te spreken. Uit het vervolg zal blijken, dat ik hierin misgedacht heb.

Uit eigen ervaring schreef hij mij nog vele dingen en wel: hoe het mij gaan zou in het werk der bediening, namelijk dat de Heere op Zijn eigen tijd een weg daartoe ontsluiten en mijn hart overbuigen zou om in Zijn Naam te spreken. Dat de Heere plaatsen genoeg geven zou, zonder dat ikzelf de hand daarin had of hebben moest, want Hijzelf zou voor mijn aangezicht heengaan en de weg bereiden.

Toen ik de brief las, welden mij de tranen uit de ogen. Ik dacht: "Wat is het toch alles wonderlijk! Hoe weet die man toch alles zo nabij, daar ik hem niets gezegd heb?"

Bij ogenblikken kwam ik met dit alles onder spot en zei: "Die man moet beslist een stalen of koperen geloof hebben en dat is duivels." Ja, ik schreef het hem zelfs, waarop hij mij met een lange brief antwoordde, dat hij geen koperen of stalen geloof had, maar het geloof der uitverkorenen Gods. En dat ik nu een tijd beleefde, waarin het was: wee dit en wee dat, doch dat ik straks een tijd zou gaan beleven, waarin het zijn zou: "Wee mij, indien ik het Evangelie niet verkondig, want de nood is mij opgelegd."

Zo heb ik die man nog eens geschreven onder veel strijd en banden en uit de onmogelijkheid om het ooit te kunnen betrachten. Het werd mij al zwaarder en onmogelijker, ja het scheen mij toe, dat een almachtige hand mij aanraken en extra-ordinair Zijn daden in mij verheerlijken moest.

Want mij stond gedurig voor ogen, dat ik geen wijsheid, geen studie, geen geloof op God, geen roeping had. Met een zee van spot werd ik overgoten en wel honderdmaal per dag vroeg ik in het verborgene: "Heere, als het niet van U is, neem het dan uit mijn hart weg, want zo kan ik niet blijven leven."

Dit alles, voor zover mij bewust, heb ik alleen gedragen, zonder er ooit tegen enig mens van te spreken. Weken, ja maanden drukte het mij als een zware last, te zwaar om te dragen en in mijn schatting zonk ik in de dood weg. Zo tobde ik wat de bediening aanging weer een jaar heen en de tijd voor de oesterhandel was weer aangebroken.

Ik zou dus voor zaken naar Engeland gaan. (1927) Maar omdat ik zoveel vrienden onder het volk had, besloot ik drie weken vroeger te gaan. De reiskosten bleven toch hetzelfde en de taal, die ik vergeten was, kon ik dan weer wat bijleren.

Ik ging dan van huis en verkeerde veertien dagen bij de vrienden, zowel te Hastings als te Londen, tussentijds enkele zaken afdoende. Volgens mijn belofte zou ik, alvorens ik Engeland verliet, Mr. Pounds bezoeken te zijnen huize te Bexley. Ik had hem dat beloofd en zou het nu volbrengen. In het minst geen gedachte hebbende, wat mij daar ontmoeten zou, kwam ik te Bexley aan. Mr. Pounds was zeer verblijd met mijn komst. Des avonds liet hij een ouderling te zijnen huize komen, wij lazen een stukje uit de Bijbel, spraken wat met elkaar, hoewel mijnerzijds zeer gebrekkig en eindigden met een woordje te zuchten.

De volgende dag moest Mr. Pounds naar Wooting, een kustplaats in het zuiden van Engeland, alwaar een schoolmeeting of een vergadering gehouden zou worden van leraren en ouderlingen. Ook alle kinderen en leden der gemeente gingen in enige grote auto's daarheen. Mr. Pounds verzocht mij, hem te willen vergezellen.

Gedurende de reis daarheen, deed hij veel moeite om mij te vertellen van hetgeen wij aanschouwden, want de omgeving en de weg was zeer schoon, inzonderheid bij de zee kant. Het ging berg op, berg af. Nu begon ik uit zijn handeling zijn bedoeling enigszins te begrijpen, want toen de genoemde vergadering afgelopen was, vroeg hij mij, met goedkeuring der vrienden, in aller tegenwoordigheid Psalm 42 te lezen. Daarbij verzocht hij, dat wie van de aanwezigen Baaij niet zou kunnen verstaan de vinger zou opsteken. Ik begon dus te lezen, maar noch leraars, noch ouderlingen, noch leden staken de vinger op, waarop hij tot mij zei: "Ziet u, vriend Baaij, dat u de taal beter spreekt dan u denkt, want allen verstaan u."

Zo bracht ik dan die dag door aan de zee kust, met velen van Gods lieve volk. Allermeest was ik in gesprek met een oude vrouw, die onder zeer diepe drukwegen geoefend werd; haar naam ben ik vergeten.

Erg ziek in mijn hoofd keerden wij huiswaarts en op de terugweg kwam het plan van een meegereisde leraar, hoezeer hij dit zocht te verbergen, al meer openbaar door de gesprekken die ik van hen onderling hoorde en waarvan ik af en toe iets oppikte. Wij kwamen thuis en toen wij 's avonds alleen waren, deelde hij mij zijn plan mee. Hij zei: "Morgen, donderdagavond, is het de gewone avonddienst der week en dan zou ik naar gewoonte in de consistoriekamer moeten spreken, maar ik zal het nu niet doen. Ik zal openen met gebed, lezen en laten zingen en onder het tweede zingen zal ik u uit uw bankje halen en voor de lessenaar brengen. Nu is de tijd gekomen die God beloofd heeft, dat u een enkel woordje zult spreken, zo is het, zo is het."

Ik spartelde geducht tegen, ook de andere dag, doch hij liet mij redeneren en zei heel weinig, alleen 's avonds dit: "Baaij, u moet uw overjas aandoen, want het is 's avonds koud."

't Was namelijk op het eind van augustus. Wij gingen naar de kerk, doch ik met duizend vrezende in mijn hart, want ik dacht: "Hij mocht werkelijk eens doen, wat hij gezegd heeft."

En inderdaad, hij begon zo hij mij had gezegd, want hij ging in gebed, las een gedeelte uit Gods Woord en een ouderling gaf een lied op om te zingen. (De godsdienstoefening is daar in vorm verschillend van de vorm hier.)

Onder het zingen deed hij zoals hij de vorige dag gezegd had. Hij bracht mij vanuit de bank bij de lessenaar en bleef naast mij staan. Toen deelde hij in korte woorden aan de gemeente mee, zijn bevinding omtrent mijn persoon en zijn begeerte dat Baaij een woordje zou spreken. Ik bemerkte toen, dat de gemeente er reeds iets van wist. Hij verliet mij, zeggende: "Nu jongen, spreek maar wat in uw hart is, niets anders wetende

dan Jezus Christus en Dien gekruist."

In het begin was ik erg blo, maar allengskens kreeg ik enige vrijmoedigheid en deelde ongeveer drie kwartier iets van mijn beleving mee, wat door enkelen kon gevolgd worden. Na afloop van de godsdienstoefening dankte hij de Heere - want dit durfde ik in het Engels niet te doen vanwege de hoogheid Gods en de listen van de satan - daar ik de taal niet volkomen machtig was. Daarna nam hij mij mee in de consistoriekamer en met de kerkenraad hand aan hand zich rondom mij stellende, zegende hij mij onder veel aandoening des gemoeds.

Toen wist ik niet wat dat te beduiden had, maar later heeft men mij de bedoeling daarvan meegedeeld. Na afloop deed ik mijn overjas aan en toen wij buiten zijnde onze vrienden gegroet hadden, zei hij (o oude vos!): "U bent zeker wel nat van 't zweet Baaij?"

Ik antwoordde: "Ja dominee." "O, dat dacht ik wel," zei hij, "daarom heb ik u uw overjas aan laten doen."

Huiswaarts kerende kwam ons een oud man achterop van omstreeks tachtig jaar en naar het zeggen van Mr. Pounds was hij een lief kind Gods. Deze stak van achteren de leraar wat in handen, keerde toen om en ging heen. Thuisgekomen zijnde, zagen we dat het twee worstenbroodjes waren. Mr. Pounds zei: "Zie zo broeder, dit is de eerste betaling in dienst van Jehovah, het is niet veel, maar uit een goed hart." En gebeden hebbende in 't erkennen van Gods goedheid, aten wij ze op.

De andere dag zouden wij enkele vrienden in Bexleyheath bezoeken. Het ligt op een heuvel. Toen wij de heuvel opwandelden, die tamelijk steil was, kregen wij een gesprek over het verderf des harten door de val. Ik sprak zeer vrij tegen die leraar over mijn diepe ellende en over de smartelijke kennismeming van de val. Hij begon te wenen, waarop ik hem vroeg: "Dominee, waarom weent u?"

Hij antwoordde, dat hij geen vreemdeling was van hetgeen ik zei en dat God de diepte van onze val niet voor niets aan het hart kwam te ontdekken. Al wenende voortgaande in de zoetste gemeenschap met elkander, kwamen wij bij een vriend, een jonge leraar. Ik kende hem niet, maar hij was de vorige avond ook in ons midden geweest. Na lang en breed tezamen gesproken te hebben over de dingen van Gods Koninkrijk, scheidden wij en thuisgekomen zijnde, gingen wij ter ruste.

De volgende dag, zaterdag (ik zal er maar iets van melden) zonderde Mr. Pounds zich veel af. Alleen 's middags gingen wij een poosje wandelen, sprekende over vele dingen, over mijn ouders, mijn leven, enz. 's Avonds zijn wij zonder veel spreken naar bed gegaan, half ziek vanwege de zenuwen in mijn ingewanden, die donderdagsavonds geschokt waren geworden.

Ik rustte een poosje, viel in slaap tot twaalf uur en droomde dat Mr. Pounds 's zondagsavonds niet spreken zou. Ik schrok wakker en zie, het was een droom. Toen ik een poosje wakker had gelegen, werd ik in 't Engels bepaald bij Jesaja 41: 17. "De ellendigen en nooddruftigen zoeken water, maar er is geen, hun tong versmacht van dorst".

Doch hoe wonderlijk, dit geschiedde niet in 't Hollands, maar in 't Engels. De gehele nacht mag ik zeggen, heeft de Heere door Zijn Geest in die vreemde taal mij dat woord gepredikt, van punt tot punt. Hoe wonderlijk toch was mij dit! O, ik werd erbij bepaald hoe het vuur van boven het water tot de laatste druppel oplekte bij Elia en God deed dit alzo in de totale ontbloting des harten. Psalm 102: 18 en Jesaja 3: 17-24. Dit volk versmachtte van dorst en het goddelijk bevestigend antwoord op hun geroep

luidde: "Ik, de HEERE, zal hen verhoren, Ik de God Israëls, zal hen niet verlaten." Ik zal op de verklaring nu niet verder ingaan. O, zeer zoet was het mij. Tot 's morgens toe was de slaap van mij geweken en in aanbidding moest ik mij in Gods wonderen verliezen.

Wat dit alles te beduiden had, wist ik niet. Toen ik 's morgens opgestaan was, vroeg Mr. Pounds mij of ik gerust had. Ik antwoordde: "Mijn rust is maar weinig geweest."

Van de droom die ik had gedroomd, vertelde ik hem niets, ook niet van de wonderlijke bediening uit Jesaja 41: 17, alleen dit, dat ik een zoete indruk had gekregen uit de tekst zo-even aangehaald.

Hij zei daarop: "Zo jongen," meer niet. 't Was weer kerktijd geworden en een ouderling stapte binnen, aan wie de leraar zeer kort meedeelde dat ik een indruk had ontvangen van Jesaja 41: 17.

Daarop zei de ouderling tegen mij, hoe hij was gesteld onder hetgeen ik donderdagavond had voorgedragen en wat dit in zijn hart had nagelaten. Ook vertelde hij dat hij die nacht uit zijn bed gegaan was en dat hij door Gods Geest gedreven een gedichtje had moeten maken, wat hij mij overhandigde met de wens, dat de Alleenwijze en Almachtige het met Zijn zoete Geest wilde vergezellen.

Hij was een zeer verstandig mens en naar ik dacht omstreeks 45 jaren oud.

Het gedichtje luidt aldus:

William Baaij

An Acrostic (Prayer)

*We pray o Lord, for one of bloodbought race,
In whom we see Thy marvellous love and grace,
Long may he live to witness Lord for Thee,
Learn all from Him, who died to set him free,
Inspire this mind, o Holy Ghost inspire,
And fill his soul with living Gospel fire,
Much love for souls be his intense desire.
Behold the man! his watchword may it be,
"Atoning blood," his theme, so full and free,
As helped by God, o may he often teil,
You lovely man, still saves poor souls from hell.
F. W. Fountain.*

Vrij vertaald komt het op het volgende neer:

Een Monogram (Gebed)

*Wij bidden Heer' voor een door 't Bloed gekocht
In hem is waar, "door liefde opgezocht."
Lang leve hij, dat hij van U getuige,
Leer 't volk van Hem, Die stierf en hem deed buigen,
Blaas aan, o Geest, vloeï in ter goeder uur,
Vervul zijn ziel met 't Evangelievuur,
der zielen heil zij zijn oprecht begeren.
Aanzie de man! zijn wachtwoord moge zijn:
"Verzoenend bloed", zijn leer, zo vol en vrij,
Geschraagd door God; hij leer' en zegge 't wel.
Gij dierb're man, redt zondaars van de hel.*

Nadat wij een kop koffie gedronken hadden, gingen wij kerkwaarts. Hij sprak die morgen zeer duidelijk voor mij en nadat wij het middagmaal gebruikt hadden, zei hij: "Mr. Baaij, ik heb een begeerte, namelijk, dat u mij deze middag alleen laat. Ik zie u vanavond wel weer; ik heb behoefte aan de eenzaamheid. Ga naar de kerk, u bent nog nooit in de zondagsschool geweest, de Heere heeft onder de bediening van die oude ouderling (een lief mens in de vreze Gods) er al velen getrokken op de zondagsschool. Die en die vriend (hij noemde er enkelen op die wij ontmoet hadden) zijn zegels op zijn arbeid."

(De zondagsschool aldaar wordt hier de catechisatie genoemd.) "En," zei hij, "dan eet u met de boerenmensen die daar zijn, want er is brood en koffie en voor u is er vast ook wel een stukje."

Ik ging ernaar toe en bevond het zoals de leraar gezegd had. Het ging er zeer stichtelijk toe. Met veel ernst en eerbied droeg de oude man de mensen op aan de troon der genade. Na afloop zaten wij onderling nog wat te spreken, aten toen tezamen (zoals dat in sommige gemeenten in Holland nog wel gedaan wordt voor de buitenmensen), zongen en dankten en maakten ons gereed voor de avonddienst. Ik ging weer in de kerk zitten, vooraan om de prediker des te beter te kunnen verstaan. In de bank gezeten, zag ik dat de koster op de kansel, die zeer groot was, een stoel bracht, doch waartoe dit dienen moest wist ik niet. Mr. Pounds begon de dienst als naar gewoonte en las Jesaja 41 en nadat hij gebeden had gaf de ouderling een lied op om te zingen.

Ondertussen ging ik door de deur van de consistoriekamer even een behoefte doen, want ik was een weinig ongesteld in de ingewanden door hetgeen donderdagsavonds had plaats gehad. Toen ik van die plaats terugkeerde (er worden daar vier tot zes versjes achter elkaar gezongen) vond ik de leraar in de consistoriekamer bij mijn jas staan. Hij hielp deze aandoen en zei: "Vriend Baaij, wilde u 't ontluchten?"

Ik antwoordde: "Nee dominee, waarom? Maar u weet dat ik onwel ben."

Hij zei: "Nee jongen, de tijd is nu aangebroken, ik heb het vanmiddag in mijn eenzaamheid onderzocht en u bent niet voor niets in de afgelopen nacht bepaald bij Jesaja 41: 17. Ik heb dat hoofdstuk ook voorgelezen, dat hebt u gehoord; u gaat nu mee de kansel op en spreekt over Jesaja 41: 17 zoals de Heere het geven zal."

Ik begon vreselijk te wenen en uit te roepen: "Het kan niet, het mag niet, ik heb geen roeping, geen gaven" enz.

Hij antwoordde: "God is getrouw!" Hij greep mijn arm, deed de deur van de consistoriekamer open en bracht mij onder 't zingen van het volk op de kansel en zei, terwijl ik weende: "Hier is de Bijbel, dezelfde als in Holland, het is hier dezelfde God en ik waag het op die God. Amen." Toen ging de leraar achter mij op de stoel zitten, die ik de koster had zien brengen.

Ik stond daar te wenen en intussen was de gemeente uitgezongen. Toen ik uitgeweend was, sprak ik de mensen aan en zei, dat ik het wel wat stout vond van hun leraar om mij tegen mijn wil op de kansel te brengen, maar dat het ook waar was, dat ik in de vorige nacht een zoete indruk gehad had van Jesaja 41: 17, waarvan ik met de hulpe Gods zou trachten iets te zeggen. Ik begon dus te spreken, wat in het eerst tamelijk wel ging. Maar, toen mijn hart warm werd onder de indrukken die ik van het Woord kreeg en ik zeer vlug ging spreken, dat mijn gewoonte was, kreeg ik moeite met een tekst uit Job 33: 24.

Een ieder kan verstaan hoe zwaar het is zich in een vreemde taal te moeten uitdrukken, wanneer men ze niet volkomen machtig is. Ik kon deze tekst wel in het

Hollands, maar niet in het Engels uitdrukken. Ik noemde er iets van, begon te stotteren en satan kreeg aanslag op mijn ziel. De wagen hield dus stil en zo wilde ik vluchten van de kansel.

Maar de vlucht werd mij afgesneden, want Mr. Pounds, die achter mij op een stoel zat, hield mij tegen en zei: "Zo doen wij hier niet. Als ik het wel heb opgemerkt, dan is de tekst Job 33: 24. Nu, u zoekt die op en leest hem aan het volk voor (zij weten wel dat het in deze taal niet gemakkelijk voor u is) en dan spreekt u een enkel woordje uit uw leven en alles komt best weer terug."

Zo greep hij mij weer bij de jas en bracht mij op de plaats waar ik gestaan had en kon ik weer beginnen, wel met veel gebrek, doch door Gods hulp en bijstand het ten einde brengende.⁶

Daarna stond Mr. Pounds op en verzocht om een oude, blinde vriend van omstreeks tachtig jaar te willen eindigen, hetgeen die man ook deed, de Heere erkennende en een zegen over het gesprokene afsmekende. Die man was één dergenen, van wie Amos zegt: "Die verstand van kermen hebben," een bedelaar aan de troon der genade.

In de nacht daarop heb ik niet veel geslapen. Strijd, spot en banden waren mijn deel. Maandagmorgen moest ik al vroeg weg naar Holland en ik kwam behouden thuis. De banden waren niet minder, maar meerder geworden. Bespotting in mijn gemoed over hetgeen ik gedaan had en wat zou het einde zijn? Nacht en dag hield het mij bezig en van mij afzetten kon ik het niet; het was gebeurd.

De lust tot mijn beroep begon mij te ontvallen. Ernstig zuchten en smeken was mijn arbeid. O, hoeveel malen op één dag was het, dat ik uit de diepte mijner ellende wenende tot God riep of de Heere, indien al die arbeid uit mijzelf was, het toch wegnemen wilde. Doch ik vond geen verhoor, althans niet naar mijn begeerte. Ik vroeg de Heere of Hij mij lust tot mijn beroep geven wilde (het werd in die tijd goed beloond), maar noch geld, noch rijkdom, noch beroep, noch huisgezin, noch vrouw of kinderen, niets kon mij voldoen. Alleen dit ene, de bediening des Woords, dat drukte mijn ziel dag en nacht.

Ik vroeg de Heere, indien het Zijn werk was, dat het Hem believen mocht het klaarder en nader te willen openbaren. Zoals ik zei, ik kreeg geen antwoord naar mijn begeerte, maar wel veel toegang tot Gods lieve troon en veel zoete uitlatingen van Zijn liefde.

Zo voorttobbende week in, week uit en gebogen onder een last, die ik zou moeten dragen en niet kon dragen, volgens Ezechiël 33: 6-7 reeds eerder genoemd, en onder de zwaarte van het tweërlei wee uit Spreuken 17: 15, daarbij voortdurend voor ogen staande geen wijsheid, of kennis te bezitten en zeer onvrijmoedig, gebeurde het dat op zekere avond ds. Kersten uit Rotterdam hier in Tholen zou komen prediken.

Naar ik meen nam zijn eerwaarde tot tekst 1 Korinthe 1: 26: "Want gij ziet uw roeping, broeders, dat gij niet vele wijzen zijt naar het vlees, niet vele machtigen, niet vele edelen." Of zijn eerwaarde ook het 27e vers bij zijn tekst genoemd heeft, weet ik niet precies, in elk geval sprak hij daaruit ook veel, hoe dat God het dwaze der wereld heeft uitverkoren, opdat Hij de wijzen beschamen zou.

Zijn eerwaarde schetste eerst het verband van de tekst, toen de inhoud zeer kort,

⁶ Wij vernamen uit de mondelinge overlevering, dat dit alles zeer nauw luisterde: Gods Geest gaf hem licht in het Engels toen hij die bediening even miste, zei hij iets in het Hollands. Mr. Pounds had zoveel licht, dat hij het verstond en tegen de mensen zei: "Mensen, dit was van hemzelf!" Taalkundig maakte hij het toen duidelijk en inhoudelijk corrigeerde hij het. (Jac. Van Dam)

bracht dit op de bevinding over en kwam toen terug op de bediening des Evangelies. Dit was mij zeer opmerkelijk, inzonderheid toen hij ging verklaren wie God uitverkoren had. Daarin nam hij al mijn tegenredenen bijkans woordelijk weg. Ja, ik werd zo zoet ingewonnen en overwonnen, dat ik mijn hart, zo juist geschikt overeenkomstig de opening van Zijn Woord, aan de Heere overgaf.

O, nu kon het voor een dwaas, arm, ellendig mens, want God had het dwaze uitverkoren en het is de eeuwige wijsheid die Christus gezalfd en gaven gegeven had, om die mede te delen aan wederhorigen. O, wat een zoete hoop, gewilligheid en lust kreeg ik in de dienst van Jehovah. "Amen," zei mijn ziel op alles wat ik gehoord had en ik zonk weg onder een vloed van tranen en gevoelde een zoete verbinding aan God, Zijn Woord en aan Zijn knecht.

Toen ik thuis was, kwam er een zekere vrouw B. met mijn moeder, bij wie ze gelogeed was, mij bezoeken. Ik had deze vrouw wel meer gezien, kende haar wel, doch niet zo in 't bijzonder. Dat wil zeggen, ik had nooit mijn hart voor haar ontlast. Ik zat bij de kachel in stille overdenking, naar gewoonte weinig of niets zeggende, toen zij mij een vraag stelde en wel deze: "Hebt u vanavond geluisterd?"

Ik antwoordde bevestigend.

Daarop stelde ze een tweede vraag: "Bent u verleden jaar in Engeland geweest?"

Ook hierop antwoordde ik bevestigend. Zij ging toen vertellen, hoe ze op een zaterdagavond in 't verborgen was werkzaam geweest en gebracht werd bij de toestand van de Kerke Gods en van Godswege naar het bevel des Heeren: "Bidt dan de Heere des oogstes, dat Hij arbeiders in Zijn wijngaard uitstote" kreeg te zuchten of God dit doen wilde. "Onder dit zuchten," zei zij, "werd ik levendig bepaald bij uw persoon en toen ik 's maandags daarop volgend hoorde zeggen, dat u in Engeland geweest was, zei ik tegen degenen die mij dit mededeelden: "Dan heeft Baaij daar gesproken."

Ik luisterde maar en zei niet veel, zeer voorzichtig om mijn hart niet geheel open te leggen. Zij vroeg mij of ik nog in arbeid was ten opzichte van de bediening en ging toen heen, mij toewensende dat ik met mijn banden bij de Heere schuilen mocht, Wiens Raad bestaan zou en het zou maken, dat alle bezwaren zouden plaats maken voor dit ene woord: "Want de nood is mij opgelegd. En wee mij, indien ik het Evangelie niet verkondig".

Toen deze vrouw weggegaan was, kwam ik in zware banden. Inzonderheid ging het erover wat de mensen toch wel van mij dachten. 't Gevolg was dat spot en ongeloof weer de overhand kregen en mijn oud juk drukte dag en nacht zwaarder op mij, zwaarder wel dan ooit tevoren. Dag en nacht deed het mij zuchten of de Heere het eens mocht opklaren.

Tot zover dit citaat uit het onuitgegeven geschrift van ds. Baaij. De belevenissen in Engeland waren in 1926 en 1927 en zo moet dan dus het gesprek met "vrouw B." in 1928 zijn voorgevallen.

Goddelijke onderwijzing aan ds. Baaij, waarin de Heere toonde, hoe Hij Zelf Zijn knechten op een wachtpost stelt.

We zagen dus reeds dat het uitstoten in de wijngaard bij ds. Baaij gepaard ging met vele bestrijdingen. Die waren stellig wel meest inwendig, doch er was ook uitwendige en kerkelijke tegenstand. Nu mogen wij de kerkelijke instellingen niet verachten, doch ook zeker niet verafgoden. Als het de Heere behaagt om knechten te geven zonder schoolopleiding en niet in een kerkverband van onze menselijke voorliefde, wie

vermag dan die Goddelijke vrijmacht te betwisten?

Baaij had zeer grote genade en een bijzonder licht in Gods Woord, doch men benauwde hem zeer, dat hij toch een opleiding moest volgen en dat hij vooral binnen zijn kerkverband moest blijven. Nu wilde hij eigenlijk zelf ook gaarne die weg bewandelen, want hij was van nature geneigd tot onderzoek en studie. Dat getuigen wel de doorwrochte leerredenen, die van hem in druk verschenen zijn. Doch de Heere onderwees hem, dat Hij het Zijn beminden geeft als in de slaap, dus dat God geen school als voorwaarde stelt.

Zo onderwees de Heere hem ook aangaande de wijze, waarop Hij in Zijn vrijmacht onder de laaghangende oordelen in deze eeuw Zijn knechten nog uitstoot en hen Zelf op een post stelt en dat zij Hem verantwoording schuldig zijn. Dat Goddelijk onderwijs ontving Baaij in een droom (naar onze becijfering in 1928) en hij beschreef het (in 1941) zelf als volgt:

Vrijdagsnachts droomden wij een wonderlijke droom. Het was in de voornacht. Er zijn onderscheidene dromen en verschillend in hun oorsprong. Er zijn er, die de duivel inspireert, werkende op onze verdorvenheden en er zijn er, die wij door onderwijzing van boven ontvangen. Soms gaan ze over natuurlijke, doch ook wel over Schriftuurlijke dingen. Ten opzichte van onze zielestaat zouden wij het niet te zeer op dromen durven wagen. God leidt Zijn volk door Woord en Geest en veelal eenvoudig en ontdaan van het extra-ordinaire. Wanneer wij dromen dromen, die ons niet werkzaam maken tot God, dan moeten wij er niet teveel voor rekenen. Wij droomden dan en zagen een zeer groot bos van dennenhout. Over dit grote woud nu was een duisternis gespreid, zoals wij nog nooit van ons leven beleefd hadden. Een duisternis, die alles overtrof en naar het ons voorkwam: een Egyptische duisternis (Exodus 10).

Toen wij nu over de zwarteheid van die nacht in verwondering als wegzonken, zagen wij in onze droom een *Mens, zeer schoon, in een zeer lichtende gedaante*, de Zoon des mensen gelijk en achter Hem een glans als des lichts. Het pad, dat Hij bewandeld had, was een wijle tijds zichtbaar door de glans, die er overbleef.

Onze aandacht was zeer op die Persoon gevestigd. Meer nog, toen wij zagen, dat Hij hier en daar in dit zeer grote woud mensen als wachters plaatste, die Hij na een wijle tijds weer ging bezoeken. Uiterst verbaasd waren wij erover, hoe Hij die mensen in zo'n zwarte duisternis kon terugvinden. Wij hadden geen ogen genoeg om te zien en alles gade te slaan. Maar ziet, op een gegeven ogenblik vond Hij ook ons in dit woud, als wachter daarin geplaatst. En o, dat wij niet in slaap geraakt waren in die zwarte en drukkende nacht, toen die Persoon ons op onze post vond, dat deed ons van aandoe-ning wakker worden. En ziet, het was een droom!

Ons hele lichaam was er door beroerd. Wij gingen uit bed, bogen onze knieën en vroegen de Heere of deze droom iets te zeggen had, doch het bleef gesloten. Wij trachtten die droom weg te krijgen en ons daarvan te ontdoen, maar hoe wij ook tobden, hij vervulde onze ziel geheel en al. Maar onder dit tobben werd de nacht van verberging en geestelijke verlating over de Kerke Gods op onze ziel gebonden en hoe er nu een nacht was aangebroken, waarin een ieder doolde naar eigen zin en wil.

Nochtans had de Heere op aarde (in het grote woud) nog enkelen, Die Hij Zelf uitgestoten had en Die Hij onder het zwaarwichtig oordeel als de: "IK ZAL ZIJN, DIE IK ZIJN ZAL" van ogenblik tot ogenblik bezoeken zou als een reizend Man (Jeremia 14: 8), ja met hen blijven volgens Mattheüs 28 en met Zijn majesteit, genade en Geest nimmermeer wijken (Zondag 18 vr. 47).

Meer nog: dat hij ons, geroepen en geplaatst in Zijn Kerk, bewaren zou, dat wij niet met de grote menigte in de slaap der zorgeloosheid, wereld en godsdienst zouden

verzinken. Wij sidderen terwijl wij dit uitdrukken en moeten zeggen: "Heere, van welke geest zijn wij sindsdien niet beslapen!" Zijn wij dan uitnemender dan anderen? Ganselijk niet, maar ongeloviger en ellendiger; althans zo moeten wij het waarnemen in onze ziel.

Hoe ds. Baaij bestreden werd voor hij Gods Woord ging verkondigen.

Wij vonden in het onuitgegeven geschrift van ds. Baaij, hoe hij verhaalt van de hevige bestrijdingen, die hij had, eer hij in Dordrecht voor het eerst ging preken. Hij had vóór die tijd dus wel veel werkzaamheden aangaande de bediening des Woords, doch door allerlei tegenheden en moeiten lagen die zaken zeer moeilijk voor hem. Verder laten we nu ds. Baaij zelf aan het woord:

Het gebeurde nu op zekere maandagmorgen, dat ik tot mijn vrouw zeide: "Wat het zijn zal weet ik niet, maar ik loop al enige dagen in banden; er zal vast wat gebeuren, ik vrees bericht te zullen ontvangen van de één of andere plaats om het Woord te bedienen."

En zo gebeurde het inderdaad. 't Was omstreeks half één des woensdagsmiddags, dat de postbeambte in de oesterloods kwam met een aangetekende briefkaart. Hij wilde deze aan mijn broeders niet afgeven en bracht ze dus naar mijn huis.

Kort daarop kom ik in de loods en deelden mijn broeders mij mede, dat de postbode een aangetekend schrijven bij mij thuis bezorgen zou, dat hij aan hen geweigerd had af te geven. Vergetende een ogenblik de banden, waarin ik voortdurend besloten was, dacht ik dat ze de één of andere zwaarigheid van mijn familie uit Holland bevatten zou en haastte mij dus thuis te komen.

Thuisgekomen zijnde vond ik mijn vrouw bitter wenende. Ik vroeg haar of er zwaarigheden waren, maar zij antwoordde mij: "Nee," en reikte mij de kaart over. Ik las ze en ziet, het was een uitnodiging uit ***Dordrecht*** om het Woord te bedienen van een vereniging genaamd: "***Calvijn***".

De vereniging bestaat uit leden die zijn uitgetreden uit de Nederlands Hervormde Kerk. Zij schreven mij van het volk gehoord te hebben, dat ik in banden liep aangaande de bediening van het Woord en verzochten mij, daar ze voor de aanstaande zondag geen spreker konden krijgen, tot hen over te komen en te spreken naar den wille Gods. Toen ik de kaart gelezen had, ging het mij even gelijk mijn vrouw, ik barstte in een bitter gewezen uit. Het kon niet en daarbij: hoe wisten die mensen nu van mijn banden af? Kortom, het gevreesde was gekomen en ik gevoelde mij diep onmachtig, onbekwaam. 'k Had geen roeping en dan het gewicht van de bediening enz. Een ogenblik heen en weer gelopen hebbende en tezamen wenende, 't was net voor etenstijd, word ik verwaardigd met een Hiskia (Jesaja 37) de brieven uit te spreiden voor het aangezicht Gods.

Onder vele banden, zo-even genoemd, kreeg ik een zoete toenadering tot Gods genadetroon en kreeg ik veel vrijmoedigheid, zodat ik niet opstaan kon, voor en voordat de Heere mij geliefde te onderwijzen. Onder deze zoete aanbinding kwam de Heere in mijn hart met de woorden uit Psalm 12: 6a: "Om de verwoesting der ellendigen en om het kermen der nooddriftigen, zal Ik nu opstaan, zegt de HEERE."

Deze woorden kwamen met zoveel zalving in mijn ziel en er kwam zoveel geloof in mede, dat zij mij dadelijk meer aan God verbonden. Daarbij werd ik gevoelig gewaar, dat er zo'n verwoest en ellendig volk in Dordrecht en in Holland gevonden werd, hetwelk den Heere wilde en zou zoeken uit eeuwige en soevereine liefde, door de bediening van Zijn Woord. Het verbond mij zoetelijk en gelovig aan de Heere, niet weifelende of de Heere zou het zeker doen. En onder veel wenen van verwondering

vanwege Gods goedheid, Die nog horen wilde, werd het stil en kalm in mijn ziele. Het werd etenstijd, wij aten zeer weinig. Het hart was vol van God en Zijn werken en was ik zoete overpeinzing.

Nadat wij gegeten hadden, ging ik weer in 't verborgene, want het was in die dagen mijn leven, wanneer er maar enigszins tijd was en ik kreeg mij in aanbidding weg te wonderen, gelovende, dat de Heere het doen zou en volmaken. Op deze ogenblikken had ik het gewaagd in de mogendheden des Heeren HEEREN, want in God was kracht, wijsheid en sterkte. O! het zoete overgeven, het niet tegen willen staan, het niet willen twisten.

Intussen was het werktijd geworden en ging ik wenende, verwonderende, overpeinzende, naar mijn arbeid. Met drie van mijn broeders werkte ik reeds enige jaren tezamen en was ik, als de oudste daarvan, baas over het werkvolk. Het was in die dagen juist druk met de werkzaamheden. Het duurde echter niet lang of ik kon het niet uithouden. Ik was stil, niet sprekende, soms een traan wegpinkende, want mijn banden waren terug. Ik had geen roeping, de tekst was niet goed, ook niet Goddelijk, het was een hersenschim geweest. Tot nog toe had ik het schrijven uit Dordrecht niet beantwoord.

Spot, verdenking en ongeloof bezetten mijn ziel, dus moest ik het werk verlaten en wel voor de gehele dag, om in het verborgene mijn toevlucht te nemen en mijn banden voor God uit te wenen.

Zo wenende en zuchtende tot des avonds zes uur toe, liep het zo aan in mijn ziel, dat ik de Heere niet meer kon loslaten. Daaronder werden de machten van het ongeloof en de spot bij vernieuwing verbroken en kwam de Heere mij bepalen, dat ik de Bijbel openen zou en lezen waar hij openviel. Ik stond op, opende de Bijbel en hij viel open bij Jeremia 1. Zo direct viel mijn oog op het vijfde vers: "Eer Ik u in moeders buik formeerde, heb Ik u gekend, en eer gij uit de baarmoeder voortkwaamt, heb Ik u geheiligd; Ik heb u den volken tot een profeet gesteld."

O, hoe diep zonk dit Woord in mijn ziel. Ik stond als aan de grond genageld. Wat trof mij dit Woord van Gods onpeilbare liefde: "Van God gekend", waar ik vroeger weleens iets meer van beleefd had. Geliefd en verkoren voor de tijd en voor de eeuwigheid en dan ten dienste gesteld van Zijn grote Naam. En zo weer valt mijn oog op het zesde vers: "Toen zeide ik: Ach Heere, HEERE, zie ik kan niet spreken, want ik ben jong."

O, was er ooit een woord, hetgeen mijn toestand en de vele banden waarin ik had verkeerd en mijn ongelovig woelen beschrijven kon, dan was het dit woord. Het raakte de levensader van mijn vreesachtig, ongelovig hart aan, ja het zonk tot op de bodem daarvan en was als uit hetzelfde gesproken.

Daarop antwoordde mij de Heere uit het zevende vers, met deze woorden: "Zeg niet: Ik ben jong, want (o, dit woordje "want") overal waarheen Ik u zenden zal, zult gij gaan."

Hetgeen er verder in dit vers volgt was er niet bij, doch dit volgde erop: "Zie, ik geef Mijn woorden in uw mond."

O, dit laatste woord, als een woord van vermaning, raad, bestuur en van liefde, trouw en veelvuldige ontferming, zonk tot op de bodem van mijn ziel, als een almachtig woord, als een woord van majesteit en Goddelijke autoriteit.

Zo stond ik daar verplet voor de Bijbel gebukt, onder een vloed van tranen en ik zonk neder onder de zoete indrukken van Gods onpeilbare liefde en trouw om mijn ziel voor God te ontlasten.

O, dat wegzinken voor God en dat door liefde ingenomen, verteerd en in het stof

vernederd te worden en dan wederkerig ziel en lichaam, ja alles wat ik had aan God over te geven voor tijd en eeuwigheid. "Ik zal het doen Heere, ik zal niet langer tegenstaan, ik zal nu geloven Heere, 't is nu genoeg Heere, ik zal U hartelijk liefhebben, o, Heere mijn sterkte!"

Aldus door liefde ontstoken en mijzelf als leem in de handen Gods opgeofferd hebbende, nam ik vast voor om nooit meer tegen God en Zijn weg te twisten, niet wetende, dat mijn verdorven vlees en bloed, mijn ongeloof en eigenliefde weer zo spoedig op de troon zouden zitten.

Nu zou ik volvaardig het pad van Gods geboden lopen, want mijn leven was nu Gods wil te doen en die wil tegenstaan was mij de dood. Nadat ik zo enige tijd al wenende en onder zoete overdenking had neergezeten, ging ik ter ruste.

Daar kwamen 's nachts de binnenpratens en ik had er geen erg in, dat dit van de vijand was. De redenering begon aldus: "U denkt nu wel, dat hetgeen u ontmoet hebt van God is, maar u gelooft toch wel, dat Hij dan die woorden wel almachtig door Zijn Geest zou gesproken hebben en zie nu eens, 't was maar louter toeval, dat de Bijbel op die plaats openviel en zo hebt u die woorden maar genomen. Gaat eens na, die woorden zien op een profeet. 't Is een oudtestamentische roeping voor een profeet, maar nu leven mij nieuwtestamentisch, dus is dat niet voor u, hoor."

Ik ging mede redeneren en het tenslotte geloven; 't was inderdaad zo en de zaak is ook zo groot, enz.

's Morgens stond ik op en schreef naar Dordrecht, wat ik al afgetobd had en ook mijn werkzaamheden, maar dat het mij onmogelijk was om zulks te doen en ze dus met alle macht moesten trachten om voor de zondag een ander te krijgen. Ze hadden mij gevraagd om spoedig extra bericht te zenden, dus ging de kaart op de post.

Ik dacht nu rust te zullen krijgen, want het was toch zoals ik 's nachts overlegd had, doch in plaats van rust, ontmoette ik onrust en gevoelde ogenblikkelijk, wat ik gedaan had. Ik bemerkte, dat ik er met dit schrijven niet vanaf was, want schuld en gebondenheid in mijn consciëntie namen de overhand. Ik zei dit ook tegen mijn vrouw.

Wat is de mens! Ik had mij zoet in liefde aan de Heere en Zijn dienst overgegeven en nu zo snood gehandeld. Zo tobde ik voort tot vrijdags, onder veel vrees, banden en ongemak. Op vrijdagmiddag had ik nog geen bericht terug en was daar blij om, want 't was immers toch onmogelijk zo'n dwaas, een ongeleerde oestervisser. Doch dan was ik weer bevreesd over hetgeen ik gedaan had tegenover zoveel liefde.

Het werd vrijdagavond en daar komt een brief. Daarin werd mij medegedeeld, dat het bestuur had getelefoneerd en getelegrafeerd en al het mogelijke had gedaan, doch zonder succes. Men schreef daarbij: "Uw werkzaamheden overwegende, geloven wij dat u moet komen, zo moet u het dan tussen God en uw ziel maar uitmaken."

Zodra ik die brief had ingezien, kwam mijn doen en mijn dwaasheid terug, doch daartegenover stond mijn onbekwaamheid. Kortom, een spottende duivel, ja de gehele hellemacht was die nacht op de been. Ik trachtte mijn knieën te buigen, doch vond geen toegang. Ik was besloten en kon niet uitkomen en mijn legerstede gaf mij geen rust. O, hoe bang! Hoe bang! Had ik er maar nooit aan gedacht! Noch aarde, noch vrouw of kinderen, zelfs niet mijn eigen leven, noch tijdelijke zaken, noch kerk uitwendig, niets had waarde in mijn ziel. "Wat te moeten doen?!" dit was het, dat alles in beslag nam. "Heere," riep ik menigmaal uit, "wat is Uw wil, Uw weg?"

Dan dacht ik onder de banden van slaafse vrees terug aan hetgeen de Heere mij had doen ontmoeten, aan Zijn zoete onderwijzingen, maar ook deze verloren onder de

druk van die banden hun glans.

Zo tobde ik tot 's morgens acht uur. 't Was zaterdag en om te schrijven naar Dordrecht was het te laat. Bovendien had men mij gevraagd te telegraferen. Ik ging dus naar het postkantoor, besloten zijnde te telegraferen: "Ik kan niet komen."

Ik vroeg de beambte een formulier, beschreef dit met zo-even genoemde woorden, gaf het af, betaalde de kosten en wilde heengaan. Maar, zo ik mij omkeer aan het loket om heen te gaan, komt de Heere mij krachtadig bepalen bij de woorden uit Psalm 12: 6, en Jeremia 1: 5, 6, 7 en wat Hij gedaan had. Ook hoe ik trouw gezworen had en mij met lichaam en ziel, voor tijd en eeuwigheid aan Hem en Zijn dienst had overgegeven. Daarbij hoe Hij gezegd had in vers 7: "Zeg niet, ik kan niet spreken, want overal waarheen Ik u zenden zal, zult gij gaan."

Daartegenover nu kwam mijn doen voor ogen en op een ogenblik stond ik als aan de grond genageld. De tranen welden mij uit de ogen, mijn schuld vloog mij in het aangezicht en dat tegen zoveel liefde en trouw. Mijn ziel tintelde van schuldgevoel, schaamte en berouw.

Ik riep uit: "Ik zal het doen Heere, ik zal het doen" en meteen wende ik mij en vroeg de beambte mijn telegram terug en veranderde het in: "Ik kom".

Met schaamte, verootmoediging en blijdschap, hoe zal ik het uitdrukken, ging ik huiswaarts. Ik beweende mijn doen voor de Heere, zocht verzoening in Jezus' bloed en verbond mij, onder Zijn liefdesuitlatingen opnieuw, zonder uitbeding, o zo zoet en gelovig aan Hem en Zijn dienst.

Daarop ging ik enige nodige zaken afdoen, de knechts uitbetalen enz. en zo kwam ik voor elf uur thuis. Maar satan liet mij niet los. Weer kwam hij terug en zei: "Het is nu goed en wel, maar u hebt geen tekst." Ik zei er een te hebben, namelijk Psalm 12: 6. "Maar," zeide hij, "wat moet u daarvan zeggen, hoe moet u die verklaren, en hoe zult u eraan beginnen en welk voorrede?" "Ik moest," zei hij, "mijn tijd nog maar gaan benutten om wat teksten te gaan bestuderen". Ik was weer uit het veld geslagen, en (tot mijn schande gezegd): ik aan de gang. Met de Statenbijbel in een kamer alleen, mijn knieën gebogen en wenende aan 't lezen en onderzoeken, maar het ging niet. Ik had geen kennis om zoiets te doen en 't gevolg was, dat de spot meer werd, het verstand minder en ik blinder.

Dus moest ik het door moedeloosheid en als begraven onder spot nalaten en ging treurende neerzitten. 's Namiddags ging ik nog even een zieke vriend bezoeken, aan wien ik mijn banden kon mededelen en die mij enigszins in mijn ellende bemoedigde, zeggende, dat de Heere Zijn beloften zekerlijk vervullen zou. Zo was de tijd aangebroken, dat ik 's middags om 3.30 uur van huis ging met een tekst uit Psalm 12: 6. Wenende nam ik afscheid van vrouw en kinderen, hopende en vrezende en onder vele bestrijdingen, die steeds meerder werden.

In Dordrecht aangekomen waren er enkele mij onbekende mensen, die mij kwamen afhalen en ook een zekere vrouw die ik wel kende. Zij vroegen mij, hoe het met mij ging en wat boven lag kwam eerst, dus antwoordde ik, dat ik onder veel spot en banden besloten lag. Met deze, mijn ongelovige klachten, sloot ik alle monden toe en wij gingen onzes weegs. Wij zouden een poosje vertoeven bij iemand, die tot het bestuur behoorde en enkele mensen kwamen 's avonds ook daar.

Ik zat stil onder de vele banden, toen een zekere P. v. O. mij vroeg, hoe ik hier gekomen was. Ik antwoordde: "Net als Esther, kom ik om, dan kom ik om."

Hij zei daarop, dat dit met de bediening des Woords niets te maken had en begon mij te kerven en te snijden alsof hij vers vlees behandelde en zo verwondde hij mijn ziel

door en door. Niemand nam het voor mij op en gezeseld ging ik 's avonds naar mijn huis, dat vlak naast de kerk stond.

Onderweg klagende over de behandeling, die ik ontmoet had en denkende, hoe het morgen wel zou aflopen, was ik vol jammer, ellende, banden, smart en spot.

"O," zei ik in mijn binnenste, "was ik maar thuis gebleven!" Zo kwam ik in mijn logies. Mensen die mij vergezeld hadden, trachtten zoveel zij konden, mij te troosten, maar ik bevond dat 's mensen hulp enkel ijdelheid is.

Wij scheidden van elkander en ik ging naar bed, met veel kou, want het was koud, vriezend weer. Ik trachtte te bidden, doch kwam onder een vloed van spot.

De bespotters waren legio. "Ha! ha!" riepen zij in mijn hart, "nu zijt gij verlaten, nu zult gij omkomen, het zal nu openbaar worden, dat alles uw eigen werk is en niet van God!" Dit duurde tot 's nachts twee uur, zodat ik vanwege de zielsangsten en de macht der hel inwendig, het niet meer dragen kon. Ik dacht dat mijn ingewanden het zouden begeven, want ik had barensweeën in ziel en lichaam beide. Ja, ik dacht gewis er onder te zullen sterven en eeuwig om te komen, toen de Heere mij verwaardigde uit die diepste ellende en grondeloze modder (Psalm 69), naar mijn bevassing "het land der vergetelheid", tot Hem te roepen: "O Heere! neem het toch een weinig van mij, want mijn lichaam zal bezwijken en hier verteren."

En ziet, in de dadelijkheid nam de Heere alle banden en spot weg en moest de hellemacht wijken. Ik kwam in een zoete rust. Het was of de Heere zei: "Kind, werp nu eens alle zorg op mij (Psalm 37), want ik zorg voor U en zal het maken." Het was of de Heere mij zo lief en kinderlijk, gelijk een Vader, streelde, anders kan ik het niet uitdrukken.

't Was evengelijk men leest in Psalm 103: 13: "Gelijk zich een vader ontfermt over de kinderen, ontfermt Zich de Heere over degenen die Hem vrezen". O, zo zoet, zo nabij, in mijn gewaarwording was de Heere bij mij, alsof ik Zijn liefdehand in de donkere nacht ontwaarde. Ik had een zoete rust, kalmte en vrede in mijn ziel. Hoewel ik niet slapen kon, rustte ik toch in Zijn zoete trouw gelijk eens David zei: "Mijn schild is bij God" (Psalm 7: 11).

Deze kalmte bleef mij bij, hoewel ik 's morgens, door enkele ontmoetingen en door een grote opkomst van mensen weer enigszins geslingerd werd. Zo brak 's morgens de tijd aan om op te gaan en ik had maar één tekst en wel: Psalm 12: 6: "Om de verwoesting der ellendigen, om het kermen der nooddruftigen, zal ik nu opstaan, zegt de HEERE; Ik zal in behoudenis zetten, dien hij aanblaast." Dit alleen was mijn boodschap en ik geloofde vast, dat er zulke mensen in Dordrecht waren.

Het gebouw liep vol. Hoe ik die hoge trappen van de preekstoel ben opgegaan en welke voorrede ik gehad heb, daar weet ik niets meer van, evenmin van mijn eerste gebed. Dit weet ik, dat de satan mij zolang mogelijk trachtte te verhinderen om te spreken. Dan bespote hij mij, dan liet hij mij op de mensen zien, dan weer op de man die mij zo gezeseld had, want hij zat vlak voor de preekstoel, dan weer op een oud kind van God en dan bracht hij mij weer bij de nietigheid van mijn rede en mijn persoon. Tenslotte moest de duivel het verliezen, want de Heere hielp mij door alles heen.

Naar ik mij herinner, heb ik veel gesproken *over de breuke Sions, hoe verwoest en ellendig het er uitzag in land en kerk en tenslotte over de zoete belofte Gods voor Zijn ellendig volk.*

Mijn boodschap gedaan hebbende, kwam de duivel aan boord. Hij zei: "Nu zijt gij doorgeholpen, maar voor vanavond hebt gij geen tekst en dan zult gij ten spot zijn." O, zijn geweld is groot! Ik moest dan met dankzegging eindigen, indien het danken zal

kunnen genoemd worden. Heb ik ooit uit de banden mijner ziel voor God en mensen uitgeroepen, dan is het toen geweest. Voor die schare van mensen heb ik het uitgeweend en ik geloof, dat ze met mij meegezucht hebben en dat ze allen onder de indruk daarvan waren.

Toen ik van de stoel was afgekomen en wij met het bestuur een ogenblikje tezamen waren, vroeg ik hun 's avonds een predicatie te lezen, maar zij zeiden zulks niet te zullen doen, doch hoopten dat de Heere mij een tekst geven en Zijn zoete gunst tot de verdere bediening geven zou. Enkelen onder hun deelden mij mede, hoe zij die nacht mijn banden gedragen hadden in het verborgene. Dus na een woord van moed gesproken te hebben gingen zij huiswaarts en lieten mij alleen in mijn banden achter.

Een weinig gegeten hebbende, trachtte ik een tekst te vinden, maar hoe menigmaal ik tot de Heere mijn toevlucht dacht te nemen, ik vond geen toegang, dat wil zeggen: ik moest met Job ervaren, dat ik niets van mijn klacht kwijt kon. O, hoe menigmaal, dat ik al zuchtende de Bijbel doorbladerde, dan deze, dan die tekst bezien, maar de één was te groot, de andere durfde ik niet aan en de Heere zweeg onder dit alles. Afgetobd en al zwaarder, al zwaarder neergebogen was het reeds vier uur. Daarbij de spot van binnen: had ik maar nooit gesproken, was ik maar nooit opgestaan om in de Naam van God te spreken.

Had ik kunnen vluchten, ik had het gedaan. Het was omstreeks kwart over vier, dat ik uit de diepste noden mijner ziel naar boven op mijn kamertje vluchtte en mijn ziel voor de Heere kreeg te ontlasten.

Ik kreeg een zoete, vrije toegang tot God, evenals een kind tot zijn vader eens alles vertellen mag en daaronder kwam de Heere over uit Psalm 62: 2: "Immers is mijn ziel stil tot God, van Hem is mijn heil." O, hoe zoet was mij het versje volgens de nieuwe berijming:

*"Mijn ziel is immers stil tot God.
Van Hem wacht ik een heilrijk lot.
Hij immers zal mijn rots steen wezen,
Mijn heil, mijn hulp in mijn gebrek,
Mijn toevlucht en mijn hoog vertrek.
Ik zal geen grote wank'ling vrezen."*

Alle bespotters en duivelen moesten vluchten, want de Koning kwam in en een zoete, gelovige kalmte en blijdschap in God en een verlaten op Zijn almacht, Woord en belofte, vervulde mijn ziel geheel, zodat ik vast geloofde dat de Heere mij helpen zou. Als bemodderd van wenen kwam ik beneden, nu niet van smart, als over mijn ongeloof, maar vanwege de vertroostende, trouwhoudende genade en liefde Gods.

Ik vroeg de Bijbel en ging lezen en ogenblikkelijk werden mijn gedachten zoetelijk bepaald bij de woorden van Jesaja 14: 32. "Wat zal men dan antwoorden den boden des volks? Dat de HEERE Sion gegrond heeft, opdat de bedrukten Zijns volks een toevlucht daarin hebben zouden."

Ik wist toen niet waar deze woorden stonden, maar hoe blij ik was, kan degene verstaan die het alzo beleefd heeft. Nog één uur en de tijd was daar om op te treden en nu een tekst. Ik aan het zoeken, maar ik kon de tekst niet vinden, ook hielp mijn vragen aan anderen niet, want niemand wist hem te staan.

Satan begon weer in te sluipen en zijn pijlen af te schieten, ongeloof kwam diefelijk binnen en de spotters kwamen onder velerlei gedaanten zich vertonen. Ik deed het boek dicht, zuchtende tot de Heere, dat Hij mij die woorden mocht doen vinden en dan weer opende ik het, in de hoop, dat Hij het zou doen openvallen, waar ze stonden. En ziet, de Bijbel viel open op Jesaja 14 en mijn oog viel op de tekst, vers 32.

Maar o, de blijdschap, die mijn ziel vervulde en de hoop die ontsproot, dat de Heere met mij zou zijn en dat Zijn oog volgens Psalm 32: 8 op mij zou zijn. Ik vroeg om de Statenbijbel om de tekst eens te kunnen nagaan, doch men had geen Statenbijbel in huis. Daarop vroeg ik even in de kerk te mogen gaan op de predikstoel (de kerk was vanuit de kamer door een deur te bereiken), 't welk mij met alle liefde werd toegestaan. En o, zuchtende om des Heeren hulp en leiding, bekeek ik daar de tekst, en noteerde op een stukje papier enkele punten, ging het verband der woorden even na en kwam met zoete indrukken en een levende hoop de stoel af.

De tijd van optreden was spoedig daar. Onder een zeer grote schare van mensen mocht ik 's avonds met veel gemak en genoeg voor mijzelf spreken. Zoete indrukken had ik van de grondslag en vastigheid van Sion en van de zoete, lieve zorg des Vaders voor Zijn Kerk en van Zijn verbondstrouw, gehandhaafd onder alle ellende, voor een arm, geplukt en uitgeteerd volk. En o, de indrukken die ik had van de zoete Schuilplaats der Kerke, in die Man, Jesaja 32: 1-2.

Ik kon zo gemakkelijk met liefde, smart, gevoel en vrijmoedigheid mijn medereizigers naar de eeuwigheid vermanen, onder besef wie ik geweest was. Ik werd teruggebracht, hoe ik in deze plaats de mate der ongerechtigheid op een bijzondere wijze had volgemaakt, zelfs op Gods lieve dag, tegen de zware kloppingen en overtuigingen van mijn consciëntie in. En nu stond ik hier om elkander te vermanen met het oog op de grote eeuwigheid.

Na de dienst gingen wij ten huize van een bestuurslid, waar enkele van de vrienden en vriendinnen tezamen waren. O, verwondering, blijdschap en erkentelijkheid vervulde ons hart, ook van degenen inzonderheid, die met onze banden hadden gemeenschap gehad.

In de geest der liefde brachten wij die avond met veel genoeg en vrede door. Die nacht daaropvolgende, mocht ik een weinig rusten en werd ik verkwikt naar lichaam en ziel beide, vanwege Gods goedheid en genade.

's Morgens kwam één van de bestuursleden mij bezoeken en deelde mij zijn ontmoeting mede, die hij gehad had met een vrouw, waarin die vrouw hem verteld had, hoe zij onder de bediening was opgegaan en hoe zij vertroost was geworden. Tevens vroeg hij mij of zij mij bij gelegenheid andermaal verzoeken konden, om een woordje in hun midden te spreken.

Ik antwoordde, niet zo haastig het jawoord te kunnen geven. Ik wilde namelijk de banden ontgaan en slaafse vrees, die spoedig geheel mijn hart bezette, deed mij straks zeggen, dat zij maar wat wachten moesten om mij te verzoeken, want dat ik niet meer zou kunnen spreken.

Zo had de satan in zeer korte tijd alles ontnomen en het ongeloof onder de gedaante van een heilige voorzichtigheid had de poorten mijner ziel bezet. Wat is toch de mens! De ijdelheid gelijk Psalm 144: 4. De tijd om naar de trein te gaan was aangebroken en wij gingen de deur uit. Zo wij nu buiten kwamen, zei die man, die mij vergezelde: "Daarginds hebt u de vrouw, van welke ik sprak."

Twee vrouwen kwamen ons tegemoet, waaronder een werkvrouw met de klompen in de hand. Zij was weduwe, zo ik later hoorde zeggen en hield ons staande. In 't kort begon zij ons mede te delen, hoe zij 's morgens was opgegaan onder de bediening van het Woord en wat de predicatie over Psalm 12: 6 in haar ziel had uitgewerkt en nagelaten en hoe zij die nacht had doorworsteld. Daarbij, hoe zij haar begeerte voor de Heere had neergelegd, om die vreemde man nog eens te mogen ontmoeten, hetwelk nu dus vervuld werd, waarin de Heere bij vernieuwing betoonde, dat Hij haar zuchten gehoord had.

De vrouw was vol van Gods goedheid. Door deze ontmoeting braken de banden en strikken van het ongeloof, waarin ik bij vernieuwing geketend was en onder de indrukken van Gods bijzondere liefde scheidden wij. Ik had waargenomen dat God een verhoorder der gebeden is en dat de woorden van Psalm 12: 6 hier, in de weg van Gods albesturende Voorzienigheid, op hun plaats geweest waren.

O, dacht ik, wanneer de Heere mij dan nog, al was het maar voor één zondaar wilde gebruiken, dan was het rijk betaald. Zo bemoedigd keerde ik, onder terugleiding van des Heeren verlossende en ondersteunende genade, huiswaarts en thuisgekomen zijnde, moest ik mijn vrouw wenende meedelen, hoe mij de Heere had door- en uitgeholpen. Diezelfde dag, 't was maandag, werd mijn vriend en onze ouderling L.S. ten grave gebracht en dat onder zeer veel belangstelling van alle zijden. Bij die gelegenheid spraken ds. Kersten en anderen een woordje en zat ik mede in de kerk te luisteren en in overdenking wat de gemeente in die man verloren had. En o, wat is mijn vrees, die ik vreesde na het verscheiden van die man in vervulling gegaan, want van die tijd af dateert het verval van de gemeente en dat in alle opzichten.

Enkele weken weer voortgetobd, (want hoewel ik tot mijn beroep was wedergekeerd, kon ik er mijn hart niet bijkrijgen) kreeg ik een aanvraag uit Dordrecht, hen binnen enkele weken, des zondags, weer te komen bedienen. Dit bracht mij bij vernieuwing in diepe banden, zo bij dagen als bij nachten, want ik wilde de Heere op Zijn vorige toezeggingen niet meer geloven. Er moest wat nieuws bij komen, anders, zo redeneerde ik, zou ik het niet kunnen of durven doen. Ik had van het gewicht der bediening iets gevoeld.

Maar op zekere morgen, onder veel zuchten in mijn arbeid bezig zijnde, kwam de Heere mij krachtig bepalen bij Psalm 32: 9. "Weest niet gelijk een paard, gelijk een muilezel, hetwelk geen verstand heeft, welks muil men breidelt met toorn en gebit, opdat het tot u niet genake." En o, wat zag en gevoelde ik mijn breuke, mijn afkerigheid, hardheid en vijandschap tegen Gods weg. En dat de Heere mij niet verteerde en voor eeuwig verstootte, integendeel, mij liefdevol kwam vermanen. O, wie kan Gods goedheid peilen? Hij, de Getrouwe, tegenover een trouweloze in zichzelf. En daarbij deed Hij zo zoet en zalvend in mijn ziel afdalen: "Ik zal raad geven, Mijn oog zal op u zijn."

O, dit verteerde mij en verbrak mij onder Gods liefde, goedheid en zorg in alles. Des avonds kon ik met gelovig besef op die brief antwoorden, dat ik met des Heeren hulp op genoemde datum wenste te komen. Toen was het: "Wie ben ik, dat ik God zou wederstaan?" Liefde Gods doortintelde mijn ziel.

LEVENSSCHETS DS. WILLEM BAAIJ

Genealogie

Pieter Kornelis Baaij, geb. Tholen 19-7-1869, overl. Tholen 19-9-1940, tr. Tholen 27-6-1889 met Josephine Margurite Greep, geb. Tholen 13-5-1869, overl. Tholen 20-2-1941.

Uit dit huwelijk:

Willem Baaij, geb. Tholen 13-3-1893, overl. Doorn 7-6-1961, begr. Doorn 10-6-1961, tr. Yerseke 9-12-1915 Geertruida Paulina Riedijk, geb. Yerseke 1-2-1891, overl. Doorn 14-5-1960.

Uit dit huwelijk:

Pieter Kornelis Baaij. [doctor in de theologie in Antwerpen] geb. 1929, overl. Antwerpen 4-9-2014, begr. Tholen 11-9-2014, tr. Elly van Zijp.

Adriana Pieterella Baaij, geb. Tholen 19-9-1896.

Hendrika Susanna Baaij, geb. Tholen 25-12-1898.

... In de mobilisatietijd, rond september 1915, schreef Baaij ook zijn eerste predicatie, over 2 Kronieken 16:9, naar aanleiding van een predicatie die hij ds. L. Boone in Schore had horen uitspreken over diezelfde tekst. Deze preek is overigens, zoals meerdere preken van ds. Baaij, nooit in druk uitgegeven.

Op 9 december 1915 trad Baaij in het huwelijk met Geertruida Paulina Riedijk (1891-1960). Ds. Kersten bevestigde het huwelijk. De tekst was Prediker 4:12b: "En een drievoudig snoer wordt niet haast gebroken." Dit huwelijk werd gezegend met acht kinderen, waarvan er een, Cornelia, het tweede kind, op tweejarige leeftijd is overleden.

De Gereformeerde Gemeente te Tholen kreeg in 1915 ds. A. Janse als predikant. Rond 1916 ontstond er in de gemeente Tholen onenigheid tussen de moeder van Baaij en een andere vrouw uit de gemeente.

Al vrij snel leefden ook Baaij en de kerkenraad met elkaar in onmin. Gedurende enkele jaren is er toen geen Heilig Avondmaal bediend. Uit deze onenigheid "is een haat ontstaan bij de kerkenraadsleden waarop ik tenslotte ben thuis gebleven, drie jaren achtereen, en dat onder veel spot en smaad van buiten, doch ik kon niet opgaan." Over de oorzaak van deze twist schrijft ds. Baaij: "De twist ging niet zozeer over mijn persoon, dan wel over mijn moeder, wier ziel in die dagen door den Heere was verlost. De wetenschap kon dit niet overnemen. Dit geldt niet voor bovengenoemde leraar, want Zijneerw. heeft menigmaal met veel tranen bij haar ziekbed gestaan en beleden die zaken te moeten missen. (...) *In die dagen van diepe ellende zijn wij weer bij elkaar gekomen, maar over de schuld heen, nooit, voor zover ik weet is zij eerlijk verzoend.*"

In de zomer van 1926 moest Baaij voor zaken naar Engeland. Daar aangekomen vond hij een kosthuis in Hastings, in het zuiden van Engeland, bij een oude, godzalige boer. Hier kwam hij in aanraking met een zekere Mr. Sterens, ouderling of diaken van een Baptistische Gemeente te Londen. "Deze oude heer heb ik menigmaal ontmoet en naderhand heeft hij wel eens een veertien dagen bij ons gelogeed en ook enige dagen bij ds. Boone te Sint Philipsland." Tijdens een bezoek aan Mr. Sterens kwam Baaij voor de eerste keer Mr. Pouwnds, predikant te Bexly, tegen.

In augustus 1927 kwam Baaij weer in Engeland en wel ten huize van Mr. Pouwnds. Deze bleek een voortvarend man te zijn, want hij had het plan opgevat om Baaij tijdens een weekdienst te laten preken. Zo preekte Baaij dan ook op donderdag 25 augustus 1927 en de zondag daarop volgend te Bexley.

Niet lang nadat hij weer in Nederland terug was, kreeg Baaij een uitnodiging om op een zondag in Dordrecht te komen spreken bij de Vereniging "Calvijn". Hij sprak daar voor 900 à 1000 mensen. Op 11 maart 1928 sprak hij er voor de tweede keer.

Dit alles werd hem door de kerkenraad van Tholen niet in dank afgenomen, zodat de al bestaande verwijdering nog groter werd.

Toch meende Baaij te moeten preken. Om bij de Gereformeerde Gemeenten aangenomen te worden als predikant, zou de kerkenraad een gunstig advies moeten geven. Gezien de onenigheid die er heerste tussen de kerkenraad en Baaij was dit niet goed mogelijk. De kerkenraad met de consulent, ds. J. Vreugdenhil, oordeelde dan ook dat de roeping van Baaij "te beweeglijk was en niet in God opgelost." Wel werd hij verwezen naar de Commissie van onderzoek. Toch werd ook dit oordeel reden tot zijn afwijzing door de Commissie van onderzoek.

Vele vrienden adviseerden Baaij nu om een beroep te doen op de Synode, maar hij durfde dit niet meer, "want Psalm 4:3 oude rijm stond tegenover mij".

Ds. H. Roelofsen liet zich zelfs in deze woorden uit: "Maar kind, maar kind, wat hebben die mensen toch begonnen, wat hebben ze toch gedaan, met u niet toe te laten. Kind, er zit in Tholen vlees tussen; deze zaak is niet recht. Beroep u, o kind, op de Synode, zij oordeelt onpartijdig en zeker, u wordt daar aangenomen".

Toch deed Baaij dit niet.

Hij ging nu geregeld preken in gemeenten buiten de Gereformeerde Gemeenten, zowel in vrije gemeenten als in Oud Gereformeerde Gemeenten.

De verdeeldheid in de Gereformeerde Gemeente te Tholen was inmiddels zeer groot. Velen waren het eens met Baaij, anderen volgden de kerkenraad. Een scheuring kon niet uitblijven en zo werd op 4 december 1928 in de zaal "Non Semper", Visstraat 12 te Tholen, onder voorzitterschap van Jacob Geluk, de eerste vergadering belegd, om te komen tot een nieuwe gemeente. Tevens werd een bestuur gekozen. Op deze vergadering waren 35 personen aanwezig. In totaal gingen er ongeveer 250 leden en doopleden met Baaij mee.

Nadat Baaij hier tweeënhalve jaar gepreekt had, vond het bestuur dat Baaij de volle bediening des Woords moest aanvaarden. Op de bestuursvergadering van 1 mei 1931 lichtte Baaij zijn roeping tot het predikambt toe, hetwelk het bestuur en later de leden (op 16 mei) met algemene stemmen overnamen.

Op 29 augustus 1931 kreeg Baaij een beroep van zijn gemeente Tholen, wat hij op 20 september aannam.

Toen op 19 september de kerkenraad besloot om ds. C. de Jonge uit Kampen te vragen voor de bevestiging van Baaij in het leraarsambt, had deze daar volledig vrede mee, omdat hij vriendschappelijke banden had met ds. De Jonge.

Zo werd Baaij op 22 oktober 1931 bevestigd tot herder en leraar van de gemeente Tholen. "Op den middag van dien zonderlingen dag mochten wij onze vrienden ontmoeten, die gekomen waren om den dienst te leiden en de plechtigheid bij te wonen. Het waren ds. C. de Jonge uit Kampen, ds. M. Overduin uit Dordrecht, oefenaar E.J. Ariesen uit Veenendaal; de Kerkenraad van Scheveningen en een oud-ouderling van ds. Kersten uit Rotterdam, onze vriend A. Witvliet, en vele anderen."

Ds. De Jonge hield zijn bevestigingspreek uit 2 Timotheüs 1:18. Ds. Overduin en oefenaar Ariesen hielden ds. Baaij de Bijbel boven het hoofd, terwijl ds. De Jonge de zegen uitsprak.

Vanaf 1931 preekte ds. Baaij ook bij de Bakkerianen (de overgebleven gemeenten van ds. D. Bakker), na het emeritaat van ds. G. van der Garde in juni 1931.

Op 18 juni 1945 bevestigde hij ds. B. Toes als predikant van de Oud Gereformeerde Gemeente te Kinderdijk.

Op 21 augustus 1945 ging ds. Baaij over naar de Christelijk Gereformeerde Kerk. Zijn gemeente te Tholen ging evenwel niet met hem mee, maar bleef zich Vrije Gereformeerde Gemeente noemen.

Hierna preekte hij niet meer in de Bakkeriaanse gemeenten, die daarna spoedig ophielden te bestaan. Alleen de gemeente Pernis ging met hem mee.

In 1946 werd hij beroepen te Alphen aan de Rijn, waar hij op 7 april in dat jaar bevestigd werd. Tijdens deze periode heeft ds. Baaij ook een reis gemaakt naar Amerika, op verzoek van de gemeente te Grand Rapids. Deze reis duurde ongeveer drie maanden en had plaats in de zomer van 1947.

Op 23 augustus 1955 bracht de Christelijke Gereformeerde Kerk te Doorn een beroep op ds. Baaij uit, wat hij aannam.⁷

De gemeente van Doorn, die ds. Baaij tot zijn overlijden gediend heeft, was pas op 18 november 1954 geïnstitueerd. Het was een gemeente zonder een eigen kerkgebouw en zonder pastorie, een klein aantal leden (22 mannelijke leden en in totaal 87 leden op 31 december 1955). Geld had men evenmin.

In de beroepsbrief, die een traktement van f 3000,- vermeldde, was de volgende alinea opgenomen: "Wat de woning aangaat, deze kunnen wij thans niet aanbieden, noch het geld ervoor, maar wanneer u het beroep aanneemt, wensen wij, met u in overleg, alles te doen wat mogelijk is om een pastorie te bekommen."

Ds. Baaij was in Doorn geen onbekende. Al vanaf de Instituering van deze gemeente preekte hij er geregeld. Op zondag 19 januari 1956 werd hij in Doorn bevestigd door ds. N. de Jong. Ds. Baaij deed intrede met Jesaja 62:10: "Gaat door, gaat door, door de poorten, bereidt den weg des volks; verhoogt, verhoogt een baan, ruimt de stenen weg, steekt een banier omhoog tot de volken!"

In april 1960 ging ds. Baaij met zijn gemeente over tot het verband van de Oud Gereformeerde Gemeenten in Nederland, onder andere omdat hij zich "niet meer kon verenigen met de geest die heerst in de Chr. Geref. Kerken en omdat er geen plaats meer is voor het levend gemaakte, door Gods Geest vernieuwde zondarshart." De Oud Gereformeerde Gemeenten in Nederland heeft hij gediend tot zijn overlijden op woensdag 7 juni 1961. Zijn vrouw was al eerder, op 15 mei 1960, overleden.

Onder grote belangstelling werd ds. Baaij op zaterdag 10 juni 1961 begraven op de Oude Begraafplaats te Doorn. De rouwdienst werd geleid door ds. E. du Marchie van Voorthuysen, die zijn predicatie hield naar aanleiding van Openbaring 22:1 tot 5. Gesprekken met ds. Baaij in de laatste dagen van diens leven, waren aanleiding hierover de meditatie te houden. Ook werd gesproken door ds. M.A. Mieras te Krimpen aan de IJssel, ds. J. van Doorn, Christelijk Gereformeerd predikant te Tholen

⁷ Van de kant van de Chr. Ger. Kerk sprak men van een aanwinst. In de Banier werd er melding gedaan bij het Kerknieuws, met de toevoeging: *Arme man!* Wellicht een uitspraak van ds. Kersten, die wel wist dat ds. Baaij niet paste in die kring. Korte tijd daarna werd de Federatie van de Oud Gereformeerde Gemeenten een feit. Het laatste jaar van zijn leven was hij daar predikant.

en Oud Vossemeer, een vertegenwoordiger van de Christelijke Gereformeerde Kerk te Alphen aan den Rijn en H. van de Weerdhof, ouderling van de Oud Gereformeerde Gemeente te Doorn. Aan de groeve werd het woord gevoerd door ds. N. de Jong, christelijk gereformeerd predikant te Katwijk aan Zee en ds. C. Smits, christelijk gereformeerd predikant te Sliedrecht. Na het zingen van Psalm 72:11 bedankte de oudste zoon, de heer P. Baaij, voor de grote belangstelling bij de teraardebestelling van zijn vader.

Geschriften

De Bruid Gebracht in des Konings Binnenkameren, Nieuw-Beijerland 1933.

Een hoogernstige vermaning van Koning Salomo aan zijne Kinderen (...), Nieuw-Beijerland 1934.

Het verdervend zwaard des Heeren door boete afgeweerd, Nieuw-Beijerland, 1935. Een toevlucht voor doodslagers in de Vrijstad Christus, Nieuw-Beijerland 1935.

Het heilzaamst bevel van de Bruid aan Zions dochteren, Nieuw-Beijerland 1935. Autobiografie, 1935 (niet in druk verschenen).

Een dierbare Toezegging aan de bedroefde Kerk, 1936.

Tot Verantwoording geroepen en Paulus' zegenbede voor een nooddruftig volk, Oud-Beijerland 1936.

De droevige gesteldheid van een dwalend mens, Nieuw-Beijerland 1936.

Een ontijdig geborene, z.j. (1936).

De Vorst des Levens op de plaats des doods, Oud-Beijerland 1937.

De Vorst des Levens in Zijn Opstanding en Overwinning, Oud-Beijerland 1937.

De Discipelen uitgeleid tot de plaats van Christus' eeuwige overwinning, Oud-Beijerland 1937.

Christus' Hemelvaart, Oud-Beijerland 1937.

Het gelovig naderen tot Christus, Oud-Beijerland 1938.

Een Troostvolle Toezegging aan de bedrukte Kerk, Oud-Beijerland 1938.

De Goddeloosheid Brandt als Vuur, Oud-Beijerland 1938.

Een gegeven Schat, Oud-Beijerland 1940.

Als Davids Helden tot Bethlehems Bornput en Gods Heilig Ongenoegen over Israëls zonden, Dordrecht z.j. (1940).

Roeping tot het ambt en predicatie over Jer. 17 :16 n.a.v. zijn 10-jarige ambtsvervulling, 1941 (niet in druk verschenen).

Idem, inclusief toespraak van ouderling Bout, 1941 (niet in druk verschenen). Het naderend einde, Dordrecht 1941.

Levensbeschrijving en Drietal Preken, Dordrecht 1959.

Om des Gezalfden wil, 1959.

Pinksterpreek over Romeinen 8:16, z.j. (niet in druk verschenen).

Predicatie over Romeinen 8:16, z.j. (niet in druk verschenen).

Predicatie over 2 Kronieken 29:10a, z.j. (niet in druk verschenen).

Het geestelijk huwelijk. Eerst predicatie over Hoséa 2:18 en 19, z.j. (niet in druk verschenen).

Idem, tweede predicatie, z.j. (niet in druk verschenen).

H.J. Postema: Oefenaars en predikanten; uitgeverij Van Houten Utrecht.

Uit: Ds. Daniël Bakker. Zijn leven, opvolgers, gemeenten, brieven, Zwijndrecht 1985, blz. 157 e.v. door H. Florijn:

... Toen bleek dat ds. Van der Garde niet meer in staat was om in de gemeenten voor te gaan, werd al spoedig omgezien naar een ander die zou kunnen helpen. Daarbij

zocht men het nu niet in de eigen kring maar nog tijdens het leven van Van der Garde werd contact opgenomen met ds. W. Baaij van Tholen. Er werd afgesproken om op 15 september 1933 met hem te vergaderen. Hij was reeds gehoord door de ouderlingen en zij waren ervan overtuigd dat hij 'de zuivere waarheid verkondigde volgens Gods onfeilbaar Woord en zelf de vreze des Heeren was toegedaan'.

Tijdens de samensprekingen met de afgevaardigden van de gemeenten verklaarde ds. Baaij zich bereid om de gemeenten te helpen, mits de volgende vier afspraken nagekomen werden:

1. De vereniging zal niet inhouden mij te binden binnen den Kring van uwe gemeenten, maar ik zal mijne vrijheid moeten behouden.
2. Ik zou wensen de vrije beurten, zoveel mogelijk in uwe gemeenten te besteden.
3. Een naamsverandering beiderzijds is niet gewenst. Wij kunnen evenzeer onder verschillende namen met elkander leven.
4. Men zou jaarlijks een of meermalen te samen kunnen vergaderen om elkanders belangen te bespreken.

Ds. Baaij deelde verder nog mee dat zijn gemeente geen naam had maar wel 'vrije Gereformeerde gemeente' genoemd werd. Zo hadden ze zich evenwel niet bij de Kroon bekend gemaakt. Tenslotte beval hij aan om voor te gaan oefenaar Ariesen en ds. M. Overduin van Dordrecht. De samensprekingen vielen verder in goede aarde en de gemeenten besloten zich aan ds. Baaij te verbinden.

... Op grond van het voorgaande kan niet gesteld worden dat ds. Baaij de laatste Bakkeriaanse predikant is geweest. Hij is namelijk niet bij de Bakkerianen aangesloten geweest. Het enige wat hij deed was de gemeenten helpen in deze voor hen moeilijke tijd maar met handhaving van zijn onafhankelijkheid. Toch, vanwege het belang dat hij voor de Bakkeriaanse gemeenten gehad heeft, staan we wat uitvoeriger stil bij zijn leven. Zelf heeft hij daar op verschillende plaatsen het een en ander uit meegedeeld.

Waar ds. Baaij zelf contacten had met voorgangers buiten zijn eigen gemeente en buiten die van de Bakkerianen is het niet zo bijzonder dat hij die ook aan de Bakkerianen kon aanbevelen. Zij van hun kant wensten ook wel een samengaan met de Bakkerianen. Het zou echter nog enige tijd duren voor het zover was.

Op de vergadering van 26 januari 1938 blijkt dat er samensprekingen geweest waren maar er was geen algemene instemming tot vereniging. Er was evenwel ook niets tegen de groep van ds. De Jonge, de zogenaamde Federatie van Oud Gereformeerde Gemeenten geweest en zodoende kon men er accoord mee gaan als de leraars van dit kerkverband in de gemeenten zouden preken. Datzelfde gold tegelijk voor oefenaar Vijverberg, die toen eigenlijk tot de gemeenten van ds. Blaak behoorde. Over hem nog iets meer.

Oefenaar Johannes Vijverberg was al veel eerder op de vergaderingen ter sprake gekomen. Tijdens de vergadering van 7 mei 1935 was besproken of hij niet voor kon gaan om ds. Baaij te ontlasten.

Men had er wel oren naar. Vijverberg stond goed bekend en ds. Baaij merkte op dat 'Vijverberg zijn Predicatiën veel richt om den mens te ontgronden, dat hij aan tekstverklaren niet veel doet, maar bij zijn hart zijnde is hij een eerbaar aangenaam en stichtelijk spreker'. In 1937 werd Vijverberg toegelaten om voor te gaan. Het was bij hem een soortgelijke situatie als bij ds. Baaij want ook zijn gemeente te Rhenen wilde op zichzelf blijven staan. Zo hielp hij - zij het dan als oefenaar - de gemeenten.

Tenslotte is nog van belang dat er in de notulen melding van gemaakt wordt dat ds. Baaij zelf verantwoording aflegt van het feit dat hij na een ziekte veranderd was in zijn prediking. Dat was in 1938.

Hij was minder het oordeel gaan preken en had zijn 'stugheid' op de preekstoel laten varen. In hoeverre dit gevolgen gehad heeft voor het kerkverband is niet bekend. Wel is duidelijk dat tijdens de bediening van ds. Baaij enige gemeenten overgingen naar een ander kerkverband. Dat was trouwens voordat hij aangezocht werd als predikant ook al gebeurd. Wel hadden gemeenten van Pernis en Oud Vossemeer zich nog aangesloten, maar zo rond 1944 waren alleen Oud-Beijerland, Oosterland, Stad aan het Haringvliet en Melissant als 'zuiver' Bakkeriaans over.

Toen tenslotte ds. Baaij op de classis van Dordrecht die gehouden werd op 21 augustus 1945 van de Christelijke Gereformeerde Gemeenten, met algemene stemmen toegelaten werd tot dit verband, volgden hem alleen Tholen, Oud Vossemeer en Pernis. De eigenlijke Bakkeriaanse gemeenten - met uitzondering van Oud-Beijerland - sloten zich aan bij de Gereformeerde Gemeenten of de Oud Gereformeerde Gemeenten. *Daarmee hield het Bakkeriaanse kerkverband op te bestaan.*

H. Florijn

H. Hille schrijft in "Tweestromenland":

In "De Saambinder" van 23 februari 1929 stond over deze kwestie het volgende bericht: "Een deel van de leden van de Gereformeerde Gemeente te Tholen was met de heer Baaij ontevreden over het besluit van de classis (met deputaten Synodi onder wie ook de zoo vroeg ons ontvallen ds. Kieviet) bij welk besluit de heer Baaij niet was aangenomen voor opleiding tot het predikambt.

Ten einde een oplossing van moeilijkheden te bewerken, benoemde de Particuliere Synode te Yerseke een deputatie om de kerkenraad bij te staan. Geenszins met de bedoeling het genomen classisbesluit teniet te doen, zoo enkele bladen geheel ten onrechte meldden.

Over de tendentieuze mededelingen in "De Zeeuw" en "Zierikzeesche Nieuwsbode" doen wij geheel het zwijgen toe. De gegeven voorstellingen zijn door en door onwaar. Tot nog toe waren de ontevreden leden lid der gemeente, en dat terwijl voor de heer Baaij een kerkgebouw in gereedheid was gebracht. Dat kan zoo niet blijven. Om nu deze zaak af te wildcelen is bovengenoemde deputatie benoemd. Zij heeft ernstig de betrokkenen vermaand tot onvoorwaardelijke onderwerping met recht van gebruikmaking van beroep op de Synode. Van dat beroep wilde men niet weten. De heer Baaij achtte zich geroepen van de Gereformeerde Gemeenten zich af te scheiden en vele leden verklaarden hetzelfde in de vergadering, die 's avonds is gehouden."

... Eenzelfde situatie deed zich voor in 1931 in Tholen. In deze plaats was door een van de predikanten een gemeente geïnstitueerd zonder dat deze zich bij het kerkverband aansloot. Het betrof een aantal personen dat in 1928 met de Gereformeerde Gemeenten had gebroken omdat in genoemd kerkverband **Willem Baaij** (1893-1960)⁹¹ niet was toegelaten tot de opleiding voor het predikambt. Zijn aanhangers te Tholen kochten toen een zaal in de Vischstraat, waarin ze Baaij lieten preken.

Op 29 augustus 1931 werd hij door de nieuwe gemeente beroepen als predikant, welk beroep hij mocht aannemen. Als bevestiging werd Baaij's oude vriend ds. C. de Jonge aangezocht. Deze nam die taak op zich ondanks verzet uit zijn kerkverband (met name

vanuit Rijssen).

In een brief deelde ds. De Jonge aan Baaij mee, "dat hij van 's Heeren wege volkomen overreed was geworden" om hem te bevestigen, en wel met de woorden uit Handelingen 11 vers 17. Aan niemand vroeg de Kamper predikant toestemming. Ook de "commissie van zeven" raadpleegde hij niet. De bevestiging vond plaats op 22 oktober 1931 met een preek over 2 Timotheüs 1 vers 18: "Schaamt u dan niet, het getuigenis onzes Heeren". De geopende bijbel werd door ds. M. Overduin van Dordrecht en oefenaar Ariesen boven het hoofd gehouden."

Deze gang van zaken gaf aan de classisvergadering van de Federatie van 25 februari 1932 weer de nodige gespreksstof. Besloten werd in het vervolg niemand te bevestigen, die niet eerst door de commissie was onderzocht.

... In 1932 stelde de Federatiegemeente Scheveningen op de classisvergadering de vraag of er geen vereniging mogelijk was met de gemeenten van ds. Boone en wijlen ds. D. Bakker. Hoewel het algemene gevoel was, dat dit niet tot de mogelijkheden behoorde, werd de kwestie toch nog in hetzelfde jaar door de predikanten Boone, De Jonge en Baaij besproken. Naar aanleiding van deze contacten besloot de Utrechtse classisvergadering van de Federatie in februari 1933 zowel ds. Boone als ds. Baaij een schrijven te doen toekomen, waarin de bereidheid van de Federatiegemeenten tot een kerkelijk samenleven werd uitgesproken. Voorgesteld werd, dat ter nadere bespreking een vergadering zou worden uitgeschreven, waar 's morgens de leraars en de oefenaars met elkaar zouden spreken, waarna 's middags met de ouderlingen uit de diverse gemeenten verder vergaderd zou kunnen worden. De bedoeling was "om zo mogelijk langs deze wijze samen te leven onder Sions dierbare Vorst Jezus Christus."

De uitkomst was teleurstellend. Het zoeken van contact door ds. Boone bleek een min of meer persoonlijk en vrijblijvend initiatief te zijn geweest.

... De derde gemeente waar toenadering tot de Gereformeerde Gemeenten gezocht werd, was die van Rijssen. In deze gemeente werd het contact gelegd door de kerkenraad onder leiding van ds. J. van Wier. Laatstgenoemde had zich in de Federatie sterk verzet tegen de bevestiging van ds. W. Baaij te Tholen. Eén en ander had verwijdering doen ontstaan tussen hem en de bevestiger, ds. C. de Jonge van Kampen. Het gevolg van deze confrontatie was, dat Rijssen zich in 1932 uit de Federatie terugtrok en opgenomen wenste te worden in het verband van de Gereformeerde Gemeenten.

"Om des Gezalfden wil"

Predicatie over Jesaja 10: 27

Zingen Psalm 51: 9.
Lezen Jesaja 10: 1-27.
Zingen Psalm 30: 8.

Geliefde toehoorders,

Wij lezen in de dertigste der Psalmen in het twaalfde vers: "Gij hebt mij mijn weeklage veranderd in een rei. Gij hebt mijn zak ontbonden, en mij met blijdschap omgord." Dit was David's bevinding, en daarvan zong hij, bij gelegenheid van de inwijding van zijn huis. Reeds in zijn jeugd had hij genade gevonden en was hij in een verzoende betrekking met God gebracht. Voorzeker een weldaad, waar niets ter wereld bij halen kan, waarom ook de apostel Paulus in de brief aan de Romeinen schrijft: "Zo God voor ons is, wie zal tegen ons zijn?" Rom. 8: 31.

Dat vele jonge mensen onder ons, door genade er toe gebracht werden, om aan hun Schepper te gedenken in de dagen hunner jongelingschap, zij zouden de zoete vruchten er van oogsten hun gehele leven door, inzonderheid bij hun sterven, want het einde dergenen, die de Heere vrezen, zal vrede zijn.

David heeft in zijn jeugd, toen hij de schapen zijns vaders hoedde een goede oefenschool doorlopen, die hem zeer te pas kwam, toen hij eenmaal als koning over Israël gezalfd was geworden. Gedurende de tijd dat hij de koninklijke waardigheid bekleedde, dus tot bijna aan het eind zijns levens toe, heeft hij meermalen zware beproevingswegen moeten bewandelen.

Wanneer men het verband van deze Psalm naspeurt, blijkt het, dat David deze Psalm gedicht heeft, ten tijde dat de Heere hem verlost had uit grote ellende, of zware beproevingen en kastijdingen. Velen willen, dat deze Psalm ziet op de tijd, dat God hem had wedergebracht te Jeruzalem, volgens 2 Sam. 20, dus nadat hij door zijn zoon Absalom was verjaagd. Anderen denken, en daarbij sluiten wij ons liever aan, dat hij ziet op de tijd, nadat de Heere om de snode zonde, in het verwerpen van David, als hun theocratische koning en in het aannemen van Absalom in zijn plaats, Israël zeer zwaar getroffen had. Ook David was, nadat hij, volgens hoofdstuk 22 uit de hand zijner vijanden was verlost, van God afgeweken, hierin namelijk, dat hij als theocratisch koning, over zijn volk gezalfd, de rol van autocratisch koning ging vervullen. Het wil zeggen: hij ging de hem verleende macht, meer in de dienst der zelfzucht, dan in de dienst des Heeren besteden. O, snode zonde van hoogmoed!

En immers ligt het Sion Gods voor deze zonde bloot. Hier geldt het Woord des Heeren, door de dienst van Hoséa gesproken: "Daarna zijn zij, naardat hunlieder weide was, zat geworden; als zij zat zijn geworden, heeft zich hunlieder hart verheven." Hos. 13: 6.

Om deze zonde toornde God schrikkelijk, waarin Hij de goddelozen naar Zijn Goddelijke rechtvaardigheid van voor Zijn aangezicht wegdeed, en David, Zijn kind, naar Zijn eeuwige Vaderliefde kastijdde, want die Hij liefheeft kastijdt Hij. Ja, Hij trok Zijn kind, met koorden der liefde van de weg der zonde, tot de verzoende borsten van Zijn eeuwige algenoegzaamheid.

U weet gemeente, dat de straf zeer zwaar was, want binnen enkele uren werden zeventigduizend mensen, door het zwaard des engels, dát is door de pestilentie, geveld.

Hoe bang moet het een David om het hart geweest zijn, toen hij met de oudsten des

volks, met zakken bedekt, in het stof lag voor het aangezicht Gods, en hij weeklaagde: "Ben ik het niet, die gezegd heb, dat men het volk tellen zoude? Ja, ik zelf ben het, die gezondigd en zeer kwalijk gehandeld heb, maar deze schapen, wat hebben die gedaan?" 1 Kon. 21: 17.

Toen is zonde, zonde, en schuld, schuld geworden. Toen heeft David de snoodheid der zonde gekend, de smart der zonde geproefd, de Godonterendheid er van gezien en beweend. Het woord weeklage zegt het ons; het is een bitter wenen, een misbaar en getier maken, gelijk wij lezen van een Hiskia, toen hij op zijn ziekbed lag en van een Petrus, toen hij zijn Heere verloochend had. Is het wonder dat David zich met een zak omgordde en hij in ware verbrijzeling des harten, in ware zondesmart, in heilige beschaamdheid ter neerlag?

Toehoorders, wat al weeklagen zijn er gehoord na Adam's val, die evenwel het kenmerk van de ware weeklacht missen, waar het niet gaat over de zonde als zonde, maar over de gevolgen van de zonde. Wij vinden hiervan vele voorbeelden in des Heeren Woord, als blijkt bij een Ezau: hij schreeuwde met een grote, bittere schreeuw gans zeer, en miste het waarachtig berouw over de zonde. Daarom ook leest men van een droefheid der wereld, die de dood werkt. 2 Cor. 7: 10.

Voegt hier bij een Ninevé's bekering, een Juda's berouw, die uitroep van een Agrippa, een Sodoms geroep, een Achab's verootmoediging. 1 Kon. 21: 27. De ware weeklage om der zonden wil, vloeit voort uit de levendmakende en verlevendigde bediening van de Heilige Geest. Zach. 12: 10. Wie onder ons kent de ware weeklage onder zaligmakende overtuiging, volgens Joh. 16: 8, over de ontallijke zonden tegen liefde, goedertierenheid en lankmoedigheid? Wie over de schuld uit kracht van gemeenschap aan Adams bondsbreuk; wie over de zonde in het licht van een lijdende Borg (Ps. 109: 4), over het verlies van het beeld Gods, over het Godsgemis?

Wie over een Persoons-gemis, om in de gemeenschap Gods hersteld te kunnen worden, of over de smet der zonde, de aangeboren verdorvenheid, de altijd opwellende fontein van ongerechtigheid, of over het afkerig hart in wegen van druk en kruis (Ps. 73), of onder kastijdingen met een David in Psalm 38: 5: "Want mijn ongerechtigheden gaan over mijn hoofd; als een zware last zijn ze mij te zwaar geworden"?

O, hoe smartelijk onder het waarachtig Godsgemis! Nergens God te kunnen vinden, en als 't ware een eeuwige verlatenheid in zich waar te nemen. Hoort een Heman zijn bittere zielsweeën uitstorten: "Afgezonderd onder de doden, gelijk de verslagenen, die in het graf liggen, die Gij niet meer gedenkt." Psalm 88: 6. En wat zullen wij er meer aan toevoegen?

Toehoorders, kent U deze weeklagen? Beleeft U ze nog of zijn ze weggenomen? Is dit laatste waar, laat ons U vragen: op welk een wijze? Bij David werd zijn weeklage weggenomen door Goddelijk onderwijs; hij moest gaan offeren op de plaats door God verkoren, op de dorsvloer van Oman de Jebusiet, de plaats waar de engel stond, toen de Heere deze beval: "trek nu uw hand af, het is genoeg." 1 Kron. 21: 15.

Het was de plaats waar Izak schaduwachtig was geofferd, waar straks het zwaard zou ontwaken tegen de Herder, de Man die Gods metgezel is. Zach. 13: 7. Het was de plaats waar het wraakzwaard zich verzadigd heeft in het bloed des Lams, en rivieren van genade ontsloten zijn. Psalm 46: 5.

David's weeklage werd veranderd in een rei, door verzoening van zijn schuld, in een weg van voldoening, door het wegnemen van de oorzaak van Gods toorn over de zonde, door het werpen van zijn zonden in de zee van eeuwige vergetelheid. Bij velen is hun weeklage veranderd in een rei, en zij weten niet op welke wijze dit is geschied.

David werd hersteld in de gunst van God. O, hoe noodzakelijk!

Kent u het toehoorders, bij aan- of voortgang, teruggebracht te zijn in de gemeenschap Gods, in het Vaderhart Gods, de plaats, waar wij uitgevallen zijn?

Welk een verandering grijpt hier plaats, door God zelf gewrocht, in de toepassing van Zijn gerechtigheid, in het geven van de witte keursteen, Openb. 2: 17, in het schenken van een nieuwe naam. Het is naar des Heeren Woord, dat Hijzelf of op Zijn bevel, de zak ontbindt, en met blijdschap omgordt. Laat ons onszelf onderzoeken, hoe of op welke wijze onze weklage is veranderd in een rei, hoe of op welke wijze onze zak ontbonden is. Is zij, dat is onze weklage, van zelf overgegaan?

O, hoe droevig! Hoe velen bedriegen hier hun kostelijke ziel voor eeuwig, waar zij is overgegaan door het voorkomen, niet inkomen, van een versje, een tekstwoord, een visioen, een toespraak van een leraar of lerares, die kussens naaien voor alle okselen der armen en hoofddeksels maken voor het hoofd van alle statuur, om de zielen te jagen naar de bloemhoven en om zielen te doden, die niet zouden sterven. Ezech. 13. Nog eens toehoorders, onderzoekt uzelf. Is uw weklage weggegaan, uw zak ontbonden en kent u niets van hetgeen David geleerd heeft: U zijt gewis misleid, of u misleidt uzelf of wilt misleid worden.

Wie zal zich niet moeten veroordelen door zo weinig van de ware weklage te kennen, gelijk Paulus daarvan schrijft in Rom. 7, en waarlijk wat zijn er al redenen toe, om zulks te beoefenen.

Volk des Heeren, die met David er iets van kent, beoefent of beoefend hebt, de Heere vervulle uw ziel met dezelfde genade als aan Paulus bewezen, om zijn voetstappen op aarde te leren drukken.

Wij willen met de hulpe Gods over zulke ellendigen, die de rechte weklagen in een mindere of meerdere mate leren kennen, meer uitgebreid tot u spreken.

Zingen Psalm 14: 7.

De woorden van onze tekst vindt u in Jesaja 10: 27:

"En het zal geschieden, tenzelfden dage, dat zijn last zal afwijken van uw schouder, en zijn juk van uw hals; en het juk zal verdorven worden om des Gezalfden wil."

De inhoud van deze woorden behelzen *een dierbare belofte van verlossing voor de kerke Gods*. Wij staan achtereenvolgens stil:

1. Aan wie deze belofte gedaan wordt.
2. Bij de inhoud der belofte.
3. Bij de tijd wanneer deze belofte in vervulling gaat, of gegaan is.
4. Bij de redenen waarom de Heere de beloofde verlossing ten uitvoer brengt.

Geliefde gemeente, wij zullen even stil staan bij de schrijver van het boek, waaraan wij onze tekst ontlenu, het is de ons bekende Jesaja. Zijn naam betekent: "de Heere heeft heil verschaft," hetgeen ook in vele opzichten de inhoud is van zijn boek. Velen willen dat hij van koninklijk zaad was, en hij tot de profetische bediening gekomen is ten tijde dat Uzzia stierf.

Nadat zijn schuld verzoend en hij door de genade Gods in de zoete gunst van Jehova was hersteld, werd hij geroepen tot het gewichtvol ambt van profeet, waartoe hij door goedertierenheid is ingewonnen. Hij ontving deze diep ingrijpende en vreselijke boodschap: "Ga heen, en zeg tot dit volk: "Horende hoort, maar verstaat niet en ziende ziet, maar merkt niet." Jesaja 6: 9.

Hoe zwaar zulk een boodschap te moeten uitbrengen, want er is geen groter oordeel

dan een geestelijke verblindheid onder het oordeel en een toenemen van de verharding des harten, naarmate de Heere Zijn lichamelijke oordelen over een mens of volk brengt. Jesaja was dus leraar geworden nadat hij gezien, gehoord en getast had van het Woord des levens.

Ons tekstkapittel betreft hoofdzakelijk het oordeel Gods over de Assyriër, en ziet op de tijd, toen hij in de dagen van Hiskia opkwam naar Jeruzalem, en de Heere de God Israëls bespote, volgens 2 Kon. 18 en 19.

Van vers 1-4 vinden wij een korte beschrijving van de goddeloze handelingen van Israëls richters, namelijk het onderdrukken en plukken van de ellendigen des volks met deszelfs weduwen en wezen, om welke redenen de Heere het oordeel over hen dreigt. Gewis toehoorders, de Heere regeert en is met hoogheid bekleed, en is ook geen ledig aanschouwer bij zodanige praktijken. Hij hoort het geroep der verdrukten en armen, en zal de boosheid niet ongestraft laten.

Van vers 5-19 vindt men hoe de Assyriër, de roede Gods over het huichelachtig Israël, zichzelf in trotse waan en zelfverheffing aanspreekt en daarop het antwoord Gods, hetgeen een ontzettend oordeel inhoudt. De Heere doet dit onder verbloemde zinspreuken, en zegt, vers 15: "Zal een bijl zich beroemen tegen dien, die daarmede houdt," enz. en voegt er aan toe, dat de heerlijke bomen zijns wouds verstaat hier de vorsten en edelen des lands - zodanig zouden weggeraapt worden, dat een jongen ze zou opschrijven. Het is ook inderdaad vervuld geworden, want de Almachtige is een waarmaker van Zijn Woord, zowel van Zijn beloften als van Zijn bedreigingen.

Van vers 20-26 spreekt de profeet èn over Assyrië, hoe namelijk Gods toorn tot zijn vernieling zal geopenbaard worden, door tegen hem een gesel te verwekken, even gelijk Hij de Egyptenaar verdaan heeft in de Schelfzee; èn over Israël, dat ook zijn verdelging vast besloten is, hoewel er een overblijfsel zal behouden worden. En dit zou de Heere doen op een Hem verheerlijkende wijze.

Nu volgt in vers 27 onze tekst, met de heilsboodschap, van verlossing van het juk van de Assyriër, om des Gezalfden wil.

Van vers 28 tot het eind van het hoofdstuk zien wij de Assyriër optrekken tegen Jeruzalem, en besluit de profeet met het oordeel nogmaals aan te kondigen over ditzelfde volk, onder de benaming van de Libanon, *en hoe deze vallen zal door de Heerlijke, namelijk de Heilige Israëls.*

Het Licht Israëls en de God des vuurs, die in de braambos woonde, zal Zijn erfdeel, Zijn kerk, verlossen van het geweld des vijands, naar luid van de belofte, dat de poorten der hel Zijn gemeente niet zullen overweldigen.

1. Wij staan eerst stil: "Aan wie deze belofte gedaan wordt."

Toehoorders, u zult bij het voorlezen van ons teksthoofdstuk hebben opgemerkt, dat van vers 20-24 de profeet wel viermaal spreekt van het overblijfsel, en dan ziet hij op een klein gedeelte van Israël en van Juda. Dit kleine overblijfsel zou behouden worden in de vast besloten verdelging over een volk, hetgeen de Heere in vers 6 noemt een huichelachtig volk, of het volk Mijner verbolgenheid. Hoe verlaagt de zonde een mens, ja een gehele natie! Ziet hier Gods Verbondsvolk, door afgoderij en beeldendienst en door het verachten van Zijn wetten, inzettingen en rechten, gesteld tot het volk van Zijn toorn, ja zodanig, dat al stond een Mozes en een Samuël en wie ook voor Zijn aangezicht, Zijn ziel tot dit volk niet wezen zou. Jer. 15: 1. De Heere zou deze godzalige voorbidders niet willen verhoren; Hij zou het volk niet willen behouden, redden of bekeren.

Toehoorders, zouden wij als Neerland's volk niet moeten vrezen, als wij dit horen?

Hebben wij het niet veel meer verdorven, zijn wij niet dieper gevallen dan Israël? Is niet onze snode huichelarij, afval en Godsverzaking tot de hoogste top gestegen? Moet dit niet gezegd worden van Overheid en priester en leek, ja van de kleinste tot de grootste toe?

Nu, dit overblijfsel naar de verkiezing der genade wordt hier bedoeld. Het is het volk waarvan de apostel Paulus spreekt in de Brief aan de Romeinen, hetzelfde volk, om welks verlossing, Hiskia de oudsten tot de profeet Jesaja zond, met verzoek, dat hij een gebed zou opheffen voor het overblijfsel dat gevonden werd. 2 Kon. 19: 4. Het waren volgens vers 20, de ontkomenen van het huis Jacobs, en die door Gods kastijdende roede zouden genezen worden van hun kwalen, meer bijzonder van hun afgoderij en huichelarij, zodat zij niet meer steunen zouden op Assyrië, die hen geslagen had, maar zij zouden steunen op de Heere, de Heilige Israëls, oprechtelijk.

Hoe ver is Neerland's volk, zijn wij tezamen er vandaan om oprecht van alle onze vuile afgoden, die ons nu verteren, af te zien. Hoe zwaarder de oordelen drukken gaan, hoe meer afgoden wij ons oprichten, hoe meer wij ons verharderen. Evenzo ging het met Israëls volk, vóór hun verdelging. Dit tekent dat de maat der ongerechtigheid begon vol te warden, en evenzeer is dit ook op ons volk van toepassing. Er is geen wederkeren tot de sterke God, die ons in de voorleden eeuwen zo krachtig uit de handen onzer vijanden heeft verlost, maar wel is er een dagelijks meer vastklemmen aan rietstaven, die ons de handen doorboren; een leunen op een Volkerenbond en op de wijsheid dezer eeuw, een zich overgeven aan on- en bijgeloof. Dit wederkeren wordt in het algemeen ook onder des Heeren volk niet gevonden, de waarachtige weeklage over de onttrekking van des Heeren Geest wordt gemist.

Aan wie de belofte dus gedaan wordt? Alleen aan het overblijfsel, aan de ontkomenen van het huis Jacobs, de ontkomenen van het zwaard, van de Filistijnen in Achab's dagen. Toehoorders, wie onzer is zo een ontkomene Jacobs, die door Gods genade is verlost van de geestelijke dood? Een ontkomene van het zwaard, van de zwarte wanhoop, van Gods heilig recht en Zijn heilige Wet? De Heere verlost al Zijn kinderen hiervan, want naar Psalm 72 zal Hij hun zielen van list en geweld bewaren en hun bloed zal dierbaar zijn in Zijn ogen. Ziet een stokbewaarder. Hij stond daar met het zwaard op de borst om zichzelf te doorsteken, maar de stem van God, door middel Zijner knechten, roept hem toe: "Doe uzelf geen kwaad!"

Zodanige ontkomenen leren bij aan- en voortgang de ware weeklage en gaan David verstaan naar Psalm 38: 5 gelijk wij reeds aanstipten of zo wij het zingen in de oude berijming:

*"Want de straffe mijner zonden,
Niet omgronden,
Zeer zwaar over mijn hoofd gaat;
Als een last zeer zwaar om dragen,
't Allen dagen,
Wordt zij meerder met der daad."*

Zij leren heilzaam wanhoperen, terwijl de angsten der hel hun ziel verschrikken, en gaan sterven aan Mozes, aan hun eerste man. Rom. 7: 4, 9b. O, het wordt een volkomen sterven aan de zedelijke wet in haar verbondsvorm van: "doet dit en gij zult leven," en er heeft plaats een dadelijke overplanting en inenting in de goede olijfboom, Rom. 11: 24. en een toepassing van de volkomen gerechtigheid van Christus. Rom. 4: 25.

Wij zeiden: het wordt *een volkomen sterven aan de Wet*. Nu zijn er velen die zeer

lange tijd sterven, even gelijk dit in de maatschappij plaats heeft. Er zijn mensen, *die van honger sterven, anderen weer worden door het zwaard gedood.*

Dit echter hebben al Gods kinderen gemeen, zij bevinden dat aan de Wet te sterven een zeer smartelijk sterven is, zo lang zij door inwinnende genade niet zijn gebracht achter het Gods-geheim, in de zalige vereniging met de wil en de deugden Gods.

Maar als het hun gegeven wordt, het eens te worden onder het recht Gods, en naar Psalm 145 de Heere gerechtigheid toe te kennen, dan is er voor hen geen zaliger plaats op aarde, dan wordt het een heilig zwijgen en aanbidden en een smaken van de liefde Gods in de opluistering van alle de deugden Gods.

De onderwerpen in onze tekst genoemd waren nog niet ontkomen van het zwaard van de Assyriër, want zij zuchtten nog onder zijn macht en heerschappij en toch noemt de profeet ze reeds ontkomenen, en zeker waren zij al vele zwaarden ontkomen. Zo kunnen er onder ons zijn, die verlost zijn van het alles verdervend en dodend zwaard van de geestelijke dood, van de onmacht onder de zonde, door de vernieuwing naar het beeld Gods, en die nochtans als gevangenen op aarde neerzitten en als gebondenen door de zonde en de duivel, hun dagen moeten doorbrengen. Zij weten zich niet als ontkomenen, maar vrezen het vreselijk zwaard van Gods heilige Wet, Gal. 3: 13 en haar strikte rechtvaardigheid. Zij weten zich niet als ontkomenen van het zwaard van de heersende macht der zonde en van de schuld der zonde, waarvan Sion door genade verlost wordt in de Goddelijke ondertrouw met Immanuël. Rom. 6: 22.

Doch hoort gij eens zodanigen, de Heere roept volgens vers 24, ook u toe: "Vreest niet mijn volk, dat te Sion woont. Uw hulp is reeds besteld bij een Held, die verlossen kan. Uw Heiland komt, om de last van uw schouder, en het juk van uw hals af te nemen."

Maar de onderwerpen in onze tekst, wij zeiden het zo-even, worden in vers 24 genoemd: "Mijn volk"; dit drukt uit dat ze Gods eigendom zijn. "Gij zijt uit de Vader de duivel", zeide de Heere Jezus eens tegen de Farizeeën, "en wilt de begeerte uws Vaders doen." Van nature nu zijn alle mensen, in dit opzicht de Farizeeën gelijk, doch de Heere verlost Zijn volk uit de klauwen desgenen, die het geweld des doods heeft en neemt ze tot Zijn eigendom, en wederkerig krijgen zij eigendom aan Hem. Zo zegt Hij: "Jacobs deel is niet gelijk die", dat is als het deel der heidenen, ofschoon zij even diep gevallen zijn, en Hij laat er op volgen: "want Hij is de Formeerder van alles." Jer. 10: 16.

En wederom Zegt Hij: "Hij legt weg voor de oprechten een bestendig wezen." Spreuk. 2: 18. Zij zijn erfgenamen Gods en mede-erfgenamen van Christus. Rom. 8: 17.

De Heere noemt ze: "Mijn volk." Dit is Zijn deel, naar Deut. 32: 9, dat Hij Zichzelf heeft toegemeten, in het voorbijgaan van andere mensenkinderen, door verkiezende liefde. "Mijn volk," zegt Christus, Mij van de Vader gegeven, Joh. 17: 12, dat Ik heb vrijgekocht en verlost heb, uit de hand desgenen, die sterker was dan hij, Jer. 31: 11. "Mijn volk," zegt God, is door de Heilige Geest, Mijn akkerwerk, Mijn tempel, waarin Ik woon. 1 Cor. 3: 16.

Zij zullen genoemd worden: het heilige volk, de verlost des Heeren, de gezochte, op wie het oog van eeuwige liefde neder zag, ja, de stad, die niet verlaten is; die hoe schijnbaar ook verlaten naar Psalm 77: 8, nooit zal verlaten zijn, omdat haar muren steeds voor Hem zijn.

Kon Gods bedrukte Sion, konden zij die met een Hiskia onder de spot van de Assyriër, onder het geweld van de zonde en de duivel, onder zware druk- en kruiswegen zuchten, dit eens geloven. Maar Gods Geest verklaart dit volk een weinig nader, en zegt: "dat te Sion woont." Nu gold dit wel Hiskia en het overblijfsel in Juda te dien dage, maar het geldt in overdrachtelijke zin ook nu alle Gods uitverkorene en

geroepene heiligen.

Sion was de berg door God verkoren, waar Hij Zijn woonstede had en Hij Zich in genade, barmhartigheid en goedertierenheid in Zijn tempel openbaarde. Daar sprak Hij uit kracht van Zijn eeuwige Verbondsliefde, van tijd tot tijd van boven het verzoendeksel. Hier ontsprongen de beekjes der rivieren Gods in Christus, Psalm 46, en stroomden de genade-wateren klaar, rein, genezend, reinigend, verzoenend, vertroostend neer op Gods amechtig en schuldig Sion, uit de borsten van Gods eeuwige algenoegzaamheid.

Kent u deze berg toehoorders, waar God Zijn woonstede heeft? Spreekt Hij ook tot u wel eens van boven het verzoendeksel? Drinkt u bij ogenblikken uit de reine, klare, genezende, reinigende en heiligende fontein tot dronken worden toe? Psalm 36: 9.

Hiskia woonde er in de zoete vreze des Heeren, met een volkomen hart, naar Col. 3: 1-3, met alle zijn genegenheden. Psalm 73: 25, met gebeden Hebr. 4: 17, met veel vrijmoedigheid. Welgelukzalig is het volk, waarvan kan getuigd worden, dat hun wandel in de hemel is, die het met een Asaf beleven, dat hun niets op aarde lust, dat niets hun hart vervullen kan, dan God en Christus, Zijn zoete gemeenschap en de kussingen van Zijn mond! Dat met een Hiskia en Gods onderdrukt overblijfsel hun oog gericht heeft op het offer der gerechtigheid!

"Dat te Sion woont."

"Wonen" geeft te kennen, dat dit volk er bij ogenblikken rust vond. Zo immers was het met het overblijfsel en die godzalige vorst. Hoe arm en ontbloot is nu ons Nederland, in vergelijking met de dagen van weleer, toen er Hiskia's onder ons waren. Hoe zeer ontbloot van overheden, die te Sion wonen, en dat in dagen als wij nu beleven, waar de zwarte wolken, van oordeel, zwaard en verdelging, zich al meer tezamen pakken. O, er is nog een overblijfsel in Nederland dat te Sion woont. Wij vrezen echter zeer, dat bij het Sion Gods weinig gebed voor Nederland gevonden wordt; er is over het algemeen een belijdenis van onze zonden, met een vasthouden aan de zonde. Laat elk zijn hart eens onderzoeken of wij met smart zijn aangedaan, over het schenden van de Naam van God, Zijn lieve dag en Zijn rechten. Waar is er nog een personeel wonen te Sion door het geloof? Waar wordt nog gevonden het zoete, zalige, eenzame, verkeer met God en Christus, dat zich opdragen, overgeven en kwijtraken in God Drieënig; het rusten in het volbrachte werk van Christus, in de eeuwige besluiten Gods, een zich verheugen met de dochteren van Juda, vanwege de oordelen Gods.

Wij zeggen niet, dat het er in 't geheel niet is, maar dat het zeer weinig zal gevonden worden in deze donkere dagen.

O zoet wonen te Sion, waar de kerk wel wordt toegesproken van boven het verzoendeksel en men zichzelf verliest in de eeuwige soevereine wil van God!

Wanneer wij ten opzichte hiervan ons beleven nagaan, dan komt het openbaar, dat wij onze eerste liefde verlaten hebben, en dat wij veel meer spinnen aan ons eigen garen en roken aan ons net. Dit is in deze dagen de inhoud van onze godsdienst, zo wordt zij beoefend door priester en leek en niemand neemt het ter harte.

Wat zouden wij gelukkig zijn gemeente, wanneer de oordelen, als middelen in des Heeren hand, er ons toe brengen mochten voor God in de schuld te komen. Nu zijn wij menigmaal schuldenaars voor onze consciëntie, en staan wij van onze knieën op, dan zijn wij ogenblikkelijk vervuld van de wereld en onze ijdele gedachten nemen de overhand. En geen wonder, want wij missen de genade om de zonde en de wereld en onszelf hartelijk een scheidbrief te geven. Wij leven uit gemoedsaandoeningen, en zijn

niet ongelijk een hongerige, die droomt dat hij eet, en als hij ontwaakt, is zijn ziel ledig.

Geliefde toehoorders, waar de tekst te uitgebreid is, om hem in deze ure te kunnen afhandelen, laat ons samen zingen uit Psalm 74: 20, 21 en dan met een woord van *toepassing eindigen*.

Onbekeerde, wij zongen het zo even op uit Psalm 74. "Dat elk verdrukt' uw bijstand eens erlang." Het is de gesteldheid van de kerke Gods, die hier haar tranendal doorwandelt. Waar zij al door verdrukt wordt? Door de zonde en de inwendige verdorvenheden, die haar bijtijden zeer benauwen. Zij wenste ze wel met wortel en tak te kunnen uitroeien, overmits op de bodem harer ziel de begeerte ligt, de ene tijd al meer dan de andere, om niet alleen naar sommige, maar naar alle geboden Gods te mogen leven. Waar zij al meer door verdrukt wordt? Door de satan, die omgaat als een briesende leeuw, zoekende wie hij zou mogen verslinden. Hij ontzag het niet de Zone Gods aan te randen in de woestijn, zou hij dan Zijn volk ontzien. Wat werpt hij niet menigmaal een twijfel in de ziel, waardoor zij haar genadestaat gaat verdenken. Wat maakt hij het haar niet bang, door in drukkende tijdsomstandigheden, met een Asaf haar oog te vestigen op de voorspoed der goddelozen. Waar zij al meer door verdrukt wordt? Door vijanden van buiten, soms als bij een Nehémia, met vriendelijke woorden voorgevende haar welstand te bevorderen, evenwel zegt die man Gods: "Maar zij dachten ons kwaad te doen." Neh. 6: 2.

Dikwijls ook als door de Assyriër, die door de mond van Rabsaké de God van Israël hoonde, en de vrome koning Hiskia zeer benauwde. Maar hoe slecht is het met hem afgelopen, want in diezelfde nacht, toen de spottende mond maar even van het spotten had opgehouden, voer de Engel des Heeren uit en sloeg in het leger van Assyrië honderdvijfentachtig duizend dood.

Hoe gevaarlijk om des Heeren volk aan te randen, hoe kwaad staat het er bij, als God het voor Zijn volk eens opneemt. Wat zijn de voorbeelden daarvan menigvuldig èn in Gods Woord èn in de ongewijde geschiedenissen, alsook in die van ons Vaderland.

Toehoorders, aan welke kant staat u? Bent u nog steeds onder degenen, die Gods volk verdrukken, leest dan, tenzij gij u bekeert, uw vonnis in Jesaja 49: 28, waar de Heere Zijn volk Zijn beschutting en bescherming toezegt, maar ook de ondergang van degenen, die het verdrukken: "En Ik zal uw verdrukkers spijzen met hun eigen vlees; en van hun eigen bloed zullen zij dronken worden, als van zoete wijn, en alle vlees zal gewaar worden, dat Ik de Heere, uw Heiland ben; en uw Verlosser, de Machtige Jacobs." Wij raden U, laat daarvan af. Gods volk is zo kwaad niet, als u van binnen veelal voorgespiegeld wordt. Kon u hen in het verborgene nagaan, u zou het vernemen, dat zij uw welstand beogen, en dat zij al menigmaal hun verzuchtingen neerleggen voor Gods aangezicht, of Hij u de bekering ten leven schenken mocht.

Zondaar, gij hebt ook uw deel van de verdrukking in deze wereld. Wat zijn er al velen onder ons, die er een boekdeel over zouden kunnen samenstellen.

En ja, tenzij gij u bekeert, en gij van hart en wandel vernieuwd wordt, is deze verdrukking, hoe smartelijk ook voor het vlees, een niet-noemenswaardig deel van de smarten, die aanstaande zijn, wanneer uw ogen door de dood gesloten worden. Wij lezen van de rijke man, dat hij zijn ogen opsloeg, zijnde in de pijn. Denk er niet gering over.

En ja, Gods kinderen worden eenmaal van de druk, van alle smart, van alle pijnlijke wederwaardigheden, volkomen ontslagen. Daarop hebben zij, bij ogenblikken een

levendige hope, door genade.

Maar u zijt zonder een gegronde hoop, en u staat voor eigen rekening. En wat zullen wij er nog meer aan toevoegen? Maar u leeft nog, en er is nog een algenoegzame Zaligmaker, door Wie u zou kunnen behouden worden. Hij heeft teniet gedaan, hem, die het geweld des doods had, dat is de duivel, de helse Assyriër; Hij kan 13 uit zijn macht verlossen, en u een erfdeel geven, onder de geheiligden, in het licht.

Hij komt tot u, in de bediening Zijns Woords, met Zijn beloften. Hij wil u zalig maken.

Zegt gij: "Hoe zal dit kunnen?"

Zijn Woord is: "Zo gij niet gelooft, dat Ik die ben, gij zult in uw zonden sterven."

Maar, zult gij zeggen, "Ik kan niet geloven."

"Het hapert in de eerste plaats niet aan uw niet kunnen, maar aan uw niet willen."

Gods Woord spreekt: "Gij wilt tot Mij niet komen, opdat gij het eeuwige leven zoudt hebben." Een spreken over niet kunnen, als men in waarheid er niet recht van overtuigd is, is een leugen voor het aangezicht Gods. Gods volk leert het bij ervaring niet te kunnen, en zij vlieden tot een God van kracht om hulp. Het niet willen en niet kunnen moest u werkzaam maken aan de troon der genade, om uw onwil en ongehoorzaamheid aan het gebod des geloofs, voor de Heere te belijden, met de bede of Hij uw verstand wilde verlichten en deze dodelijke dingen van u mocht wegnemen.

Zegt niet: "Mijn zonden zijn te groot," want dit spreekt tegen de mond der Waarheid, die het met ede verklaart: "Zo Ik lust heb in de dood des goddelozen, maar daarin heb Ik lust, dat de goddeloze zich bekere van zijn wegen en leve."

Wat zou u gelukkig zijn, zondaar! Dan zou uw lust in de zonde veranderd worden in een droefheid naar God, die een onberouwelijke bekering tot zaligheid werkt. Uw tegenwoordige lust, zou dan uw last worden, maar ook zoudt u ervaren, dat Zijn dienst een genoeglijke dienst is, met al de last, die er aan verbonden is.

Want zo als wij in onze inleiding zeiden, Gods volk kent de tijden, dat hun weeklage verandert in een rei, dat hun zak ontbonden wordt en zij met blijdschap worden omgord. En in al het zoet-bitter bedrijf van uw zondelust, mist gij de ware vergenoeging en blijdschap, want in dit alles, kunt gij de ledigheid en holligheid van uw hart niet vervullen.

Nu leeft gij mogelijk gerust ten opzichte van uw zielsstaat voor de eeuwigheid, onbewust, daar gij denkt de rechte vrijheid te genieten, hoewel gij echter een gevangene des satans zijt, en de toorn Gods op u drukt.

Immers van nature zijn wij kinderen des toorns, niemand uitgezonderd. En denk nu eens in, dat God al in onze doop tot ons gekomen is, met de belofte: "Ik wil uw God zijn."

En gelooft het, de Heere houdt ons bij dit teken op ons voorhoofd en bij Zijn belofte. Wij blijven daarvoor verantwoordelijk. Zullen wij Hem laten staan en in onze onwil ons van Hem blijven afkeren. Heeft Hij aan onze deur geklopt van onze prilste jeugd aan, zullen wij Hem dan moedwillig toevoegen: "Wijk van mij, aan de kennis uwer wegen heb ik geen lust."

En is Hij het niet waardig, zondaar, dat gij Hem hart en hand geeft. Zijn wij niet van ogenblik tot ogenblik omringd van Zijn weldadigheden? Ja, in onze smartelijkste omstandigheden zijn de innengsels van Zijn goedertierenheden zeer menigvuldig. Denk ook, dat de medelijdende Borg als staat te wenen, gelijk weleer voor Jeruzalems poorten, omdat gij niet bekend hetgeen tot uw vrede dient.

Wij laten af, en bidden u toe, dat de Heere u bekering ten leven schenke, opdat gij u bekeren moge van uw boze weg, tot Zijn eer en heerlijkheid en uw eeuwige zaligheid.

Bemind volk, wij kunnen in deze ure niet ingaan op de verdere inhoud van onze tekstwoorden, en hopen de eerstvolgende gelegenheid, zo de Heere wil, meer bijzonder tot u te spreken. De Heere verheffe Zijn aangezicht over ons, en stelle het gesprokene nog dienstbaar tot eer van Zijn Naam en tot onze zaligheid, is onze wens en bede. AMEN.

2. Tweede predicatie over Jesaja 10: 27

"En het zal geschieden, tenzelfden dage, dat zijn last zal afwijken van uw schouder, en zijn juk van uw hals, en het juk zal verdorven worden, om des Gezalfden wil."

Zingen: Psalm 107: 21.

Lezen: Psalm 72.

Zingen: Psalm 72: 7.

Geliefde toehoorders, toen wij jongstleden deze tekstwoorden voor u dachten te verhandelen, zeiden wij te zullen stilstaan:

1. Aan wie deze belofte gedaan wordt,
2. Bij de inhoud der belofte,
3. Bij de tijd wanneer deze belofte in vervulling gaat of gegaan is,
4. bij de redenen, waarom de Heere de beloofde verlossing ten uitvoer brengt.

Wij konden toen deze vier hoofdgedachten niet afhandelen, maar bepaalden ons slechts bij het eerste punt, en zouden wij nu, met des Heeren hulp tot u wensen te spreken, over hetgeen wij lieten openstaan.

Het zal dus allereerst gaan over de *inhoud der belofte*, die in onze tekstwoorden aldus verklaard wordt: "Dat zijn last zal afwijken van uw schouder, en zijn juk van uw hals, en het juk zal verdorven worden."

Voorzeker een zeer dierbare belofte, die ook aan Hiskia en het overblijfsel van Israël en Juda in vervulling gegaan is. Wat komt het toch telkens openbaar in des Heeren handelingen met Zijn volk, dat Hij het wel kastijdt, om hun zonden wil, hen soms overgeeft in der vijanden handen, maar hen toch in hun banden niet laat omkomen, gelijk zo treffend blijkt ook in Psalm 107, waarvan wij zo even zongen.

2. Wij staan dan stil bij de inhoud der belofte.

Hierin wordt gesproken van een last en een juk. In deze beeldspraak wordt gezien op de gewoonte dier tijden, toen jukken en lasten gelegd werden op de nekken van ossen, ezels en andere lastdieren. Dit nu was ook het geval met het volk van Juda. Onder Hiskia's goddeloze vader, Achaz, was het volk cijnsbaar geworden onder de Assyriër, toen echter Hiskia aan het bewind gekomen was, viel hij af van de koning van Assyrië, dat hij hem niet diende. 2 Kon. 18: 7. Hij vertrouwde op de Heere, zijn God. Nu lezen wij in het zo-even genoemde hoofdstuk, dat in het veertiende jaar zijner regering, nadat dus de tien stammen onder Hoséa, de koning van Israël, naar Assyrië waren weggevoerd, Sanherib, de koning van Assyrië opkwam tegen alle vaste steden van Juda en ze innam. Hij kwam zelfs tegen Jeruzalem met een zeer zwaar heir, uit oorzaak waarvan Hiskia zich bedekte met een zak en de brieven van Rabsaké, de overste van het Assyrisch heir, uitbreidde voor het aangezicht des Heeren.

Op deze dagen der benauwdheid wordt in onze tekst gezinspeeld; het waren de dagen, waarvan men leest bij Jesaja 8: 8, dat de uitstrekkingen zijner, dat is, des Assyriërs vleugelen zouden vervullen de breedte des lands. Het waren de dagen toen velen in Juda meer lust hadden om een verbond te maken met de Assyriër en de afgoden, dan door het geloof te Sion te wonen.

Het waren voor Hiskia en het overblijfsel, dagen van hoon, smaad, verachting, spot, druk en van gevreesde dienstbaarheid, ja van een algehele verdelging, tenzij almachtige genade hen redde, en daarom genoemd, zijn last en zijn juk, dat is de last van de Assyriër, die zwaar drukte op de nek van de kerke Gods. Doch er was niet

alleen voor hem en het overblijfsel een last en juk van buiten af, ook in de stad was er een volk, wat Gods heiligdom verachtte en dat verbintenis zocht met alles buiten God. Gemeente, wij zullen trachten enkele jukken en lasten, die Gods overblijfsel drukken in de weg van bekering en doorleven na te speuren.

1. Voor Gods uitverkoren en levendgemaakt volk wordt al dadelijk de zonde een juk en een last, welke zeer drukken gaat, zodra de ogen geopend worden voor hun ongelukkige en van God vervreemde staat. Nog nooit hebben zij gezien en in zich waargenomen, wat ze nu in zich bevinden te zijn.

Uit de verlichting van het van nature verduisterd verstand, wordt de zelfkennis voortgebracht. Nu gaan ze verstaan tegen God gezondigd te hebben, tegen een goedertieren, ontfermend en lankmoedig Wezen. Wat wordt in hun bevattning des Heeren goedertierenheid onnagaanbaar groot. Dat ze nog leven, ze nog niet liggen op de vloer der hel; dat de aarde hen nog draagt, de hemel hen nog dekt, dat God hen voedt en onderhoudt en nog zegent. Het wordt voor hen alles een wonder, te diep om ooit te kunnen peilen. Psalm 36: 7-9.

Wij zeiden: het wordt zulk een wonder, bij de indrukken van Gods goedertierenheid, dat God nog draagt, ja meer nog verdraagt, zulken, die van hun geboorte af opstandelingen en rebellen geweest zijn voor Zijn aangezicht. Zo was het voor de goddeloze Manasse, de vrome zondaar Paulus, kortom voor hen allen. Naarmate nu de last vermeerderd, gaat het juk knellen, en naarmate de kennis van hun snood, boos en ongelijkvormig hart vermeerderd, veroorzaakt dit een diepere smart, ja zij lijden onder een liefdesmart, die merg en been doorsnijdt. Ja, waterbeken gaan hier van hun ogen afvloeien, omdat ze Gods Wet niet onderhouden hebben.

Konden zij maar hun afgelegde weg op blote knieën terugkruipen, hoe geheel gaarne zouden zij dit doen, maar o, de smart, het niet ongedaan te kunnen maken.

Hoe oprecht wordt hier de zonde een scheidbrief gegeven, alle verbintenis met de zonde en de wereld verbroken, het verbond van hun zijde plechtig ingewilligd, om volkomen, oprecht, met lichaam en ziel de zonde te haten en te vlieden en der gerechtigheid te leven.

Met hoeveel tranen, met welk een oprechte boete en innige liefdesmart, met hoeveel haat tegen de zonde en begeerte naar de volmaaktheid, dit zo plechtig, op de knieën plaats heeft, weten degenen, die er door genade iets van beoefend hebben. Zo leert de levend gemaakte zondaar reeds iets gevoelen van het zondejuk, hoewel hij slechts weinig nog kent en gelooft van hetgeen de apostel Paulus in Rom. 3: 17-24 daarvan beschrijft, want nog zeer weinig weet hij af van zijn onmacht en onwil ten goede, van de diepte van zijn val en zijn vervreemding van God.

2. Een andere last, die Gods uitverkorene drukken gaat, als Gods overtuigend werk op een zaligmakende wijze zijn voortgang heeft, is deze: Dat hoe oprecht, met hoeveel berouw vanwege de zonde en met welk een innige ijver de keuze gedaan is om God te dienen, en de zonde en de wereld te verlaten, dit alles echter niet beantwoordt aan het voorgestelde doel. Immers, wanneer bij de verhoging van Gods Wet, welke in de hand van Christus, door de bediening van God de Heilige Geest in het hart is ingegrift, de zonde bovenmate zondigende wordt door het gebod, volgens Rom. 7: 8, hoe smartelijk is dit voor de ziel.

Het wordt haar in waarheid een last en een juk. Wat zal de zondaar bij het waarnemen hiervan in zijn gemoed gaan doen? Hij zal de ijver verdubbelen en zich voornemen de zonde nog meer te bestrijden en te bewenen, ja, als met tranen van bloed. Hij zal trachten ze door boete gedood te krijgen, en dit in de weg van het verbroken

werkverbond.

Maar helaas! De zonden worden doorgaans meer, sterker, snoder, bozer, en vuiler. O wat al afmattende arbeid, om door eigen kracht, onder de geestelijke eis van de Wet de zonde trachten te overwinnen. Misschien zijn er in ons midden, die nacht en dag, zonder eten en drinken, getobt hebben, om hun doel te bereiken. Die in den gebede tot God geworsteld hebben, tot tenonderbrenging van de zonde, en niettegenstaande deze arbeid, neemt de zonde een ongekende hoogte, zij gaan bevinden dat de Wet geestelijk is, en zij vleselijk zijn, verkocht onder de zonde. Rom. 7: 14.

Toehoorders, kent u door genade dit juk en die last, wat vergezelt gaat met een gevoel van de toorn en de gramschap Gods over de zonde? Zondag 4, vraag 10. Dan zult gij Elihu hebben leren verstaan, waar hij zegt: "Dat zijn vlees verdwijnt uit het gezicht, en zijn beenderen die niet gezien werden, uitsteken." Job 33: 21.

O, wat een smartelijk, wanhopig juk, de zonden worden meerder, en de vrees voor het oordeel en de rechtvaardige straffen Gods houden gelijke tred. De schoonheid dezer wereld verdwijnt voor het oog.

3. Een ander juk dat Gods overblijfsel drukken gaat is de openkomende schuld, volgens Psalm 51: 7: "Zie ik ben in ongerechtigheid geboren, en in zonde heeft mij mijn moeder ontvangen." Als de Heilige Geest Zijn kinderen terugleidt in de heerlijke staat, die Adam bezeten heeft in Eden's hof, en ze daaruit gaan verstaan naar Hos. 6: 7, dat ze het Verbond overtreden hebben als Adam en trouweloos tegen de Heere gehandeld hebben.

O, welk een last wordt dit voor de zielen. De Heilige Geest leidt hen wel in, hoe ze de drie ambten, van Profeet, Priester en Koning in die heerlijke staat uitgeoefend hebben. Hoe ze als profeet een volmaakte kennis hadden van Jehova en de werken Zijner handen, waarin ze de gelukzaligheid, vrede en blijdschap' genoten, en een blijde hope hadden op de eeuwige, ongestoorde gelukzaligheid.

Hoe ze als priester in hun eerste staat ziel en lichaam opofferden, om Gode onder de uitlating van Zijn volmaakte, reine liefdestralen, die hun ziel vervulden, de eer toe te brengen.

Hoe ze als koning over al het geschapene op aarde heersten, hun hoofd bezet met een kroon van majesteit en heerlijkheid en dit alles nu kwijtgeraakt. Dan worden ze wel ingeleid door de Heilige Geest in de rechtmatigheid aan Gods zijde, van het toelaten van de verzoeking tot de val, daarbij dat ze niet geschapen zijn in een blote natuurstaat of met een toegevoegd beeld of in een staat van onnozelheid, maar dat ze kracht hadden om de verzoeking te kunnen weerstaan, nademaal ze met het beeld Gods geschapen zijn geworden. Dat ze zich daarom volkomen bewust de duivel hebben overgegeven, en dus verantwoordelijk zijn voor deze daad.

Het wordt voor hen een vrije, moedwillige afval, een snode gruweldaad, de ergste rebellie, opstand en verraad, die er ooit zijn kon. Een verachten van de eerste liefde. Het wordt voor hen een verachten der belofte van een zo uitnemende, eeuwige heerlijkheid, ja een snode broedermoord, om zoveel nakomelingen te stoten in de kolken van eeuwige jammer. O, welk een juk! Nu gaat de ziel uitbarsten in een bitter gekerm, ja misbaar en getier maken, en gaat ze met Jeremia uitroepen: "Mijn ingewand, mijn ingewand, ik heb barensweeën. O, wanden mijns harten, mijn hart maakt getier in mij."

Toehoorders, kent u deze last? Hieruit leert de kerk kennen, wat ze nu geworden is, door het verlies van het beeld Gods, en dat door eigen schuld. O, vreselijk Godsgemis! Nu ziet zij zich besloten onder de drie-voudige vloek, volgens Gen. 2: 17 en deze nu

in te leven onder de heilige rechtvaardigheid Gods en de heilige vloekende Wet! O, diepe, diepe val!

Zij moet nu toestemmen dat de eis Gods rechtvaardig en billijk is, zowel tot het onderhouden van de Wet Gods, alsook de eis tot geloof en bekering, 1 Joh. 3: 23, maar nu de macht te missen om dit te kunnen doen! De onmacht door en vanwege de zonde wordt hier ingeleefd, en ze staat overtuigd dat de Heere van Zijn eis niet kan laten vallen, maar staan blijft op de plaats als Schepper en Zijn beeld, waarin Hij de mens schiep, rechtvaardig opeist. Welk een zware last wordt hier gekend, de doodstaat en de diepe onvruchtbaarheid onder Gods heilige Wet te moeten inleven! Dit doet de kerke Gods over de aarde kruipen, terwijl ze van hare hoogten wordt afgedreven.

4. Een ander last en juk, wat hieruit voortspruit is een smartelijk Godsgemis. O, diepe droefheid naar God, door de ingestorte liefde Gods! Dit baart een bitter, bitter zielsberouw, en doet de kerke zichzelf veroordelend, en verfoeiend en Gode-rechtvaardigend, met koorden om de hals, op de heup kloppen. Nu zal zij dag en nacht getier maken en in de zak gebonden neerliggen voor het aangezicht Gods. Zij zal de dieren des velds gelukkig prijzen boven zichzelf. Dit is een last die merg en been verteert en alle vezels van godsdienst en eigengerechtigheid ontzenuwt.

5. Een andere last, die de kerke in het wezen des geloofs leert kennen is het vruchtgemis. Na elke weldaad uit het Verbond in het gemis te komen, niet zo dadelijk van de Middelaar zelf, dan wel van des Heeren gevoelige genade, de onderwijzing van Zijn lippen en de afdrucken van Zijn liefde, dit is een last, zwaar om te dragen. Ziet de discipelen in Joh. 14 en 16. Zij waren bedroefd en troosteloos. Dit heeft ook plaats niet alleen in het wezen, maar ook in het welwezen des geloofs. Hoor een David in zijn boete-psalm: "Doe mij vreugde en blijdschap horen, dat de beenderen zich verheugen, die Gij verbrijzeld hebt." Psalm 51: 10.

6. Een andere last die de kerk drukt, ja meer drukt dan het vruchtgemis, is het persoonsgemis. Na de geloofskennis van de schuld uit Adam's bondsbreuk, gaat ze leren, dat niets minder dan een volkomen en volmaakte Borg haar met God verzoenen kan. Zondag 5. Die dit van God geleerd heeft en naar Joh. 6: 44, 45, door de Vader is getrokken uit alles buiten Christus, dus de hand heeft moeten zetten onder hetgeen de kerke belijdt, naar Jesaja 64: 6:

"Doch wij allen zijn als een onreine, en al onze gerechtigheden zijn als een wegwerpelijk kleet; en wij allen vallen af als een blad, en onze misdaden voeren ons henen weg als een wind"; die door genade arm van geest geworden zijn, dat wil zeggen: verarmd in hun staat, waar de mot al hun woelen en arbeid, en tranen verteerd heeft, volgens Hos. 5: 12 en doen verarmen in hun liefde, gevoel en gemoed en in hun verborgene worstelingen, en daardoor het tegenovergestelde smartelijk in zich heeft doen ontwaren, deze zullen gebukt gaan onder dit juk en deze last. Dezen zullen na de bijzondere openbaring van Christus, als de enige weg, Hand. 4: 12, en in de ontsluiting van Zijn gepastheid, dierbaarheid en algenoegzaamheid en bereidwilligheid waarlijk komen te treuren, omdat zij Zijn heerlijkheid wel aanschouwende, Hem nochtans komen te missen. O, welk een zwaar juk te hongeren en te dorsten naar Hem en Zijn gerechtigheid. Zij moeten Hem hebben en zuchten met Groenewegen:

*"Geef mij Jezus of ik sterf,
Buiten Jezus is geen leven,
Maar een eeuwig zielsverderf!"*

Dit doet hen nacht en dag met de dichter uitroepen:

*"Als een hert gejaagd o Heere!
Dat verse water begeert,
Alzo dorst mijn ziel ook zere,
Naar u mijn God hoog geëerd."*

Doch in de weg der ontdekking leert de kerk later ook verstaan, dat zij onwillig is om Christus geheel en alleen aan te nemen als haar enige Zaligmaker, hoe zeer gewillig zij voorheen zich ook dacht te bevinden. Dit is bij vernieuwing een zeer smartelijk juk, want niets valt er meer tegen dan zij zichzelf. In deze weg leren zij verstaan: "Voor mijn liefde staan ze mij tegen" Psalm 109: 4, en hetgeen de Heere Jezus in Zijn omwandeling op aarde zeide: "En gij wilt tot Mij. niet komen, opdat gij het leven moogt hebben." Joh. 5: 40.

Toehoorders, kent gij deze Evangelische ontdekking en hebt gij met het huis van David en met de inwoners van Jeruzalem Hem aanschouwd, als Hem doorstoken hebbende met uw zonden en met uw eigengerechtigheid? Dan zult u in het licht van Zijn liefde-lijden over Hem hebben gerouwklaagd als over een enige zoon, en bitterlijk gekermd hebben, gelijk men bitterlijk kermt over een eerstgeborene. Zach. 12: 10.

7. Sommigen van Gods kinderen worden na de bijzondere openbaring van Christus gedagvaard voor de vierschaar Gods. De boeken worden ontsloten en zij staan stom voor het oordeel Gods. Wat had een Hiskia al genoten in zijn leven, maar toen hij in 't gericht betrokken werd, kwamen zonde en schuld en het gemis van de enige Borg, meer dan ooit als een last op zijn ziel.

Hier was het, dat hij meer of minder heeft gevoeld van de toorn Gods, ondanks hij lag onder het bedekkend schild van de Borg.

Toehoorders kent u er iets van hetgeen Mozes zegt in Psalm 90: "Wie kent de sterkte Uws toorns en Uw verbolgenheid, naar dat gij te vrezen zijt?"

Dan moet de kerk wel klagen: "Want Uw pijlen zijn in mij gedaald, en Uw hand is op mij nedergedaald." Psalm 38: 3. Dan gaat deze last samen met het juk van Mozes, Gal. 5: 1, en met de vloek der Wet, en met de last van Sions overtreding, die God door Zijn hand zelf heeft aangehouden, Klaagl. 1: 14, en met de last van de verlatenheid Gods en het gevoel van eeuwig verstoten te zijn van het aangezicht des Almachtigen, en met de smart over de zonde en het Gods- en Persoonsgemis.

Voegt hierbij de last en het juk van slaafse vrees; van des satans aanklacht, hoon en spot, waarvan de dichter van Psalm 42 spreekt: "Met een doodsteek in mijn beenderen honen mij mijn wederpartijders, als zij de ganse dag tot mij zeggen: "Waar is uw God?" En dit alles vermeerderd met de last van ongeloof en het inwachten van het ontzettend, rechtvaardig oordeel Gods en de schijnbaar zich reeds openende afgrond. Maar o gezegend ogenblik als de kerk wordt ingewonnen door liefde en goedertierenheid en zij verenigd met Gods recht, door en onder en voor God mag bukken, dan vallen vele jukken weg en vele lasten worden afgenomen.

8. Na de verzoening met God zijn er nog zeer veel lasten en jukken die Sion drukken en o, werd de druk daarvan in deze dagen meer gevoeld, doch helaas! Wat is er een vrijheid in de godsdienst, hoe weinig ontdekkend en ontledigend werk des Heiligen Geestes wordt er onder ons bespeurd.

Wij moeten ons bekorten, doch zullen nog enkele jukken vragenderwijs u voorstellen. Volk des Heeren, drukt u het juk van de oude mens, de aangeboren verdorvenheid

nog? Toen het zich na uw verlossing openbaarde, hoe zwaar drukte het op uw ziele. En wat bracht dit in IJ te weeg? Een worstelend leven, een toevlucht nemen tot het bloed en de gerechtigheid van Christus; hoeveel tranen hebt gij toen wel gestort, hoeveel gebeden opgezonden tot de genadetroon om reiniging en vernieuwing naar Gods beeld, tot doding van de zonde? O, smet der zonde! Hoor een David ze bewenen in Psalm 51: 7: "Zie, ik ben in ongerechtigheid geboren, en in zonde heeft mij mijn moeder ontvangen." "Schep mij een rein hart, o God! en vernieuw in het binnenste van mij een vaste geest." vers 14. Hoor een Paulus: "Maar ik ben vleeselijk, verkocht onder de zonde." Rom. 7: 14.

Zeg eens: Is zij u nog een last, of drukt zij u niet meer? Leeft u ze gemakkelijk uit? Koestert u de zonde, pleit u voor de zonde, leeft u in de zonde? Wij beleven geestledige dagen, in welke de donkerheid de kerke Gods bedekt.

Zij is u geen last, volk, als gij een geloofsgezicht van uw zoete Borg en van Zijn gezegende ambten, als u de dadelijke inkomst van de kracht van Zijn dood en opstanding mist. Moet u dit alles missen, dan mist u ook de levendige smart daarvan, al is het ook dat uw verstand en consciëntie IJ over uw daden veroordelen.

9. Volk des Heeren, is dit niet een last na uw verzoening, in u te bevinden, dat u niet bent teruggebracht in de plaats waar u zijt uitgevallen, dat is: *in de herstelde gemeenschap Gods*? O, smartelijk gemis, groter gemis, dan u nog ooit beleefd hebt. Niet gedurig met liefde, geloof en met bewustheid te kunnen zeggen: *Lieve Vader, Abba Vader!* Hebt u het wel eens beleefd in het geestelijk leven, of door de overstortende liefde Gods, of in de bewuste geloofsgemeenschap, is het u dan niet tot een zware last, dit niet gedurig te mogen beleven, en te genieten, ja het gemeste kalf in Zijn tegenwoordigheid te eten? Luc. 15: 23.

10. Ook dit is een last voor enkele Sionieten, wij zeggen voor enkele dat zij geen personele kennis hebben aan de derde Persoon in het Goddelijk Wezen. Zij zijn in een Drieënig God gedoopt en kennen maar twee Personen daarvan. O, wat een smart, een juk en last, te moeten missen de verzegelende bediening van God de Heilige Geest, tot ware troost en de zoete erkenning in de weg van heiligmaking.

Er is voor zulke zielen zoveel aan gelegen. Het kan hun wel beloofd zijn met de discipelen naar Luc. 24: 49: "En ziet, Ik zend de belofte Mijns Vaders op u; maar blijft gij in de stad Jeruzalem, totdat gij zult aangedaan zijn met kracht uit de hoogte." Doch de belofte is niet vervuld.

Wie gaat er gebogen onder deze last? Of kunnen wij die breuk wel dragen? Hoe weinig wordt het beleefd onder de kerke Gods, hoe ver heeft Gods Geest zich onttrokken in onze dagen!

11. Het was ook een zwaar juk en een drukkende last voor de vrome Hiskia, en voor al Gods volk, waar de vreze Gods in oefening is, dat Gods Naam gehoond en gelasterd wordt. En wat is deze zonde in ons Vaderland tot een ontzettende hoogte geklommen! Is het u ook een last, volk, en kunt gij de dichter van Psalm 119 verstaan, waar hij zegt: "Waterbeken vlieten af uit mijn ogen, omdat zij Uw Wet niet onderhouden?" Maar o, wat kennen wij in deze dagen van de ware zelfverloochening? De Heere brengt Zijn kinderen soms in de posten, om ze te doen weten, wat ze voor Zijn Naam en zaak over hebben, en hoe slecht laten zij het veeltijds liggen. Maar de vreze Gods is teer en zij kan niet dan met smart aanhoren, dat des Heeren Naam onteerd wordt.

12. Ook dit is een zware last voor velen van des Heeren gunstgenoten, dat zij een

lastergeest in zich gaan ontwaren en zij kunnen dit niet op zijn plaats brengen, zij weten niet van waar hun dit overkomt. Bunyan beschrijft het in zijn Christenreize, waar Christen gaat door de vallei van de schaduw des doods. En wie zal in staat zijn, de menigvuldige lasteringen, bespottingen en vervloekingen tegen de Personen Gods, met allerlei vreselijke verwensingen, door satan in de ziel ingestort, te beschrijven.

Wij schromen hier van veel te zeggen, en toch is het nodig, dat wij er iets van zeggen, het kon nog dienen, voor deze of gene van Gods lieve volk, die in zodanige omstandigheden verkeert, dat de strikken verbroken werden.

Soms wordt een gehele vloekrol, met hier niet te noemen vreselijke lasteringen in de ziel waargenomen, tegen het zoete, reine en heilige Wezen Gods, ja met zulk een kracht en geweld, dat men de handen voor de mond houdt, opdat ze niet over de tong komen zouden. Wanneer wij onder deze aanvallen onze knieën buigen, is hét wel of de hel losbrandt, en met dit alles vindt men geen toegang tot de genadetroon. Volk, kent u deze loodzware last, een liefhebbend en verzoend God te moeten lasteren en geen kracht er tegen in zich te ontwaren? Zulks wordt gekend zowel in het wezen als in het welwezen des geloofs.

13. Een andere last voor uw ziel, volk des Heeren, is, te moeten verkeren onder de verlatenheid Gods, hetzij in of buiten beproeving. Met God is het zwaarste kruis licht, zonder Hem is het lichtste kruis zwaar. Is het zo niet volk? Zelfs al blijven de omstandigheden dezelfde, anders gezegd, dat het kruis hetzelfde blijft, dan is het dragelijk, als de Heere de blijjes van Zijn gunst u te genieten heeft. God niet te ontmoeten onder het kruis, was het zwaarste kruis voor Job: "Ziet ga ik voorwaarts, zo is Hij daar niet, of achterwaarts zo verneem ik Hem niet." Job 23: 8.

O, niets van alle onze klachten te kunnen kwijt raken, zodat de hemel van koper schijnt, dit is een zwaar kruis, ja ondraagbaar voor het kind van God, dat iets van de vreze Gods in oefening heeft. Dit is het, dat merg en been doorsnijdt. Hoor een Heman zijn klacht uitstorten: "Afgezonderd onder de doden, gelijk de verslagenen, die in het graf liggen, die Gij niet meer gedenkt, en zij zijn afgesneden van Uw hand." Psalm 88: 6. En wederom, de Kerke in Psalm 80: 5 "O, Heere, God der heirscharen, hoe lang zult Gij roken tegen het gebed Uws volks?"

Kent u er iets van volk; is dit u niet tot een grote last?

14. Volk des Heeren, is u de onverenigdheid onder het kruis soms geen zware last? "O," zegt menig beproefd en teder kind Gods: "Wanneer u doortrekt, Heere, is het rechtvaardig, maar o, kom toch in Uw roede mede." Is het niet alzo volk, dat u in kruis en tegenspoed en onder kastijdingen, soms banger zijt van uw eigen boos en snood hart, dan van het kruis zelf?

15. Onvruchtbaarheid in het welwezen des geloofs is ook een smartelijk iets voor de kerke Gods. Ongetroost over de aardbodem te gaan, met een heimwee in de ziele! De Heere noemt dit: "de smaad uwer weduwschap." Jesaja 54: 4. De huwelijks-gemeenschap te moeten missen, en niet te kunnen zeggen met de Bruid: "Ook groent onze bedstede." Hoogl. 1: 6b, is een zware last. O, volk, een ellendig, ongelovig, twijfelmoedig hart, waarvan Christus zegt: "hoelang hebt gij nog uw verhard hart?" met u om te dragen is een moeilijk te torsen kruis, is het niet alzo?

En wat zullen wij er meer aan toevoegen? Het gedurig afhoereren met de weldaden en de Weldoener vergeten, door een snood afhoerend hart, de verachting, hoon en smaad der vijanden, die zich spottend voor de poorten van de stad begeven, ja

menigmaal hun stem in de stad zelf doen horen. "Het is Sion, zeggen zij, niemand vraagt naar haar." Jer. 30: 17. Deze alle zijn zware lasten, maar wie onzer is het tot een last?

Wie onzer mag er bij ogenblikken onder bukken, en zeggen: "Heere, houten jukken heb ik verbroken, en nu is Uw ijzeren juk rechtvaardig, heilig, aanbiddeijk". Psalm 25:10.

Toehoorders, alle deze lasten en jukken als middelen, brengen Sion in de gewone weg tot het verzoendeksel, van waar alleen haar hulp komen kan. Dit zij genoeg van de lasten en jukken en alle overheersende machten, als daar zijn, de duivel en de zonde, het vlees en de wereld. Wat moeten Gods kinderen al lasten dragen, het geweld der goddelozen van buiten, zelfs van eigen vrienden. Zie Job in zijn beproevingsweg en David in Psalm 55, waar hij klaagt, dat zij het waren, met wie hij in zoetigheid raadpleegde en wandelde in gezelschap ten huize Gods, vers 15. Met daarbij een boos hart van binnen. Nu, alle deze jukken en lasten zullen volgens Gods belofte, op Zijn tijd voor Zijn overblijfsel verbroken worden.

Wij zullen nog een weinig nader moeten spreken over onze tweede hoofdgedachte, namelijk over *de inhoud der belofte*; doch zullen ons bekorten.

Er wordt in onze tekst gesproken dat zijn last, dit is van de Assyriërs, van hun schouder zal afwijken, afgenomen worden zal of afglijden. Het zal afwijken van de schouder waarop het knelt, ook het juk van hun hals; en daarna wordt toegevoegd: "het zal geheel verdorven worden." Onze geachte overzetter vertalen het: in stukken gehouwen of verscheurd, te schande of teniet gemaakt worden. Is dit vervuld geworden, toehoorders? Zouden wij deze vraag mogen stellen? Immers is de Heere de onveranderlijke in het vervullen van Zijn beloften.

Deze belofte is in vervulling gegaan in het veertiende jaar der regering van de koning Hiskia, in die vreselijke nacht, toen de Engel des Heeren 185000 sloeg in het leger van de Assyriër, voor de poorten van Jeruzalem. Toen is het met de spotter uit geweest, en Sanherib, de koning van Assyrië is door Adramelech en Sarezar, zijn zonen, door het zwaard gedood. In die nacht is het juk van de schouders van Israëls overblijfsel afgeleden en was er bij hetzelfde blijdschap en vreugde.

Maar zouden wij deze belofte in oneigenlijke zin niet mogen toepassen op het overblijfsel naar de verkiezing der genade?

Want hoe dierbaar is dit alles geestelijk vervuld voor het Sion Gods in Christus' dood, opstanding, hemelvaart en zitten ter rechterhand Gods. Alle pakken en lasten, die het geestelijk Israël drukken en benauwen, heeft Hij weggenomen. De duivel overwonnen, de zonde te niet gedaan in haar verdoemende en heerschappij voerende macht; spot, hoon en smaad van de zondaren tegen Zich heeft Hij verdragen, maar heeft over alles getriomfeerd. Hier is troost voor u, bespot en neergebogen Sion; bezwijk niet in uw ziel onder de menigvuldige jukken en lasten, waarvan wij u enkele hebben voorgesteld. Uw Koning is u overwinnend voorgegaan. Hij heeft teniet gedaan alle instrument, dat tegen u bereid is, Jesaja 54: 17, en u zult met Hem overwinnen. Zal God geen recht doen Zijn uitverkorenen, die dag en nacht tot Hem roepen?

Hij zal het gewisselijk doen; Hij handelt met u uit Zijn zoete Verbonds-betrekking, en daarom zal Hij vervolgen om u te trekken uit alle geweld en onderdrukking en niet rusten voordat uw ziel weide vinden zal en zich legeren op de hoge bergen Israëls, Ezech. 34: 14.

3. In de derde plaats wilden wij uw aandacht nog een ogenblik bepalen *bij de tijd*

wanneer deze belofte in vervulling gaat of gegaan is.

De tekst zegt: "En het zal geschieden tenzelfden dage."

Voor Hiskia en het overblijfsel Jacobs is deze belofte vervuld, gelijk wij reeds zeiden, in het veertiende jaar van de regering des konings Hiskia, hetwelk naar de tijdrekenkundigen met het jaar 713 voor Christus samenviel.

"Tenzelfden dage is het tijdstip, waarop Gods eeuwig raadsbesluit baarde. Zijn raad bestaat in eeuwigheid, de gedachten Zijns harten van geslachte tot geslachte." Psalm 33: 11.

"Tenzelfden dage," was voor de Assyriër, toen hij de mate der ongerechtigheid had vol gemaakt, en Hiskia zijn brieven uitbreidde voor Gods aangezicht. Merkt hier op, zondaar, zo gij behoort onder de verdrukkers van het erfdeel Gods, tot de honers en lasteraars van Gods Naam, zaak en volk, tot de overtreders en ontheiligers van Zijn lieve dag, tot de verachters van de rechten en inzettingen Gods. O, hoe kwaad staat het er met u bij. Er komt een stondeetje, en mogelijk zeer onverwacht, dat God het moede wordt, dan is het of u bekeren of verdorven te worden. Hoe weinig had de Assyriër gedacht, toen hij zijn snode lippen opende om de God Israëls te honen, dat hij diezelfde nacht vloekende in de helle zou neerstorten. Denk veel om het versje, wat we wel eens zingen uit Psalm 68: 1:

*Sta op, Heer! toon u onversaagd,
Zo werden verstrooid en verjaagd
Zeer haast al uw vijanden.
Die God altijd hebben gehaat,
Zullen voor Hem met schand en smaad,
Vlieden in alle landen.
Ons God met een verdrijven zal,
Zijner vijanden 't gans getal,
Ja, als rook doen verzwinden,
Gelijk dat was smelt voor het vier,
Zal Hij alle godlozen hier,
Verteren en verslinden.*

Tenzelfden dage, als de goddelozen verdaan worden, is er verlossing voor, en blijdschap bij de kerke Gods. Zo was het toen Farao en zijn heir in de Rode zee verdronken was, toen zongen Mozes en de kinderen Israëls dit lied, zeggende: "Ik zal de Heere zingen, want Hij is hogelijk verheven, het paard en zijn ruiters heeft Hij in de zee geworpen." Exod. 15: 1. Toen Haman en de vijanden der Joden werden ten onder gebracht, was er blijdschap en vreugde en ere bij Israël. Esther 8: 16. Hoever onze Evangelische profeet in onze tekstwoorden ziet op Christus de Gezalfde is voor ons verborgen, evenwel geloven wij, dat de Heilige Geest hem heeft doen blikken op de Messias, gelijk hij ook daarvan reeds zo dierbaar had gesproken in hoofdstuk 7, 8 en 9. Wij denken, dat hij alle jukken voor de kerke Gods in en door Christus verbroken ziet, en dat naar Gods eeuwige liefde, goedheid, genade en barmhartigheid, ter opluistering van Zijn wijsheid, wil en macht.

Wij zullen naar aanleiding van de woorden "tenzelfden dage," in onze tekst genoemd, enkele tijden aanstippen, in welke de jukken voor Gods uitverkoren volk worden afgenomen.

Hoewel alle Gods handelingen haar oorsprong hebben in het besluit van Zijn eeuwige Raad of in Zijn eeuwig welbehagen, zien zij hier voornamelijk op Zijn handelingen in het Rijk der genade - zo worden deze in de tijd in en door Christus aan ons toegepast.

1. Straks reeds ter loops aangestipt, wordt Sion verlost van het juk van de geestelijke dood, van het gemis van Gods beeld, van de onmacht in de zonde, en bij aanvang als Gods maaksel, geschapen in Christus Jezus tot goede werken, volgens Eféze 2: 10, der Goddelijke natuur deelachtig.

O, gezegend ogenblik als de Heere de mens, liggende in zijn bloed op de vlakke des velds, Zijn almachtige, levengevende stem horen doet: "Leef, ja leef! Ezech. 16: 6. O zoete, Goddelijke schepping van dit bovennatuurlijk en tot in eeuwigheid blijvend leven!

Door de mededeling van dit leven ontstaat de smart over de vorengenoemde jukken en lasten, die zielsbevindelijk, bij de aanvang en in vervolg van tijd worden gekend. Wij weten wel dat de ziel aanvankelijk hiervan weinig weet, maar die uit de dood in het leven is gesteld, zal ze naar de vrijmacht Gods, tragsgewijs leren kennen. Zulke mensen kunnen zich, gelijk velen in onze dagen, niet gelukkig gevoelen met een beredeneerde kennis van de wedergeboorte, want zij worden in eigen waarneming diep ongelukkig, onwetend, onbekeerd. Zij worden buitenstaande mensen, staande in de smart van hun gescheiden en vervreemde staat van God.

2. Tenzelfden dage, dat het juk verbroken wordt, heeft voor sommigen van Gods volk plaats, *onder de bediening van Mozes*. Zij krijgen zulke *dierbare ontsluitingen van het Genadeverbond*, en dierbare toespraken van Gods mond. Wij zeggen voor "sommigen", want niet allen ontvangen ze. De Catechismus spreekt er ook niet van tot in zondag 6. Er zijn er evenwel voor wie soms de lasten voor een wijle tijds verbroken worden en die vervuld worden met Gods liefde en goedertierenheid.

Maar dit is waar, dat zij, die onder de zuivere en gedurige arbeid van de Heilige Geestes liggen, meer en meer in hun ellende geplaatst worden, hun ongeluk wordt groter. Ontsloten zaligheid en ze nochtans te missen, en door de hope en de liefde meer geweld te gaan doen op Gods genadetroon, om het ontdekte in bezit te krijgen, dit is de zuiverste weg.

Gelukkig die dit mogen beleven, die zullen het winstgevend veld van Boaz spoedig moeten verlaten, omdat de oogst voorbij gaat, en zij nu wederom buiten de erfenis, alléén op aarde staan. Zij geraken zonder spijs. Nu hebben zij wel van Boaz gehoord en Zijn beloften ontvangen, maar verder is de zaak niet gekomen, en o, het wordt zeer smartelijk hem te moeten missen. "Mijn ogen zijn bezweken van verlangen naar Uw heil, en naar de toezegging Uwer gerechtigheid." Psalm 119: 123. O, dat er zodanigen veel onder ons gevonden worden!

3. Tenzelfden dage dat de jukken en lasten voor het Sions Gods, zij het ook voor een wijle tijds, verbroken worden, is de openbaring van Christus. Wij bedoelen hier niet in de belofte, hoewel ook niet buiten het Woord, maar de Persoon van Christus zelf. Paulus spreekt daarvan, dat het Gode behaagd heeft Zijn Zoon in hem te openbaren. Gal. 1: 16. En de apostel Johannes zegt er van: "Wij hebben Zijn heerlijkheid aanschouwd, een heerlijkheid als des eniggeborenen van de Vader, vol van genade en waarheid." Joh. 1: 14.

Zo was ook de ervaring van de apostelen, volgens Joh. 1: 42: Zij hadden gevonden de Messias, 't welk is overgezet zijnde, de Christus. Evenzo lezen wij van een Lydia, de kamerling, de stokbewaarder, ja van velen in des Heeren Woord, die tot deze gezegende kennis zijn gebracht van Hem, die de Vader Zijn kinderen ten huwelijk gepredestineerd heeft.

Tenzelfden dage wordt de zin van Petrus verstaan: "U dan, die gelooft is Hij dierbaar."

1 Petr. 2: 7; en de Bruid: "Mijn Liefste is blank en rood, Hij draagt de banier boven tienduizend." Hoogl. 5: 10. Toehoorders, zijn wij ooit met deze gezegende kennis beweldadigd?

Hier breken voor korter of langer tijd de jukken en banden, en de ziel vliedt tot Hem, geeft zich aan Hem over, verblijdt en verheugt zich in Hem, en zingt psalmen tot Zijn eer en heerlijkheid. Ook de daaruit vloeiende verzegeling des Heiligen Geestes, volgens Eféze 1: 13, is der ziel zeer dierbaar, zoet en troostelijk. Zo worden de jukken verbroken en de lasten afgewenteld, zolang de gemeenschap naar trap en mate beleefd en gesmaakt wordt.

4. Tenzelfden dage, dat het juk verbroken en de last van hun schouder afwijkt leert Sion kennen, als de Heere haar ten tweeden male voorbij gaat, volgens Ezech. 16: 8. "Als ik nu bij u voorbijging, zag Ik u, en ziet, uw tijd was de tijd der minne." Het is de dag, dat het huwelijk zal gesloten worden, en dat alle de dierbare beloften en toezeggingen, die soms geruime tijd verduisterd, bespot en bestreden liggen, Jesaja 54: 6-9, vervuld zullen worden. O, dan is het dat God een vervullend God Zich betoont in het aangezicht van Jezus Christus. Hebben wij een zodanige tijd beleefd, toehoorders, dat wij naar Hos. 2: 18 *zijn ondertrouwd geworden in gerechtigheid en in gericht en in goedertierenheid en in barmhartigheden*, welke deugden in dit huwelijk bovenmate worden opgeluisterd, maar ook in geloof, in de zalige, bewuste geloofskennis van Christus?

Kennen wij er iets van als een vuile, zwarte heidin in de zalige Verbonds-onderhandeling met Jehova gebracht te zijn, waar wij gereinigd zijn geworden in het zoete badwater en gedoopt zijn in de zonde-dodende, schuldverzoenende dood van Christus? Eféze 5: 26. In dit zoete wasvat worden onze zonden verzoend, onze schuld uitgedelgd als een nevel. Kennen wij iets van de dadelijke toepassing van Christus volmaakte gerechtigheid, dood en opstanding?

Zijn wij, nadat wij zijn gestorven aan onze eerste man, gebracht tot de bewuste en gezegende staat van dit huwelijk? Hebben wij er bevinding van, in gestikte klederen tot de Koning te zijn geleid geworden? Psalm 45: 15. Dan hebben wij met de kerk kunnen zingen: "Ik ben zeer vrolijk in de Heere, mijn ziel verheugd zich in mijn God, want Hij heeft mij bekleed met de klederen des heils, de mantel der gerechtigheid heeft Hij mij omgedaan; gelijk een bruidegom zich met priesterlijk sieraad versiert, en als een bruid zich versiert met haar gereedschap." Jesaja 61: 10.

Hier worden de lasten afgenomen, de jukken verdorven, zonde, satan, hel en dood gescholden, Sion gekleed, omhelsd, gekust, vertroost, het rouwgewaad verwisseld, eeuwige vreugde gesmaakt, en zij met blijdschap omgord.

5. Bij elke opzoekende daad van Gods eeuwige liefde leert Gods kerk dagen kennen, dat de lasten afgenomen en de jukken verdorven worden. Bij iedere herstelling in de zoete gunst en gemeenschap Gods, betoont Hij, dat Hij de eerste is en dit gedurig zijn wil. Dit leert de kerke verstaan, wanneer ze na een lange tijd van af- en omzwerven, door de Heere weer wordt opgezocht. Onnagaanbare, peilloze liefde: "Ik zal naar Mijn schapen vragen en zal ze opzoeken."

Wanneer de kerke met de verloren zoon, in de terugleiding, des Vaders aangezicht weer eens ontmoeten mag, weer gekust en versierd wordt, en eten mag van de spijs, door Jehovah zelf bereid, dan verderven alle jukken, en alle lasten, hoe zwaar ook, glijden af. Als Gods kinderen in alle wegen van druk, kruis, beproeving en bittere kastijding, het voor en onder God verliezen mogen, en hun wil verslonden wordt in de wil van God, zodat zij met David zeggen kunnen: "Alle paden des Heeren zijn

goedertierenheid en waarheid," Psalm 25: 10, of met de apostel Paulus, "En wij weten, dat degenen die God liefhebben alle dingen medewerken ten goede, namelijk dengenen, die naar Zijn voornemen geroepen zijn," Bom. 8: 28, dan worden de jukken, en geestelijke en lichamelijke verbroken.

De vrucht hiervan is een opwassen in de gezegende kennis van Christus en Zijn ambten, en een dagelijks gebruik maken van die ambten, waardoor de ziel gelijkvormig wordt aan het lijdend beeld van Christus, in ootmoedigheid, in zelfverloochening en lijdzaamheid. Dan gaat zij met blijdschap Zijn voetstappen drukken en wil achter Hem aankomen. Ja, zij wast op in geloofskennis van Hem, met een afzien van alle afgoden en vertrouwt en verlaat zich in elke weg op Hem. Toehoorders, onderzoekt uw hart of u er iets van beleeft, dan zult gij in u bevinden hoge gedachten van God, een diepe eerbied voor Zijn hoogheid, een oprecht haten van de zonde, een jagen naar de volmaaktheid. Gij zult dan de Heere der heirscharen heiligen en Hij zal uw vreze en verschrikking zijn. Jesaja 8: 13.

4. Wij zullen in de vierde plaats nagaan: ***Waarom de Heere de beloofde verlossing ten uitvoer brengt.***

In onze tekst wordt de oorzaak omschreven met de woorden: "Om des Gezalfden wil." Vele godgeleerden hebben zich veel moeite gegeven, om deze woorden uit de grondtekst over te brengen.

Onze geleerde kanttekenaars vertaalden het "om of vanwege de olie," en voegen er aan toe: "te weten, waarmede de Gezalfde des Heeren zou gezalfd worden, dat is, om Christus wil, die God tot een Koning over Zijn volk gezalfd en gesteld heeft." Hier wordt dus niet bedoeld de olie in letterlijke, maar in overdrachtelijke zin, en dan is zij een type van de Heilige Geest. In dit verband lezen wij in 2 Kon. 19: 34, dat de Heere de stad beschermen en verlossen zou, om Zijnentwil en om Davids Zijns knechts wil. Om Zijns Naams en Verbondswil zou Hij Sions jukken verbreken.

Zo ook was Hiskia gezalfd met de olie des Heiligen Geestes, waardoor hij smekingen smeekte voor het aangezicht des Heeren. Hoewel hij er als mens buiten viel, zo werd hij toch als instrument gebruikt tot verderf van de Assyriër, want ook werd hier weer bewezen, dat een krachtig gebed des rechtvaardigen veel vermag. Jac. 5: 16.

Zie maar het antwoord dat de profeet in des Heeren Naam aan Hiskia bracht. "Dat gij gebeden hebt tegen Sanherib, de koning van Assyrië, heb Ik gehoord." Jesaja 37. Om des Gezalfden wil, zal dan te kennen geven, om Hiskia en Jacobs overblijfsel, dat te Sion woont.

Maar de profeet zal zonder twijfel ook dieper hebben ingeblikt en gezien op Christus, de Gezalfde, in hoofdstuk 7 genaamd Immanuël, en in Zijn bediening als de Gezalfde zeer dierbaar beschreven in hoofdstuk 9. Hij immers is in de volle betekenis van het woord de Gezalfde des Vaders, volgens Spreuk. 8, gezalfd als Koning over Sion, de berg Zijner heiligheid, Psalm 2: 6, gezalfd door de Heilige Geest met vreugdeolie boven Zijn medegenoten, Psalm 45: 8, gezalfd tot verlossing van alle vijanden der kerke Gods. Jesaja 61: 1-3.

Op Hem ziet de biddende kerk. "O, God, ons schild ziet en aanschouwt het aangezicht Uws Gezalfden." Psalm 84: 10.

In Zijn lijden, dood en opstanding heeft Hij alle geweld van de zonde en de duivel te niet gedaan en heeft over alles getriomfeerd.

Hoe kostelijk zijn dus deze woorden van onze tekst door onze overzetters vertaald. Luther vertaalt deze duistere woorden aldus: "want het juk zal verrotten wegens de vettigheid." En dan heeft hij mogelijk gezien op een Hiskia, hoe hij door de Heilige Geest gezalfd in de zalige geloofsgemeenschap met God, alle jukken en lasten veracht

heeft. Even gelijk Paulus en Silas, in de binnenste gevangenis, hun voeten in de stok verzeerd, baden en Gode lof zongen Hand. 16: 25.

Volk des Heeren, dat de Heere de kracht van deze zalving ons veel deed ervaren, opdat wij vrijmoedig met Hem mochten wandelen en als Zijn overblijfsel te Sion wonen. Dan zouden alle jukken gedurig verdorven worden om Christus' wil.

TOEPASSING.

Nog een enkel woord en wij zullen afbreken.

Onbekeerde medereizigers, nog een ogenblik, een spanne tijds en wij moeten God ontmoeten. Wij zijn op reis, en zullen het eind daarvan zeer ras bereiken. Weet gij waarheen gij reist, of kunt gij deze vraag niet beantwoorden? Gij hebt mede al vele weeklagen geklaagd, want al is het leven in de zonde uw element, gij moet echter de vruchtgevolgen van de zonden dragen. Wat al droeve dagen doorworsteld en in die alle nooit de ware weeklagen uitgestort, nooit de droefheid naar God gekend, die een onberouwelijke bekering werkt tot zaligheid. 2 Cor. 7: 10. De last uwer zonden, het juk uwer overtredingen is u nooit aangebonden geweest. Nooit hebt gij uw zonden met innige zielssmart beweerd, nooit uw breuk in Adam ingeleefd, uw Godsgemis of het ware Persoonsgemis heeft u nooit als een worm in het stof doen kruipen.

Arme onbekeerde jeugd, mensen van middelbare leeftijd, ouden van dagen, u ligt onder een ontzettende last, die gij niet gevoelt. Dit juist maakt uw staat zo hachelijk, en tekent uw diepe doodstaat onder het oordeel en de toorn des Almachtigen Gods. Vaders en moeders, gij zijt dood in de zonden en in de misdaden, zonder liefde tot God, tot uzelf, tot uw arm geslacht. U ligt onder het vloekvonnis van een verbroken werkverbond, en wie zal het kunnen uitspreken. Daarom zegt Mozes in Psalm 90: 11: "Wie kent de sterkte Uws toorns en Uw verbolgenheid, naar dat Gij te vrezende zijt."

Het is nog de vindenstijd, en u wordt nog toegeroepen: "Laat u met God verzoenen!" Zoekt te breken met de liefde tot de zonde en de wereld, met uw kwaad gezelschap. Zoekt ontdekt te worden aan uw eigene gerechtigheid, uw zelfvertrouwen, uw onkennis van de deugden en het Wezen Gods. Houdt u niet langer schuil achter uw onmacht, en vraagt de Heere dat Hij uw onmacht doe inleven, opdat gij uit de diepte uwer onmacht en onwil zoudt mogen uitgaan tot Hem om kracht, en gewilligheid. Hij alleen kan dit schenken om de offerande van Zijn Zoon, Hij kan u tot een zeer gewillig volk maken op de dag van Zijn heirkraft. Er is nog een genadetroon, de vrijstad is nog te bereiken, maar vliedt en haast u om uws levenswil, terwijl de Heere u toeroept: "Hoort na Mij, gij stijven van harte, gij die verre van de gerechtigheid zijt, Ik breng Mijn gerechtigheid nabij."

De kortheid en onzekerheid van het leven moest u nopen de Heere te zoeken, om verbergende en schuilende bij Hem te vinden. De omstandigheden des tijds zijn verontrustend, donkere wolken van de oordelen Gods hangen boven de wereld en boven ons diep gevallen en vervallen volk van Nederland.

Wat zullen onze ogen nog zien en aanschouwen, welke lasten en jukken, als gevolgen van de zonde, zullen wij dragen moeten?

Hoe gelukkig zouden wij zijn, gemeente, als wij door Gods genade het juk van de levende Wet Gods, en de last der zonden mochten leren kennen. O, bidt om de levendmakende bediening van God de Heilige Geest, om klare en ware zondenkennis, om de noodzakelijke, God-verheerlijkende, zaligmakende ontdekking van uw diep ellendige staat.

Verlaat uw eigen weg, uw ongerechte gedachten, uw eigengerechtigheden en bekeert u tot de Heere, zo zal Hij Zich uwer ontfermen, want Hij vergeeft menigvuldiglijk.

Volk des Heeren, vele jukken drukken u, gij hebt dit gemeenschappelijk met alle mensen, want enerlei wedervaart èn de rechtvaardige èn de goddeloze om der zonden wil, nochtans wordt u het kruis toegeschikt uit Gods liefdehart. u wordt het kruis gegeven tot afsterving van de zonde, tot spening van de wereld en het eigen "Ik". Nu moet alles medewerken ten uwen nutte. Gij zijt uitverkoren den beelde des Zoons Gods gelijkvormig te worden en deze eer wordt u toegebracht ook in het kruisdragen. En gelijk uw hoofd tot de overwinning is gekomen, dragende Zijn kruis, zo zult gij ook meer dan overwinnaars zijn, door Hem, die u zo uitnemend heeft liefgehad.

Al uw jukken zullen eens verbroken worden om des Gezalfden wil. Werpt gij nu als strijdende kerk al uw jukken voor de troon der genade voor Christus' voeten neder; nog een wijle tijds en gij zult al triomferende de kroon der heerlijkheid voor Hem neerwerpen, en uitgalmen: "De zaligheid zij onze God, die op de troon zit en het Lam." Openb. 7: 10. De Heere zegene Zijn Woord om Jezus' wil. Amen.

Psalm 89: 15.

3. Predicatie over Psalm 72: 4

"Hij zal de ellendigen des volks richten; Hij zal de kinderen des noodruftigen verlossen; en de verdrukker verbrijzelen."

Ps. 72: 4.

Zingen Psalm 68: 5.

Lezen Psalm 72.

Zingen Psalm 72: 1,2;

Zingen 102: 11;

Zingen 109: 18.

Geachte toehoorders,

Wanneer men in armoede, ziekte, doodsgevaren soms verkeert, en men heeft dan iemand, die ons in deze omstandigheden helpt, die zich ons lot aantrekt, wat is dit niet aangenaam. Of wel, wanneer iemand door een of ander feit voor de rechter ter verantwoording geroepen, een vonnis tegen zich hoort uitspreken, en dat een ander persoon zijn twistzaak opneemt, voor hem pleit of wel zijn schuld voldoet, hem dus vrijkoopt en verlost, hoe zal men zo'n vriend daarvoor erkennen. Zijn dat nu zulke grote zaken in het maatschappelijk leven, wat moet het dan wel zijn voor een verloren, doodschuldig zondaar, over wie het vonnis des doods, krachtens de zonde tegen en de overtreding van Gods heilige Wet, is uitgesproken, en wie de voltrekking van dit vonnis, dus de eeuwige dood wacht, als zulk een van schuld en straf ontslagen wordt, door dat een vriend, die meer aanleeft dan een broeder zich zijn zaak aantrekt, voor hem de schuld betaalt, dus vrij doet uitgaan!

U begrijpt reeds wie deze Vriend is, geliefde toehoorders. Het is de Gezant, die tot God naderen kan, de Uitlegger, de Eén uit duizend, volgens Job 33. Hij kan een mens over wien het vonnis des doods is uitgesproken, ter rechterhand staan, om hem te verlossen. Hij alléén kan dit doen, want in deze Voorspraak en Borg neemt de Rechter genoeg! Zijn bloed is genoegzaam om de schuld te voldoen. Wanneer Hij pleiten gaat, vinden Zijn woorden ingang bij de Rechter, maar ook bij de veroordeelde. Laten er nog zo velen zijn om de noodruftigen te veroordelen, zoals de zonde, satan, ongeloof, twijfelmoedigheid of moedeloosheid, ja wat niet al, zij moeten zwijgen, als deze Liefhebber Zijn stem verheft, want zij is met macht, ja zij verbreekt de cederen Libanons. Troostvolle woorden voor de noodruftige, als Christus in des Vaders Naam, de satan scheldt, en hij als een vuurbrand zich uit het vuur gerukt ziet. Zach. 3:3.

Hierin heeft de Rechter een groot behagen en verheugt Zich met gejuich, ziende de arbeid van Zijn beminde Zoon, die de prijs der verlossing opbrengt, en Zijn bruid wast, reinigt, kleedt en versiert. Ja, Hij heeft er zo veel behagen in, dat Hij de bruid straks volkomen vrijspreekt van al haar ongerechtigheden, haar kust, omhelst en vertroost, haar inleidt in de binnenkameren en verzegelt en verzekert van haar aandeel in Hem, zodat ze uitroept: "Abba, Vader!"

Gemeente, ziet de noodzakelijkheid van deze Vriend als Voorspraak te hebben. Onbekeerde, de Heere ontdekke u aan uw ellendige staat, want als gevonniste mensen bewandelt gij de aarde, en wat gij ook meent te bezitten zonder vereniging met Hem, staat gij voor eigen rekening, en zult gij van het oordeel Gods niet kunnen ontslagen worden.

Sion, erken de genade Gods aan u bewezen; hebt u Christus ontvangen als Borg en Losser, zoek door geloof uit Hem te leven. Gelijk Hij de satan, en alle uw belagers

overwonnen heeft, zo zal Hij haast al uw vijanden onder uw voeten verpletteren. Wij wensen in deze ure èn over deze Voorspreker over de ellendigen voor wie Hij optreedt, met de hulpe Gods tot u te spreken, naar aanleiding van Psalm 72, het vierde vers:

"Hij zal de ellendigen des volks richten en de kinderen des nooddruftigen verlossen; en de verdrukker verbrijzelen."

Zingen Psalm 72: 1, 2.

Wij zouden de inhoud van deze tekstwoorden kunnen omschrijven met deze woorden: Des Konings rechtvaardige regering. En wensen vervolgens uw aandacht te bepalen:

1. Bij de Koning zelf,
2. Bij de personen, die door Hem gericht zullen worden,
3. Bij Zijn rechtvaardige regering,
4. Bij Zijn rechtvaardig gericht over Zijn volks vijanden.

1. Wij zullen eerst stilstaan bij de Koning.

Geliefde toehoorders, wanneer wij deze Psalm even naslaan, dan bemerken wij aanstonds wie deze Koning of wie deze "Hij" is, waarvan in onze tekstwoorden gesproken wordt. Er staat in vers 1: "Voor Salomo".

Volgens vers 20 is David, de man naar Gods hart, de dichter van deze Psalm, en behelst hij een profetie over zijn zoon Salomo. Anderen denken dat het is een bede van Salomo zelf. Na deze heeft hij er geen meer geschreven, althans niet in zodanig opzicht. Dit is zeker, dat wanneer alle zaken in deze Psalm vermeld zullen vervuld zijn en naar 2 Sam. 7 alle beloften Gods aan David maar ook aan de kerke Gods zullen bevestigd zijn in de volkomen Middelaarsbediening van Christus, tot Sions eeuwige overwinning, vrede en rust, David en de kerk niet meer leren zullen om te bidden, want dan zullen alle gebeden verwisseld zijn in eeuwige dankzeggingen. Immers staat er zo opmerkelijk: "De gebeden Davids, des zoons Isai, hebben een einde."

Nu wil het niet zeggen, dat dit de laatste zucht van David geweest is, dit kan men wel verstaan. Deze bede, door de Geest der profetie ingegeven, is de kerke Gods als een dierbaar Godsgeschenk nagelaten: Hij heeft deze Psalm gedicht, nadat Adonia de troon had willen beklimmen, hetgeen echter door tussenkomst van de profeet Nathan en Salomo's moeder Bathséba was verijdeld, zodat niet Adonia, maar Salomo tot koning gezalfd en uitgeroepen is. Het was dus in deze tijd, dat onze godzalige, oude en tot het graf neigende David, deze bede tot heil en welstand van zijn zoon en van geheel Israël gedicht heeft.

Ligt hier enige lering voor ons in?

Vaders en moeders, misschien oud van dagen, is het de praktijk van uw leven, tot de welstand voor uw zaad, hun tijdelijke maar bovenal geestelijke belangen, dagelijks te brengen voor het aangezicht Gods? Misschien zult gij uw kinderen niet vele tijdelijke goederen kunnen nalaten, maar hebt gij dan het getuigenis uwer consciëntie, dat gij vele gebeden en smekingen voor hun hebt opgelegd aan de troon der genade?

Is uw leven een biddend leven geweest en is het dit nog bij het klimmen uwer jaren? Het was Davids praktijksteeven, van zijn jeugd af en hij volhardde er in tot aan het einde van zijn leven. Hij kon het binnenkamerswerk niet missen. Is dit bij u ook zo? Hoezeer behoorden wij dit te beoefenen!

Het blijkt dus dat deze "Hij" waarvan in onze tekst gesproken wordt, de Koning Salomo is. Zijn naam betekent: "vreedzaam", en is hem door zijn vader gegeven, maar de Heere noemde zijn naam Jedid-Jah, dat is: "door de Heere geliefd of bemind."

David in vers 1 bedelt van Zijn Verbonds-God, de Vader der lichten af, al hetgeen Salomo, tot bediening van zijn ambt, in de vreze Gods nodig had. Immers wist hij uit eigen ervaring, dat noch hij noch Salomo, noch iemand, zonder de bedauwing des Geestes, wandelen kan in de rechte wegen des Heeren.

"O, God, Elohim," was zijn bede, geef naar het welbehagen tot uw volk, overeenkomstig uw belofte, de koning Uw rechten en Uw gerechtigheid." Dat is: "Schrijf Uw Wet en geboden in zijn hart, steeds meer en meer, opdat hij ze liefhebbe en beminne, verre, ja verre boven rijkdom en eer."

"Uw gerechtigheid," dat is: "liefde tot recht en billijkheid om rechtmatig te kunnen oordelen tussen de man en zijn naaste. Geef hem wijsheid, kennis, vrijmoedigheid om Uw zaak voor te staan, met verloochening van zichzelf."

Gemeente, heeft de Heere Davids' bede voor Salomo verhoord in dit opzicht? Zonder twijfel, men lette maar op zijn eerste rechtspraak tussen de twee vrouwen.

Waar dus in letterlijke zin door "Hij" bedoeld wordt de Koning Salomo, in profetische zin ziet het ongetwijfeld op de meerdere Salomo, die in waarheid is: een Koning des Vredes, in waarheid is: de Jedid-Jah, de Beminde des Heeren.

Naar Zijn Goddelijke natuur wordt Hij genoemd: de *Zone Gods*. Psalm 2: 7, zijnde eenswezens met de Vader en de Heilige Geest; naar Zijn menselijke natuur wordt Hij genoemd: *de Zoon des mensen*. Beide naturen bezit Hij in enigheid des Persoons, en is alzo de Immanuël, de Goël en Losser.

David ziet dus in deze Psalm door de Geest der profetie, op de grote Tempelbouwer, die als Salomo - doch geestelijkerwijs - Zijn gemeente bouwen zou en haar op Zichzelf als de eeuwige, uitverkorene grond- en hoeksteen grondvesten zou. Toch mag het onze aandacht niet ontgaan, dat hoewel Salomo een voorbeeld was van Christus, niet alle woorden of zaken, door David in de Psalm genoemd, op Christus toepasselijk zijn. Daarom verstaan wij hier niet, dat David bidt, of God de Vader aan Christus Zijn rechten en Zijn gerechtigheid wilde geven. Hem immers zou overeenkomstig het vreecontract, als Middelaar gegeven worden alle macht in hemel en op aarde; Hem zou gegeven worden de Geest zonder mate, opdat Hij tot Zijn Middelaarsbediening de nodige bekwaamheid hebben zou.

In vers 2 spreekt David van de vruchtgevolgen, die, uit de verhoring van zijn bede voor Salomo zouden voortvloeien. Hij zou dan het volk des Heeren, waarover hij als koning gezalfd was, richten met gerechtigheid en de ellendigen met recht. Men ziet, deze woorden passen op Salomo en op de bediening van zijn ambt. Zijn deze woorden dan niet toepasselijk op Christus?

Wij hebben er niet op tegen, als wij deze woorden maar niet verstaan in verband met vers 1; dat David namelijk voor de Heere Jezus bidden zou. Aan de andere zijde is het waar, dat Christus Zijn volk richten zal met gerechtigheid en de ellendigen met recht. Neemt men het dus, dat David profetisch spreekt van des Messias' heerschappij en hoe Hij het voor Zijn volk zal opnemen, dan volgt in vers 3, wat de bediening van Christus zal teweegbrengen. Daar leest men: "De bergen zullen de volke vrede dragen, ook de heuvelen met gerechtigheid." De bergen en heuvelen worden door sommigen aangemerkt als toevluchtsoorden ten dage der benauwdheid, of als onvruchtbare, dorre, woeste plaatsen; plaatsen van moord, geweld en doodslag. Deze nu zouden door de bediening van Christus in de dagen des Nieuwen Testaments, inzonderheid

wanneer men dit beeld toepast op de heidenen, vruchtbare plaatsen worden, want zij zouden hun afgoden wegwerpen voor de mollen en de vledermuizen en ootmoedig bukken onder de heerschappij van Koning Jezus.

Anderen passen het toe op koningen en overheden, hoe zij door de bediening van Christus, als voedsterheren van Zijn kerke zullen optreden, en Zijn Naam en zaak op aarde zullen voorstaan en bevorderen. En hoe onder hun heerschappij de boodschappers van goede tijding een grote heerschaar zijn zal, de vrede verkondigende door het bloed des Lams, volgens Jesaja 52: 7.

Deze dagen heeft ons land doorleefd in vorige eeuwen, toen godzalige overheden het roer van staat in handen hadden, toen vrome, van God gezondene leraren velen waren, en de Heere in de bediening van Zijn Woord krachtig wrocht tot toebrengeing van de gemeente, die zal zalig worden.

Wij kunnen de woorden in vers 3 ook toepassen op de zoete geloofsvruchten, die Gods Kerk, in Christus haar Hoofd en Koning, hier op aarde wel genieten mag, want immers kent zij tijden, dat zij een gewisse vrede smaakt met de Drieënige God, dat zij alle tong, die in het gericht tegen haar opstaat verdoemt of aller vijanden aanklacht ontzenuwen kan, zodat zij met de apostel verstaat, dat het Koninkrijk Gods bestaat in rechtvaardigheid, vrede en blijdschap door de Heilige Geest. Dat zij vrede hebben met al het geschapene, dat met de stenen des velds haar verbond en het gedierte des velds met haar bevredigd is. Vrede met alles in God! Dit zijn de vruchten van Christus' bediening in Zijn kerk.

Zo zien wij, gemeente, wie deze Koning is. Het is de Heere Jezus Christus, de Roos van Saron, de onovertreffelijke, die er Zijn hoogste vermaak in heeft, Zich als de Vrededorst, steeds meer en nader aan de harten van Zijn volk te openbaren. Hij is Sions Koning, van de Vader verordineerd, geroepen, en gezalfd om Zijn Bruid de zaligheid toe te brengen.

Volk des Heeren, beziet deze Koning als uw onwaardeerbaar Godsgeschenk; beziet Hem in Zijn namen, staten, naturen, in Zijn aan u geschonken weldaden. Hij bezit èn macht èn wijsheid èn liefde om Zijn kinderen te richten in rechtmatigheid.

Jongeling en jonge dochter en ouden van dagen, is Hij ook uw Koning? Gij moet Hem tot uw eigendom hebben, door toerekening des Vaders en door geloofsomhelzing of u mist wat u voor eeuwig gelukkig kan doen zijn.

2. Letten wij in de tweede plaats, *wie de personen zijn, die door de Koning gericht zullen worden.*

Het waren voorzeker alle mensen, die onder Salomo's heerschappij waren, doch meer bijzonder wordt het gericht toegeschreven aan Koning Jezus, hebbende van de Vader macht ontvangen om gericht te houden, omdat Hij des mensen Zoon is. Nu, dit gericht zijn alle mensen, niet één uitgezonderd onderworpen, immers zo zegt ons Johannes in de Openbaring: "En ik zag de doden, klein en groot, staande voor God; en de boeken werden geopend, en een ander boek werd geopend, dat des levens is, en de doden werden geoordeeld uit hetgeen in de boeken geschreven was, naar hun werken."

In onze tekstwoorden wordt echter niet alleen gezien op de algemene oordeelsdag, en ook niet op alle mensen, want zij worden met name uitgedrukt, het zijn:

1. de ellendigen des volks,

2. de kinderen der nooddriftigen.

In vers 2 wordt gesproken van uw ellendigen, in onze tekstwoorden van de *ellendigen des volks*. Men ziet aanstonds, dat deze benamingen letterlijk zien op het volk van Israël, over hetwelk Salomo koning was, maar meer bijzonder wordt door de

benaming: "Uw volk" verstaan het volk dat uit genade waarlijk het Israël was, dat de afgoden verlaten en vaarwel gezegd, door bevinding geleerd had, te kunnen zeggen: "Waarlijk in de Heere, onze God, is Israëls heil." Het was een waarlijk verootmoedigd volk, dat de zonde een scheidbrief gegeven had, en voor wie de zonde, zonde geworden was. Het had een droefheid naar God ontvangen, en deze had in hen gewrocht een grote naarstigheit, verantwoording, onlust, vreze, verlangen, ijver en wrake, ja een diepgevoelde smart, en een diepe bekommring over de zonde.

Het wordt genoemd het volk, want het was door God de Heilige Geest ingewonnen, het had de stem der grote bazuin gehoord: "Keert weder, gij afkerige kinderen en Ik zal uw afkeringen genezen." En het gevolg er van was, dat het kwam met geweent, als een beladen, belast en vermoeid volk, met berouw, kloppende op de heupe, beschaamd en schaamrood.

Toehoorders, hebt u kennis hieraan? Zijt gij met een Zacheüs van uw wilde vijgenboom van eigen vroomheid, godsdienst, afgeklimmen aan de voeten van Jezus? Kent u de ware tollenaarsgestalte, roepend uit de diepte van uw ongeluk om verzoening? Gods volk in stand of staat, zijn ootmoedige smekelingen om Gods gunst en zoete tegenwoordigheid, om Zijn dadelijke en dagelijkse gemeenschap. Zij zijn Gods ellendigen.

Maar onze tekstwoorden beschrijven dit volk nader, er is hier sprake van *ellendigen des volks*. Er zouden aan dit woord vele betekenissen kunnen gegeven worden, maar velen willen, dat het hier wil zeggen: "Onderscheiden gestalten des harten."

Ellendigen zal dan te kennen geven, zulken, die door kwelling, overlast en verdriet, moede en mat geworden zijn. Laten wij dit een weinig naspeuren.

Uw aandacht weet, dat er kwellingen zijn, die ons door andere mensen worden aangedaan. Zo wedervoer het een Hanna; dag bij dag en jaar op jaar werd haar door Peninna het leven bitter gemaakt, zodat zij noch at noch dronk en verteerde van droefenis. Daarom ook spreekt zij in haar gebed van de ellende uwer dienstmaagd, 1 Sam. 1: 11. Hoe kwelde haar hare onvruchtbaarheid, echter ontving zij een zoete belofte, die de Heere op Zijn tijd vervuld heeft.

Een mens kan dagelijks gekweld worden door uitwendige omstandigheden, door armoede, gebrek, tegenslag in zaken, ziekte en ongelegenheden in eigen lichaam of in het huisgezin, wat zeer verergerd worden kan, doordat men hierover door anderen met de vinger wordt nagewezen. Zo durfde een van Job's vrienden zeggen: "Gedenk toch, wie is de onschuldige, die vergaan zij, en waar zijn de oprechten verdelgd?" Job 4: 7. Zijn er zulke ellendigen onder ons, in tijdelijke noden, armoede, gebrek en tegenspoeden verkerende, tegenover welke de onderdrukkers velen en de spotters machtig velen zijn?

Wij weten wel, dat enerlei wedervaart en de rechtvaardigen en de goddelozen, maar wat zoudt gij gelukkig zijn, onbekeerde, indien gij verwaardigd werd, onder alle deze omstandigheden op te zien tot Hem, die alle nooddrift voor tijd en eeuwigheid, vervullen kan in heerlijkheid door Christus Jezus.

Volk des Heeren, u overkomt niets vreemds. Velen van Gods gunstgenoten hebben deze weg moeten bewandelen. Maar immers kon de Heere geen betere Weg voor u uitgedacht hebben, want in deze leerschool moet gij uw afhankelijkheid leren kennen, en hoe ledig en arm gij in uzelf zijt, opdat dit u nope, elk ogenblik uit te gaan tot Hem, die uit Zijn volheid al uw gebrek en voor het lichaam en voor de ziel vervullen kan.

Misschien zijn er onder ons, die hun ellende inleven, in een weg van ontdekking, die meer en meer hun geestelijke onvruchtbaarheid gewaar worden. Al hun betrachtingen gaan te kort schieten om aan de gerechtigheid Gods te voldoen, en nu gaan zij de kerk

van de oude dag enigszins verstaan: "Doch wij allen zijn als een onreine, en alle onze gerechtigheden zijn als een wegwerpelijk kleet, en wij allen vallen af als een blad en onze misdaden voeren ons henen weg als een wind." Jesaja 64: 6.

Zij hebben voorheen gewandeld in een zoete vreze, in blijdschap, gerechtigheid en liefde, in eerbied voor God, en nu is hun hart zo onvruchtbaar, woest, ledig, zo ontbloot van alle eerbied voor God en Zijn dienst. Hun ziel is dor en mager, hun poorten gaan treuren en leed dragen en zij zijn op weg om uitgeledigd op aarde neder te zitten. Jesaja 3: 26.

O, vreselijke teleurstelling! Zij moeten hun diepe val inleven, hun hart is een moordspelonk, een onzalige fontein, die dag en nacht, én onder hun lezen èn onder hun bidden, niets dan vuil en vijandschap opgeeft. Het is vol ongerechtigheid en afkerigheid van God. Hier wordt Rom. 3: 10-18 enigszins ingeleefd. Al hun arbeid die zij in het verbeterhuis verrichten loopt op niets uit, het bewenen van hun afval, hun tranen en boete, het schijnt hun toe, dat zij daaronder eer slimmer dan beter worden. De sluizen des afgronds openen zich; haat, venijn, vloek en spot heersen in hun binnenste, en zij worden nog droger, woester en onvruchtbaarder, dan de woestijn van Juda. De tranen drogen op, de begeerten tot God, de ware boetvaardigheid, zij worden niet meer gevonden, een diepe, diepe onmacht drukt haar stempel op alles, en de waarheid wordt in kracht verstaan: "Zo min een Moorman zijn huid veranderen kan of een luipaard zijn vlekken, zo min zult gij kunnen goed doen, die geleerd zijt kwaad te doen." Zij bevinden zich met een Heman als afgezonderd onder de doden, gelijk de verslagenen, die in het graf liggen, waaraan de Heere niet meer gedenkt.

(1) Dat zulken de *ellendigen des volks* zijn, is duidelijk uit de Schrift. Het zijn de ellendigen en nooddruftigen, die water zoeken, maar niet vinden, wier tong versmacht van dorst. Jesaja 4: 17. Zij kunnen nergens troost vinden, noch bij hun arbeid, noch bij Mozes, noch bij hun bevinding of bij een Jezus van eigen licht en bevassing, als duizenden nu; al deze putten zijn uitgedroogd en zij nemen niets waar, dan het gesis van vurige slangen en schorpioenen. Zij bevinden zich omringd van vijanden èn in- èn uitwendig, die als een Peninna hen dagelijks tergen, ja dag en nacht hen toeroepen: "Waar is nu uw God, die gij verwacht!" Soms liggende op de knieën, brullen spottende vijanden in hun ziel: "God heeft hem verlaten; jaagt na en grijpt hem, want er is geen verlosser." Psalm 71: 11.

(2) Dezen worden als ellendigen des volks gekweld door de macht en de heerschappij der zonde, die zich door de geestelijke en levende bediening van Gods heilige Wet krachtig in hun ziel openbaart. Rom. 7: 8.

Hoe smartelijk deze kwelling is, weten zij, die het moeten inleven, dat hun zonden, niet als gebreken en zwakheden, maar als daden in hun bevassing voorkomen, die de toorn Gods van de hemel tegen hen ontsteken doen, zodat zij niet anders inwachten, dan dat, als bij een Sodom en Gomorra, straks het vuur van de hemel over hen regenen zal, en zij tot een eeuwige woestheid zullen worden.

Gemeente, wordt dit nog beleefd? Alles roept van Jezus. *Jezus alleen*, maar ze hebben dit nooit geleerd. Welk een schuld komt hier openbaar, wegens zonden van gedachten, woorden en werken, wegens de diepe erfsmet uit de val, zodat ze het beleven: "k Wou vluchten, maar 'k kon nergens heen." Zij moeten nu met de dichter van Psalm 116 zeggen: "De banden des doods hebben mij omvangen, en de angsten der hel hebben mij getroffen," en met een Jona: "Uit de buik des graf schreide ik."

Ellendigen, gekwelden, moeden en matten onder ons, hoort eens wat onze tekst zegt: Hij, de Koning, de Losser, de Gezant van het hemelhof, de Eén uit duizend, kan en wil

en. zal uw twistzaak twisten. Hij zal, ja Hij zal, uit genade en naar het recht des Verbonds, u richten op Zijn tijd. Op Zijn tijd, wanneer? Wanneer u Zijn Vader en Zijn heilige Wet en Hem de ere geven zult, en gij als ellendigen des volks, volgens Psalm 45, voor Hem als de Heere, aan Zijn voetpalmen u neerbuigen zult.

(3) Ellendigen des volks zijn ook zulken, die jagen naar de volmaaktheid, die in de gerechtelijke strijd, onder de banier van Christus, de goede strijd des geloofs strijden, die echter steeds meer en meer gedrukt en gekweld en overrompeld worden door de zonde, door de verzoekende machten van het vlees, van de satan, de wereld en hun eigen verdorven, snood, boos en onheilig hart. Deze verstaan David wel, waar hij zegt: "Wie zoude de afdwalingen verstaan? Reinig mij van de verborgen afdwalingen." Psalm 19: 13. Maar, o vak, naar Zijn toezegging zal Hij u richten: "Want de nooddriftige zal niet voor altoos vergeten worden, noch de verwachting der ellendigen in eeuwigheid verloren zijn." Psalm 9: 19. Wij zullen dit niet verder uitbreiden.

(4) De ellendigen des volks zijn mensen, die, behalve door de zonde inwendig, veel overlast wordt aangedaan uitwendig. Wanneer de vreze Gods in hun harten heerst, zijn zij de gespikkelde vogels. Men leest hiervan zo treffend in Psalm 36, oude rijm:

*"Dat mij de voet des mensen wreed,
Niet en vertreedt, en mij geen leed,
En doe, noch sla mits dezen," enz.*

Dat Gods ellendigen veel overlast geschiedt, bewijzen onze droeve dagen, ook inzonderheid buiten ons Vaderland. Hoe wordt niet het Sion Gods door het Beest, onder velerlei gedaanten tegengestaan! Het blijft te allen tijde van kracht hetgeen de apostel Paulus zegt: "Doch gelijkerwijs toen, die naar het vlees geboren was, vervolgdde degene, die naar de Geest geboren was, alzo ook nu." Gal. 4: 29.

Echter is het waar, dat er tijden geweest zijn, dat de kerk in haar openbaringsleven meer is vervolgd dan wel op andere tijden. Wat zijn er al bloedige vervolgingen geweest, tijden, dat de slang uit haar mond water als een rivier achter de vrouwe wierp, opdat hij, dat is de duivel, haar door de rivier zou doen wegvoeren. Wat geschiedt Gods kerk ook al een overlast door wolven in schaapsklederen, die het op haar zieleleven toeleggen! Ook nu.

En o, dat het niet moest gezegd worden, dat de schapen onderling elkaar overlast aandoen. Wanneer de schapen elkander bijten, trekt satans rijk er voordeel uit. Dit is de gesteldheid van de kerk van God in deze droeve dagen, waar de heerlijkheid des Heeren is geweken tot op de dorpel van het huis, volgens Ezech. 9. Hoe moet de Koning uit oorzaak daarvan Zijn aangezicht verbergen, want Hij kan het niet dulden, dat wij offeren aan ons eigen garen en roken aan ons net, en de dood het leven onderdrukt. Wie is er onder ons, die vanwege deze onderdrukking en overlast moede is van zuchten, en die met een Jeremia klagen moet: "Verwoest zijnde, treurt hij tot Mij, het ganse land is verwoest, omdat er niemand is, die het ter harte neemt." Jer. 12: 11. En wat behoeven wij verder hier op in te gaan, de breuk van hart en huis, van Kerk en Staat is zeer groot. Zijn er onder ons, die er smart over hebben? Wij zouden hen toeroepen: "Leg uw zaak voor de Heere neder; Hij zal ze gewis richten; Hij zal u recht doen. Zal God dan geen recht doen Zijn uitverkorenen, die dag en nacht tot Hem roepen?"

Toehoorders, is de zonde u een last, is zij uw grootste vijandin, geldt dit zowel de zoetste en bedekste, als de snoodste en vuilste zonden? Of lonkt u naar de zonde,

koestert gij ze als een zoete bete onder uw tong? Indien ja, dan zijt gij niet van de ellendigen, die de Heere richten zal tot hun verlossing, en dan zult gij, tenzij de Heere u te sterk wordt, in uw zonden sterven.

Volk des Heeren, is de zonde van eigengerechtigheid u een last? Hoe menigmaal ook onderdrukt de zonde van ongeloof, dat vreselijk monster, of wel de zonde van moedeloosheid, twijfelmoedigheid, en wettisch woelen de kerke Gods. Hoe verkeert u onder alle deze, volk? Doet het u vluchten, zuchten, misbaar en getier maken? Is uw onheilig, afhoererend, wantrouwend, versteend hart uw grootste overlast? Niet te kunnen leven in volmaaktheid voor Gods aangezicht, zoals uw ziel wenste, uw tekort in de heiligmaking, in uw geloofswandel, in uw gemeenschapsleven, is het dit dat uw ziel moede en mat doet zijn? Houdt dan moed, uw Koning zal de ellendigen des volks, en ook u richten, en weldra zal Hij u geven de begeerte uws harten.

(5) De ellendigen des volks zijn ellendig, door veel verdriet, door smoorkruizen, die zij moeten torsen. Rebekka had verdriet vanwege de dochteren Hets, waarmede Ezau zich in het huwelijk begeven had. Zijn er ook niet vele ouders, die als het ware door hun kinderen verteerd worden! Zulk een onnatuurlijke geest heerst in onze dagen. Vele kinderen zijn hun ouders tot een tegenpartij en zij zien niet om.

Evenwel kent de kerke Gods een nog groter verdriet, dat als een zwaard ingaat tot het merg hunner beenderen. Zo was het bij een David: "Waterbeken vlieten af uit mijn ogen, omdat zij Uw Wet niet onderhouden." Psalm 119: 136, 159. Zo was het bij een Loth. Hij kwelde zijn rechtvaardige ziel dag bij dag, bij het zien en horen van de ongerechte werken der inwoners van Sodom. Degenen onder ons, die uit oorzaak hiervan bedroefd over de aarde gaan, óf om de boosheid van hun geslacht, óf om die dergenen, die hen omringen, de Heere zal u richten in gerechtigheid en zal uw druk eens doen verwisselen in geluk. Hij zal u overbrengen in het land, alwaar de goddeloosheid niet gevonden wordt. Asaf's leven werd door verdriet verteerd, omdat God rookte tegen het gebed Zijner kinderen, omdat Gods kerke kwijnde en onder vele machten besloten was. Er was geen vrijheid in God door Christus, maar een gebonden zijn onder de zonde en satan; er was droefheid, weedom en smart. Efad en Terafim werden gemist, zij zaten ledig op de aarde, zonder priester en voorbidder, er was geen toegang tot de genadetroon; zij zaten onder het oordeel der verharding en verlaten. Dezulken zijn waarlijk ellendig, en worden gespijzigd met tranenbrood, vanwege de breuke van hart en huis en Kerk en Staat.

Zijn deze dingen u vreemd toehoorders of kent gij ze door bevinding? Het juichend Christendom weet van deze dingen niet af, het mist de Geest des oordeels en der uitbranding. Het woord "ellendigen" wordt soms genomen voor "gebogenen", of die in het zwart gaan, vanwege des vijands onderdrukking. Psalm 42: 10. Gods kerke gaat wel in rouw voor het aangezicht Gods, soms van smart over de zonde, in het licht van Gods geschonden deugden, meer nog in het licht van Gods goedheid, liefde, genade, goedertierenheid en peilloze lankmoedigheid; nog meer in het licht van de stervende en verlossende liefde van Christus. Gal. 3: 13. Wat kan de kerke Gods in rouw gaan, ziende dat zij Hem doorstoken hebben, volgens Zach. 12: 10. Een Saulus op Damascus' weg gegrepen, at of dronk niet in drie dagen. Zij zoeken vergeving van hun zonden, en vereniging met een Drieënig Verbondsgod.

Velen willen dat het woord "ellendigen", zoveel zeggen wil als "stille zuchters" en "luide roepers." Gods kinderen zijn stille zuchters in hun eenzaamheid, en dat vanwege zware verdrukkingen, zij kirren als een duif en piepen als een zwaluw. Als een tortelduif zuchten zij over hun wederhelft. Dit moet u niet vreemd zijn volk, hetzij

ten opzichte van uw staat of stand. De geloofsvrijmoedigheid te missen, niet te kunnen opvliegen, steeds door ongeloof aan de aarde gebonden te zijn en te blijven, niet te kunnen ingaan tot Gods altaren, de woningen Zijns heiligdoms. Vandaar het zuchten van een David:

*"Och, mocht ik in die heilige gebouwen,
De vrije gunst, die eeuwig Hem bewoog,
Zijn lieflijkheid en schone dienst aanschouwen."*

(Ps. 27: 3, nieuwe rijm).

Zijn er zulke kirrende duiven en piepende zwaluwen onder ons, die alles missen als ze God en Christus missen en alles hebben als ze God en Christus mogen bezitten, genieten, kussen en omhelzen? Weent vrij, Hij zal 13 geen wezen laten, maar Hij zal u richten, uw tranen vergadert Hij in Zijn fles, Hij zal uw mond vervullen met lachen en uw tong met gejuich. Psalm 126: 2.

"Ellendigen," zo wij zeiden, wordt ook vertaald door "luide roepers." Zo horen wij een Habakuk zijn stem verheffen: "Heere, hoe lang schreeuw ik en gij hoort niet, hoe lang roep ik tot U: Geweld! en Gij verlost niet?" Hab. 1: 2. De kerk doormaakt wel tijden, dat ze is als de jongen der struisen in de woestijn, die van hun ouders verlaten, geen eten en drinken vindende, van honger en dorst uitschreeuwen. Zo vinden wij haar bij Jesaja 41: 17: "de ellendigen en nooddruftigen zoeken water, maar daar is geen; haar tong versmacht van dorst." Zij roept uit haar ellende tot God. Daarom volgt er: "Ik de Heere zal ze verhoren." Zo schreeuwde en dorstte een David naar Gods gemeenschap in Psalm 42. Het wordt elders genoemd: een misbaar maken, een op de heupe kloppen. Zo kent de kerke Gods hetzij in staat of stand velerlei omstandigheden, waaruit zij tot God roept.

Nu deze ellendigen wil en *zal de Koning richten, Hij zal ze recht doen tegenover hun vijanden, in- en uitwendig, en ze in Hem rust en vrede doen vinden.*

Toehoorders, wij weten dat er in het beleven van de kerke Gods als ellendigen trappen zijn, zij komen in de weg van doorleven niet aanstonds tot de hoogste trap van ellende. Wij kunnen dan in dit opzicht spreken naar ons taalgebruik van de trappen van vergelijking: ellendig, ellendiger en ellendigst. Zo zouden wij deze onderscheidene trappen kunnen toepassen op de gehele weg der bekering.

Gods kinderen en zij alleen, sterven door Gods genade, aan het Eerste Verbond, deszelfs eis, belofte en vloek, volgens Gal. 2: 19.

Let wel, zij sterven niet aan de Wet Gods, zo deze bij Adam en zijn nakomelingen is en wordt ingeschapen, en welker eis van volmaakte gehoorzaamheid, afgezien van het Werkverbond of Proefgebod, voor elk mens, hoofd voor hoofd van een altoosdurende kracht is, maar zo wij zeiden sterven zij aan de eis in haar oude verbondsvorm: "doet dat en gij zult leven."

God kwam in 's mensen schepping met hem in een verbond; wij noemen dit: *het Verbond van Gods gunst*, omdat het louter genade was, krachtens Zijn soevereine belofte, om op gehoorzaamheid van dit verbond het eeuwig leven te beloven. De mens kon uit kracht van schepping hier op geen aanspraak maken.

De Heere handelde dus Verbondsgewijze en richtte met de mens op het werkverbond. In dit verbond gaf God de mens, evenals in een huwelijksverbond, hart en hand, maar ook wederkerig gaf de mens God hart en hand en dit deed hij onder een volkomen besef van zijn daden en onder een volkomen besef, dat Gods daden jegens hem liefdedaden waren.

Om dit verbond te kunnen houden, was de mens geschapen naar Gods beeld. Nu weten wij, dat hij door des duivels verleiding vrij- en moedwillig dit verbond verbroken heeft, en hij zich daardoor met al zijn nakomelingen gesteld heeft onder de vloek, op de overtreding der voorwaarden daarvan bedreigd. Hij koos niet de eeuwige gemeenschap Gods, maar de zijde van satan, de zonde en bijgevolg zijn eeuwige ondergang.

O, diepe, diepe val en snode afval! Het verbond welks inhoud was om door de werken der Wet zalig te worden, was van des mensen zijde verbroken, opgezegd en was nu krachteloos geworden. Rom. 8: 13. Evenwel handhaaft God dit verbond, ten opzichte van Zijn eis en vloek tegenover elk mens, want Hij kan geen afstand doen van Zijn recht. Handhaaft dan de Heere ook niet het Werkverbond naar deszelfs belofte, zoals deze luidt: "De mens, die deze dingen doet, zal door dezelve leven?"

Toehoorders, er is geen andere weg om zalig te worden, dan door de volkomen gehoorzaamheid aan dit verbond, maar waar van des mensen zijde aan deze gehoorzaamheid nooit meer kon worden voldaan, is Christus in het vlees gekomen, geworden uit een vrouw, geworden onder de Wet, opdat Hij Zijn uitverkorenen die onder de Wet, dat is, deszelfs vloek besloten waren, verlossen zou, en zij door Hem de aanneming tot kinderen verkrijgen, zouden.

Christus draagt door Zijn lijdelijke gehoorzaamheid de vloek der Wet en door Zijn dadelijke gehoorzaamheid brengt Hij het leven en de onverderfelijkheid aan het licht. Voor Christus is de vervulling van de Wet, de vervulling van het Werkverbond, terwijl dit werk voor de mens wordt een fontein aller genade. Gal. 4: 4, 5.

Aan deze Wet of het werkverbond sterven nu Gods kinderen door genade; zij worden door de levende bediening van Gods Geest, gebracht tot de zalige kennis, dat de Wet geestelijk is, doch zij vleselijk, dat van hun zijde de Wet geen voldoening kan worden gegeven. Rom. 7: 14.

Dit sterven is een geheel, een volkomen sterven. Gelijk een dode door de dood vrij wordt van het juk zijns meesters, hoe streng deze ook moge geweest zijn, zo wordt het Sion Gods, door genade, gebracht aan het eind van de Wet. Rom. 10: 4.

Nu, zo worden de ellendigen des volks al door ellendiger, naar mate zich de Wet in hun ziel verhoogd en hun armoede, onmacht, staats- en zedelijke schuld voor het oog van een heilig, rechtvaardig Goddelijk Wezen openbaar komt, ja, straks worden zij de ellendigsten op aarde, die niets meer hebben om hun buik te vullen; zij worden geestelijke armen, wier spijs, die zij hadden opgelegd, door de Wet verteerd wordt. Alle klederen ter hunner dekking worden in hun ogen lompen en vodden, alle rust die zij gevonden hadden keert tot wanhoop, tot duizenden ponden klimt de schuld op, en in hun gemoed nemen zij niets waar dan zonde afkeer en vijandschap. Zij beginnen te verstaan, dat uit hun eigen wortel geen goed voortkomt, dat in hun vlees geen goed woont. En uit oorzaak daarvan verliezen zij de liefde tot en betrekking op deze Wet.

Hoe moet Gods Kerk als ellendigen tot haar smart ontwaren, dat zoveel zij de Wet nog leeft, ook de zonde sterk in haar ziel leeft. Waarom dit?

Omdat de Wet de macht bezit, door Gods genade, om in Sions hart de zonde op te wekken. En juist dit maakt haar nog ellendiger. Doch hoewel zij aan de Wet sterft, hetwelk een smartelijk lijden is, zo is deze in haar beleving zeer verschillend. De stokbewaarder sterft aan de Wet in één uur tijds, Saulus in drie dagen, anderen hebben lange jaren nodig.

Maar o, hoe menigmaal ook keert de kerk in de stand van haar zieleleven tot Mozes terug, en komt openbaar gelijk wij zo-even zeiden, dat voor zoveel zij de Wet leeft, zij ook de zonde leeft, maar die Christus leeft, sterft de zonde. Rom. 6: 4. En juist deze

langzame dood maakt haar ellendiger, ja de ellendigste, waarom ook Paulus zucht: "Ik ellendig mens! wie zal mij verlossen uit het lichaam dezes doods?" Rom. 7: 24.

Gemeente, kent u dit smartelijk sterven? Paulus moest alle zijn liefste zonden verliezen, Phil. 3: 7, 8, ook de kerke volgens Jesaja 64: 6. In dit opzicht wordt gekend, ogen uittrekken en handen afhouden.

U bemerkt dus dat wij dit ellendig, ellendiger en het ellendigst worden, kunnen toepassen op de gehele weg der bekering. De kerke Gods wordt ellendig in de weg van overtuiging, als zij haar uitlandige en vervreemde staat leert zien, gevoelen, beseffen en bewenen, als zij leert verstaan haar diepe goddeloosheid en dat het hart een moordspelonk is, en dit alles door de kracht der Wet, door Gods genade in haar ziel verheerlijkt. Wanneer onder dit alles de diepte van haar onmacht openbaar komt, met een inzien in de eeuwige straffen Gods, die Hij naar recht en billijkheid zal moeten oefenen over de zondaar, vanwege de zonde.

De kerke Gods wordt ellendiger, als zij gaat inleven de diepte van haar val, tot haar verdoemenis, doordat de Wet zich in haar geestelijkheid gaat verhogen. O, dit ellendiger worden, dit vloekwaardig en rampzalig worden voor en onder God, terecht te komen in de eeuwige dood! En dit alles vanwege schuld en naar het recht, soms na tevoren zoveel bewijzen van Gods liefde in een ruime ontsluiting van het Verbond der genade geproefd en gesmaakt te hebben.

O, welk een teleurstelling. Maar lieve volk, toch is het een Godverheerlijkend sterven, straks als Christus U. zal gericht en verlost hebben, zult u het bekennen moeten en dan zult IJ God uw Vader, Christus uw Borg, de Heilige Geest uw Leidsman alle eer toebrengen.

De kerke Gods wordt het ellendigst, als zij na haar verlossing, in een weg van heiligmaking, haar diepe val, voorzover het de Heere behaagt, moet gaan uitleven. Dit strekt tot Jehova's eer, tot eer van Christus in Zijn ambtelijke bediening, tot Sions schaamte en nut. In die weg moeten zij opwassen in haar Hoofd, zij moeten de nieuwe mens aandoen, die vernieuwd wordt tot kennis, naar het evenbeeld Des- genen, die hem geschapen heeft. Coll. 3: 10. Hier wordt geleerd, de ellendigste te zijn, al is ook de verdoemende kracht der zonde weggenomen en zijn ze allen vergeven, evenwel blijft de overrompelende en kwellende macht, en dit doet haar zuchten: "Wie zou de afdwalingen verstaan, reinig mij van de verborgene afdwalingen." Psalm 19: 13 en Rom. 7: "Ik ellendig mens". Nu alle deze ellendigen des volks zal de Heere Christus eenmaal naar staat en stand richten en verlossen, en dit zal Hij doen als de van God gezalfde Koning, de Heere onze gerechtigheid. Jer. 23: 6.

(2). De andere benaming, die de ellendigen des volks in onze tekstwoorden gegeven wordt, en die door Christus zullen verlost worden, spreekt van "**kinderen der nooddruftigen.**"

Naar de letter ziet deze benaming op de kinderen der verarmden die door goddeloze Joden te voren als slaven en slavinnen, zwaar verdrukt werden, die zelfs op het jubeljaar belet werd vrij uit te gaan, hoewel de Heere het geboden had. Salomo nu zou handelen naar het recht en deze uit alle geweld der verdrukkens bevrijden. Geen bedelaar zou in Salomo's dagen onder Israël zijn, want de veelheid van vrede zou in zijn dagen bloeien.

U ziet, gemeente, de personen hier genoemd, verschillen niet veel van de ellendigen, waarvan wij gesproken hebben; het zijn mensen, die in grote ellende verkeren, met hun zaad.

Zouden wij de omschrijving: kinderen der nooddruftigen, toepassen op de kerke Gods,

dan zien wij, dat ook zij onderdruk wordt in menigerlei opzicht, en wel door des satans bestrijdingen en verzoekingingen, door ongeloof, twijfelmoedigheid, hardheid des harten, dodigheid, gevoel van verlaten, gevangenschap, gemis van de zoete gemeenschap Gods in staat of stand. Door het gevoel van haar naaktheid, door luiheid, traagheid, vadsigheid, liefdeloosheid, wettisch woelen, wereldsgezindheid, het geweld der goddelozen, enz.

Zulken worden *nooddruftigen* genoemd. Het woord wordt veelal genomen voor mensen, die in grote nood verkeren, en die zeer begerig zijn naar verlossing, naar gemeenschap en verzoening met God, naar de blijken van Zijn gunst. Zo vinden wij de dichter van Psalm 84: "Mijn ziel is begerig en bezwijkt ook van verlangen naar de voorhoven des Heeren, mijn hart en mijn vlees roepen uit tot de levende God."

Het woord wordt ook genomen voor geestelijk armen. Matth. 5, die arm en verarmd op aarde neersitten, die bankroet zullen gaan.

Ook wordt het genomen voor bedelaars, die aan de weg zitten, volgens Luc. 19, die een aalmoes begeren. Kortom, het zijn mensen, die de ganse dag tot spot, smaad, verachting en onder het getier der vijanden in- en uitwendig neder- zitten. Deze allen zal Christus richten en verlossen. Zij allen zoeken water tot reiniging, heiligende genade des Geestes, Gods zoete gemeenschap en tegenwoordigheid; Zijn zoete onderwijzende, vertroostende, vruchtbaar makende bediening des Heiligen Geestes, de vernieuwing naar Zijn beeld, meer en meer, ja de volmaaktheid, waartoe zij van Christus zelf gegrepen zijn.

Zingen Psalm 102: 11.

3. Letten wij in de derde plaats op des Konings rechtvaardige regering over Zijn volk: ***Hij zal de ellendigen des volks richten*** enz.

Het recht dat Christus onder Zijn volk en onder Zijn vijanden zal verhogen, rust op vaste steunpilaren. De grondslag van het recht is het eeuwig welbehagen Gods, is het soevereine van Zijn eeuwige wil, is Gods natuur en Zijn Wezen zelf.

Voor Zijn volk wordt dit recht verheerlijkt, in de opluistering van al Gods deugden en volmaakheden, krachtens de eis en de vloek van het Werkverbond, in hun Borg en Hoofd. Hij heeft aan dit recht moeten voldoen, door Zijn lijdelijke en dadelijke gehoorzaamheid, want met minder kon er geen verzoening plaats hebben. Verzoening rust op voldoening. God de Vader heeft Hem aan Zijn kerke gegeven, om de verwoeste erfenissen te doen beërven.

Voor Gods kerk is er dus een zalig warden naar het recht. Noch God, noch de heilige Wet, noch Christus, noch de zondaar, komen door het recht tekort, want het is alles tot eer en heerlijkheid Gods en tot Sions eeuwige blijdschap. Daarom roept de apostel er van uit: "O, diepte des rijkdoms, beide der wijsheid en der kennis Gods! Hoe ondoorzoekelijk zijn Zijne oordelen en onnaspeurlijk Zijn wegen! Want uit Hem en door Hem en tot Hem zijn alle dingen; Hem zij de heerlijkheid in der eeuwigheid. Amen." Rom. 11: 33, 36.

Ook over de goddelozen zal het recht geoefend worden, maar naar schuld, volgens Rom. 4: 4. Ook in het oefenen van dit recht zullen alle Gods volmaakheden schitteren. Zijn liefde tot Zijn Wezen en Zijn Wet, zal Zijn rechtvaardige, blakende toorn voortbrengen over de verachting van Zijn liefde, genade en lankmoedigheid, over de verachting van de enige Naam, gegeven onder de hemel tot zaligheid. Joh. 3: 36. Vreselijk zal het zijn te vallen in de handen van de levende God. Vreselijk om Gods verbolgenheid voor eeuwig te moeten inleven!

In welke hoedanigheid nu zal deze Richter de ellendigen des lands richten?

- Als Profeet. Hij zal Zijn profetische bediening in Zijn Kerk openbaren en haar onderwijzen in haar duisternis, haar brengende uit haar aangeboren blindheid tot de zalige kennis van Zijn genade, tot de kennis van God Zijn Vader en van Hem, als haar Goël. Tot de zalige hoop van haar roeping en de erkenning van Zijn grote geschonken genade en van Zijn Persoon en ambt, dat Hij bekleedt.
- Hij zal Zijn ellendigen richten als Priester en Koning in de hemel, voor het aangezicht van Zijn Vader door Zijn borgtocht, gerechtigheid en zoete voorbeden. Zach. 6 3. Hij zal ze richten op de aarde door hun zaak aldaar te behartigen, gelijk Hij weleer deed voor een Jozua. Zach. 3: 2, 5. Hij zal dit ook doen door in hun ziel te schenken de Heilige Geest als voorspraak, leermeester en advocaat, en dit zal blijken in de ure, wanneer zij geroepen worden, om van de zaak Gods te getuigen voor koningen en overheden. O volk, welk een dierbaar pand en Hoofd hebt gij uit genade in de hemel! Kunt gij nog wel eens gelovig gebruik van Hem maken, als uw Profeet, Priester en Koning?
- Hij zal Zijn ellendigen richten als Almachtig God, die naar recht en billijkheid al het oordeel van de Vader is overgegeven. Volk des Heeren, wat staat gij onder een Goddelijke, almachtige beschutting! Hij zal u eerlang van alle overlast en geweld bevrijden en u gelijk voorheen een Hanna verheffen boven de spottende Peninna's. Dan zal Hij u zeven doen baren en uw onderdrukker allengskens uitdrijven en te niet doen. Hij zal u ontslaan, gelijk wij dit reeds hebben aangestipt van alle overlast, ook die der zonde en des duivels; zij zullen u niet blijven kwellen. De rollen zullen eens worden omgekeerd, en gij zult als ellendigen, lammen en zwakken de roof voor eeuwig roven, en dan zal vervuld worden wat de dichter van Psalm 68 zingt:

*"De buit van 't overwonnen land
Viel zelfs de vrouwen in de hand,
Schoon niet mee uitgetogen."*

Zo een almachtig, Goddelijk Profeet, Priester en Koning, volk des Heeren, zal het in uw doorleven voor u opnemen, en Hij zal alle instrument, dat tegen u bereid wordt niet doen gelukken, zodat gij in en door Hem, alle tong, die in het gericht tegen u opstaat zult verdoemen. Jesaja 54: 17.

Ook zal Hij u, als kinderen der nooddriftigen verlossen, van alle geweld naar lichaam en naar ziel. O, welk een zoete belofte heeft Hij u toegezegd: "Doch Ik zal ze van het geweld der hel verlossen, Ik zal ze vrij maken van de dood." Hij zal u verlossen van de zonde, van de erf- en dadelijke schuld in de rechtvaardigmaking, van de smet der zonde, die u tot uw smart zo aankleeft, die onzalige fontein van ongerechtigheden. Gewis er komt een dag van eeuwige en volkomen verlossing. O, wat zal het zijn, volkomen verlost te zijn uit de hand uwer vijanden, want in die stad zal niet inkomen iets dat ontreinigt en gruwelijkheid doet en leugen spreekt.

Gemeente, kunt IJ nu verstaan, dat toen Davids begeerten en de beloften over zijn huis volgens 2 Sam. 7 vervuld zijn geworden, zijn gebeden een eind hadden, en dat zij zijn overgegaan in een eeuwig danken en lofzeggen?

4. Wij zullen ten slotte acht geven *op des Konings rechtvaardig gericht over Zijns volks vijanden.*

Toen David zijn Koninkrijk aan zijn zoon Salomo overgaf, gaf hij meteen alle zijn vijanden aan zijn wijze, rechtvaardige regering over. Wij weten het oordeel over een Simeï, en over een Joab en anderen, en hoe slecht het met hen is afgelopen. Zo ook laat Gods kerk haar vijanden in de hand van de meerdere koning Salomo. En wat zal

Hij daarmee doen? Hij zal de verdrukken verbrijzelen. Dit is het loon der tegenstanders van de Heere en dergenen, die Sion denken kwaad te doen.

Arme mensen, indien er onverhoopt hier mochten neerzitten, die Gods kinderen of de ellendigen des volks verongelijken, en hen smart aandoen. Hoor eens! Gods kinderen kunnen meestal op aarde hun recht niet verkrijgen, en daarom zal hun koning het voor hem opnemen. Zal dit meevallen? Is het meegevallen voor Sanherib, toen God richten ging, over de hoon Hem en Zijn volk aangedaan? Een engel des Heeren sloeg op één nacht honderdvijfentachtigduizend van zijn soldaten, en zijn eigen zonen versloegen hem met het zwaard. Jesaja 37: 36-38. Laat dit u ten afschrik zijn, en bidt de Heere, dat uw zonden mogen uitgewist worden.

Hoe worden Gods kinderen verongelikt?

Op velerlei wijze. Dit blijkt ook uit het 14de vers van ons teksthofdstuk: "*Hij zal hun ziel van list en geweld bevrijden.*"

(a) Soms wordt Gods kerk door *geweld* onderdrukt. De geschiedenissen geven daarvan veelvuldige bewijzen, ten tijde der vervolgingen. Men leze ook onze Vaderlandse geschiedenis, inzonderheid "Sions Worstelingen" van Fruitier, en "de Wonderen des Allerhoogsten", van Van der Velde, en men zal zien hoe het Sion Gods door bijna ongekende drukwegen is doorgestaan. Men zie ook Jacobus 4 en 5.

Behalve de uitwendige verdrukkingen wordt Gods kerk met *geweld* onderdrukt door de zonde en de duivel, die haar dag noch nacht met rust laten. Zo werd een Job onder de toelating Gods, door de satan aangerand; en had niet de Heere uitdrukkelijk gezegd: "doch verschoon zijn leven", het was met hem gedaan geweest.

Zo oefent satan geweld door zijn dienaren en zien wij goddeloze kinderen tegenover godzalige ouders staan, gelijk in het geval van Absalom tegenover zijn vader David. En goddeloze ouders tegenover godzalige kinderen, als een Saul tegenover Jonathan. Zo kunnen overheden de kerke Gods met geweld onderdrukken, wat wij thans zien gebeuren in en buiten ons Vaderland. Dan zijn de overheden verdrukken in plaats van voedsterheren der kerke Gods.

(b) Soms wordt de kerk onderdrukt door *list en bedrog*. Dit heeft zij moeten doormaken in de dagen onzer vaders, toen allerlei sekten zich trachtten in te dringen om haar fundamenten te ondermijnen. Welk een strijd hebben onze vaders moeten strijden om deze listen te ontdekken en tegen te gaan. En hoe verwoest ligt de kerk in onze dagen; niet alleen uit- maar ook inwendig, zodat wij nu wel, in tegenstelling van Psalm 133 zouden moeten zeggen: "Hoe droevig, dat broeders van éénzelve gezin niet meer tezamen wonen." En wat zullen wij er meer aan toevoegen, Merk alleen op de strijd van de godsdienst tegen de vreze Gods. Hoe listig ook werkt de bedrieglijke tong in alle deze, en dit onder schijn van recht. Nu, dit alles ziet de Heere, die gezeten op Zijn troon, vandaar Zijn ogen slaat, hoe het alleszins toegaat. Psalm 113. Hem is het oordeel van Zijn Vader overgegeven, en Hij zal rechtvaardig richten en het paslood stellen naar het recht.

Vreselijk, wanneer Hij opstaan zal om de einden der aarde te richten, want al volgt niet direct altoos het oordeel over de boze daad, de roede ligt evenwel in het zout, want Hij komt om de aarde te richten en de wereld met gerechtigheid.

Daarom staat er in onze tekstwoorden: "*en de verdrukker verbrijzelen.*"

Wat wil dit zeggen? Dat Hij de verdrukker als pottenbakkersvaten vermorzelen zal. Maar heeft Hij dan niet alreeds vele vijanden der kerke te niet gedaan? O ja, volk, Hij heeft de zonde voor u te niet gedaan en haar verdoemende macht ontnomen. Ook heeft

Hij in Zijn opstanding de dood, ja de satan, die het geweld des doods had, te niet gedaan. Hebr. 2: 14. Hem is, als de uitvoerder van Gods rechtvaardige oordelen al zijn verdervend geweld benomen. Hij heeft ook de wereld voor u overwonnen, zodat niets u zal kunnen schaden, al is het dat zij u zoekt te verleiden, ja moeilijk valt, *want Hij zal u verlossen van alle boos werk en bewaren tot Zijn hemels Koninkrijk.*

"Kon ik dat eens geloven", zal een nooddriftige des volks zeggen.

Wij antwoorden u: gij zijt op een goede leerschool. Geloof het toch, gij zult niet voor altoos vergeten worden, noch zal uw verwachting in eeuwigheid verloren zijn. Psalm 9: 19. Misschien is de dag niet ver meer, dat gij met Thomas zult moeten uitroepen: "Mijn Heere, en mijn God!" en dat gij met de apostel in geloof zult mogen zeggen: "Welke overgeleverd is om onze zonden en opgewekt om onze rechtvaardigmaking." Rom. 4: 25.

Volk des Heeren, gij gaat die grote en blijde dag tegemoet, dat uw koning u richten zal, als gij uit uw graven zult zijn uitgegaan tot de opstanding des levens. O, welk een vredig vonnis zult gij dan uit Zijn mond horen: "Komt, gij gezegenden Mijns Vaders, beërft dat Koninkrijk, 't welk u bereid is van de grondlegging der wereld." Matth. 25: 34. Het zal een gewenste dag zijn, een dag van eeuwige verlossing, van uw kroning, vrede, verlustiging en blijdschap. Dan zal uw vaatje vol zijn, en gij zult genieten verzadiging der vreugde bij God en liefelijkheden aan Zijn rechterhand.

Onbekeerden, jong en oud, gij hebt gehoord dat Koning Jezus de ellendigen des volks richten en de kinderen der nooddriftigen verlossen zal. Hij zal ook u richten en dit kan reeds geschieden in de tijd, maar in alle zekerheid in de grote dag der dagen.

Hoe komt Hij richten aan deze zijde der eeuwigheid?

Op velerlei wijze. Hij kan u slaan in het lichaam, in uw families, in uw inkomsten, maar ook bovenal, en dit is het ergste, door u over te geven aan de verharding van uw hart. Geen groter oordeel, dan een geestelijk oordeel. Farao, die er zijn ganse hart opgezet had om Israëls volk te onderdrukken, werd overgegeven aan de verharding des harten. Exod. 11: 10. Jeruzalem, dat zich niet had willen vergaderen laten, dat Gods profeten gedood en gestenigd had, die tot haar waren gezonden, ontving dit oordeel: "Zie, uw huis wordt u woest gelaten." Luc. 13: 35.

Hoe veelvuldig heeft de Heere Zijn handen tot u uitgebreid, en nog hebt gij de zonde geen scheidbrief willen geven, weet toch, dat God om alle deze dingen, om het verachten van Zijn lankmoedigheid en genade-aanbieding, om het vasthouden aan de weg der ijdelheid u zal doen komen in het gericht. Hij zal ieder werk in het gericht voortbrengen, met al dat verborgen is, zelfs uw verborgenste gedachten.

Misschien behoort gij onder de mannen des gewelds, die Gods volk benauwen, die veel kwaad in het hart denken, alle dagen tezamen komen om te oorlogen. Psalm 140: 2, 3.

Of wel onder degenen, die met list en bedrog handelen, en die als een Sanballat en een Gezem, onder voorwendsel van tezamen te vergaderen, Gods volk denken kwaad te doen. Neh. 6: 2.

Of, die met een Doëg met uw tong enkel schade denkt, en de leugen bemint, liever dan gerechtigheid te spreken. Psalm 52: 4, 5.

Arme mens, wat staat u aan een kwade kant! Hebt gij het niet gehoord, dat God het voor Zijn volk zal opnemen, zelfs wel aan deze zijde der eeuwigheid? Hebt gij nooit gelezen wat Elihu van de geweldigen zegt: "Daarom dat Hij hun werken kent, zo keert Hij ze des nachts om, en zij worden verbrijzeld. Hij klopt ze tezamen als goddelozen,

in een plaats waar aanschouwers zijn." Job 34: 25, 26.

Maar u leeft nog, gij kunt nog bekeerd worden; wanhoop nooit. Zie op een Manasse, op een Saulus, beiden waren vervolgers en moordenaars van de kerk Gods; de Heere heeft ze genade willen schenken. De Heere verheerlijke aan u Zijn almachtige genade, Efése 2: 1, neme uw vijandschap weg, en make u zeer gewillig op de dag van Zijn heikracht. Psalm 110: 2, 3.

Hij ontdekke u uw breuk in Adam, uw hemelhoge schuld, de rechtvaardigheid en billijkheid Zijner straffen, in een weg van zaligmakende overtuiging. Zoek Hem in de weg der middelen en daartoe, sta dikwijls stil bij de woorden van onze tekst, waarin verklaard ligt het geluk en de zaligheid van al Gods ellendig en nooddruftig volk; Hij zal het voor hen maken in de tijd en voor de eeuwigheid. Dit was Davids sterkte in alle zijn ongelegenheden: "Ik ben wel ellendig en nooddruftig, maar de Heere denkt aan mij." Psalm 40: 18.

Denk veel wat een onding de zonde is, dat daaruit alle kwaad en ellende voortspruit, en bovenal, dat zij een scheiding maakt tussen God en uw ziel. Onderzoek naarstig en al biddende des Heeren Woord. Het is Zijn getuigenis, de slechten wijsheid lerende. Zoveel gij immer kunt, verzuim de bediening des Woords niet.

Bid de Heere, dat Hij u lust en begeerte geve om op te gaan ten berge des Heeren, ten huize des Gods Jacobs, opdat Hij u lere van Zijn wegen en gij moogt wandelen in Zijn paden. Jesaja 2: 3. Zijt naarstig in de gebede. Wie weet, de Heere mocht Zich aan u openbaren willen en uw stem verhoren.

Arme mens, die de ellende van uw staat niet kent, maar die bebolwerkt zit in de *sterkte van uw eigen gerechtigheid*, wat zijn uw ogen toegesloten.

Meent gij te kunnen bestaan met deze vodden en bedekselen, voor het gerichte Gods? Let dan op de dure, dure prijs, die Christus heeft moeten opbrengen voor Zijn ellendig en nooddruftig volk. Zie de noodzakelijkheid van Zijn verdiensten, van Zijn verlossing en Voorspraak, in het rechtsgeding van Jozua de Hogepriester. Zach. 3. Gij hebt nodig, dat uw eigengerechtigheid, waardoor gij Christus' borgwerk miskent en de gerechtigheid Gods minacht, aan ontdekt worde, en dat uw vuile kleren van u worden weggenomen.

Bid veel met de Psalmist: "Ontdek mijn ogen, opdat ik aanschouwe de wonderen Uwer Wet." Psalm 119: 18. Geloof het immers, dat de Koning het voor ellendigen en nooddruftigen opneemt en voor geen anderen.

Volk des Heeren, nog een enkel woordje en wij zullen afbreken. De Heere heeft uit Zijn grondeloze ontferming op u willen neerzien, op u, de geringste van uws Vaders huis. Hij heeft u geroepen uit de dood tot het leven, uit de macht des satans tot God. Hij overtuigde en ontdekte u; Hij deed u uw ellende inleven, en Hij nam het voor u op, zowel tegen uw uit- als inwendige vijanden, gelijk wij met een enkel woordje hebben trachten aan te tonen.

Zoekt de Heere er voor te erkennen en laat de liefde van Christus u dringen om uw lichaam te stellen tot een levende, heilige, en Gode welbehaaglijke offerande. Zoekt ook anderen uit het vuur te rukken. Eet te gelegener tijd eens met tollenaren en zondaren, de Heere mocht eens een woordje doen vallen in een goede aarde.

Hebt u Christus ontvangen in uw hart, leeft dan dagelijks door het geloof uit Hem, en verwacht Zijn heerlijke verschijning op de wolken des hemels. O, welk een blijde ontmoeting zal dit zijn, wanneer uw ogen Hem zien zullen en niet een vreemde. Dan zal het huwelijk voltrokken worden en de feestmaaltijd in volkomenheid aanvangen, en gij zult u voor eeuwig verlustigen in de onmiddellijke genieting van de Drieënige

Verbonds-Jehovah.

De God aller genade, Die is en Die was en Die komen zal, zegene daartoe het gesprokene tot Zijn eer en onze zaligheid. Amen.

Psalm 109: 18.